

TEORİK-SİYASİ DERGİ

SAYI: 91

FİYATI: 10 TL

OCAK/2019

ISSN: 2630-5801

Faşizme, Emperyalizme, Feodalizme ve Her Türden Gericiğe Karşı

PARTIZAN

- ABD'İN "ÇEKİLMESİ" NDEKİ HESAP:
SURIYE'İN DAMARLARINI DAHA FAZLA DOĞRAMA
- YENİ REVİZYONİZM
- ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI ÜZERİNE
- PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ VE
MARKSİST TEORİ'NİN BİÇİMSİLLİĞİ

PARTİZAN

TEORİK-SİYASİ DERGİ

SAYI: 91
OCAK 2019

İÇİNDEKİLER

- **SUNU**..... 5

- **ABD'İNİN "ÇEKİLMESİ" NDEKİ HESAP:
SURIYE'İNİN DAMARLARINI DAHA FAZLA DOĞRAMA**..... 7

- **YENİ REVİZYONİZM**..... 27

- **ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI ÜZERİNE**..... 99

- **PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ VE
MARKSİST TEORİ'NİN BİÇİMSELLİĞİ**..... 121

UMUT BASIM YAYIMCILIK

Yönetim Yeri:
İskenderpaşa Mah. Horhor
Cad. No: 70/4 Fatih/İST.
Tel: 0(212) 235 20 22
e-mail:
umutyayimcilik1@gmail.com
umutyayimcilik.com

MLM Işığında Faşizme, Em-
peryalizme, Feodalizme ve
Her Türden Gericiliğe Karşı
Partizan

Sahibi ve Yazışleri Müdürü:
Tuba Apaydın, **Yayın Türü:**
Yaygın Süreli, **ISSN:** 2630-5801

Baskı: Yön Matbaası
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad.
Güven İş Merkezi, B Blok 1.
Kat No: 366 Zeytinburnu/İST.
Tel: 0(212) 544 66 34

■ SUNU

Sınıf mücadelesinin zor koşullar içerisinde yürütüldüğü bugünlerde Türk hakim sınıflarının devrimci, demokrat ilerici güçlere yönelen saldırıları ivmelenerek sürmektedir. Bu süreç hakim sınıfların boyutlu saldırılarının yanı sıra devrimci hareket içerisinde küçük burjuva ve burjuva ideolojilerinin de etkin olmaya çalıştığı bir dönem olma özelliği taşıyor. Bu anlamıyla ideolojik mücadelenin zorunlu bir görev olduğu ortadadır. Bu görev kapsamında Marksist-Leninist-Maoistler'in üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi açısından 91. sayımız önem arz etmektedir.

Dergimizin bu sayısında yer alan yazılarımızın büyük çoğunluğu bu kapsamda ele alınmış ve devrimci saflarda yeşertilmeye çalışılan burjuva ve küçük burjuva akımlarla mücadeleyi esas almıştır. Özelde “Yeni Revizyonizm” yazısıyla başlatmış olduğumuz tartışma revizyonizmin bugününe dair kapsamlı bir giriş çalışması niteliğindedir.

Emperyalist-kapitalist sistemin içerisinde bulunduğu süreğen kriz ve Türk hakim sınıflarının bölgede emperyalistlerle kurduğu ilişkide yaşadığı çatışkılı süreç, içerde işçi ve emekçilere doğrudan, çok yönlü baskı ve sömürü olarak dönmektedir. Bu kapsamda TC kendi krizini aşmanın bir yöntemi olarak hangi emperyalist güce, ne düzeyde yaşayacağı konusunda bir arayış içerisinde ve uşaklıkta sınır tanımayacağını ispatlama hedefindedir. Bu kapsamda Kürt ulusunun kazanımlarına yönelik düşmanlığa bağlı olarak Afrin ile başlamış olan işgalin “Fırat'ın doğusuna” doğru genişletme hedefi için emperyalist patronlarından izin alma girişimleri çeşitli yöntemlerle devam etmektedir. “Yerel seçimler” aracılığıyla da halktan “güven oyu” almaya çalışan Türk hakim sınıflarının sözcüsü konumundaki AKP-MHP ortaklığı karşısında, başka bir faşist ortaklıkla (CHP-İYİP) klikler arası kapışma da sürmektedir.

Suriye’de yaşanan yeni gelişmeler, emperyalist güçlerin dalaşı; bu kapsamda ABD’nin “çekilme” söyleminin anlamı, Türk hakim sınıflarının Suriye ölçeğinde gördüğü “rüya” ve bunun için geliştirdiği politikaları “ABD’nin “Çekilmesi”ndeki Hesap: Suriye’nin Damarlarını Daha Fazla Doğrama” başlığında ele almaya çalıştık.

Sosyal bilimler alanında büyük bir hegemonya kurmuş bulunan yapısalcılık, post-yapısalcılık, yapı-sökümcülük gibi akımlar Marksizm’in siyasal krizinin yarattığı boşluğu doldurma yönlü Marksizm’in revize edilmesinde genel bir başvuru kaynağı oluşturmuştur. Bu akımların revizyonizmin bugününe ilişkin durumunu incelerken tarihsel ve ideolojik kökenlerini ortaya koymak zorunluluktadır. “Yeni Revizyonizm” yazımız bu anlamıyla önemli bir kaynak araştırması ve felsefi incelemeyi içerdiği gibi

“Marksizm’in sorunlarını aşmak” adına Marksizm’in tahrifine yol açan post-modernist anlayışlara ilişkin tartışmaları da içermektedir.

IKBY (Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi) ve Katalonya’da gerçekleşen bağımsızlık referandumları Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı (UKKTH) üzerine çeşitli çevrelerce yorumlar yapılmasına, referandumlardaki tavırların bu ilkeye dayandırılarak açıklanmasına neden oldu. Referandum süreçlerine yönelik değerlendirmelerde UKKTH’den hareketle sorgulamaksızın ulusal hareketlerin yönelimleri desteklendi. Kimileri ise çeşitli gerekçelerle ulusal hareketlerin bu yönelimlerine karşıt bir pozisyon aldı. Öyle ya da böyle UKKTH’nin kavranışındaki yanlışlar bu kez de tekrarlandı. Söz konusu süreçlerde farklı sorunların yoğunluğu nedeniyle tartışamadığımız bu yanlış yaklaşımları “Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı, Bağımsızlık Referandumları ve Devrimci Hareketin Genel Tavrı” yazımızla ele aldık.

Marksist Teori’nin 32. Sayısında “Enternasyonalizm Biçimi Tarihsel Döneme Göre Değişir” başlığıyla “Gerçek Enternasyonalizm Nedir?” başlıklı yazımıza dair yürütülen polemigi “Proletarya Enternasyonalizmi ve Marksist Teori’nin Biçimselliği” başlığıyla sürdürüyoruz. Bu başlığımızda Rojava süreci ile birlikte tekrar tartışmaya açılan enternasyonalizm meselesinde Marksist-Leninist-Maoist’lerin durduğu yeri ortaya koyduk.

Emperyalist-kapitalist sistemin dünya çapındaki krizi derinleşmekte, derinleşen kriziyle birlikte dünya işçi sınıfın ve ezilen halklarına yönelik saldırıları da yoğunlaşmaktadır. Suriye’de emperyalistlerin çıkar dalaşında yaşanan gelişmelere paralel Türk hakim sınıfları da rol çalma yarışına yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bununla birlikte emperyalist saldırganlık diğer bölgelere de yayılma yönlü seyretmektedir. Venezuela, Güney Amerika ve Pasifik’te tırmanan gerginlik buna örnektir. Bir yanda emperyalistler arası dalaş devam ederken diğer yanda proletaryanın iktidar mücadelesine ilişkin fiziki ve ideolojik saldırılar da söz konusudur. Gelişen çelişkilerin ezilen emekçi dünya halklarının ve temelde proletaryanın lehine sonuçlandırılması noktasında komünist önderliğin tesis edilmesi zorunlu bir ihtiyaçtır. Egemenlerin krizlerini sınıflar mücadelesinde fırsata dönüştürecek şekilde adımlarımızın hızlandırılması; proletaryanın iktidar mücadelesinin önünü açacak, hakim sınıfların korkusunu büyütecektir. Dergimizi ve ele aldığımız konular bu amaçtan bağımsız olmadığı gibi sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına MLM teorisinin ışığında yanıt olabileceği görevi önümüzde durmaktadır.

Bir sonraki sayımızda buluşmak umuduyla...

PARTİZAN

ABD'NİN 'ÇEKİLMESİ'NDEKİ HESAP:
SURIYE'NİN DAMARLARINI
DAHA FAZLA DOĞRAMA

■ ABD’NİN “ÇEKİLMESİ”NDEKİ HESAP: SURIYE’NİN DAMARLARINI DAHA FAZLA DOĞRAMA

Ağustos 2012 tarihinde dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu NTV’ye verdiği röportajda; *“Biz Suriye’de bütün alternatifleri deneyerek bugünlere geldik ama bu sancılı sürecin çok uzun süreceğini düşünmüyorum. Artık bu süreci yıllarla ifade etmek yerine aylar veya haftalarla ifade etmek gerekir”* diyerek faşist diktatörlüğün dış politikada dayandığı “hamaset”in yanında, nasıl bir “politik miyopluk” yaşadığını bize göstermişti. Bu karmaşık sorunlara yönelik bir bakış açısının sonucudur. Ama daha da önemlisi hem kendi dışındaki gerçekliğe hem de kendi gerçekliğine hakim olamamanın sonucudur. Türk hakim sınıfları Ortadoğu ve özelde Suriye politikasında “miyopluk”un yanında daha kapsamlı bir sorunla da yüz yüze kalmıştır; o da “şizofreni.” Şizofrenisi, yarı-sömürge yarı-feodal yapının getirdiği emperyalizme bağımlılık ilişkilerini “ölümüne” sürdürme ve en ileri düzeyde tahkim etme mücadelesi ile “kendisini dev aynasında gören” yaklaşımın yer yer kendini bağımsız bir güç sanmaya götürmesidir. Hem ABD’nin bölgede kendine biçtiği rolü oynamak ve ona dayanarak “bölgesel bir güç” olma mücadelesine girmiş hem de bölgede oyunu kendi dar ve sınırlı çıkarları ile de kurgulayabileceğine inanmıştır.

Dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’nun “her yolu” deneyip birkaç hafta içinde sonuçlanmasını beklediği “Suriye Hadisesi” üzerine verdiği demecin peşinden altı yılı geçirdik. Devrileceği vaadedilen Esad ve Baas rejimi kendini daha güçlü tahkim etmiş ve Türk hakim sınıfları da dahil düne kadar karşısında duran neredeyse tüm ülkeler yeniden resmi ilişkiler kurma noktasına gelmiştir. Bugün Tayyip Erdoğan, artık Suriye’de köklü bir değişim meselesini kesin ve kararlı bir savrulma durumu ile rafa kaldırıp, Rojava’nın işgal edilerek Suriye’de oyuna en güçlü şekilde dahil olma hesabına girmektedir. “Bir gece ansızın gelebiliriz” kodlaması ile Rojava’ya ne pahasına olursa olsun gireceğini, birkaç gün içinde işi bitireceğini dillendirmektedir. Bunu Aralık 2018’in ortasından itibaren güçlü ve vurgulu şekilde ifade etmeye başlamıştır. Buraya girdiğinde ise tüm sorunları çözeceğine dair güçlü bir inanç ve kanaat içindedir. New York Times’a 7 Ocak 2019’da yazdığı makalede şipinişi bir işgal ile düzeni, nizamı nasıl sağlayacağını şu şekilde anlatmaktadır: *“Terör örgütleriyle bağlantısı olmayan herkes, yerel yönetimlerde kendi toplumlarını temsil etme hakkına sahip olacaktır. Suriye’nin kuzeyinde, nüfusunun çoğunluğu Kürt olan yerlerde kurulacak yerel meclislerde Kürt toplumunun*

temsilcileri çoğunluğu oluşturacak; ancak diğer tüm kesimlerin adil bir şekilde siyasi temsil hakkından faydalanmaları sağlanacaktır. Deneyimli Türk yetkililer, bu meclislere belediye işleri, eğitim, sağlık ve acil durum hizmetleri gibi alanlarda danışmanlık verecektir." Kürt meselesine ve Suriye'de alacağı konumlanışa yönelik bu yaklaşım; TC'nin işgalci konumuna dair Rojava'daki ve Suriye'deki bütün güçlerin TC'nin "özgürlük getirdiğine" inanıp bunu hızla benimseyeceği üzerine fantastik bir kurguya dayanmaktadır. Davutoğlu'nun Suriye meselesine yönelik "birkaç haftada hallolur" yaklaşımının tıpa tıp benzerine Rojava özgülünde bu yaklaşımla şahit oluyoruz. Suriye'de bir süredir izledikleri politikayı ise Tayyip Erdoğan kendi kendine övgüye dönüştürüp "dış politikada destan" yazılan dönem olarak ifade ederek "politik miyopluklarına eşlik eden demagojik propagandanın" ciddi düzeyde ilerlediğini göstermektedir.

TÜRK EGEMENLERİNİN SURIYE RÜYASINA YATIP KÜRT KABUSU İLE UYANMASI

"Bir gece ansızın gelebiliriz" siyaseti, Afrin işgalinin gerçekleşmesi sonrası Tayyip Erdoğan için adeta bir tekerleme haline geldi. Türk hakim sınıfları özellikle 2016'ya geldiğimizde tam anlamıyla bir kriz içinde debelenen Suriye politikasını, ABD ile çelişme ve çatışma pahasına revize etmiştir. Irak'tan çıkardığı deneyimle "büyük resme" odaklanarak süreci karşılamaya çalışırken tam anlamıyla şaşkınlık durumuna gelmiştir. Zira Suriye gibi büyük lokmayı yutma, buranın ABD önderliğinde yeniden dizayn edilmesinde bölgesel oyun kurucu olma ve bölgeye tam anlamıyla hamilik rolü üstlenme hevesi ile yola çıkmıştır. Bu bağlamda Kürt meselesi gibi tarihsel-toplumsal ağırlığı ve yükü büyük olan, aynı zamanda uzlaşmaz nitelikli bir çelişkiye ve soruna ise adeta "çerez" muamelesi yapılmıştır. Büyük resim ve büyük kazanımın yanında, 90 yıllık faşist şekillenışı, inkarcılığı, asimilasyoncu ve katliamcı politikayı esnetmek ve "özerklik"- "yerel yönetimler" ekseninde bir "çözüm" yavaşmak kolay bir yol olarak Türk egemenlerin gözüne gelmiştir. Ancak her zaman olduğu gibi sürekli "servis sırasının kendinde olmasını isteyen" bir oyun kuralı ile Kürt meselesine yaklaşmış ve oyunun kuralının böyle olmadığı hatırlatıldıkça kurguladığı oyunda istediği sonuçları elde etmenin kolay olmadığını fark etmiştir. Faşist bir devlet şekillenişine, felsefesine, kurucu değerler sistemine ve oturmuş bir zihniyete sahip olan egemen sınıflar, bunu koruyarak bir yandan bölgesel aktör olarak diğer yandan ise Kürt ulusal sorununu "çözerek" ilerleyebileceğini düşünmüştür. Faşist diktatörlüğün bir tercih olmadığı, sosyal ve ekonomik koşulların emperyalizme bağımlılığın kaçınılmaz bir ürünü olduğu ve bir niyetle bundan geri adım atılmayacağı, faşist diktatörlüğün Kürt meselesi ve bölge politikasında izlediği süreç boyunca net bir şekilde görülmüş, anlaşılmıştır.

Egemen sınıflar bir heves ve iştahla yol almaya çalıştığı “BOP, Bölgesel aktör, Suriye’nin hamiliği” aşamalarından, bugün ciddi bir varoluşsal sorun haline gelen krize ulaşmıştır. Türk hakim sınıflarının Suriye politikasında tıkanıdığı, onu açmaza sürükleyen belli başlı sorunlara değinmek gerekmektedir. Bunlardan **birinci** nokta; Kürt meselesidir ki sorun karşısında elini ayağını bağlayan onun faşist yapısıdır. Bölgede ABD emperyalizminin süreci şekillendirmede belirlediği yönelimde “ılımlı, demokratik islam” modeli ile etkin olma yaklaşımını onu, zaten var olan haliyle sürdürülemez hale gelen, tüm siyasal süreci etkileyen Kürt meselesinde yeni hamle yapmaya zorlamıştır. Ancak “çözüm süreci, barış süreci” ile önce Kürt Ulusal Hareketi’ni tasfiyeyi amaçlayan ve buna odaklanan yaklaşım, Kürt meselesinde kırıntının dahi fazla görüldüğü korku, endişe ve varoluşsal paradoks onun önce oyalanmaya sonra da hızla tıkanmaya mahkum olmasını getirmiştir. Bu durum Suriye’de ortaya çıkan ve karşı-devrimci iç savaş görünümü kazanan gelişmelerle birlikte, Kürt kazanımlarının beklenmedik şekilde gerçekleşmesi Türk hakim sınıfları için korku ve endişeyi daha da öne çeken bir durum yaratmıştır. “Çözüm sürecini” Rojava’yı biçimlendirme, Suriye ve bölgede ittifak politikalarına bağlayan yönelim gerçeklik duvarına çarptığında ve tüm hilelerine, diplomatik girişimlerine, cihadistleri kullanarak Rojava’nın kuşatılmaya çalışılmasına rağmen bu cephede Kürtlerin ve Kürt hareketinin kazanımlarının genişlemesi “büyük resmi” flulaştıran bir duruma yol açmıştır. Bu flulaşma ve artık gelişmelerin seyrini görmeme ya da çaresiz kalma hali kriz semptomlarından biri olmuştur.

İkinci nokta ise bölge okumasına, Esad-BAAS rejiminin gücüne, Rusya faktörüne ve alandaki dengeler ile öngörülen ittifakların gerçekleşmesine dair yaklaşımların yanlış ele alınışıdır. Bu ele alışı kısa sürede zafer beklentisine dönüşmüştür. ABD adına burada oyun kurucu olma rolünü bir süre kazansa da, işlerin yolunda gitmemesi ile birlikte bu rolü hızla kaybetmeye başlamıştır. Bir nevi Suriye’de ABD emperyalizmi adına iş tutan (buna vekalet savaşı diyenler de var) güçleri kullanmada maşa rolü olan faşist diktatörlük, hem işlevli bir maşa olmayı başaramamış hem de kendi hesabına attığı küçük adımlarla ABD’nin kazanımlarını daraltmıştır. Bu durum Suriye’de ABD çıkarlarının zedelenmesine neden olduğu gibi, ABD emperyalizmi nezdinde itibar kaybetmesine yol açmıştır. Nihayetinde Esad rejiminin direnci arttıkça ve beklenen yıkılma anı bir türlü gelmedikçe TC için süreç tıkanmış, bölge politikası kriz içine girmiştir.

2015’te Rusya’nın Suriye’ye fiilen girmesi ile bu durum Türk egemen sınıflarının var olan politikasının iflas ettiğinin de ilanı olmuştur. ABD’nin Kürtlerle geliştirdiği doğrudan taktik ittifak ve ilişki, TC’ye “kendi işimi kendim göreceğim ve mümkün olduğu kadar sağlam kazanımlar elde edeceğim” mesajı

olmuştur. Ancak bu durum ABD için Türk egemenlerinin belirlediği ve yön verdiği bir Türk-Kürt barış projesini ve uzun vadeli hesapları ortadan kaldırmamıştır. Tam tersine Türk-Kürt ittifakına duyduğu ihtiyaç daha fazla kendini dayatır hale gelmiştir. Bu tablo Türk hakim sınıflarına ABD'nin biçtiği rolün zayıflaması anlamına gelmektedir. Rojava üzerinden Kürt hareketiyle yürüyen pazarlıkların tıkanması, masada Kürtlerin elinin daha güçlü olması faşist diktatörlüğü emperyalizmin daralttığı alanı genişletme yönelimine zorunlu olarak itmiştir. Bu, bir yandan emperyalistler arasındaki çelişkiye oynama, öte yandan Esad-Baas rejimini kabullenme, Suriye'de Kürt kazanımlarını yok etme ve kendi onayladığı ölçüde Kürtlere "hak" tanınması biçiminde bir politikanın oluşması, uygulanması sonucunu getirdi.

Bu bağlamda Davutoğlu tasfiye edilmiş, onun siyasi çizgisi ciddi bir revizyona tabi tutulmuş, MHP-AKP ortaklığı ile Türkçülük damarı bu yönelimde etkinleştirilmiş ya da güncellenmiştir. "Düşmanları azalt dostları çoğalt" diye formüle edilen ve Rusya ile bozulan ilişkilerin inşa edilmeye çalışıldığı, İran ile yaşanan gerginliğin sönmüldürildiği bir sürece hızla girilmiştir. Ancak bu yönelim Kürtlere yönelik ağır bir saldırıya içkin olarak başlamıştır. Faşist diktatörlüğün kadim düşmanı "Kürtler", Suriye politikasının merkezine oturtulmuştur. Artık hedef Kürtlerin içerde ve dışarda darbelenmesi, zayıflatılması, güçten düşürülmesi, kazanımlarının yok edilmesi ve bunun için ne gerekiyorsa onun yapılması olmuştur. TC, bu noktada özellikle ABD ve Rusya arasında Fırat'ın adeta bir sınır gibi çekilmesi, Batı'nın Ruslar, Doğu'nun ABD tarafından şekillendirilmesine dayanarak Kürtlere daha faal saldırmak ve kazanımlarını aşındırmak için Suriye'deki tüm ilişkileri, kozları ve olanakları Rusya'nın Batı cephesini istediği gibi şekillendirmesi için sunmuştur. Cihadistlerin elinde olan tüm alanlar daha kısa sürede ve daha hafif askeri operasyonlarla Rusya'ya armağan edilmiş, Kürtlere saldırmak için dengeler ve koşullar hazırlanmıştır. Bu bağlamda ilk etapta Cerablus ve El-Bab Rusya'nın izniyle işgal edilmiştir. Daha sonra Guta ve Halep'in kolayca düşürülmesi karşılığında Fırat'ın batısında bir nevi Rus sahasında bulunan Afrin işgali için olanak yaratmıştır. Nihayetinde genelde Suriye'de hayata geçiremediği işgalci heveslerini, özelde Rojava üzerinden pratikleştirmiştir. En büyük girişim ise Afrin olmuştur.

ORTADOĞU ÇÖLÜNDE AFRİN "VAHASI!"

Afrin işgaline burada kısaca değinmekte fayda var. Zira bu işgal emperyalist akbaların ezilen ulusların dostu olamayacağına açık göstergesi olmuştur. Kürtlere ciddi düzeyde taktik ittifak geliştiren, hatta onları kendi koruma şemsiyesi altına alan ABD emperyalizmi Afrin'in işgaline açıktan olmasa da örtülü destek vermiştir. Zira Türk egemenlerinin bu noktada sınırları zorlayan

talep ve istemleri, Kürt kazanımlarına yönelik tahammülsüz yaklaşımı ve bir şekilde Kürt hareketi üzerindeki baskıyı arttırma ihtiyacı ABD'nin bu operasyona izin vermesini getirmiştir. Kuşkusuz bu alan ABD'nin Suriye planlarında daha az yer tutan, öncelikli olmayan ve esasta Rusya'nın at oynattığı, biçimlendirdiği sahaya girmektedir. Bu sahada ABD, ilişkide sallantılı duran ve henüz taktik düzeyde ilişkileri olan, daha zayıf bir Kürt gücü yerine daha güçlü bir Türkiye hançerinin olmasında bir mahsur görmemiştir. Türk egemenleri ile Kürtler arasında tarafsızlık görüntüsü vermiştir. Ancak biliyoruz ki ABD'nin izni ve onayı olmaksızın böylesi bir operasyona Türk devletinin girmesi olanaklı değildir. Rusya ise Astana ve Soçi süreçlerinin akamete uğramaması, ABD ve TC arasındaki çelişkinin derinleştirilmesi, Suriye'de kendi için öncelikli bölgelerde daha sıkı dövüşmek ve bir an önce buradaki cihadistlerin işini bitirmek ve Suriye rejiminin zaferini ilan etmek için Türk egemenlerine Afrin için izin vermiştir. Böylece bir hat boyunca Türk egemenleri hakimiyet alanı edinebilmiştir. TC, Suriye'de olası bir barış ve çözüm sürecinin işletileceği koşullara böylesi askeri zaferler ve tutulmuş alanlarla gitmeyi de sağlama almıştır. Kürtler ise ABD ve Rus emperyalistlerinin belirlediği oyun kuralları içinde TC'yi tavlama için kullanılacak bir araç olarak görülmüştür. Bu emperyalistlerin Türk hakim sınıflarının tüm Rojava'yı işgal tehdidi karşısında ki rolünde ve aldığı tutumda açığa çıktığı gibi (Afrin meselesinde de aynı tutumu sergilemiştir) ne Kürtlerden ne başka bir ezilen ulustan yana, onun özgürlüğü için elini kaldırması, destek vermesi olanaklı değildir. Destek verirken dahi biat, bağımlılık veya uşaklık talep eder. Bu kabul edildiği takdirde dahi yine güç dengelerine bakarak hareket eder. Hele ki işin içinde stratejik dostları ve ilişkileri varsa ve bu egemen ezen ulus temsilcileri ise son tahlilde onlardan yana çubuğu kırması kaçınılmazdır. Çok uzağa gitmeye, uzak tarihten örnekler bulmaya lüzum yoktur. ABD'nin kabul etmesi durumunda kölelik şartlarında ona biat etmeyi kabul eden Barzani'nin 2017 Eylül'ünde Kerkük'te gerçekleştirdiği referandum sonrası Arap ve Fars egemenlerinin leş kargası gibi Kerkük'e üşüşmesi karşısında ABD'nin aldığı tutum anımsanmalıdır. Özellikle Irak egemen ulusu Araplar lehine çubuğu kırmış ve Barzani Kerkük'ü hızla terk etmek zorunda kalmıştır. Zira Barzani'nin ABD emperyalizminin koruma şemsiyesine güvenen, ona umut bağlayan bir siyasi çizgisi, gerici bir sınıfsal tutumu vardır. Bu tutum onu Kürt hakları, Kürtlerin birliği konusunda ürkek, korkak ve bir avuç dolara tüm bunları satmaya hazır bir konuma getirmektedir. Bu anlamda ezilen ulusların ve Kürt ulusunun ABD ya da başka bir emperyalist güce umut bağlaması başka bir şekilde köleliğinin devam etmesi anlamına gelir. Bu aynı zamanda ulusal mücadelenin demokratik vasıflarını ortadan kaldıran siyasal sonuçlar üretmesine de yol açar.

Afrin emperyalistlerin kendi çıkarları için TC'ye verdikleri bir ödül olma-

sına rağmen Afrin işgalinin özellikle ABD'ye rağmen yapıldığı ve Türk devletinin bağımsız bir dış politika izleyecek gerçeklikte olduğu biçiminde tezler dile getirilmiştir. TC'nin Kürt meselesinde ABD ile çelişkileri, bölgenin şekillendirilmesinde memnuniyetsizlikleri olduğu bilinmez, tespit edilemez değildir. Burada Türk egemenlerinin ABD emperyalizmi ile esas çelişkisinin, TC'nin ısrarla ABD'nin bölgede kendisine biçtiği rolü kısıtlamasına karşı gösterdiği direnç, bunu yeniden kazanmak için güç gösterisi ve hatta Suriye denkleminde alan tutarak, söz sahibi olarak emperyalizm için daha işlevli hale gelmek olduğu açıktır. Bu anlamda ABD ile olan çelişkilerinin derinliği ve boyutu bu düzeydedir. Afrin meselesi de bu rolü almak içindir. Yine özellikle kendi gelecek sorunu olarak gördüğü Kürt meselesinde, her bir parçada yaşanacak gelişmelerin istemediği noktaya gelmesiyle, bu geleceği göremez olmaktan duyduğu kaygının sonucudur. Ancak bu işgal ABD emperyalizminin büyük çıkarlarıyla esasta çatışmamaktadır. Ortaya çıkan çelişkiyi ABD yönetebilir ve tolere edebilir düzeydedir. Ancak böyle bir işgal hareketi yapılmadığı noktada bu çelişkinin TC için yönetilebilir bir karaktere sahip olmadığı görülmüştür. Faşizm işgale o denli ihtiyaç duymuştur. Bu yüzden söz konusu işgali uşağın aşırı ısrarı karşısında efendinin bir miktar esnemesi olarak görülmelidir. Ki belli bir aşamada özellikle Suriye'de dengeleri değiştirmek istediğinde Afrin'deki işgalci TC'nin Rusya ve Suriye rejimi ile arasındaki çelişkilerin kullanışlı bir yanı olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Afrin saldırısı ABD'ye rağmen değil, onun sorun çıkarmamasıyla gerçekleşmiştir.

Suriye meselesi, ülkenin politik gündeminde sürekli yer tutmasına karşın özellikle Tayyip Erdoğan tarafından bilinçli şekilde şovenizm kampanyaları için yeniden gündeme taşımaktadır. Ancak bunun da ötesinde faşist diktatörlüğün gizleyemediği "yeni Osmanlıcılık" hevesi, Ortadoğu sisteminin dağılma eğilimi onları var olan sınırlarının daralması yerine genişlemesini sağlayacak bir yaklaşımı benimsemeye sevk etmektedir. Suriye sınırlarında sınırlı da olsa gerçekleştirdiği işgal, hiç kuşkusuz kalıcı olma hesapları ile yapılmaktadır. Bu bağlamda sadece anı değil geleceği düşünen politik hesaplara dayanmaktadır. TC her ne kadar Cerablus, El-Bab ve Afrin'de işgalci görünmek yerine "danışmanlık" görevi ile sınırlayıp ÖSO'cu çeteler ile buraları yönetmeye çalışsa da askeri gücüyle ve varlığıyla işgalci durumundadır. Bu konumunu terk etme yerine kalıcılaştırma, pekiştirme ve fiilen kabullendirme hesapları yapmaktadır. Faşist diktatörlüğün girdiği yerden kolay çıkmayan bir yaklaşımı vardır. Özellikle, dünya jandarması ABD emperyalizmine dayanan tutumu bu işgali sürdürme ya da bir şekilde etki ve egemenliğini korumaya odaklıdır.

ABD'İN TAKTİK POLİTİKA DEĞİŞİMİ VE HERKESİN ÇIKARDIĞI PAY

TC'nin Suriye'deki konumundan önce artık bu ülkede askeri mücadeleden çok emperyalistlerin ve bölge devletlerinin yeni bir siyasi denge aradıkları, bu noktada özellikle ABD ve Rusya'nın belli bir uzlaşmaya vardıkları görülmektedir. Eski biçimiyle bir Suriye'nin var olamayacağı ancak eski rejimin egemenliğini yeni biçimde sürdürmesine dair de bir ortaklaşma geçici de olsa sağlanmışa benzerdir. Hem Rusya'nın hem ABD'nin bir süredir "İŞİD esasta yenildi" tespitleri yeni siyasi dengeler arama sürecinin de adeta ilanı anlamına gelmektedir. 2018'in başından itibaren İŞİD'in yenildiği tespitleri açık şekilde yapılmaktadır. Bu tabloda ABD içinde de Suriye'de varoluş sebebinin ortadan kalktığı tartışmalarına neden olmaktadır. Ancak bu tartışmanın üstünü kazındığımızda altında ABD dış politikasında öncelikli sorunlar tartışması yüzünü göstermektedir. Trump seçim kampanyasını Çin'i hedef alan, Rusya'yı yumuşatmaya çalışan bir içerikte sürdürdü. Bu bağlamda Obama döneminden bu yana Çin'in artık baş tehlike olduğuna dair ABD dış politikasında açık ve kararlı tespitler yapılmaktadır. Çin'in "tek kuşak, tek yol" projesi ise Çin tehdidinin somut, ete kemiğe bürünmüş, sermaye ihracı için iştahlı bir şekilde pazar alanı yaratmasının somut göstergesi olmuştur. Trump dış politikasında Çin tehdidini birinci öncelik olarak tanımlamaktadır. Bu durum Ortadoğu'dan ya da herhangi bir pazar alanından ABD'nin feragat edeceği anlamına gelmemektedir. ABD, emperyalist güçler arası rekabette gerileyen güç olmasına rağmen tartışmasız hala başat emperyalist güç durumundadır. Siyasal, ekonomik ve askeri gücü onun aynı anda birçok alanda hem askeri hem ekonomik hem de siyasi rekabet gücünün varlığına işaret etmektedir. ABD'nin, "İŞİD yenildi" tespitleri ile bölge politikasında taktik değişimine işaret ettiği anlaşılmalıdır. Zira ABD Savunma Bakanı Jim Mattis Haziran 2018'de Suriye ve geri çekilmeye dair yürüyen tartışmaya şu şekilde yanıt veriyor: *"İyi, madem gittiler, o zaman hadi biz de çekilelim' diye düşünecek değiliz...Yapmanız gereken yerel yönetim meclislerini desteklemek, yerel güvenliği destekleyeceksiniz ki siz çekildiğinizde onlar (İŞİD) hemen geri dönmessin"* diyerek aceleleri olmadığını, sağlam bir şekilde ilişkilere düzen verme görevlerinin durduğunu anlatmak istemektedir. Mattis 'ABD'nin Esad rejimiyle savaşma ihtimalinin bulunup bulunmadığı' sorusunu da "Biz İŞİD'le savaşmak için Suriye'deyiz. Bunu birçok kez açık bir şekilde dile getirdik" diye yanıtladı. Yani Haziran'da yürüyen çekilme tartışmalarında "Esad'lı çözüme evet, çekilmeye bakacağız" diyen bir ABD politikası yürürlükteydi.

Bu bağlamda ABD'nin Çin tehlikesine odaklanmak için çekilme kararı aldığına yönelik tespitler ABD emperyalizminin verili gücünü ve olanaklarını gözardı eden, gerçeklikten kopmuş bir yaklaşıma işaretir. Bu bağlamda Çin tehdidine

bağlanarak bir Suriye tartışması yürütmek, bu eksene oturarak temellendirmek emperyalist güç ilişkilerini, Suriye'deki gelişmeleri, bölgesel ölçekli çelişkileri anlamamak demektir. Evet Çin tehdidini ABD önleme ve buraya odaklanma hesabı yapmaktadır ancak bu durum onun alan terk etmesine neden olacak bir durumu doğurmamaktadır. Bugün için böyle bir tablo söz konusu değildir.

ABD, Aralık 2018'in sonuna doğru Trump'un ağzından "Suriye'den çekileceklerini" resmen ilan etti. Bu açıklamanın ardından Savunma Bakanı Jim Mattis ve İŞİD'le mücadele özel temsilcisi Mc. Gurk istifa etti. Kuşkusuz ABD'nin çekiliyor dediği yerden çekilmesi diye bir şey söz konusu değildir. Bu ancak güçlü, sağlam, kararlı bir anti-emperyalist mücadele ve örgütlenmenin zoruyla ya da dünya emperyalist sisteminde büyük birtakım değişikliklerle olabilecek bir şeydir. Onun dışında ABD gibi bir emperyalist devletin bir alandan çekilmesi söz konusu olmaz. **Trump'un bu çıkışı ve peşinden gelen istifalarda izi sürülmesi gereken nokta; Suriye'de taktik politikalar da ne gibi değişikliklerin olacağı, yeni denklemleri ABD'nin nasıl kurmak istediğidir.** Bu soruların cevabını aramak ve önümüzdeki süreçte ne yapmak istediğini, süreci nasıl şekillendirme planı yaptığını görmek mümkün olacaktır.

Trump Suriye'den çekilme kararını, Tayyip Erdoğan'ın Fırat'ın doğusuna da girecekleri tehditlerini savurduğu, hatta birkaç gün içinde operasyonu yapacaklarını ifade ettiği bir süreçte, bir telefon görüşmesinde açıkladı. Trump'un, Tayyip Erdoğan'ı frenleyemediği için çekilmeyi spontane gündeme getirdiğini savunan "politik andavalları", 'Erdoğan'ı bu kararı belirleyen' neden olarak ilan eden şovenist şarlatan ve çığırtkanları hızla bir kenara koymak ve ciddiye almamak gerektiği açıktır. Zira böylesi önemli kararlar ABD gibi emperyalist bir devlet ya da herhangi ciddi bir devlet tarafından, Trump gibi lümpen ve fevri bir lider söz konusu olsa dahi bir anlık karar alınmayacağı bilinir. Peki bu kararda Türkiye'nin etkisi belirleyici midir? Çekilme tartışmasının ABD'nin gündeminde bir süredir olduğunu göz önüne alırsak belirleyici olanın Türkiye olmadığı net görülecektir. Ancak bu çekilme kararı veya daha doğru ifade ile taktik hamlenin Türkiye dahil tüm müttefikleri yeni baştan konumlandırmayı, onlara çeki düzen vermeyi gerektirdiği de açıktır. Bu bağlamda Türkiye'de önemli bir yere oturmaktadır.

ABD'nin Suriye'den çekilme diye ifade ettiği yeni hamlesi özellikle Fırat'ın doğusunda oluşmuş, statünün bir mutabakatla kararlı bir hale gelmesine yöneliktir. Bu alanda özellikle Türk devletinin var olanı kabul etmeyen, dengeleri bozmaya yönelik çabaları, girişimleri, mücadelesi yukarıda da belirttiğimiz gibi bir dönem boyunca sürmüştür. Bu çaba ve girişimler TC'nin dikey şekilde adeta batı Fırat ile doğu Fırat arasında bir bölümü elde etmesini de sağlamıştır.

Ancak TC, Suriye’de artık “İŞİD yenildi, Baas rejimi kaldı, Kürtler statü kazanmalı” yaklaşımıyla oluşmuş yeni dengeleri Kürt kazanımları dışında kabul etmeye yanaşmaktadır. Bu tutum ise Rojava’daki dengeleri değiştirmeye yönelik saldırgan hesapları kaçınılmaz kılmaktadır. Yeni Şafak gazetesinin kışkırtıcı ve sürecin bir bürokrati gibi çalışan Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Karagül’ün deyimleriyle “oyun bozan zorun” daha etkin devreye girmesi için, faşist diktatörlük hem ABD ile hem Rusya ile her türlü görüşmeyi, pazarlığı, ısrarı ve bunlar arasındaki çelişkiyi zorlamıştır. Ancak gelinen noktada ABD için amaç, oyun planının hızlandırılması, elde edilen kazanımın istediği biçimde bir siyasi projeye dönüşmesi ve bölgede bu kazanımları pekiştirip sağlamlaştırırken, stratejik ittifak güçleri ile taktik ittifak güçleri arasındaki (faşist diktatörlük ile Kürtler arasındaki) sorunların mümkünse çözülmesi değilse sorun çıkarmayacak bir düzeye getirilmesi ve önünü daha berrak görebildiği ve yeni hamleleri daha güçlü yaptığı koşulların sağlanmasıdır.

Faşist Tayyip Erdoğan’ın, Trump’un “çekilme kararı” diye dile gelmeden hemen önce “bir gece ansızın Fırat’ın doğusuna girebiliriz” diyerek boğazını yırtmasının sebebi de, “çekiliyoruz” açıklaması ile birlikte daha anlaşılır olmuştur. Çekilme kararı kamuoyuna açıklandığı andan itibaren, zevahiri kurtarmanın ötesinde yapılan açıklamalar dışında artık hemen Rojava’ya bir askeri seferin olmayacağı netleşmiştir. Kuşkusuz TC hareket planları bir anda değişecek ya da bir hamleyle boşa düşürülecek kadar basit bir devlet değildir. TC muz cumhuriyeti muamelesi yapılacak bir devlet “henüz” değildir. Efendisine rağmen karar alıp uygulamaya geçirecek kadar gözünü karartacak bağımsız bir siyaseti de yoktur, böyle bir karar alma noktasına geldiği noktada ise artık başka bir efendiyle işi pişirmiş, rotasını değiştirmiş demektir. Ki yarı sömürge, yarı feodal ülkelerin emperyalist bloklar arasında saf değiştirmesi hiç de kolay olmayan, ciddi ekonomik ve siyasi değişim ve altüst oluşları şart koşan bir durumdur. İsteyenin istediği gibi, gününbirlik, keyfe keder hareket ettiği bir ilişkiler ağı değildir bu. Bir sistem, o sistemi bağlayan ekonomik-siyasi zincir ve halkalar bütünüdür olan şey. Bu bağlamda taktik gelişmeleri ve yer yer çatışmaları bir “emperyalist bloktan” diğerine kayma olarak okumak diyalektik-tarihsel materyalizmin diliyle değil, yüzeysel idealist günlük gazetecilerin ve analizcilerin diliyle konuşmak olur.

Bu tabloda TC’nin bir muz cumhuriyeti olmadığını, aynı zamanda bağımsız politika yapacak kadar kuvvetli ve eksen değiştirmiş bir konumlanış içinde olmadığını kabul edersek gelişmeleri, açıklamaları, söylemleri daha iyi anlamak mümkün olur. ABD emperyalizmi bir süredir tüm sınırları zorlayarak hareket eden Türk hakim sınıflarının, Suriye politikasında Rojava’yı aşındırma ve gelinen noktada Fırat’ın doğusundaki tabloyu kabul etmemesine, arıza

çıkarmasına son biçimini verme ihtiyacı hissetmiştir. Bir süredir bu alanın nasıl ve ne biçimde şekillendirilmesi gerektiği (ABD'nin Esad'ı kabullenme noktasına dahi geldiği, Türk Dışişleri'nin de "Adil ve demokratik bir seçim olursa Esad'la çalışırız" diye ifade ettiği, Rakka'ya kadar belli bir düzenleme yapıldığı yani her cepheden dengelerin oturma eğilimine girdiği Suriye gerçekliğinde) bu alandaki aktörler tarafından tartışılmaktadır. Bu tartışmaları çıkma-za sürükleyip boğan şey, faşist diktatörlüğün tüm dengeleri karıştıracak yeni hamleler yapma çabası ve kazanımlarını daha fazla arttırma isteğidir. ABD'nin bu tartışmaya artık bir son verme ve bu tartışmanın tüketildiğini ifade etme ihtiyacı hasıl olmuş görünmektedir. Halihazırda Fırat'ın doğusunun ABD, Kürtler, TC ve de Suudi önderliğindeki Körfez Bloğu'nun masasında olduğu, bu masada TC'nin en memnuniyetsiz tutumu sergilediği, Rusya ve İran'la kurduğu ilişkilerle ve ayrı bir "Suriye'nin geleceği" tartışmasıyla ABD'yi Fırat'ın doğusunda kendi politikasına ve tüm bölge işlerinin kotarılmasında kendisinin tercih edilmesine ikna etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu durum, çekilme söyleminin kamuoyuna açıklanmasına kadar masada pazarlık konusu olarak durmuştur. Son kertede TC söylemdeki dozu artırıp Kürtler başta olmak üzere Fırat'ın doğusunda oluşacak tabloda huzursuzluk çıkarabileceği mesajını en net biçimde anlatmak istemiştir. Ancak bu çıkışı, ABD mevcut oyun planı ile karşılamış TC'ye ve dolayısıyla sorunun diğer yüzü olan Kürtlere dayatmıştır. Bu oyun planında TC'ye nereye kadar alan açıldığı, Kürtlerin alanının ne kadar daraltılacağı, özellikle YPG ve ittifaklarının elinde bulunan Arap bölgelerinin ortaya çıkan çelişkilerle kimin elinde kalacağı henüz belli değildir.

KÜRTLERİN KORUNMASI MI? ABD ÇIKARLARININ GERÇEKLEŞMESİ Mİ?

Ancak ABD "Kürtler güvenceye alınmadan çekilmeyiz" noktasındadır. Kastedilen kuşkusuz Kürtlerin ulusal kazanımı değil ABD'nin burada edindiği kazanımlardır. Bu kazanımlarda tartışmasız şekilde Kürtlerle kurduğu ilişkinin niteliğine bağlıdır. ABD, Türkiye ve Kürtler arasında bir barış, ittifak ve bölgede etkin olacak bir ilişki istemektedir. Rojava'da bu tıkanmıştır. Bir yandan Türkiye'yi diğer yandan Kürtleri bir uzlaşma ve barış sürecine ikna etme çalışması yapmaktadır. Elbette bu uzlaşma ve barış yönelimini masada Türk devletinin lehine olacak, onun biçimlendirdiği ve şekillendirdiği ilişkiyi sağlama alacak şekilde planlamaktadır. Bunun da "garantörü" olarak kendisinin taraflarca kesin, kararlı bir şekilde kabul edilmesini talep etmektedir. Bu noktada Türk hakim sınıfları ABD'ye kesin bağlı ve bağımlı yapısı ile bu garantörlüğe okey verebilecekken, masada Kürtlerin henüz istediği düzeyde zayıflamadığı fikrindedir. Kürtler ise ABD ile kurdukları gürbüz ve yetkin taktik ilişkiye rağmen ABD şemsiyesi altında bir uşaklık rolünü kabul etmiş ve ilişkiyi öyle tanımlamış değildir. Bu açıdan emperyalist sisteme arıza çıkaracak, ona sorun

oluşturabilecek siyasi niteliğini halen korumaktadır. Ancak her durumda masada olmaya hazırdır, masa yani barış Kürt hareketi için stratejik bir meseledir; ulusal hak mücadelesini masa kurulu iken zoru devreye sokmadan sürdürebileceği düşüncesi vardır ve Kürtlerin handikaplarından birine işaret etmektedir. Çelişkinin süreci zorlaştıran yanları da bunlardır.

ABD'nin, Kürtlerin kazanımlarına karşı TC'nin hamilik yapmasına verdiği izin, kazanımı elde eden Kürt Ulusal Hareketi'nin dinamik devrimci-demokratik yapısından ve TC'nin faşist niteliğinden dolayı olanaklı olmamaktadır. TC buna yetenekli hale gelecek bir şekilde kendisini yapılandırmayı beceremediği için kendini kabullendirmesi de olanaklı olmamaktadır. Şimdi Rojava bağlamında Suriye'deki Kürt meselesi, ABD için, T. Kürdistanı gibi TC'nin bir "iç sorunu değil", Suriye ve bölge meselesi olduğu için TC'nin düşmanlığını, yok etme hevesini ve bu şekilde tüm dengeleri değiştirecek boyutta bir saldırı hamlesini engelleyecek dengeyi bulma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Trump'un "Kürtleri yalnız bırakmayız, güvenliklerini sağlama almalıyız" söylemleri havaya söylenmiş boş sözler değildir ancak Kürt ulusal kazanımlarının da emperyalizm tarafından kendi hapishanesine alınacağı kölelik ve bağımlılık ilişkisinin bu şekilde dayatılmaya çalışılacağı ilanıdır. Türkiye tehdidini boşa çıkarmak için yoğunlaştırılmış mesai şimdi kısmen kamuoyunun gözü önünde ve belli bir tartışmayla birlikte hayata geçmektedir. ABD, yeni taktik politikasına kan ve can vermek, uygulanabilir hale getirmek için bölgeye Dışişleri, Genelkurmay Başkanı, başkanın Ulusal Güvenlik Başdanışmanı, Koalisyon Özel Temsilcisi gibi en üst düzey yetkilileri göndermiştir. Dört bir koldan Suriye merkezli ama bölgedeki her bir dengeyi hesap edecek görüşmeler yapılmakta güçler arasındaki ilişkiler dengelenmeye çalışılmaktadır. Türkiye'ye de Trump'un Ulusal Güvenlik Başdanışmanı John Bolton başkanlığında, Genelkurmay Başkanı'nın da yer aldığı yetkili bir heyet gelmiştir. İbrahim Kalın başkanlığındaki heyetle 8 Ocak 2019'da kapsamlı görüşmeler yapmışlardır. Bu görüşmelerin gündemi ise ABD'nin çekilme takvimi, esasları ve önümüzdeki süreç planlaması olmuştur. Tayyip Erdoğan'ın Başdanışmanı İbrahim Kalın görüşme sonrası "Suriye'nin toprak bütünlüğü, çekilmenin terör örgütlerine yeni bir fırsat vermemesi, YPG-PYD meselesinin halen devam ettiği, Kürtlerle sorunlarının olmadığı terörle sorunlarının olduğu" şeklinde oldukça belirsiz ve karnından konuşan açıklamalar yaptı. Ancak nihayetinde "önümüzdeki haftalar konuya dair görüşmelerin sürdürülmesi kararı alındı" diyerek ağızındaki baklayı çıkardı. Bu yaklaşım, "girdik, gireceğiz" tutumunun şimdilik askıya alındığının ifade edilmesi olmuştur.

ABD heyeti ise daha açık konuşmayı tercih etmiştir. CNN'e yetkililer tarafın-

dan sızdırılan bilgiler oldukça nettir. Bu bilgiler içerisinde IŞİD üzerine yapılan planlamaları bir kenara bırakırsak, IŞİD'le savaşan Kürtlere yönelik kötü muamelenin önlenmesi, IŞİD'le mücadele edilirken Suriye'nin kuzeydoğusunda (Rojava) hava sahasının kullanımında çıkacak ihtilafları engelleme gibi maddeler olduğu belirtilmiştir. Burada son dikkat çeken husus ise ilk etapta çekilmenin koşulları için daha fazla asker bulundurmanın ihtiyaç olduğunun Türk yetkililere bildirilmesi olmuştur. TC'nin tehditleri ve çekilme konusunda ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo **"Erdoğan, ABD askerlerinin Suriye'den çekilmesi sonrası, IŞİD'le mücadeleyi sürdürecekleri ve IŞİD'e karşı birlikte savaştığımız dostlarımızın korunacağı yönünde başkan Trump'a taahhütte bulundu"** diyerek soruna başka bir boyut kazandırmıştır. Ki 8 Ocak'taki görüşmelere ABD adına katılan J. Bolton "ABD Başkanı Donald Trump ile Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun anladığına göre Türkiye'nin IŞİD'e karşı ABD'yle birlikte savaşan Kürtlere zarar vermeme konusunda bir taahhütte bulunduğunu" (11 Ocak) ifade ederek Dışişleri Bakanı'nı tekrarlamıştır. Bolton hem kendilerini hem de Türkiye'yi memnun edecek bir görüşme ve müzakere hedeflediklerini belirtirken, varacakları sonucu "protokol, güvence, prosedürler oluşturarak" sağlama almak olduğunu ifade etmiştir. Bunun aynı zamanda Rojava'daki planlarını içeren bir muhteva taşıdığından ise şüphe duyulmamalıdır. Bu bağlamda Kürtlerden nabız alındığı açıktır. TC'ye verilecek tavizin sınırının nereye kadar olacağı, bu tavizin alanda dengeleri bozup bozmayaacağı gibi ciddi hesaplamalar yapılacaktır. Bu bağlamda Bolton görüşmelerin önümüzdeki haftalarda devam edeceğini tıpkı "muhatapı" Kalın gibi ifade etmiştir. **Buradan şunu anlıyoruz ki bu heyet esasta TC'ye sınırlarının ne olduğunu en iyi ve güçlü şekilde anlatmakla görevli, belirlenecek anlaşmayı güvenceye alarak sonuçlandırmaya odaklıdır.** Bu heyetin elindeki çözüm ve çerçeveden ise TC'nin pek de memnun olmadığını Tayyip Erdoğan'ın bu heyetle görüşmemesinden anlamak mümkündür.

ABD'lilerin Erdoğan'ın, Kürtleri koruma taahhüdüne dair iddiasına Türk devlet yetkililerinden bir yalanlama gelmemiştir. Ancak ABD'nin peş peşe Kürtleri korumasız bırakmayacaklarına dair söylemlerine Türk egemen sınıflarının Tayyip'ten Çavuşoğlu'na, Akar'dan Çelik'e ve Devlet Bahçeli'ye kadar uzanan temsilcilerinden verilen ortak yanıt dikkat çekicidir: "Kürtler bizim kardeşimizdir. Onları katletmemiz söz konusu değildir." Burada iki cümlede kurulan iki yalanı tartışmaktan çok, Kürtlere yönelik kardeşlik vurgusu dikkat çekicidir. Bildik siyaset bu defa Rojava için dile gelmektedir "Kürt kardeşlerimizle terörü ayırt edelim." Ki faşist diktatörlük şimdi yeniden Kürtlere hak verebileceklerini ama "terör bağlantısı" olmaması şartını bu şekilde güncellemektedirler. Ancak bunu esasında hiçbir egemenlik hakkının olmadığı Rojava için dillendirerek traji-komik bir hal sergilemektedirler.

“ÖLÜM DE SİTMA DA”, EMPERYALİZM VE ONUN POLİTİKALARIDIR

Bu denklemin diğer yanını ise Kürt hareketi oluşturmaktadır. Kürt hareketinin de ABD'nin çekilmesinde bir “bit yeniği” olduğunu düşündüğü, çekilmenin kendilerini memnun etmediği açıkça görülmektedir. Bu noktada özellikle faşist diktatörlüğün ve faşist Baas rejiminin katliamcı, soykırımcı politikaları ile karşı karşıya kalma durumunun, elde edilmiş kazanımların bu saldırgan ezen ulus devletleri tarafından yok edileceği kaygısı söz konusudur. **Bu kaygının, ABD emperyalizminin sunduğu koruma şemsiyesinden memnuniyeti doğurduğunu ve ABD'nin çekilme gündemli tartışmasında “emperyalizmden medet umar” bir politik konumlanışı güçlendirdiğini belirtmekte fayda var.** Bu Kürt halkında yanlış ya da eksik bir mücadele bilinci oluşmasına neden olacaktır. Gerçek düşmanın flulaşmasının, ezilen ulusların maruz kaldığı zulmün çağımızda ana kaynağının emperyalizm olduğu ona karşı bir duruş sergilenmeden tam özgürlük ve tam bağımsızlığın kazanılamayacağını unutulmasına neden olacaktır. **Bunun yanında taktik bir ilişki biçimi içinde dahi sorunu ele alsak, gelinen noktada ABD emperyalizmi ile geliştirilen bu taktik ilişkinin tehlikeli yüzü kendisini göstermeye başlamıştır.** ABD emperyalizmi, Kürtleri bir kez daha güç dengeleri içinde yem olarak görmektedir. Düne kadar “İŞİD’le mücadelede kahramanlaştırdığı” Kürtleri ve elde edilen kazanımları işgal hevesiyle yanıp tutuşan faşist Türk egemen sınıflarını dizginlemek, tatmin etmek ve elde tutmak için pervasızca pazarlamaktadır. **Bunu Türkiye’yi dizginleme, Kürtleri ise koruma adına ambalajlayıp sunmaktadır.** Yani Kürtlere ölümü gösterip sıtmaya razı etme politikası uygulanmaktadır. Şimdi ABD'nin, faşist diktatörlük ile yürüttüğü pazarlıkta, Rojava'nın ne kadarını TC'yi tatmin etme ve daha işlevli bir uşak haline getirmek için sunacağı tartışılmaktadır. Bu pazarlıkların döndüğünü Trump'a yakın ABD'li senatör Graham açık bir şekilde ifade etmektedir. Bu alanda tampon bölge adı altında TC'nin hangi alanları işgaline izin verileceği masadaki pazarlık konusudur. Buna Kürtlerin ikna edilmesini ise ABD çantada keklük görmektedir. Zira, Kürtler taviz vermezse NATO gücü, stratejik ittifakı TC, Afrin'den daha acımasız bir şekilde serbest bırakılabilir! ABD için oldukça kullanışlı bir gerekçe. Kürtlerin ise kazanımlarını korumak için belli tavizler vermeye hazır olduğu gelişmelerde ortaya çıkmaktadır. ABD'nin hamlesinden memnun olmadığını açık bir dille TEV-DEM ve KCK açıklamaları ile ifade eden Kürt hareketi, TC'nin Minbiç hesabına karşı Rusya ve Suriye devleti ile yaptığı görüşmeleri devamında kısmen burayı bu güçlere açarak somuta dökmüştür. Bu hamle hem Rusya ve ABD arasındaki çelişkilere oynama siyasetinin bir ürünü hem de büyük kazanımları için sahada belli tavizler ve geri çekilmeleri göze alabileceğinin göstergesi olmuştur. Kuşkusuz bu tarz tevazüler politik ve askeri açıdan mümkün ve gerekli olduğu gibi bir ihtiyaç olarak da ortaya çıkabilir, çıkmakta-

dır. Bu noktada Kürt hareketinin vereceği tavizler, geri çekilmeler genel tablo ve siyasi çizgi içinde değerlendirilmeli ve ele alınmalıdır. Minbiç gibi bir Arap bölgesi üzerinden son olarak yapılan hamle TC-Rus ilişkilerini sıkıntıya sokup, TC'nin hamlesini zayıflatırken, ABD ile Rusya arasındaki çelişkiye oynayacağına dair somut bir gösterge olmuştur. Bu temelde Kürtlerin hem Rusya ile hem ABD ile ilişkilerinin henüz sadece taktik nitelikte olduğunu göstermiştir.

ABD'nin herkese "kartları yeniden karın, bir önceki pozisyonlarınızı yeniden gözden geçirin" mesajı, Türk devletinin Rusya ile kurduğu sıcak ilişkilerin şimdi Kürt tarafı için geçerli olmasını getirmiştir. Özellikle uzun süredir TC'nin ABD ile Minbiç üzerinden yürüten pazarlığı bir anda bu gelişmeyle birlikte ortadan kalkmıştır. ABD'nin "çekiliyoruz" ilanından sonra apar topar TC ve çetelerinin Minbiç'e doğru yürüyüşü, Kürtlerin Suriye rejimi ve Rusya ile kotardığı pazarlıkla Suriye devletinin kısmen alana girmesi ile sonuçlanmıştır. Ama bunun ötesinde Kürtlerin Suriye rejimine yönelik çağrılarını, Kuzey Suriye Federasyonu'ndan vazgeçip "yerel yönetimlerde özerkliğe" razı gelebileceklerine yönelik beyanlarla, Suriye'nin bütünlüğüne dair vurguları sürecin dikkat çeken gelişmeleridir. Bu da Suriye rejimi ile Kürtlerin temas halinde olduğu, TC'yi işgalci konumuna düşürecek girişimlere ve ortaklaşmalara her an varılabileceğini göstermektedir. Bu anlamda Kürt hareketi elini kolunu bağlayıp beklememektedir. Bir yandan kazanımlarını korumaya odaklanırken, diğer yandan emperyalistler arası çelişki, emperyalistlerle bölge devletleri arasındaki çelişki ve bölge devletlerinin kendi aralarındaki çelişkiye oynadığı ve taktik hamlelerini buna dayandırarak yaptığı görülmektedir.

TÜRK EGEMENLERİNE ABD ANIMSATMASI: BEN HANCI GERİSİ YOLCU!

ABD'nin bu hamlesi, bölgedeki çıkarlarının bir nevi "lejyoneri" olan TC'nin özellikle Astana ve Soçi'de Rusya ve İran ile Fırat'ın batısına ve Suriye'deki bütünlüklü yeni dengelerin nasıl kurulacağına yönelik yaptığı görüşmelerin Fırat'ın doğusunun da gündeme gelmesine karşı aldığı bir tedbir, bu görüşmelerin sınırlarını belirleyip uyardıya yönelik bir girişim olarak da görülmelidir. Rusya'nın yarı-resmi yayınlarında bu duruma dair şu ve benzeri yorumlar yapılmaktadır: *"Aslında böyle bir manevrayla Trump, Astana Süreci'nin üç garantörü arasında Moskova, Tahran ve Ankara'yı açıkça birbirine düşürmek için muhteşem bir girişimde bulunmuştur. Üstelik bu girişimin başarılı olması da olasılık dahilindedir."* (Sputnik Ermenistan Sitesinden Aktaran; ankasam.org) Burada kuşkusuz ABD'nin hamlesini birbirine düşürme diye okumaktan çok, kimin nerde ve nasıl durduğunun daha güçlü anımsatılması olarak okumak gerekir. Zira, Astana Süreci'nin ABD'ye rağmen yürüyen bir süreç olmadığı açıktır. İlginç olan ise ABD'nin bu hamlesine paralel olarak BM

Suriye Özel Temsilcisi Steffan De Mistura'nın istifası ve Astana Süreci'nde moderatör rolü oynayan Kazakistan Dışişleri Bakanı Kayrat Abdrahmanov'un görevini bırakmasıdır. Bu temelde özellikle Astana ve Cenevre görüşmelerinin Suriye'deki yeni siyasi dengeleri belirleme rolü göz önüne alındığında bu cephede de bir önceki sürecin gidişatında değişimlere yönelik pazarlık ve kavganın kızıştığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Türk hakim sınıfları Rusya ile bu gelişme sonrası Aralık sonuna doğru apar topar Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İbrahim Kalın ve MİT Müsteşarı Hakan Fidan'dan oluşan bir heyetle, Rus muadilleriyle görüşme gerçekleştirdi. Bu görüşmenin içeriğinin İdlîb süreci ve ABD'nin çekilme kararını kapsadığı kamuoyuna açıklandı. Ancak burada Türk hakim sınıflarının süreci Rusya'nın nasıl okuduğunu anlamaya yöneldiği, ne tür adımlar atacağını görmek istediği görülmektedir. Fakat Rus yetkililerin o süreçte basına ABD'nin attığı bu adımı anlamaya çalıştıklarına dair beyanları çıkıyordu: **“Böyle bir adımın tüm sebeplerini ve motivasyonlarını hala tam olarak anlamıyoruz.”** Kuşkusuz Rus akıllı, bu adımın kodlarını ve adımın bir parçası olan TC'nin süreci daha iyi bildiğini bilerek muhabatına yaklaşmaktan geri durmamıştır. Fakat daha pratik ve acil gündemi bununla kaynatmadıkları da açıktır. Bunun yanında kritik bir noktaya gelen ve sürekli dengelerin değiştiği İdlîb görüşmenin esas gündemi olmuştur. Bu bağlamda İdlîb'te rejim güçlerine ve Rusya'ya operasyon yapacak yeni fırsatın Heyeti Tahrir Şam'ın (Suriye El-kaidesi) gerçekleştirdiği saldırısı ve İdlîb'te büyük oranda kontrolü sağlaması ile oluşmuştur. Bunun yanında Soçi'de İdlîb için Rusların Türk devletine verdiği ev ödevleri de kontrol edilmiştir. İdlîb'te bağlantı yollarının açılması dahil, belirlenmiş cihadistlerin etkisinin kırılmasına yönelik TC'nin verdiği hiçbir taahhüdü yerine getirememesi ve ödevinde başarısız olması da burada Rusya ve rejime fırsatlar açmaktadır.

ABD'nin taktik değişikliği ve İdlîb'te işlerin yolunda gitmemesi bir süredir devam eden Türk-Rus “flörtünü” sonbahara dönüştürcek gelişmeler olarak görülmektedir. Kuşkusuz burada Türk hakim sınıflarının gözünü, ufkunu, aklını, stratejik hesaplarını bağlayan Kürt düşmanlığı Rusların istediği her şeyi kolayca elde etmesine, Türk egemen sınıflarının ise Fırat'ın batısında istediğine ulaşamamasını getirmiştir.

TC, ABD'nin çıkarlarıyla uyumlu ilerleyen bölgesel politikasında Fırat'ın doğusunda daha fazla söz hakkı elde etmek için saldırgan söylemlere sarılmış, ABD'nin Kürtlerle barış ya da geçici denge dayatmasını kazanım elde ederek benimseme hesabı yapmaktadır. Aksi takdirde elindeki bulgurdan da olma

ihtimali vardır. Peki elindeki bulgur nedir? Birincisi Afrin'dir. İkincisi ise Rojava'nın birleşmesini sabote etmesidir. Fakat her ne kadar şimdi bir Suriye "çözüm masası" ve planı hayata geçecek gibi görünse de var olan dengelerin sağlanıp bu haliyle sürdürülmesinin kolay olamayacağı vurgulanmalıdır.

Burada Türk egemen sınıflarının Fırat'ın batısında elde ettiği kazanımların, Fırat'ın doğusundan daha fazla olduğunu belirtmekte fayda var. Bunun sebebi de Fırat'ın Doğu'sunda Kürt düşmanlığı siyasetinin efendisi ABD'nin koruma zırhına takılmasıdır. Batıda ise ABD destekli bir TC gerçekliği, Rus alanında Türk gücünün bulunmasında zarar değil fayda gören yaklaşım söz konusu olmuştur. Rusya ise burada TC'nin kendi elinde olmayan sınır hatlarına ve Afrin'e girmesine hem cihadistleri önemli yerlerde hızlı ve sorunsuz temizleme hem de ABD ile çelişkileri arttırma karşılığında izin vermiştir. Bu tablonun kazananı ise kesinlikle ABD olmaktadır. Her yönüyle kendisine mahkum TC, Rusya'nın hakim olduğu bölgelerde olması ve bu bölgelerde kendi çıkarlarını da gerçekleştirecek olanaklar sağlaması anlamına gelmektedir.

SONUÇ YERİNE;

Son gelişmeler ışığında Suriye'de oluşan tablonun özetine bakarak, güçlerin bugün için ne kazandıkları ve ne tür bir ilişki denkleminde kendilerini bulduklarını tarif ederek sonlandıralım.

Suriye daha çok su kaldıracak gelişmelere gebedir. Henüz olmuş, gerçekleşmiş ve sonuçlanmış bir süreç söz konusu değildir.

1- Bugün için rejim yıkılmayacağını göstermiştir.

2- Kürtler bir statü ve kazanım oluşturmuştur ancak bu kazanım ezen Arap ve Türk egemenleri tarafından tehdit altındadır ve emperyalist Rusya ile ABD için yer yer yem olarak görülen bir özelliğe sahiptir.

3- ABD emperyalizmi Suriye'de istediğini elde edemese de şimdilik ciddi kazanımlar elde etmiş, eski statükoyu geri gelmeyecek şekilde dağıtmıştır ancak istediği şeyi inşa edebilmiş de değildir.

4- Rusya zayıf olduğu Ortadoğu'da Suriye ve İran'la ilişkilerini pekiştirmiş ve bölgede artık sadece ABD emperyalizminin değil onun da sözünün geçtiği yeni bir denge oluşturmuştur.

5- Faşist TC bölgede belli alanlarda işgal politikası izleyerek, tüm bölge devletleri içinde en fazla efor sarf eden açık işgalci konuma düşecek kadar saldırgan devlet olmayı başarmıştır ama kazanımları yok düzeyindedir.

6- TC, kazanımlarını korumak için ABD'ye daha fazla bağımlı hale gelen sürecini kendi elleriyle örgütlemiştir.

7- Ezilen Kürt ulusu ile Türk egemen sınıflarının bölgede bir ittifak oluşturması ve süreçte ABD'nin çıkarlarının daha üst düzeyde gerçekleştirilmesi yönelimi ciddi bir yara almıştır. Türk hakim sınıfları içeride ve dışarıda Kürtleri istediği şartlarda masaya oturtmak için tüm savaş gücünü kullanmış, büyük çaplı saldırılarla Kürtlere teslimiyeti dayatmıştır. Bu şekilde savaş yoluyla zayıflatmayı ve güçsüz düşürmeyi istemiştir.

8- Ancak Kürt ulusu bu saldırılara karşı direnç oluşturmayı başarsa da süreçte belli oranda politik olarak kan kaybetmiştir. Özellikle Kürt halkının ulusal hareketin politikasına, genel çizgisine, uzlaşmacı ve barışçıl yönelimine dair güvensizliği, bölgeyi sarmalayan savaş gerçekliği ve saldırı sürecinde derinleşmiştir.

9- Türk egemen sınıfları ile Kürt hareketi arasındaki barış ve uzlaşma süreci hala günceldir, her an “nerde kalmıştık” deme olasılığı mevcutsa da bunun önceki gibi olmayacağı açıktır. “Ez-çöz” politikasının başarılı işlediğini her fırsatta dile getiren Türk hakim sınıfları “barış ve uzlaşma”ya KUH'un KDP'leşmesi koşullarında evet demeye meyillidir.

10- ABD'nin “çekilme” diye ifade ettiği taktik değişiklik, Fırat'ın batısındaki dengelerin hızla yerli-yerine oturması, taraflarca güvence altına alınmasını içermektedir. Bu, Suriye'de oturmaya başlayan dengelerin, yeni dengelerin kurulma sürecinin örgütlenmesinin de kabulü niteliğindedir. Bu tabloda TC'nin işgal tehditleri yabana atılmamalıdır ancak bu ABD'nin izin verdiği ölçütte gerçekleştirilebilir. Önümüzdeki süreçte Rojava içinde hangi bölgelerin TC'ye verileceği tartışma konusudur. Ancak asıl mesele TC'nin bu iştahının giderilmesinden çok, zayıflayarak masaya oturtulmaya çalışılan Kürtler meselesidir. TC de ABD de uzun süredir bunun için çaba sarf etmektedir. ABD, TC'nin belirleyici yanını ve bu anlamda bu isteğini yok saymamış tam tersine çıkarına uygun bulmuştur.

11- Ve Suriye'nin geleceğinde en büyük siyasi ve askeri güç Rusya emperyalizmidir. TC'nin Batı-Rojava'yı yutma hesapları en başta Rusya'ya, BAAS

rejimine ve diğer güçlere teslim olacak, gerçek-üstü bir hesaptır. Emperyalistlerin Suriye'nin geleceği hususunda uzlaşma sağlayamadığı sürece Batı Rojava TC'nin borusunu öttüreceği bir işgal bölgesidir.

YENİ REVİZYONİZM

■ YENİ REVİZYONİZM

Günümüzde sosyal bilimler alanında büyük bir hegemonya kurmuş bulunan yapısalcılık, post-yapısalcılık, yapı-sökümcülük gibi akımlar Marksizm'in siyasal krizinin yarattığı boşluğu doldurma yönlü gelişmekte, Marksizm'in revize edilmesinde genel bir başvuru kaynağı oluşturmaktadır. Sosyalizmin büyük siyasi yenilgisi Marksizm'e tahvil edilmiştir. Emperyalist-kapitalist sistemin yayılması ve derinleşmesinin hız kazanması karşısında proletarya ve ezilen halklar adına hareket etme iddiasında olan siyasi parti ve çevreler, ki bunların başında komünist partiler gelmektedir, yaşanan krizden çıkma, emperyalist baskı ve sömürüyü alt edebilme adına yine emperyalistlerin denetimindeki akademilerde üretilen yapısalcılık ve türevlerini çoğu zaman farkında dahi olmadan Marksizm-Leninizm-Maoizm yerine ikame etmeye başlamıştır. Toplumsal gerçekliği bir biçimde çözümleme çabası romantik tarih yazımının türevleri ile el ele vererek yeni revizyonizmin düşünsel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Marks, burjuvazi için affedilemez en büyük günahı işlemiş ve kapitalizmin çöküşe yazgılı olduğunu bilimsel bir biçimde kanıtlamıştır. Bu kadarla yetinmeyerek bu çöküşün içinden doğacak komünizmin nesnel dayanaklarını sunmuştur. Sosyalizmi bir ütopya olmaktan çıkarmış, bilimsel bir temele kavuşturmuştur. Her sömürücü sistem gibi kapitalizm de ebed müddet süreceğine inanmıştır. Burjuvazi, iktidarının yıkılmazlığının proletarya ve ezilen halk kesimlerinin buna inanmasına bağlı olduğunu derinden kavramıştır. Marksizm bu inancın temelsizliğini kanıtlamakla kalmamış, 20. yüzyılın hemen başında proleter devrimlerin gerçekleşmesiyle doğrulanmıştır. Bütün bu süreç içerisinde Marksizm, gerek burjuva ideologların doğrudan saldırılarına gerekse de Marksizm'i benimsemiş görünen proleter olmayan sınıfların temsilcilerinin Marksizm'i tahrif etme çabalarına karşı mücadele içerisinde gelişmiştir. Bu mücadele ve gelişim süreci içerisinde önce Leninizm devamında Maoizm aşamalarına sıçrayarak Marksizm-Leninizm-Maoizm aşamasına ulaşmıştır.

Mücadele bu aşamada da sonlanmış değildir. Bu doğru ile yanlış arasındaki mücadelenin bir parçasıdır. Bu anlamda sosyalizmin büyük siyasi yenilgisinin bilinçli veya bilinçsiz bir biçimde Marksizm'e fatura edilmesi ve proletaryayı bilimsel ideolojisinden uzaklaştırma çabaları beklenmedik değildir. Özellikle emperyalist ülkelerin sol entelektüelleri yenilginin faturasını Marksizm'e kesmekte gecikmediler. *“Yenilgi sonrasında sıkça rastlanan bir sendrom. Serinkanlı bir tahlille hataları, aksaklıkları, yanlısamları, ihanetleri yerinde*

teşhis edip bunları düzeltecek yerde, mirası topyekün reddederek tarihi sil baştan, kendinle başlatma sendromu... umutsuz, umarsız, çıkışsız bir 'ikona kırıcılığı' ”¹

I. BÖLÜM

20. yüzyılın son on yılında post-modernizmle başlayan bu “ikona kırıcılığı”, 21. yüzyılın başında aktif sol ve komünist partilerde sisteme alternatifler üretme, komünizm propagandasını çeşitlendirme ve örgütlenme sorunlarını aşma çabaları içerisinde yankı bulmaya başlamıştır. Bu süreçte dünya ölçeğinde sınıf mücadelesinin yerine kimlik mücadelesinin ikame edilmesi sağdan (gerici etnik, mezhepsel hareketler) ve soldan (ezilen ulus ve inanç hareketleri, kadın, ekoloji, LGBTİ+ hareketleri) karşılık bulması ile sınıf mücadelesinden bahsetmek anakronizm olarak görülmeye başlamıştır. Bu hataya düşmek istemeyen proleter hareketler içerisinde ise sınıf ve kimlik mücadelesi arasındaki ilişki ikincisi lehine genişletilerek sınıf gerçekliği ideoloji ve politika üretmede silleştirilmiştir. Yeni revizyonizmin komünist hareket içerisinde kendini var ettiği ve geliştirdiği yer burası olmuştur. Örgütlenme biçimlerinden ideolojik dayanaklara, güncel politika üretmeden ajitasyon propagandaya kadar her alanda MLM’de ısrar dogmatizm olarak gözden düşürülmeye ve değişen koşulları kavrama ve uyum savunusuyla yeni revizyonizm yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Yaşadığımız son iç kriz de küçük burjuva sağ tasfiyecilik kimi dogmatik hatalarımızı da hatalı kavrayışlarından dolayı olduğundan büyük göstererek, esasta bu yeni revizyonist çizgi temelinde hareket etmiş, umutsuz bir “ikona kırıcılığına” soyunarak kolektif değerlerimizi tahrip etmiştir.

Marksizm’e, dönemi karakterize eden ilk büyük teorik saldırı kuantum fiziğinin “görelilik kuramı”ndan hareketle “her şeyin görelisi olduğu ve mutlak doğru bulunmadığı” üzerinden getirilmiştir. Bildiğimiz her şeyin aslında doğru olmayabileceği evren teorileri üzerinden yaygınlaştırılmıştır. Verili koşullarda mutlak doğru yoksa Marksizm’in kapitalizmin çöküşüne yazgılı olduğu ve toplumsal gelişmenin komünizme doğru olduğu yönündeki çıkarsamaları da doğru olmayabilirdi. Nitekim sosyalizm “çökmüş” ve toplumsal pratik Marksizm’i yanlışlamıştı. Böylelikle zafiyet teorisi diyalektiğin yerine ikame edilmeye çalışıldı. Diyalektik göreliliği reddediyormuş gibi yaklaşıldı ve yansıtıldı. Görelilik ve mutlaklık arasındaki bağ kopararak metafiziğe ve bilinemezliğe alan açıldı. Oysa ki, “*Subjektivizmle (skeptisizm ve sofistik vs.) diyalektik arasındaki fark, başka şeylerin yanı sıra, (nesnel) diyalektikte nispi (görelisi) olanla mutlak olan arasındaki farkın da nispi olmasıdır. Nesnel diyalektik için nispi olanda da mutlak olan içerilidir. Subjektivizm ve sofistik için nispi olan sadece nispidir ve mutlak olanı dışlar*”² Mutlak olan ile nispi olan arasındaki bağın koparılması kuantum da nispi olanın esas olarak kavranmasını, toplum bilimle-

rinde ise evrenselliğin reddi veya önemsizleştirilmesini beraberinde getirmiştir. Her iki ele alış da insanlığın bilgi birikim sürecini anlamada diyalektik yerine metafizik yöntemi hakim kılmaya hizmet etmektedir. “*Diyalektik (Hegel’in ve) Marksizm’in bilgi teorisinin ta kendisidir.*” Marksizm adına diyalektiği yok sayan, ondan uzaklaşarak çözüm teorileri oluşturmaya çalışanlar kaçınılmaz olarak Marksizm’den de uzaklaşacaklardır. Çünkü, bu meselenin bir yanı değil, dünyayı anlama ve değiştirme çabasının özünü oluşturur. Bu özden uzaklaşanların doğru sonuçlara varması mümkün değildir.

Tahribat döneminin popüler filozofu, döneminin iyi bir diyalektikçisi de olan Spinoza’dır. Felsefi anlamda Spinoza’nın görüşleri başta sosyoloji olmak üzere hemen hemen sosyal bilimlerin tüm alanlarına hakim hale gelmiştir. “*Spinoza’nın metafizğine göre, kompleks ya da bileşik cisimler parçacıklardan meydana gelmiştir... Evrende bütün nesnelere sonsuz bir bağlantı içinde bulunurlar; burada rastlantıya yer yoktur. Maddî fenomenler yalnızca maddî nedenlerle açıklanabilir. Evrende.... Rastlantı olmadığı gibi bir amaç da yoktur. Bu ise her türlü teknolojinin reddedildiği, mekanik bir sistemi ifade eder.*”⁴ Spinoza’nın bu görüşleri özellikle ideoloji ve politika arasındaki ilişkilerin ele alınışında ve bir bütün olarak evreni ve toplumu kavramada Marksizm’in bilgi teorisi olan diyalektik materyalizmin yerine geçirilmektedir. Diyalektiğin yerine ikame edilen bir başka yöntem ise toplumsal üst yapı kurumlarının işleyişlerini kavrama çabasında belirli bir olumlu etkisi bulunan yapısalcılık olmuştur.

Yapısalcılık oldukça geniş bir düşünce akımıdır. Temel ilkeleri **İsviçreli dilbilimci Ferdinand Saussure**’ün “Genel Dilbilimi Dersleri” adlı eserinde dile getirilmiştir. Her düşünce akımı gibi yapısalcılığın da çok eskilere giden köklerini bulabiliriz. Fakat Saussure’ün eserinin önemli bir eşik oluşturduğu genel kabul gören bir olgudur.

*“Ne olursa olsun, yapısalcı ilkeleri herkesten önce dilbilimciler benimsemişler, ‘belirli bir nesnenin tarihini incelemeye girişmeden, köken, gelişim, yayılım sorunlarını ele almadan, nesnenin niteliklerinin dış etkileri (örneğin, bir dilin özelliğini toplumun yapısıyla, bir düşüncenin özelliğinin üretim ilişkileriyle vb.) açıklanmadan önce, bu nesneyi sınırlamak, tanımlamak ve betimlemek gerektiğini’ herkesten önce dilbilimciler savunmuşlardır. Ama dilbilimcileri onurlandıran bu ‘ilk’ olma özelliğinin insan bilimleri düzleminde kaldığımız sürece geçerli olduğunu da belirtmek gerekir. Daha geniş açıdan bakacak olursak, doğa ve fizik bilimlerinin bu eski ve tartışılmaz ilkesinin insan bilimlerinde de geçerli sayılmaya başlaması için genel dilbilim derslerinin beklenmiş olması şaşırtıcı bile görünebilir.”*⁵

Maddeyi oluşu ve yok oluşu içinde, yani hareketi içinde incelemek yerine, onu bütün bağıntılarından soyutlayarak hareketsiz bir biçimde incelemek yapısalcılık

cılığın güçlü ve zayıf yönlerini bir arada ifade etmektedir. Saussure ve diğer yapısalcılar fizik ve doğa bilimleri içerisinde belirli sınırlar içerisinde geçerli olan bir yasayı dilbilimden başlayarak toplumsal bilimlere ve felsefeye taşıyarak bu yöntemin genelleştirilmesine önyak olmuşlardır. Oysa ki diyalektik materyalizmin artık **“diğer ilimlerin üstünde duran bir felsefeye ihtiyacı yoktur.”** Çünkü Marks, Hegel’in başaşağı duran idealist diyalektiğini, materyalizm üstünde ayaklar üzerine dikerek, diyalektiği nesnel süreçlerle uyumlu kavramamızın yolunu açmıştır. **“Doğa, diyalektiğin deneme tezgahıdır ve modern doğa bilimi onuruna, onun bu deneme tezgahı için her gün artan zengin bir olgular hasadı sağlayarak, böylece doğada her şeyin, son çözümlemede, metafizik değil diyalektik olarak olup bittiğini doğanın durmadan yinelenen bu çevriminin sonsuz tek düzeliği içinde hareket etmeyip, gerçek bir tarih geçirdiğini kanıtladığını öğrenmeliyiz.”** Bu nedenle diyalektik materyalizm, bilimlerin üzerinde duran bir felsefe değil, her özgün sürecin diyalektiği ile doğa ve toplumun hareket yasalarını kavramamızı sağlayan bu yasalarla uyumlu bilgi teorisisidir. Marksizm’in bilimselliği buradan kaynaklanır.

“Saussure’ün dil olgusuna yaklaşımının temelini günümüzde yerini yapı kavramına bırakmış olan dizge kavramı oluşturur. Dizge doğrudan doğruya kavranabilen, elle tutulur bir nesne, bir toz değil, bir biçimdir. Her şeyden önce (...) Saussure’ün açtığı yolu izleyen yapısal dilbilimse, her ögenin yapı içinde bir işlevi bulunduğunu varsayarak öğeden yapıya ulaşmaya çalışır, ‘her öğeyi kendi başına ele alarak nedenin daha eski bir durumda aramak yerine eşsüremsel bir bütünün parçası olarak görür onu’ çünkü Saussure’den beri bilindiği gibi ‘hiçbir şeyin kendi başına ve doğal bir yetenekle anlam taşımadığı, her şeyin bütüne göre anlam kazandığı bir dizgedir dil’, parçaların ‘anlam’ ya da işlevini dilin yapısı belirler.”⁸

Saussure dilbilimi Comte’un toplum biliminde yaptığı gibi ikiye ayırır. Statik ve dinamik... Tahsin Yücel, statik unsur eşsüremlilik, dinamik unsur ise artsüremlilik olarak dilimize aktarmıştır. Saussure’e göre dilbiliminde statik unsur, dinamik unsura göre daha önemlidir. **“Saussure dilbiliminin yapısalcı anlam kazandığı yer burasıdır. Çünkü dilbilimin gerçek etkinlik alanı denge durumunu gösteren, durallık içinde olan olguların alanıdır. Saussure’e göre tarihsel boyutun işe karıştırılması dilbiliminden yanlılara düşülmesi sonucunu doğurur. Dilden araştırma belli bir durumun tanıtlanmasıyla ilgilidir çünkü. Eşzamanlılıkla (eşsüremlilik bn.) ayrı zamanlılık (artsüremlilik bn.) birbirleriyle hiçbir biçimde uzlaştırılmayacak boyutlardır, ayrıca dil alanında gördüğümüz evrimsel olgular dil dizgesini değiştirebilecek olgular değildir. Bu görüşleriyle Saussure dilbilimine yapılcı anlayışı getiren, böylece yapısalcılığın gelişimine hatta kurulmasına büyük katkılarda bulunmuş olan önemli bir düşünürdür.”**⁹

Saussure tarihselliği tam olarak yadsımaz. Ancak dilin tarihi gelişiminin dilin yapısı üzerinde yok denecek kadar az etkisi olduğunu iddia eder. Konuya, tarihsellik, dilin gelişimini göstererek daha iyi anlaşılmasını sağlar, ancak dilin yapısını bize vermez, aksine onu inceleme konusundan uzaklaştırır, ayrıntılar içinde yolu kaybetmesine sebep olur, biçiminde yaklaşır.

Saussure'ün dilbiliminde yaptığını Claude Levi-Strauss beden bilim (etnoloji) de yapmış, yapısalcılığı beşeri bilimlere sokmuştur. **“Levi-Strauss yapısalcılığı bedenbilim çerçevesinde ele alıyor, beden bilimi düşünsel yapılarla ilgili araştırma diye belirliyordu... düşünsel yapıların araştırılması ve değerlendirilmesi herşeyden önce düşünce ürünlerinin yani kültür nesnelilerinin incelenmesini gerektirir. Bu yöntem filozof bedenbilimi bir üst yapılar bilimi olarak görür, alt yapı araştırmasını beden bilgisine (etnografya bn.) ve tarihe bırakır.”**¹⁰

C. Levi Strauss dilbilimde etkinliği “kanıtlanan” bir yöntemi bedenbilime uygulamıştır. Bu çerçevede toplumların iletişim biçimlerini üçe ayırır **“Kadın iletişimi, mal ve hizmet iletişimi, bildiri iletişimi.”**¹¹ Kadın iletişimi akrabalık ilişkilerini, mal ve hizmet iletişimi ekonomik ve siyasi ilişkileri, bildiri iletişimi ise dil, sanat, mitoloji gibi alanları kapsar. **“Her üç düzey de aynı yaklaşımla, yani eşsüremlilik düzleminde, kendi kendine yeterli, bağdaşık bir bağlantılar dizgesi biçiminde ele alınabilir.”**¹² Her üç düzlem de eşsüremlili (statik) biçimden ve birbirinden bağımsız, kendi içlerinde tutarlı yapılar olarak incelenmektedir. Bu da toplumsal bir bütün oluştan bu üç düzlemin birbirleri ile ilişkilerini tek yönlü bağlantılar olarak kavramak anlamına gelir. Daha da önemlisi bu düzlemlerin dönüşümlerini ve karşılıklı etkilerini inceleme dışında bırakmasıdır. Tarihselliğe yaklaşım bu kavrayış, yöntem ile uyumlu bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıların kendi içlerinden derinliğine incelenmeleri diyalektiği dışlamaz. Hatta çoğu zaman zorunlu kılar. Ancak yapılar kendi içlerinde tutarlı, tamamlanmış, istikrarlı bütünler olarak tanımlandığı ve birbirleri ile ilişkileri sadece belirli bir bütünün bağlantıları olarak ele alındığı sürece son tahlilde metafiziktir ve yapısalcılık en iyi durumda mekanik materyalizmle sınırlı bir çözümleme yöntemi olarak kalır.

Bu durum Levi-Strauss'un ünlü, akrabalık ilişkileri çözümlemesinde tüm açıklığı ile sergilenir. Geleneksel yöntemin tekil olguları ele almasının sonucu olarak **“her özel evlenme kuralı, bir sonuç ya da kalıntı olarak, değişik bir töreye bağlanır. Bir kopukluk, bir süreksizlik aşırılığına düşülür.”**¹³ Başka bir ifadeyle önümüze birbirleriyle ilişkisiz bir yığın evlilik kuralının çıktığını iddia eder. Levi-Strauss bu ayrıntı yığından kurtulabilmek için **“tüm toplumlarda görülen bir olgudan: yakın akrabalarla cinsel ilişkinin yasaklanmasından”**¹⁴ araştırmasına başlar. Levi-Strauss'tan önceki beden bilimcilerin tamamına ya-

kını bu olguyu doğal olanın topluma yansıtılması olarak almışlardır. Levi-Strauss, hala bazı toplumların dayı kızı gibi yakın akraba sayılacak kadınlarla evliliğin yasaklanmamasından bu durumun doğal değil, toplumsal bir olgu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yasaklamayı içerdiği için olumsuz yanıyla değerlendirilmiş olan bu olguyu Levi-Strauss *“olumlu yanıyla değerlendirerek ‘tekil’den ‘dizgesel’e götüren sonuçlar çıkarır.”*¹⁵ Yakın akrabalarla evlenme yasağı sadece bir yasaklama olarak kalmaz, *“bir yandan yasaklarken bir yandan da düzenler. Yakınlarla evlenme yasağı, tıpkı genişletilmiş toplumsal anlatımı olan dışarıdan evlenme kuralı gibi, bir karşılıklılık kuralıdır. Almayı yadsıdığımız ve size vermeyi yadsıdıkları kadın, sırf bu nedenle, sunulan bir kadın oluverir.”*¹⁶ Yani evlenmeniz yasak olan akrabalarınız (anne, baba, kardeşler, çocuklar vb...) onları başkalarına sunmanızı ve sizin de başkaları için yasaklı olan akrabalar ile evlenmenizi zorunlu kılarak evliliği bir toplumsal iletişim durumuna getirir. *“Bu bakımdan, geleneksel beden bilimin tanıdığı tüm evlenme kuralları genel bir dolaşım dizgesinin özel durumları olarak tanımlanır, gerçek anlamlarını da dizgede bulurlar. Örneğin ekonomi ya da politika gibi başka iletişim dizgeleri bu özgül dizgeyi derinden derine etkilemeseler bile, onu hiç bir zaman tek başlarına açıklayamazlar: ‘karşılıklılık ilkesi’ akrabalık düzenini başka dizgelerden bağımsız bir biçimde yönlendirir.”*¹⁷

Levi Strauss bu kapsamda “ana yanlı”, “baba yanlı” ve “iki yanlı” evlenmeler üzerine doğrudan yapılmış gözlemler ve çok geniş bir kaynakçadan yararlanarak dünya genelinde tespit edilmiş evlenme biçimlerini ve birbirleri ile ilişkilerini inceler. Bunu: *“şu ya da bu özel ekinin ya da insanın gelişiminin şu yada bu evresinin buluşu durumuna getirecek her türlü tarihsel coğrafyasal yorumdan kesinlikle uzak durarak”*¹⁸ yapar incelemesini.

Bu kapsamlı incelemesinin sonuç bölümünde her evliliğin *“doğa ile ekin, hisimlilik ile akrabalık arasında dramatik bir karşılaşma”*¹⁹ olduğunu söyler. Görüldüğü gibi Levi Strauss *“çok uzun ve dolambaçlı çözümlenmeler boyunca, yapısalcı yöntemin vazgeçilmez verileri olan karşıtıkları değerlendire değerlendirir, onların bir tür uzlaşımı olan karşılıklılık ilkesine gelir. Karşılıklılık da söylemek bile fazla uyum ve uzlaşma kavramına getirir bizi. En önemli uzlaşmalardan biri de insanın doğa ile ekin arasında kurduğu uzlaşmadır. İnsanın ortamının özellikle ekin olması doğanın tümünden yadsınmasını gerektirmez.”*²⁰

Bu kapsamlı incelemesinin sonucunda ulaştığı *“karşılıklılık ilkesi”* çok şey anlattığı gibi hiçbir şey de anlatmamaktadır. Toplumsal bir ilişkinin zorunlu bir unsuru olan karşılıklılık ilkesine ulaşarak Levi Strauss, hem evlilik ilişkilerinin diğer toplumsal ilişkilere göre özelliğini hem de farklı dizgeye bağlı her evlilik

ilişkisinin aralarındaki farklılıkları, özelliklerini ortadan kaldırmıştır. Çünkü toplumsal bir ilişkinin oluşabilmesi için en az iki taraf gerektiği gibi toplumsal bir varlık olarak insanın karşılıklığa dayanmayan bir ilişkisini bulmak neredeyse imkansızdır. Buradan söz konusu ilkenin saçma olduğu sonucu çıkmaz. Aksine çok fazla anlam vardır. Ya da isteyenin istediği gibi doldurabileceği bir anlamsızlık boşluğu yaratılmıştır. Bu yönüyle yapısalcılık bize indirgemeci bir yöntem sunmaktadır.

Yapısalcılık her türlü toplumsal etkileşimi dışlayarak sadece soyut bir ilişki üzerine odaklanır. Daha yerinde bir ifade ile her türlü toplumsal ilişkiyi dışlayarak en yalına ulaşmaya çalışır. Artsüremliliği ister dilbilimde ister beden biliminde inceleme dışı bırakarak eşsüremliliğe odaklanması bu niteliği ile ilgilidir. Olguyu gelişimi içinde incelememektedir. Hareketsiz, etkileşimsiz bir biçimde sonucunu somutlamaya çalışırken aşırı soyutlama yapmaktadır. Bu yönüyle de metafiziktir.

Bir kez her evliliğe yön verenin “karşılıklılık ilkesi” olduğu sonucuna ulaşıldığında artık her evlilik anlaşılır olmaktan ziyade aynı hale gelir. Özgünlüğünü yitirmez belki, çünkü Levi Strauss her evlilik dizgesini bir özgünlük olarak kavrar ancak, bu dizgelere yön veren toplumsal ilişkiler yok sayıldığı ya da son tahlilde özgün dizgenin belirleyiciliği savunulduğu için dizgenin oluşmasına etki eden güçleri açığa çıkarmada, özgün dizgeyi yaratan özgün koşulları kavramada yetersiz kalır. Böylece belirli üretim ilişkilerinin sonucu olarak oluşan dizge, özgün evlilik biçiminin nedeni olur. Sonuç neden yerine ikame edilir. Ve bu yapılırken konu hakkında çok bir şey de söylenmemiş olur. Evlilik biçimleri karşılıklılık ilkesine göre kategorilendirildiğinde zamandan (tarih) ve Levi Strauss’un iddiasının aksine uzamdan (mekan-toplum) koparılmış olmaktadır. Dizgelere bakarak yaşatıldıkları toplumlar hakkında pek bir bilgi edinemeyiz. Halbuki, *“metafiziğin tersine iç bağıntuların bilimi olarak diyalektik doğa ve insan toplumu tarihinden çıkarılmaktadır. Çünkü bunlar, bizzat düşüncenin olduğu gibi tarihsel gelişmenin de bir iki yönünün en genel yasalarından başka bir şey değildir.”*²¹

Marksizm aileyi “toplumsal üretim birimi” olarak ele alır. Alt yapı ile üst yapı ve üst yapı kurumlarının kendi aralarındaki bağıntı ve dönüşümleri özgünlükleri ile birlikte bütünlüklü olarak kavrar. Levi Strauss ve yapısalcılık beden bilimi üst yapıya ait bir bilim dalı olarak tanımlarken haklıdır, fakat alt yapı ile üst yapı arasındaki bağı koparmış ve bilimsellik adına toplumsal yaşamda canlı olan her şeyi dışlamıştır. Aile, evlilik konusuna dönecek olursak Levi Strauss *“karşılıklılık ilişkisine”* ulaşmıştır. Ancak bu ilkeyi oluşturan ilişkilerin kaynağına inmemiştir. Yöntemi gereği bu ilişkileri (‘artsüremliliği’) incelemesi dışında tutarak bedenbilimi ölü bilgiler yığını olarak bilgilerin istiflendiği, ar-

şivlendiği bir alana çevirmiştir. Üstelik bunu tek yanlı bir biçimde yapmıştır.

Aile, evlilik dahil her türlü toplumsal ilişkinin kökeninde üretim ve üretim sürecinde insanların birbirleriyle geliştirdikleri ilişki biçimlerinin etkinliği bir kez kavrandığında yasağa konu olan ilişkilerin toplumsal üretimle ilişkisi kendiliğinden anlaşılır hale gelir. “Karşılıklılık ilişkisi” her toplumsal formasyonda farklılaşır. Feodal toplum ataerkil geniş ailesi ile kapitalist toplumun çekirdek ailesi arasındaki farklılıklar üretim ilişkilerindeki değişimler takip edilerek açıklığa kavuşturulabilir. Levi Strauss’un “süreklilik aşırılığı” gördüğü yerde nitel dönüşümleri görmekte zorlanmayız. **“Bütün şeylerde biri görelî durgunluk, öbürü de gözle görülür değişme olmak üzere iki hareket durumu vardır.”**²² Levi Strauss ve yapısalcılık bu iki hareket biçiminden sadece görelî durgunluk (eşsüremlilik) halini inceleme konusu yapmaktadır. **“Bir şeyin hareketi birinci durumu gösterdiği zaman niteliksel bir değişikliğe değil, sadece niceliksel bir değişikliğe uğramaktadır ve bu nedenle dış görünüşüyle hareketsizdir. Bir şeyin hareketi ikinci durumu aldığı zaman, birinci durumdaki niceliksel değişiklik, en yüksek noktasına varmıştır ve o şeyin varlık olarak yok olmasına yol açar ve onu da niteliksel bir değişme izler, böylece ortaya gözle görülür bir değişme çıkar... Şeyler kendilerinin durmadan birinci hareket durumundan ikinci hareket durumuna dönüştürmektedirler, karşıtların mücadelesi her iki durumda da vardır, ama çelişme ikinci durum içinde çözümlür.”**²³ Yapısalcılığın ayrıntıcılığı, kılı kırk yarıcılığı da buradan kaynaklanmaktadır. Hareketin niceliksel biçimini konu edinmekte ve bu alandaki karşıtların mücadelesi ile ilgilenmektedir. Ancak niteliksel dönüşümleri, yani hareketin ikinci biçimini ihmal etmektedir. Oysa inceleme konusu yapılan çelişkinin ancak bu ikinci durum içinde gerçek çözümüne kavuşur. Dolayısıyla çelişkinin çözümünü kavrayamaz. Çelişkinin çözüldüğü yerde, yeni niteliksel dönüşüm durumlarında yapısalcılık süreksizlik, kopukluk görür. Şeylerin hareketini bütünlüğü içinde kavrayamaz bu bağlamda yapısalcılık anti diyalektiktir, çünkü hareketi tek yanlı kavrar. Yanı sıra tarihe yaklaşımı idealistçedir. **“Ama tarihin henüz geri püskürtülememiş bulunan eski idealist anlayışı, maddî çıkarlara dayanan sınıf savaşmalarını, hatta genel olarak maddî çıkarları tanımıyordu, üretim ve bütün ekonomik ilişkiler ona, yalnızca ‘uygarlık tarihi’nin ikincil öğeleri olarak, savsaklanabilir şeyler olarak görünüyordular.”**²⁴

Bu yaklaşım mitoloji ve barbarlık, uygarlık tartışmalarında rahatlıkla gözlemlenebilir. Luci de Heusch’un söylediği gibi **“ ‘yazısız’ toplumları özgünlük ve teklîkleri içinde, inceden inceye betimlemeye çalışan bir bilim olduğu düşünülünce, bedenbetimin ‘tarihten büyük ölçüde vazgeçmek zorunda olduğu’ görülür, ‘bedenbilimci hiçbir zaman gerçek, yani tüm-cül bir tarihsel açıklamaya ulaşamayacaktır’”**²⁵ Beden bilimin dar sınırları içerisinde bu vazgeçiş bir ölçüde gereklidir. Çünkü inceleme konularındaki eksik verilerin çokluğu ve

bu olguların tutarlı bir biçimde birbirleri ile ilişkilendirilebilmesi için en azından ardışıklık olarak tarihsellik bir yere kadar yok sayılmak, araştırma dışında tutulmak zorundadır. Ancak günümüz toplumsal çözümlemelerinde, “yazılı” ve “tarihi olan!” toplumlarda, tarihin çözümleme dışında tutulması ve günümüz toplumlarını bu biçimde betimleme çabası toplumların gelişimini ve bu gelişimin yönünü yok sayma anlamına geleceği için sakıncalıdır.

“Ben ilerleme düşüncesini yıkmaya çalışmadım, onu insan gelişiminin evrensel bir alanı düzeyinden bizim toplumumuza (ve belki daha birkaç topluma) özgü, özel bir varoluş biçimi düzeyine indirmeye çalıştım der Levi-Strauss. Tarihsel diye adlandırılan bir takım ayrıcalıklı toplumların dışında kalan bunca toplumun varlığı da onun bu tutumunu doğrular. Ne var ki, kendi içinde tutarlı, zengin ekinler oluşturmuş, kimi sanat ve uygulam alanlarında şaşırtıcı ilerlemeler gerçekleştirmiş bunca toplumun insan toplumu niteliğini yadsımak anlamına bile gelse, kendi toplumunun kendi ekininin değerlerini evlenselleştirmekte direnen Batılı aydınının gözünde kutsala saygısızlık gibi bir şeydir bu.”²⁶

Levi-Strauss, beden bilim sınırları içinde burjuva kültür taşıyıcılığına karşı doğru yerde durmakla birlikte analizinde tarihe yer vermeyerek yönteminin kurbanı olmaktadır. Tarihe materyalist bir yaklaşım, burjuva ideolojisi olarak kültür taşıyıcılığı ve siyasi ayağı sömürgeciliği mahkum eder. Batı şahsında gelişen kapitalizmin tıpkı tarihte aşılmış bulunan tutarlı ekinler ve evren teorileri oluşturmuş toplumlar gibi geçici ve aşılmaya yazgılı olduğunu gösterir. Levi-Strauss incelediği toplumlara bu pencereden bakmadığı için burjuva kültür taşıyıcılığının tek yanlılığını görememiştir. Bu tek yanlılığın yıkıcılığı ve yoksayıcılığına karşı çıkarken kendisi de tek yanlılığa düşmüştür. Tüm kusurlarına rağmen yaşayan, gelişen kapitalist toplumun karşısına ölü toplumsal formasyonları koymuştur. Dinamik olanın karşısına statik olanı koyarak ileriye değil, geriye doğru adım atmıştır. Eşsüremsel (statik) düzlemde kapitalizm ile tarihte kalmış toplumsal formasyonları karşı karşıya getirmiş ve artsüremsel (dinamik) gelişimleri dikkate almayarak aralarındaki sürekliliği koparmıştır. Hem kapitalist toplumla eski toplumlar arasında hem de kapitalizmle gelecek arasında doğru bir bağ kuramamış ve kapitalizmin yıkıcı özellikleri karşısında geçmişe ağıt yakmakla yetinmiştir. Bir toplumsal formasyondan diğerine geçişin gözlemlenebileceği, o toplumun temel çelişkisinin çözümlenmesini ve sonuca nasıl bağlandığını görülebileceği artsüremlilik (dinamik) boyutu inceleme dışında tutarak adeta tarihin arşivciliğini yapmakla yetinmiştir.

Biçim ve içerik arasındaki ilişkiye yaklaşımında bu durum açıkça görülmektedir. Biçimci Rus masalcı Proop’u eleştirirken şunları söyler: **“Biçimciliğe göre iki alan kesinlikle ayrılmalıdır birbirinden, çünkü yalnızca biçim anlaşıla-**

bilir. İçerik anlam değerinden yoksun bir kalıntıdan başka birşey değildir. Yapısalcılık için, bu karşıtlık geçersizdir, soyut bir yanda, somut bir yanda değildir. Biçim ile içerik aynı özdedir, aynı çözümlemeyle değerlendirilir. İçerik gerçekliğini yapıdan alır, biçim dediğimiz şey de içeriği oluşturan yerel yapıların yapı içinden düzenlenişinden başka birşey değildir der. Ne var ki ona göre, içerik (söylenbilimsel yapı) ile anlatım (dilsel yapı) arasındaki bağıntılar öğeden öğeye değil, yapıdan yapıya bağıntılardır.”²⁷

Levi Strauss incelemelerinde sadece tümdengelimli kullanarak parça ile bütün arasındaki karşılıklı etkileşimi, parçaların dönüşüm süreçlerini inceleme dışında bırakmaktadır. Nitekim, biçimin yerel yapıların yapı içerisinde düzenlenmesi olarak ele alınması, biçim ile içerik arasındaki bağıntıları öğeden öğeye değil de yapıdan yapıya kuruyor olması da iç başkalaşım süreçlerini inceleme dışı tuttuğunu göstermektedir. Bu yönüyle Levi-Strauss konuya diyalektik değil, mekanik bir yaklaşım geliştirmektedir.

Piaget'nin belirttiği gibi, *“fizikte yasalara göre nedenselliğin durumu ne ise, yapısalcılıkta da yapıya göre olguların durumu odur. Yasalar gibi yapı da veri olarak doğrudan gözlemlenemeyeceğine göre, onu mantıksal örnekçeler biçiminde kurmak gerekir.”²⁸* bu durumu mitoloji çözümlemelerinde Levi-Strauss şu sözlerle açıklar: *“söylenin yapısında da, başka bedenbilimsel verilerin yapısında da öğeler sürekli değildir, yalnızca bağıntılar süreklidir.”²⁹*

Levi-Strauss çözümlemesini doğa ve kültür karşıtlığına ve karşılıklı ilişkilerine dayandırır. Doğanın boşluk tanımaması, gerçekliğine karşıt olarak kültürün *“doğayı yadsıyıp parça parça bölerken, ekin ilk iş olarak doluluktan boşluk oluşturmaya girer.”³⁰* der. Mitolojiyi genel koşul gören tanımına göre, simgesel biçimler altında doğa güçleri ile insanın karşı karşıya gelişini yansıtan, kuşaktan kuşağa aktarılan masalci anlatılardır. Levi-Strauss bu tanımla yetinmez ve mitolojinin önemli bir işlev yüklendiğini savunur. *“Bir çelişkiyi çözmek için mantıksal bir araç sağlamak. Bu nedenle, her şeyden önce doğa/ekin, ölüm/yaşam, yer/gök vb. gibi uzlaşmaz ve çözümsüz görünen birtakım gerçek ve köklü karşıtlıklar üzerinde durur, bunları derece derece uzlaştırmaya, bunu sağlamak için de temel karşıtlıklara bağlanan ikincil karşıtlıklardan yararlanmaya çalışırlar.”³¹* bunu da ikincil karşıtlıklara denk düşen kavramlaştırmalar yoluyla yapar. Ölüm/yaşam karşıtlığına denk düşecek biçimde savaş/tarım karşıtlığına yer verir mitoloji. Bu iki karşıtlığa av gibi üçüncü bir terim daha ekler. Böylece savaş ölümü, tarım yaşamı temsil ederken, yer değiştirme ile av ölümle sonuçlanmasına rağmen ölümün yaşama kaynaklık edebileceğini gösterir. *“Söylenen bu terimlerle de yetinmez üstelik, terimleri daha da çoğaltarak çelişik terimler arasındaki uzaklığı gittikçe azaltır.”³²*

Levi-Straus bu inceleme yönteminde diyalektik analiz-sentez yöntemi yerine

tez-antitez-sentez yöntemini kullanmaktadır. Ara terimler sentez işlevini görürler. Statik olanı inceleme ilkesi bu durumda da geçerlidir. Karşıtlıkları uzlaştıran ara terimler (sentez!) üretmek karşıtların birbirine dönüşümlerini değil, birlik-denge durumlarını inceler. Bir başka ifade ile ikiyi bir yapmaya çalışır. Bu yöntemin siyasetteki karşılığının uzlaşmacılık ve reformizm olacağını öngörmek zor değildir.

Levi-Strauss'un yöntemine biraz daha yakından bakalım... *“Eşsüremsel okuma' diye adlandırdığı bu yöntem, biri ayırma, öbürü yeniden kurma olmak üzere, başlıca iki çözümleme evresinde gerçekleştirilen bir dizi işlemi kapsar.”*³³ Eşsüremsel okumada ilk işlem ortak özellikleri tasnif etmektir. Ancak bunu yaparken ortak özelliklerin söylem içindeki sırasını bozamaz. Daha sonra ortak özellik taşıyan öğeleri ait oldukları bölüm içerisinde inceler ve ortak özelliklerini belirler. Artsüremsel okumada “işlevsizleşebileceği” için bu farklı öğeleri kendi başlarına inceleme konusu yapmaz. Ortak özelliklerin kendi aralarındaki ilişkileri inceler ve birbirleri ile uyumlu olanlar ile karşıt olanları tespit eder. Uyumlu olanlar ile karşıt olanlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi çözümlenerek sonuca ulaşır.

Ayırma ve yeniden kurma işlemleri söylemi iki karşıt kutbu ayırır ve sonuca bağlanma biçimini burada ara terim, uzlaştırma işlevi görür. Bu nedenle Levi-Strauss mitolojinin *“temel karşıtlıkları alıp kargaşaya son vererek insan deneyiminin tüm yönlerine tutarlılık kazandırır”*³⁴ (diye) iddia eder. Oysa Marks, *“bütün mitologya, doğa güçlerini hayal gücü içinde ve hayal gücü yoluyla denetim altına alır, yönetir ve biçimlendirir, bu yüzden de insan doğa güçlerini denetim altına almaz mitologya yok olur.”*³⁵ diyerek aksi yönde görüş belirtir.

Marks, başından itibaren tarihi diyalektik materyalist bir çözümlemeye tabi tutar. Çelişkiyi bütünlüğü içinde değerlendirir. Levi-Strauss ise çözümlemesini, statik olan, ölü olan ya da aşılmış olan üzerine yoğunlaştırır ve karşıtların uygun koşullarda birbirine dönüşebileceğini kavrayamaz. Geçici olanı zaman ve mekandan kopararak mutlaklaştırır. Bu mutlaklaştırma tutarlı bir mantık dizgesi halinde yapıldığı için Levi-Strauss mitolojide insanlığın kadim sorunlarına çözümler bulunduğunu düşünürken Marks, insanlığın geride bıraktığı bu sürecin neden tekrar yaşanamayacağını açıklar.

Marks'ın eski materyalizmin tek yanlılığını, tutarsızlığını, tamamlanmamış oluşunu kavraması onu *“toplum bilimini... materyalist temelle uyumlu kılma ve onun üzerinde yeniden kurmanın zorunluluğu görüşüne ulaştırmıştı.”*³⁶ Materyalizm toplumsal bilinci toplumsal varlıkla açıklar. Materyalizmin topluma ve toplumsal tarihe uygunlama ilkelerini Marks aşağıdaki tanımlamasında eksiksiz dile getirmiştir.

“Varlıkların toplumsal üretiminde, insanlar, aralarında zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan belirli ilişkiler kurarlar, bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesiyle örtüşür. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç biçimleriyle örtüşen bir hukuki ve siyasal üst yapının üzerinde yükseldiği somut temeli oluşturur. Maddi yaşamın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entellektüel yaşam sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir, tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde devindikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da, bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine, ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üst yapıyı, çok ya da az bir hızla alt üst eder. Bu gibi altüst oluşların incelenmesinde, daima, iktisadi üretim koşullarının maddi altüst oluşu ile –ki, bu, bilimsel bakımdan kesin olarak saptanabilir-, hukuksal, siyasal, dinsel, artistik ya da felsefi biçimleri, kısaca, insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna kadar götürdükleri ideolojik biçimleri ayırdetmek gerekir. Nasıl ki bir kimse hakkında, kendisi için taşıdığı fikre dayanılarak bir hüküm verilmezse, böyle altüst oluş dönemi hakkında da bu dönemin kendi kendini değerlendirmesi göz önünde tutularak, bir hükme varılamaz, tam tersine, bu değerlendirmeleri maddi yaşamın çelişkileriyle, toplumsal üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çatışmayla açıklamak gerekir... Geniş çizgileriyle, Asya üretim tarzı, antikçağ, feodal ve modern burjuva üretim tarzları, toplumsal, ekonomik, biçimlenmenin ileriye doğru gelişen çağları olarak nitelendirilebilirler.”³⁷

Marks, bu çözümlemesinde materyalist tarih anlayışının temel ilkelerini özlü bir biçimde ifade etmiştir. Yapısalcı çözümleme, her şeyden önce alt yapı ile üst yapı arasındaki bağı yok sayarak bütünlüklü tarih çözümlemesinden uzaklaşarak tek yanlı tarih çözümlemelerine kapı aralamaktadır.

Materyalizmin tutarlı biçimde tarihe uygulanması, daha önceki tarih teorilerinin iki temel kusurunu gidermiştir. *“Bunlar, birincisi, en iyi halde, insanların tarihi eylemlerinin sadece düşünsel nedenlerini inceleme konusu edinmiştir. Bu nedenlerin nasıl ortaya çıktığını araştırmadan, toplumsal ilişkiler sisteminin gelişimindeki nesnel yasaları anlamadan, bu ilişkilerin köklerini maddi üretimin gelişme derecesinde görmeden; ikincisi, daha önceki teoriler tam da halk kitlelerinin eylemlerini göz ardı etmişlerdi. Oysa tarihi materyalizm ilk kez bilimsel bir doğrulukla kitlelerin toplumsal yaşam koşullarını ve bu koşulların değişmesini araştırma olanağı sunuyordu. Marks’tan önceki ‘sosyoloji’ ve tarih en iyi halde, bölük pörçük toplanmış işlenmemiş olgular yığı-*

ni ve tarihsel sürecin tek tek yönlerinin anlatımını sunmaktaydı. Marksizm, birbirleriyle çatışan tüm eğilimlerin bütününe inceleyerek, bunların kaynağını toplumun çeşitli sınıflarının tam olarak saptanabilir yaşam ve üretim koşullarında görerek, bazı 'egemen' düşüncelerin seçimi ya da yorumlanmasında subjektivizmi ve keyfiligi ortadan kaldırarak ve istisnasız tüm düşüncelerin ve tüm eğilimlerin köklerinin maddi üretici güçlerin durumunda yattığını kanıtlayarak, toplumsal-ekonomik formasyonların oluşma, gelişme ve çökme sürecini kapsamlı, çok yönlü araştırmanın yolunu gösterdi.... Tüm bunlara Marks dikkat çekmiş ve bütün muazzam çeşitliliği ve çelişikliği içinde yasalara bağlı tekil bir süreç olarak tarihi bilimsel tarzda araştırmanın yolunu gösterdi.”³⁸

Marks'ın bu başarısı dehasında değil, yönteminde gizlidir. Lenin'in Marksizm'in bilgi teorisi olarak tanımladığı diyalektik ile ilişkilidir. Marks'ı Hegel'den ayıran ve ileriye götüren ise materyalist olmasıdır. Hegel'in aksine nesnel diyalektiği, yani diyalektik materyalizmi kullanmasıdır. İnsanlık tarihini diyalektik materyalist yöntemle incelemesidir. Marks nesnel diyalektiği bozacak her türlü yaklaşıma şiddetle karşı çıkmıştır. Başta da idealizme!.. Sadece dinle ilişkili idealizme değil, idealizme verilen her türden tavize karşı ısrarlı bir mücadele yürütmüştür. Kendi döneminde yaygın olan Hume ve Kant'ın görüşlerini, çeşitli kılıklardaki agnostisizmi, kritisizmi, pozitivistliği de şiddetle reddetmiştir. Onun için bu tür bir felsefe idealizme verilmiş 'gerici' bir taviz ve iyi halde 'materyalizmi sinsice kabul ederken herkesin önünde inkar etme utanmazlığı' idi.³⁹

Yapısalcılığın yöntemini yüksek matematik ve fizikten, fizik deneyi ilkelerinden alması beşeri bilimlere uygulanmasında onu diyalektiğe yaklaştırdığı yerde uzağa savurur. *“Doğayı, insan tarihini ya da kendi öz kafa etkinliğimizi düşüncenin incelemesi altına koyduğumuz zaman, bize ilk görünen şey, hiçbir şeyin olduğu gibi, olduğu yerde, olduğu biçimde kalmadığı ama her şeyin hareket ettiği, değiştiği, olduğu ve yok olduğu sonsuz bir karşılıklı ilişkiler ve etkiler yumağı tablosudur. Demek ki içinde ayrıntıların henüz az çok silindiği genel tabloyu görüyoruz, hareket eden, geçen ve birbirine bağlanan şeyin kendisinden çok harekete, birinden ötekine geçişlere, bağlantılara dikkat ediyoruz.”*⁴⁰ Dünyayı düşünmenin bu ilk ama doğru biçimi antik Yunan filozoflarının da düşünme biçimidir. Bu biçimi en iyi Heraklitos, ünlü formülasyonunda dile getirmiştir. Levi-Strauss gibi yapısalcılar da hareketi *“yapıdan yapıya”* kavrayarak benzer tarzda düşünmektedirler. Yapısalcılıkta, parçanın yapı dışında bir işlevinin olmaması ve hareketin *“yapıdan yapıya”* kavranması, bu ilk düşünce biçiminin karmaşık nesnel olgulara uygulanması anlamına gelmektedir.

“Ama bu görüş biçimi olaylar bütünü sunduğu tablonun genel niteliğini ne denli doğru kavransa kavrasın, gene de bu genel tabloyu meydana getiren ayrıntıları açıklamaya yetmez ve onları açıklamaya yetenekli olmadığımız sürece, genel tablo üzerinde açık bir düşünce sahibi olamayız. Bu ayrıntıları bilmek için, onları doğal ya da tarihsel bağlantılarından ayırmak ve nitelikleri özel neden ve sonuçları vb. içinde irdelemek zorundayız. Bu en başta doğa bilimi ile tarihsel araştırmanın görevidir... Eleştirici incelemeye, sınıflara, takımlara, türlere göre karşılaştırma ya da bölmeye geçebilmek için önce doğal ya da tarihsel verileri belli bir noktaya değin toplamış olmak gerekir.”⁴¹

Yapısalcılık da ayrıntıları açıklayabilmek için onları doğal ve tarihsel bağlantılarından ayırır. Levi-Strauss bunu açık bir biçimde dile getirir. Araştırmalarında tarihi dışarda bırakır. Bedenlerin maddi yaşam koşullarının incelenmesini ise bedenbetim (etnografya) bilgisine bırakarak özel olanı açığa çıkarmaya odaklanır. Yapısalcılık tam da burada metafiziğin alanına girer ve bir daha çıkamaz. Bu durum, yapısalcılığın nesnel zemini hakkında fikir vermektedir. Yapısalcılık revaçtadır çünkü, insanlığın bilgi birikimi geçmişle kıyas kabul etmeyecek düzeye ulaşmıştır. Elde edilen bilgilerin işlenmesi, ayrıştırılması, sınıflandırılması ve kategorize edilmesi ihtiyacı yapısalcılığın özellikle akademik çevrelerde diyalektik materyalizmin yerine ikame edilmesini koştulamaktadır. Proletarya adına hareket etme iddiasındaki siyasi partilerin ve entelektüellerin yapısalcılık (veya türevleri) ile Marksizm’i evlendirme çabaları da aynı ihtiyacın ürünüdür. 20. yüzyılın büyük proleter devrimleri, onların açığa çıkardığı deneyim ve miras ile alınan büyük siyasal yenilginin çözümlenme ihtiyacı, başarısızlığın Marksizm’den kaynaklandığı düşüncesini güçlendirmekte, bu da farklı arayışların önünü açmaktadır.

Yapısalcılık ve türevleri insanlığın bilgi birikiminin işlenmesinde bir ihtiyaca denk düşmektedir. Engels’in metafizik için yaptığı uyarı yapısalcılık ve türevleri için de geçerlidir. *“Ama bu yöntem bize, doğal nesne ve süreçleri tek başlarına, büyük genel bağlantı dışında, bunun sonucu hareketleri içinde değil, hareketsizlikleri içinde; özsel bakımdan değişken öğeler olarak değil, değişmez öğeler olarak; yaşamları içinde değil, ölümleri içinde şöyle böyle kavrama alışkanlığını da getirdi.”⁴²*

Her parçanın yapı içindeki işlevi ile tanımlanması ve yapıyı oluşturan parçaların kendi içlerinde tamamlanmış parçalar olarak kavranması ve bu, tamamlanmış parçaların oluşturduğu yapının tamamlanmış bir bütün olarak ele alınması metafizik ile tamamen uyumludur. Yapısalcılık doğa, nesne ve süreçleri hareketleri içinde değil, durağanlıkları içinde, değişken öğeler olarak değil, değişmez öğeler olarak inceler. Bunu da eşsüremlilik/aynı zamanlılık kavramı ile ifade etmektedir.

*“Metafizikçi için şeyler ve onların düşüncedeki yansuları olan kavramlar, biri ötekinden sonra ve öteki olmaksızın dikkate alınacak değişmez, eğilip bükülmez, her zaman tıpkı kalan, yalıtık, irdeleme konularıdır. Metafizikçi orta terimler olmaksızın, yalnızca anti-tezler aracılığıyla düşünür.”*⁴³ Levi-Strauss da mitoloji çözümlerinde benzer biçimde orta terimler olmaksızın hareket eder. Yaşam-ölüm çözümlerinde “av” terimi kendi için yaşam ve ölümü barındıran bir kavram olarak ele alınırken de durum değişmemiştir. Yapısalcılığın temel yöntemlerinden olan karşıtlıklar üzerinden hareket etmektedir. Diyalektik anlamda zıtların birliği ve mücadelesinden değil, anti-tezlerden hareket etmektedir. Yaşam ile ölüm zıtlığını çözmesi, yaşamın ölümü, ölümün yaşamı içerdiği biçimde değil, “av” terimi üzerinden yapılmaktadır. Burada diyalektik bir hareket değil, tez-antitez, sentez, ölüm ve yaşamın sentezi olarak av terimi, her ikisini de barındıran bir terim olarak karşımıza çıkarılmakta, iki bir yapılmaktadır. Oysa diyalektik hareket birin ikiye bölünmesi biçiminde işler. İkinci bir olması en iyi durumda mekanik bir harekete, kavrayışa denk gelir. Mitolojide öykülerin nesnel diyalektiği bu biçimde işleyebilir. Bu, o dönemde insan bilgisinin yetersizliğinden kaynaklanan bir duruma işaret eder. Ancak bu yetersizlikte insanlığın kadim sorularına çözümler bulunduğunu iddia etmek ve yöntemi günümüzde de geçerli olarak kabul ederek diyalektik materyalizmin yerine ikame etmek hatalıdır. Mitolojinin kendi bilgi birikim seviyesine uygun olarak ürettiği “çözüm”lerin yetersizliğini bizzat toplumların gelişimleri kanıtlamıştır. Marks’ın mitoloji hakkındaki çözümlerinin önemi buradadır. Maddenin var oluş biçimi olarak hareketin doğa ve toplumda çok farklı biçimlerinin bulunduğu bilgisine sahip olunduktan sonra, maddenin hareketinin bu ilk, doğal kavranışı ile sınırlı bir çözümlene yöntemini beşeri bilimlerde hakim hale getirmek büyük bir geriye gidişi ifade eder.

*“Metafizik görüş biçimi, boyutları konunun niteliğine göre değişen geniş alanlarda ne denli doğrulanmış ve ne denli zorunlu olursa olsun, her zaman, er ya da geç, ötesinde dar, sınırlı, soyut bir duruma geldiği ve çözülemeyen çelişkiler içinde kendini yitirdiği bir engele çarpar; bunun nedeni, tekil nesnel karşılarında onların bağlantılarını; tekil nesnel varlıklarını karşısında onların oluş ve yokoluşları; hareketsizlikleri karşısında hareketlerini unuttusudur.”*⁴⁴

Bu nedenle eşsüremlilikteki ısrar, onu, dünyayı bütünlüklü kavrama konusunda başarısızlığa mahkum etmektedir. Yapısalcılık bir inceleme yöntemi olarak metafiziktir. Fakat, bu aynı zamanda, belirli sınıfların dünyayı kavrama biçimi ile uyumlu bir yöntemdir.

“Karşıtları canlı, koşula bağlı, hareketli ve birbirine dönüşen şeyler olarak değil de, ölü ve katı şeyler olarak görenler sadece geçmişteki ve şim-

diki gerici hakim sınıflar ve onların hizmetindeki metafizikçilerdir. Bunlar halk kitlelerini kandırmak için bu aldatmacayı her yerde yayarlar ve böylece hakimiyetlerini sürdürmeye çalışırlar. Komünistlerin görevi, gericilerin ve metazikçilerin aldatmacalarını açığa çıkarmak, şeylerin özündeki diyalektiki yaymak ve böylece şeylerin dönüşümünü hızlandırmak ve devrim hedefine ulaşmaktır.”⁴⁵

Metafizik, evrenin gelişim yasalarını kavrama noktasında insan bilgisinin diyalektik ile birlikte geliştirdiği iki görüşten birini oluşturur. Bu iki dünya görüşü birbirlerine kaşıttırlar. “*Kendi hareketi içinde, kendiliğinden gelişmesi içinde, canlı varlığı içinde dünyadaki bütün olayları bilmenin koşulu, onun karşıtların birliği olduğunu bilmektir. Gelişme karşıtların ‘mücadelesi’dir. İki temel (ya da olanaklı, ya da tarihsel görülen iki) gelişme (evrim) anlayışı şunlardır. Küçülme ve büyüme olarak, tekrar olarak gelişme ve karşıtların birliği olarak gelişme (bir olanın birbirini dışlayan karşıtlara bölünmesi ve bunlar arasındaki karşılıklı ilişki)*

İlk hareket anlayışında kendi kendine hareket, onun itici gücü, kaynağı, nedeni karanlıkta kalır. (ya da kaynak dışarıya kaydırılır-tanrı, subje vs.) İkinci anlayışta esas dikkat ‘kendi kendine’ hareketin kaynağını bilmeye yönelir.

Birinci anlayış ölü, yoksul, kurudur. İkinci canlıdır. Sadece ikincisi, bütün varlıkların ‘kendi kendine hareketi’ni anlamının anahtarını sunar, sadece o ‘sıçramaları’, ‘sürekliliğin kesintiye uğraması’ni, ‘karşıtlarına dönüşme’yi, eskinin yok olması ve yeninin ortaya çıkmasını anlamının anahtarını sunar.”⁴⁶

Levi-Strauss’un evlilik çözümlemesinde ilk anlayışın yoksulluğu göze çarpar. Çözümlemesinin çıkış noktasını çeşitli evlilik biçimi bolluğu olmasına rağmen bu olguların değerlendirilmesi sonucunda bütünlüklü bir kavrayış yerine tek bir biçim ve ilkeye indirgenmiş bir evlilik anlayışı sunması tesadüf değildir. Levi-Strauss modern bir metafizikçidir. “Sürekliliğin kesintiye uğraması” onun için kabul edilemez ve ortadan kaldırılması gereken bir durumdur. Çözümlemesinin sonunda bize evlilik çeşitlerinin denk düştüğü farklı toplumsal üretim ilişkilerinin zenginliğini, çeşitliliğini sunmak yerine “karşılıklılık ilkesini” sunması nedensiz değildir. Böylece evlilik çeşitliliğini yansıttığı toplumsal çeşitlilik tek renge indirilmiştir. Çeşitlilik, yani gelişim öldürülmüştür...

Yapısalcı yöntem gerçekliği bölerek ve her yapının kendi içinde anlaşılır, tutarlı bir bütün oluşturduğunu savunduğu, onu bu biçiminde kavradığı için diyalektik (‘ikinci anlayıştaki’) evrim anlayışını dışlar. Levi-Strauss da bu dışlama mitoloji çözümlemelerinde en açık ifadesini bulur. “*Evrime fikri mitolojik düşünceyi temelden sarsacaktır. Kısacası Levi-Strauss her zaman dural’dan ilkel’den yanadır.”⁴⁷* Afşar Timuçin’in bu tespiti sadece diyalektik evrim an-

layışı açısından doğrudur. Levi-Strauss da büyüme, küçülme, kendini tekrar olarak evrime, yani metafizik kaba evrime çalışmalarında yer verir.

*“Metafizik ya da kaba evrimci dünya görüşü, şeyleri tek başına, durağan ve tek yanlı olarak görür. Evrendeki bütün şeyleri, bütün şeylerin biçimlerini ve türlerini birbirlerinden sonsuza dek kopmuş ve değişmez olarak kabul eder. Ancak nicelik bakımından artma ya da azalma biçiminde bir değişiklik ya da bir yer değişikliği olabilir... Metafizikçiler evrendeki bütün farklı türden şeylerin ve onların özelliklerinin ilk meydana geldikleri andan bu yana hep aynı kaldığını ileri sürerler. Meydana geldikleri andan sonraki bütün değişiklikler sadece nicelik bakımından artma ya da azalma biçimindedir.”*⁴⁸

Tıpkı “karşılıklılık ilkesi”nde olduğu gibi!.. Evlilik biçimlerine etki eden her türlü toplumsal güç bu ilke karşısında önemsizdir ve bu nedenle Levi-Strauss’un incelemesinin konusu olmayı hak etmezler. Evlilik ilişkisi bir kez “karşılıklılık ilkesi” temelinde ortaya çıktıktan sonra geçirdiği bütün evrimler, dönüşümler nicelik bakımından önemsiz değişimler olarak kavranır ve sunulur. Aynı yaklaşım barbar/uygar yaklaşımında da geçerlidir. “Barbar” kabul edilen toplumların mitolojik düzeyde de olsa bir evren anlatılarının bulunması, evreni kavramada diğer “tarihi olan” toplumlarla onu, insanlığın gelişim tarihinde eşitlemektedir. Böylece birbirinden çok farklı toplumsal formasyonların aralarındaki niteliksel farklılıkları önemsiz nicel gelişmeler ya da eksilmeler olarak sunulmaktadır. “Barbar” olanların doğa ve kendileri ile barışık olma hallerinin kapitalist toplumdaki yabancılaşma halinin üst seviyede olması ile karşılaştırılarak “ilkel-barbar” olan “gelişmiş” olandan üstün gösterilmektedir. Görelî, nispi olan bu üstünlük, yabancılaşmama hali, doğa ve toplumla barışık olma hali, toplumsal formasyonların tek kıstası olarak mutlaklaştırılarak, burjuva tek yanlı ilerlemeciliğe karşı anti-tez olarak sunulmaktadır. Kendine yabancılaşmış modern toplum ile doğa ve kendisi ile barışık “ilkel barbar” toplum arasında bir tercih dayatılmaktadır. Diyalektek materyalizm böyle bir tercihe zorlanmayı kabul etmez. O toplumları tarihsel gelişimleri içerisinde inceler ve insanlığın evreni, doğayı ve toplumu bütünlüklü kavrama çabasında yerli yerine oturtur.

*“Metafizikçiler bir şeyin ancak aynı şey olarak kendini durmadan tekrarlayabileceğini ve başka bir şeye dönüşemeyeceğini savunurlar. Onlara göre kapitalist sömürü, kapitalist rekabet, kapitalist toplumun bireyci ideolojisi vs. bütün bunlar eski köleci toplumda, hatta ilkel toplumda bile görülebilirler ve hiç değişmeden sonsuza dek var olacaklardır.”*⁴⁹ Günümüzde adım başı karşılaştığımız, demokrasinin sınıfsal özelliğinin yok sayılarak soyut bir demokrasi varmış ve hep var olacakmış gibi tarihsiz tartışılmasından tutalım da anarşizmin alamet-i farikası olan sınıfsallığı göz ardı edilerek devletin devlet olmasından ve erk karşıtı bir söylem ile reddedilmesi gibi her türlü yaklaşım metafizik ile malul anti-diyalektik yaklaşımlardır. Ayrıntılara önem verilmesi, konuların

kılı kırk yarar biçimde değerlendirilmesi bu durumu değiştirmemektedir.

ROMANTİK TARİH ANLAYIŞI

“İnsan bilgisi düz bir çizgi değildir (ya da oluşturmaz), tersine bir dizi daireyle bir spirale sonsuz yaklaşan eğridir. Bu eğrinin her kırıntısı, her kıymığı, her parçacığı (ağaçlardan orman görülmediği taktirde egemen sınıf çıkarlarınca sağlam kazığa bağlandığı) bataklığa, klerikalizme götüren bağımsız, düz bir çizgiye dönüştürülebilir (tek yanlı dönüştürülebilir). Düzlük ve tek yanlılık, kabalık ve kemikleşme, subjektivizm ve subjektif körlük, ... idealizmin bilginin teorisinin kökleridir. Ve elbette klerikalizm (felsefi idealizmin) de bilgi teorik kökleri vardır, zeminsiz değildir, o hiç kuşkusuz meyvész bir çiçektir, fakat canlı, verimli, gerçek, güçlü, herşeye kadir, nesnel, mutlak insan bilgisinin canlı ağacında büyüyen bir meyvész çiçek.”⁵⁰

Evrenin sonsuz gerçekliğini kavrama çabasında metafizik yöntemin de felsefi idealizmin de bir karşılığı vardır. Her metafizik yöntem idealizme bağlanamayacağı gibi diyalektik karşımıza çıktığı her yerde de materyalizmi bulamayabiliriz. Çoklukla birbirine karışmış biçimde karşımıza çıkabilmektedirler. Ancak evreni, bütünlüklü ve tutarlı biçimde sadece diyalektik materyalizm ile kavrayabiliriz. Diyalektik materyalizm, Marksizm-Leninizm-Maoizm'in bilgi teorisinin özüdür. Bu özden her uzaklaşma bizi gerçeğin bütünlüklü kavranışından uzaklaştırır. İnsan bir spirale sonsuz yaklaşan eğrisinin herhangi bir kırıntısının düz bir çizgiye çevrildiği her yerde Marksist bilgi teorisinden bir uzaklaşma, tek yanlılığa ve kabalığa doğru atılmış geri bir adım söz konusudur. Romantik tarih anlayışı da tarihi kavramamızda bizi Marksist bilgi teorisinden uzaklaştıran tek yanlılığa götüren bir yaklaşımdır. Sınıf mücadelesinde egemenlerin çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı kalınarak tarihin metafizik ve idealist bir anlayışla değerlendirilmesidir. Devrimci romantik tarih anlayışı, siyasal olarak tarihin bir silah olarak kullanılması, etkin bir propaganda aracına dönüştürülmesi sınırlarının dışına taşırıldığı ve bir çözümleme yöntemi olarak “bütünlüklü” tarih çözümlemesi haline getirilmeye çalışıldığı oranda niyetten bağımsız olarak aynı kaynağa hizmet eder.

Ortaya çıkışı çok daha eskilere dayanmakla birlikte romantizm asıl etkinliğini 19. yüzyılda sağlamıştır. *“Sistematik bir birlikten ziyade başına buyruk sanatçı ve düşünürlerin şekillendirdiği bir hareket, bir yaklaşım, bir felsefe, bir dünya görüşü olarak Romantizm, Kartezyen düşünce geleneğine karşı bir tepki olarak doğdu ve birkaç on yıl içinde tek bir tanıma sığdırılmayacak kadar farklı çehrelere sahip oldu.”⁵¹* Sistematik bir birliği bulunmaması, seçmeci (eklektik) karakteri çok farklı çevreler tarafından kabul görmesini kolaylaştırmıştır. Her sınıf romantizmde ihtiyacı olan malzemeyi bulabilmiş ya da üretebilmiştir.

Romantizmin halkların uluslaşma süreciyle yakından ilişkisi vardır. Bu nedenle başlangıçta, özellikle Herder’de, çoğulcu bir halk-kültür kavrayışına rastlanabilirken uluslaşma süreçlerinin gelişimine bağlı olarak sadece kendi ulusunu yücelten coşkuculuğa doğru bir evrim geçirmiştir.

Romantikler açısından Sanayi Devrimi, Fransız Devrimi ve Napolyon Savaşları önemli eşik noktalarıdır: *“Romantiklerin sıklıkla ele aldığı bu üç kritik eşik, önce coşkuyla selamlandı, ardından büyük bir hayal kırıklığı yarattı. Bu şartlarda “Micheal Lövy ve Romert Sayre’nin belirttiği gibi –sanayileşmenin, yerinden yurdundan ettiği insanları ... geçmişteki düzenin, yenisinden daha iyi olduğu fikri İngiliz romantizminin, Fransız Devrimi’nin yarattığı hayal kırıklığı sonucunda imparatorluk özlemlerini diriltten Napolyon Savaşları’nın ise Alman romantizminin gelişimindeki yönlendirici rolü ortadadır.”*⁵²

Görüleceği gibi romantizm, gelişen toplumsal güçler karşısında çaresiz kalan, gelişeni tam olarak çözümleyememekten doğan bir tepkiyi ifade eder. Sanayi devrimi karşısında İngiliz lordları ve yeomanlar (özgür küçük köylüler)ler ile küçük zanaatçıların geçmişe özlemini, Fransız Devrimi karşısında aristokrasi ve kilisenin geçmişe özlemini ve bu iki ulusa nazaran geç uluslaşan Almanların Fransız yayılcılığına karşı korunma çabalarını temsil eder. Romantizm gelişen burjuva topluma ve burjuva devrimlerine karşı eski egemen sınıfların bir tepkisi olarak ortaya çıkmıştır.

Novalis, romantik edebiyatı tanımlarken, romantizmin en tanınmış özlü bir tanımını da vermiştir: *“Sıradan şeylere yüksek bir anlam, alışılmışa gizemli bir itibar, bilinene bilinmeyenin onuru, sonluya sonsuz bir görünüm vererek romantikleştiriyorum diyen Novalis, sekülerleşirken büyüü bozulan bir dünyayı romantiklerin büyülemeye çalıştığını estetik bir ifadeyle ortaya koymaktadır.”*⁵³

Romantizmi, yıkılıp gitmekte olan formasyonların eski egemenlerinin eski konumlarını geri kazanma çabalarını temsil ettiği gibi bu alt üst oluşlardan olumsuz etkilenen halk katmanlarının çektikleri sıkıntılara katlanmalarını kolaylaştıran sağaltıcı bir etki yaratmayı hedefler. Böylece geçmişin egemenlerinin yeni toplumda kendilerine yer açma mücadelesinde halkın bu kesimlerini bir kaldıraç olarak kullanmalarının düşünsel dayanaklarını hazırlar. Bu nedenle; *“Romantizm kavramı elle tutulur, gözle görülür dünyanın ölçülebilirliğinin ötesine geçen metafizik-idealist değer ve güçlere atıfta bulunur.”*⁵⁴

İskoç roman yazarı Volter Scott romantik tarih yazımının popüler ilk örneklerini veren kişi olmuştur. Scott’un başarısı, okurlar nezdinde, İskoçya tarihine ve özellikle Ortaçağ’a dönük büyük bir merak uyandırırken, ardı sıra açılan pencereden içeri tarihsel bilgiler etrafında toplanan savaşların, kahramanların,

dehaların, uluların girmeye başlamasını sağlamasından gelir. Romantik tarih anlayışı ile birlikte efsaneler, yiğitler, cengaverler, prensesler ve azizler, yarım yamalak da olsa toplumun geneli tarafından hızla öğrenilmiştir.”⁵⁵ Günümüzde cami avlularında satılan kötü resimlenmiş ve basılmış Ali’nin Hayber Kalesi’ni fethinden turalım da daha modern görünümlü mitolojik kahramanların öyküleştirildiği tarihi kitaplar bu türün devamcısı olarak yaşamaktadır.

Popüler, bilimsellikten uzak örnekleri bir kenara bırakacak olursak tarih biliminin kendi teorisini oluşturma çabaları: **“İbn Haldun’un Mukaddime’si ile başlamış ve Giambattista Vico’nun Yeni Bilim’i sayesinde aydınlanmacıların ilerleme anlayışıyla romantiklerin döngüsellik yaklaşımlarını şekillendirmiştir.”**⁵⁶

Tarih yazımında devrimci burjuvazinin tek yanlı ilerleme anlayışı ile eski toplumun gerici egemenlerinin döngüselci yaklaşımı bir madalyonun iki yüzünü oluşturmaktadır. Günümüzde de bu mücadele sürmektedir. “İkona kırıcıları” önünü sonunu pek düşünmeden burjuva ilerlemeciliğine karşı çıkarılarken Marksizm’i de “ilerlemeci”lik torbasına dahil etmektedirler. Tarihin ilerlemeci ya da döngüsel çözümlenmesi, her ikisi de tek yanlı, kaba sekter bir okumaya işaret eder. Metafizik ve idealist bir okumadır bu! “İlerlemecilik” döngüsellikten farklı olarak son tahlilde toplumların ileriye doğru hareketini kabul ettiği, değişime dönüşüme açık kapı bıraktığı için gerçeğe döngüselci yaklaşımdan daha yakındır. İlerlemeyi tek yanlı, düz bir çizgi biçiminde kavraması, geri dönüşleri, zikzakları ve sıçramaları tanımaması bütünlüklü tarih kavrayışını olanaksız kılmaktadır.

Marksizm, burjuva ilerlemeciliğinin bu eksiklerini mahkum etmektedir. Ancak Marksizm ilerlemeciliğin bu kusurlarının toplumsal gelişimin sınırlılığından ve dolayısıyla burjuvazinin tarihsel sınırlılığından kaynaklanan eksik bir kavrayışa denk geldiğini kabul eder. Marksizm, her iki yaklaşımın dışında, tarihin diyalektik materyalist bir incelemesini sunarak, tarihi bilimsel temellerine oturtur.

“Herder’in İnsanlık Tarihinin Felsefesi Üzerine kitabındaki tarihin öneme ve tarihsel bilginin öğreticiliğine dair sözlerinden beslenerek gelişen Alman tarihçilik okulu burada belirleyicidir. Herder’in başlıca önermesi, evrensel bütünlük adına, yerel özgünlüklerin gözardı edilmemesi gerektiği ve bu farklılaşmaların aslında yekpare bir toplumsallaşma ve kurumsallaşma tarihi üretmeyi olanaksız kıldıydı. Tarihten her toplum başka anlamlar çıkarır, başka yorumlar getirerek kendini tanımlamayı öğrenirdi. Bu yüzden tarih bir tane değildi; yine bu yüzden tarihte mutlak genellemeler aramak boşunaydı.”⁵⁷

Böylece tarih; nesnellikten uzaklaşarak, subjektif, keyfietçi ve spekülâtif bir alana dönüştürülmüştür. Her sınıfın, özelde egemen sınıfların egemenliklerine dayanaklar buldukları bir avadanlığa indirgenmiştir. Nitekim Fichte de tarihi *“aklın yön vericiliğinde bir ‘özgürleşme’ hikayesi olarak ele alır.”*⁵⁸ ve subjektif, eklektik bir yaklaşım geliştirebilir.

Fichte'nin yanı sıra Schelling de bu çerçevede kaydadeğer bir yaklaşım geliştirmiştir: *“Naturphisosophie'si, onun tabiatın döngüselliğinden hareketle tarihe düzenli bir silsile nazariyesiyle bakmasını sağlar. Bu devinim, insanın gördüğü sürekli tekrarlardan sonuçlar çıkararak öğrenmeyi öğrenmesi ve kendini bilgi bakımından gelişerek aşması neticesinde, tabiatın ve kendisinin (insanlığın) tarihin yazabilecek ölçüde erginliğe kavuşmasını mümkün kılar.”*⁵⁹ Tarihe bu yaklaşım, en iyi durumda, doğanın ve toplumların görünürdeki hareketliliğini dikkate alan mekanik bir hareket kavrayışı ile sınırlıdır ve dışsal özelliklere dair bir okumadan ibarettir. Doğa ve toplumlara yön veren içsel çelişkileri kavramaktan uzaktır. Lenin'in *“tarih tekerrürden ibarettir”* sözüne verdiği *“tarih sadece ahmaklar için tekerrür eder”* cevabı anlamını tam da burada bulmaktadır.

Herder'in tarih anlayışının da gösterdiği gibi *“milliyetçilik anlayışının özü, kültürel olarak kendini var etme/var kılma ilkesine dayanıyordu. Bir halkın bir başka halka, bir kültürün bir başka kültüre üstünlüğü söz konusu dahi olamazdı. Değer bakımından bütün kültürler kendi şahsına münhasır insanlar gibi, biricik ve benzersizdi. Hepsi eşit ölçüde özel ve değerliydi; hepsi dünyadaki yerini hak ediyordu.”*⁶⁰ Geç uluslaşan Almanların erken uluslaşan ulusların boyunduruğu altına girme tehlikesine bir tepkinin yanı sıra uluslaşmanın erken sürecinin demokratik muhtevasını da içeren bu yaklaşım bütün kültürleri nevi şahsına münhasır ilan ederek kültür, ulus gibi toplumsal kategorilerin sınıfsallığını ve tarihselliğini dışlamaktadır. Nitekim, günümüzde de nevi şahsına münhasırlık, özellikle yarı sömürgelerde uygulanan faşizmi perdelemek için kullanılan, bu devletlerin *“evrensel”* niteliğini gözlerden gizlemeye yarayan bir argüman olarak sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Levi Strauss ise ilkel-uygar ayrımına karşı çıkarken soruna Herder'in durduğu yerden yaklaşmaktadır. Marksizm de halkların, ulusların birbirlerine üstünlüklerini kabul etmez. Ancak bu değerlendirmeyi Levi-Strauss'un yaptığı gibi kaba bir kıyas biçiminde yapmaz. Geçmişte kurulmuş medeniyetler dahil hepsinin insanlığın gelişiminde tuttuğu yeri konu edinir. Burjuva toplumu dahil her türlü toplumsal formasyonun geçiciliğini kabul eder. Herder ve Levi-Strauss, biricikliğe vurgu yaparlarken, tarihtekinini değişimini, dönüşümünü ve kaçınılmaz olarak aşılmasını inkar ederler. Bunu kabul etmek istemezler, direnirler. Özellikle Levi-Strauss geçmişe methiyeler düzer. Geçiciliğin inkarı aslında var

olanın mutlaklaştırılması anlamına gelmektedir. Bir başka ifade ile Levi Strauss, ilkel toplumsal formasyonları, yarattıkları kültürleri sahiplenip oldukları gibi yaşamaları gerektiğini savunurken, her kültürün biricikliği ve benzersizliği üzerinden kapitalist kültürün de yaşam hakkını savunmaktadır. Kapitalist kültürün ilkel kültürler üzerindeki yıkıcılığına görünürde karşı çıkarken kapitalist kültürü arka kapıdan içeri alarak onaylamaktadır.

“Romantik düşünceyi anlamak için iki unsur daha asli bir önem taşır. Bilindiği üzere mitoloji ve ilahiyat, aydınlanma düşüncesi ve modernitenin temel ilkeleri tarafından değersizleştirilen iki olgudur.”⁶¹ Levi-Strauss, mitolojiye dinsel bir anlam yükleyerek romantik düşünce ile uyumlu hareket etmektedir. Levi-Strauss, beden bilimle insanın en eski tarihine romantik tarih anlayışını sokmuştur. Bilimsel olma iddiasına rağmen, insanın kendi oluşum sürecini anlama çabasına gerici bir darbe vurmuştur. 19. yüzyılın gerici romantik tarih anlayışına taviz vererek insanlığın kendisi hakkında bütünlüklü bilgi edinme sürecini tek yanlılıkla sınırlamaya dönük bir yaklaşım geliştirmiştir.

Romantik tarih anlayışı “özcü”dür. Nesnelere, şeylerin, toplumların özünün değişmezliğini savunur: **“Herder, ahababı Kant’ın ‘ebedi bariz’ projesinin karşısında, ‘milletlerin kardeşliği rejimi’ ni resmetmiş ve ‘her kültürün bir çekim merkezi vardır’ diyerek, bir yandan evrenselci aydınlanma karşıtlığını göstermiş; farklı medeniyetlerin farklı amaçlar güdebileceğini ve bu amaçları gütmeye hakkına sahip oldukları gerçeğini dile getirmiştir. Romantiklerin ‘kendini bil!’ düsturu, Herder’in, insanın mensubu olduğu toplumu (dilini), zamanı (tarihini), mekanı (coğrafyasını) bilmesini gerektirdiği önermesine varıyordu. Her toplumun kendine mahsus (unique) olmasını mümkün kılan ve dışarıdan bir gözün kolay kolay anlayamayacağı bir ruhu, Volkgeist’i vardı ve Innerlichkeit (iç dünyası, içselliği, özü) hiçbir zaman aşılıamazdı.”**⁶²

Herder’in bu yaklaşımı Kant’ın “kendinde şey”inin bilinemezliği ile uyumludur. **“Kendinde şeylerin ne olduğunu bilmediğimizi söylemek, öyle sanılır ki, derin bir şey söylemektir. Kendinde şey her türlü belirlenimden (başkası için varlık) (başkası ile her türlü bağıntıdan) soyutlamadır; yani bir hiçlik. Demek ki kendinde şey ‘hakikatten yoksun boş bir soyutlamadan başka birşey değildir.’”**⁶³ Levi-Strauss dahil, günümüzde çoğulculuğa ve kimlik politikalarına yapılan tüm vurgular bilgi teorisinde Kant’a dönüşü ifade etmektedir. **Marksizmin Kant ile terbiye edilme çabası yeni değildir. Revizyonizmin geliştirdiği zemindir. Bu sefer farklı olan; Kant, evrenselleştirme kuralını yüksek ilkeler düzeyine çıkararak Fichte’den Marx’a kadar geçerli olan en tehlikeli düşüncelerden birini başlattı.”**⁶⁴ yaklaşımından anlaşılacağı gibi Kant’ta ileriye temsil eden öğelerin reddedilmesidir.

Farklı medeniyetlerin farklı amaçlar gütmeye hakkının tanınması bir gerçekliğin

kabul edilmesidir. Ancak gerçekliğin sadece bir yönünün kabul edilmesidir. Medeniyetlerin birbirleriyle çatışan amaçlar gütmeleri ya da bir medeniyetin amacının diğerlerinin amaçlarını yok sayması halinde ne olacağı sorusunun cevabını barındırmaz. Politik liberalizmin yetersizliğinin açığa çıktığı noktalardan biri burasıdır. Haklı-haksız, ileri-geri amaçlar gibi bir sorgulamaya izin vermez bu yaklaşım. Nazi Almanyası'nın “yaşam alanı” açmak için doğuya doğru ilerlemesi bir haktır. Bu yaşam alanlarında yaşayan ulusların-medeniyetlerin Nazilere karşı çıkmaları ve varlıklarını korumak istemeleri de haklarıdır. Ancak Naziler “yaşam alanları”nı genişletmek için doğuya doğru harekete geçtiklerinde suçlanamazlar. Çünkü Nazi medeniyetinin kendi özgün amacını gütmeye hakkı vardır! Haklı ve haksızın olmadığı ama gücünün bulunduğu ve bu gücü diğer medeniyetlerin aleyhine kullanarak kendi amacını gerçekleştirme hakkının güvence altına alındığı bir dünya görüşü medeniyetlere kölelik getirmekten başka bir vaatte bulunamaz.

Her toplumun dışarıdan bakıldığında kolay kolay anlaşılamayacak bir “ruhu”nun ve değişmeyen bir “özü”nün bulunması, ilkel bir toplum ile günümüz toplumunun nitel bir değişim geçirmediği sadece nicelik olarak artan üretim ile sınırlı bir değişim yaşandığı ve insan karakteri dahil kültürün esasta aynı kaldığı anlamına gelir. Bu anlayışı ulus kategorisine uyguladığımızda, ulus kapitalizmin şafağında oluşan burjuva toplumu değil, ilk insandan günümüze değişmeyen bir toplumsal kategori olarak karşımıza çıkar. Orta Asya'dan günümüze değişmeyen bir “Türk”lüğün bulunduğu vurgusu Türk şovenizminin temel argümanı olması bu “özcü” yaklaşımla mümkün olabilmektedir. Marksizm; değişmeyen, dönüşmeyen kimlikler, toplumsal kategoriler tanımaz.

Marksizm'e göre değişmeyen bir kadın doğası, ulusal kimlik ya da inançsal kimlik yoktur, olamaz. Hayat aksini iddia edenleri değil, Marksizm'i, her gün, her saat, her saniye doğrulamaktadır.

Romantizm ve yapısalcılık ile türevlerinin ortak özellikleri inceledikleri konu ve sorunlara metafizik yöntemi uygulamalarıdır. Romantik, döngüsel tarih anlayışı metafiziğin tarihe uygulanmasıdır. Toplumsal tarihte bu durum özel bir önem kazanmaktadır. Çünkü “ikona kırıcıları” Marksizm'in “yetersizliklerini” burjuvazinin bu gerici avadanlığından aldıkları malzemelerle “aşmaya” çalışmaktadırlar. İdealizm ve metafizik, esasta metafizik... Yeni revizyonizmin alamet-i farikası budur!..

“Marksistler, insan toplumunda üretim faaliyetlerinin alt düzeyden üst düzeye doğru adım adım geliştiğini ve bu nedenle insanın doğaya ve topluma ilişkin bilgisinin de alt düzeyden üst düzeye doğru adım adım geliştiğini, yani sığırdan derine doğru, tek yanlılıktan çok yanlılığa doğru geliştiğini savunurlar. İnsanlar tarihte çok uzun bir zaman, zorunlu olarak toplum tarihi ko-

nusunda tek yanlı bir kavrayışla sınırlı kaldılar. Bunun nedeni, bir yandan sömürücü sınıfların her zaman taraf tutan bir tutumla tarihi çarpıtmaları, öte yandan da küçük çapta üretimin insanın bakış açısını sınırlamasıydı. İnsanoğlu ancak dev üretici güçlerle (büyük çapta sanayi) birlikte modern proletarya ortaya çıktığı zaman toplumun gelişmesi konusunda kapsamlı ve tarihi bir kavrayış edinebildi ve bu bilgiyi bir bilime Marksizm bilimine dönüştürebildi.⁶⁵”

Marksizm’e kadar tarihsel sınırlanmışlıktan doğan zorunluluk ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla ister toplum ister doğa incelemelerinde olsun Marksizm’in bilgi teorisinden, yani diyalektik materyalizmden her uzaklaşma, insanlığın derinleşen bilgi denizinden sığ sulara doğru kulaç atma anlamına gelmektedir. Proletaryanın kendini ve tüm insanlığı kurtarabilmesi için sığ sulara zaman kaybetmeye değil, daha derin sulara açılmaya ihtiyacı vardır. Bunu da ancak diyalektik materyalizmin yönlendiriciliğinde bilgi birikiminin geldiği son süreçleri sentezleyerek başarabilir.

II. BÖLÜM

KIRILAN İKONALAR YERİNE ASILAN REPLİKALAR!

İşe genelde modernite kavramı ile başlanmakta, genel kabul gören bu kavrama Marksizm’i de dahil ederek akla gelebilecek hemen her felsefi, ideolojik kavram ve ekol reddedilerek devam edilmektedir. Bunun mümkün olmadığı koşullarda ise kavramların içerikleri dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Keza yapısalcılık ile uyum içerisinde Marksizm de bir yapı olarak ele alınmakta ve yapı sökülüne uğratarak yeniden yapılandırılmak istenmektedir. Bu kapsamda birçok Marksist kavramsallaştırmanın yerine yenileri ikame edilmektedir. Tarihsel özne olarak proletaryanın yerine ezilenlerin, tarihin bütünlüklü diyalektik materyalist çözümlenmesi yerine metafizik yöntemin geçirilmesi gibi çabalar bu yaklaşımın ürünü olarak hayata bulmaktadır.

A) MODERNİTE-MODERNİZM KARŞITLIĞI VEYA REDDİYESİ

Modernite-modernizm reddiyelerinde ilk göze çarpan ve belki de en önemli olgu, geleceğe dair umudun yitirilmiş olmasıdır. Komünizmin gelecek tahayyülü olarak “başarısızlığı”, ‘eğer insanlık bu yoldan yürümemiş olsaydı çok farklı bir durumda olabilirdik,’ hayıflanması eşliğinde yeni modernite icatları ve çıkış-aşma stratejilerinin dayanağı haline getirilmektedir. Var olanın, bu durumda modernite oluyor, reddi gelecek tahayyülü ile birleştirilmediği du-

rumlarda, ki çoğunlukla buna hiç yeltenilmemektedir, var olanın alternatifsizliği düşüncesi ile sonlanmaktadır.

Birbirinden çok farklı modernizm-modernite tanımlamaları bulunmaktadır, modernizmin başlama tarihinden içeriklendirilmesine kadar hemen her yazarın özel bir tanımlaması bulunmaktadır. Elbette burada hepsine yer vermemiz mümkün değildir: *“Moderniteyi tanımlamak için belirli sayıda farklı kıstas önerilmiş bulunmaktadır. Bu tanımlar büyük oranda tanımlayanın vurgulamak istediği tikel düzeylere ya da olgulara göre değişir. Tanımlayanlardan biri olarak ben, modernitenin siyasal düzeyde tanımlanması gerektiğini düşünüyorum, çünkü toplumsal ilişkilerin biçimlendiği ve sembolik olarak düzenlendiği yer orasıdır. Modernite, yeni bir toplum tipi başlattığı ölçüde belirleyici bir referans noktası olarak görülebilir.”*⁶⁵

*“Modernite, insanların önceki tarihsel dönemlerin geleneksel sosyal belirleyicilik boyunduruğundan kurtulma isteği ve çabasıdır. Böylesi bir özgürleşme de devlette, ailede, günlük yaşam ve üretim tarzının örgütlendiği toplulukta, iktidarı meşrulaştıran ne varsa reddini gerektirir. O zamana kadara söz konusu meşrulaştırmanın temelini, dini kaynaklı metafizik oluşturuyordu. O da modern siyasetin koşulu olan devletle dinin birbirinden ayrılmasını, radikal bir laikleşmeyi gerektiriyordu.”*⁶⁶

*“Hristiyan Batı Avrupa moderniteyle birlikte, özellikle de Aydınlanma felsefesiyle eski tartışmalardan çıkıp yenisine girdi.”*⁶⁷

*“Modernite, insanların bireysel ve kolektif olarak tarihlerini yaptıkları, bu amaçla yeni şeyler keşfetme ve geleneğe itaat etmeme hakları olduğu ilkesine dayanır. Bu ilkeyi ilan etmek, feodal Hristiyan Avrupa da dahil, tüm post-modern toplumları düzenleyen temel ilkelerden kopmak demektir. İşte modernite, böyle bir iddia ile ortaya çıktı.”*⁶⁸

*“Küreselleşmenin güç odakları karşısında gerilemek yerine, ulusal egemenlik veya buna yönelik beklentiler kapitalizmin küresel düzeyde yayılmasından taze bir canlılık kazanmışlardır. Kapitalist dünya sisteminin kendisi parçalanma yaşamış, sonuçta alternatif modernitelere ve alternatif kapitalizmlere sahiplenmeler ortaya çıkmıştır. Bu, benim küresel modernite olarak tanımladığım durumdur, entegrasyon ve parçalara bölünmenin eş zamanlılığı. Küresel modernitenin evreni merkezlessiz olmak yerine.... Çok merkezlidir.”*⁶⁹

Wallerstein ise modernite tanımlamalarına liberal ideoloji tarihlemesi üzerinden dolaylı olarak katkı sunmuştur: *“Liberalizm tarihsel bağlamına oturtulmalıdır ve bence bu bağlam 1789 ve 1989 tarihleri arasındadır...”*

bu anlamda daha önce ileri sürdüğün gibi kapitalist dünya ekonomisi jeokültüründe Fransız Devrimi'nin ve bunun Napolyoncu uzantısının neden olduğu dönüşümden önce ideolojilere ne ihtiyaç duyuldu ne de bunların var olmaları mümkündü... yeni olan, özünde modernlikten ibaret olan liberalizm, egemen ideoloji olarak 1848'den beri ilk kez ciddi biçimde sorgulanmış olmasındır.”⁷⁰

Modernizm öncesi ideolojilerin bulunmadığı, dahası nesnel zeminlerinin bulunmadığı görüşü tamamen Wallerstein'in kuruntusudur. Sınıfların varlığı bu nesnel zemindir ve en basitinden “modernizm” öncesi dinlerin varlığı, çeşitlilikleri ve geçirdikleri evrimler ideolojilerin gelişiminin göstergeleridir. Konumuzdan uzaklaşmamak için bu tartışmayı burada sonlandırıyoruz.

Farklı modernite tanımlamaları Ahmet Cevizci tarafından şöyle toparlanmıştır. *“Modernite ya da modernliğin ne zaman başladığıyla ilgili olarak farklı tarihler öneriler gelmiştir. Bazılarına göre, modernlik kapitalizmin ortaya çıkış ve yayılışına karşılık gelen on dördüncü yüzyılda, başkalarına göre ise, rasyonalizasyon için gerekli temeli sağlayan dini değişimlerin gerçekleştiği onbeşinci yüzyılda başlar. Öte yandan, birçok araştırmacı, modernliğin başlangıcı olarak, endüstrileşme süreciyle belirlenen on sekizinci yüzyılın son çeyreğiyle ondokuzuncu yüzyılı, diğerleri ise modernizmle özdeşleşen kültürel dönüşümlerin gerçekleştiği yirminci yüzyılın ilk otuz yılını vermiştir.”⁷¹*

Bütün bu farklı tanımların ortaklaştıkları iki nokta bulunmaktadır: Tanımlamada çeşitlilik ve açık ya da örtük biçimde kapitalist toplumun ima edilmesi... Haliyle kapitalist toplumu yeniden çözümlene iddiasında bulunurlar ve felsefi temelde devrimci burjuva ideolojisinin reddi çıkış noktalarını oluşturur. *“Başka bir deyişle, modernizm aydınlanmayla birlikte gerçekleşen entelektüel dönüşümün ortaya çıkardığı dünya görüşünü, hümanizm, dünyevileşme ve demokrasi temeli üzerine yükselen bilimci, akılcı, ilerlemeci ve insan merkezci ideolojiyi”⁷²* reddederler.

Mouffe bu durumu; *“Demokratik devrimin derinleştirilmesinde radikalleşmiş çoğulculuk fikrini bir araca dönüştürerek, rasyonalizm, bireycilik ve evrenselcilikle ilişkiyi kesmek zorunda olduğumuzu ileri sürüyorum”⁷³* diyerek dile getirmektedir. Bu yaklaşım, yeni revizyonizmin yükseldiği zemini göstermektedir. Elbette burada inkar edilen devrimci burjuva ideolojisidir. Marksizm'in inkar edilebilmesi için bir adım daha atılıp Marksizm ile devrimci burjuva ideolojisinin özdeşleştirilmesi gerekmektedir. Bu yapılamadığında ya da yeterince kabul görmediğinde ise aynı tarihsel süreç-modernite içine hapsedilerek toptan inkar yoluna gidilmektedir.

Mouffe bunu, “sosyalizm idealinde konusu olduğu görülen şey ise, modernleşme projesine sıkı sıkıya bağlı olan ilerleme düşüncesidir.”⁷⁴ yaklaşımıyla ifade etmektedir. Wallerstein ise, liberalizm, muhafazakarlık ve Marksizm’i tek bir ideoloji olarak tanımlayarak bunu yapar. “*Elbette bu tür bir ifadenin tarihsel terimlerle açıklanması gerekir. 1789-1848 dönemi, sonuçta tamamlanmamış, biçim almamış bir muhafazakarlık ile kültürel hegemonya arayışındaki bir liberalizm arasındaki büyük bir ideolojik mücadele olarak göze çarpar. 1848-1914 (ya da 1917) dönemi Marksizm’in bağımsız bir kutup olarak bir sosyalist ideoloji oluşturmayı dener, fakat tamamen başarılı olamazken, liberalizm ciddi bir muhalefet olmaksızın sahneye hakim olduğu bir dönem olarak belirir. 1917-1968 (ya da 1989) arasındaki dönemin liberalizmin dünya düzeyinde tanrılaşmasının temsil ettiği savunulabilir. Bu görüşe göre Leninizm, liberalizme şiddetle karşı bir ideoloji olduğu iddiasında bulunsa da gerçekte onun cisimleşmelerinden biriydi.*”⁷⁵

Leninizm’in, liberalizmin cisimleşmelerinden biri olduğu tartışmasını bir kenara bırakabiliriz. Sosyalizm ve ilerleme arasında kurulan ilişki konumuz açısından önem kazanmaktadır. “*Aslında siyasi bir program ve dolayısıyla ideoloji olarak sosyalizmi liberalizmden özellikle ayıran nokta, ilerlemenin gerçekleştirilmesinin büyük bir yardımcı ele ihtiyacı duyduğu, bu olmaksızın çok yavaş bir süreç olacağı kanaatidir. Sosyalist programın özü, kısaca, tarihin akışını hızlandırmaktan ibarettir... Özetle, modernliğe ve değişimin ‘normalleşme’sine yönelik üç tavır geliştirdi: Tehlikeyi mümkün olduğunca sınırlandırmak; mümkün olduğunca akılcı biçimde insanoğlunun mutluluğunu gerçekleştirmek; ya da ilerleme için ona direnen güçlere karşı yoğun mücadele suretiyle gidişi hızlandırmak. Muhafazakarlık, liberalizm ve sosyalizm terimlerinin bu üç tavrı ifade etmek üzere kullanılmaya başlaması 1815-1848 döneminde gerçekleşmiştir.*”⁷⁶

Leninizm’in liberalizmin cisimleşmelerinden biri olarak ele alınmasından da anlaşılacağı gibi, bu sefer de Marksizm öncesi her türlü ütopyik, kaba sosyalizm de bilimsel sosyalizm ile bir tutulmaktadır. Aralarındaki nitel fark değerlendirme konusu yapılmamaktadır. Daha önemli olan ise Marksizm’in ilerleme karşısındaki tutumunun indirgemeci bir biçimde liberalizm ve muhafazakarlık ile kıyaslanmasıdır. Marksizm’in ilerleme karşısındaki tavrı üzerinden tanımlanmasıdır. Bu durumda Marksizm ile liberalizm madalyonun iki yüzünü oluşturmuş oluyor ve buradan hareketle günümüz toplumunun “çıkışsız”lığına çare olarak, ilerlemecilik “belası”na karşı olduğu için muhafazakarlık örtük bir biçimde salık verilmektedir. Mouffe ise muhafazakarlık ile radikal demokrasinin kesiştiği noktaları, daha açık bir biçimde dile getirmiştir:

“Radikal demokrasinin yolu, tikele, farklı rasyonalizm biçimlerinin varlığına

*ve geleneğin rolüne verdiği önemden dolayı, paradoksal biçimde muhafazakar düşüncenin bazı ana akımlarıyla kesişir. Muhafazakar düşüncenin temel vurgularından biri gerçekten de post-modernist düşünce ile paylaştığı eleştiri de: Aydınlanmacı rasyonalizm ile evrenselciliğin eleştirisinde yatar.*⁷⁷” Bu kesişmenin hiç de paradoks oluşturmadığını, aksine tam bir tutarlılık oluşturduğunu belirtmeliyiz.

Muhafazakarlara göre kesinlikle; “...Fransız Devrimi nominalizm, dinsel muhaliflik, bilimsel akılcılık gibi doktrinlerin başlarına uzanan tarihsel parçalanma sürecinin doruğuna ulaşmasından ve Ortaçağ’da temel olan grupların, kurumların ve entelektüel kesinliklerin yok edilmesinden başka bir şey değildir.” (Robert Alexander Nisbet, 1952: 168-169)

Dolayısıyla muhafazakar ideoloji modernliğin gelişimine bir tepki olması ve kendisini, durumu tamamen tersine çevirme (sert versiyon) ya da zararı sınırlama ve yaklaşmakta olan değişiklikleri mümkün olduğunca engelleme (daha sofistike versiyon) amaçlarından birisine adanmış olması anlamında ‘gerici’dir.⁷⁸

Değişimin niteliği burada konu edilmemektedir. Değişim karşısında takınılan tavır her durumda muhafazakarlık olarak sunulmaktadır. Gericici kavramı tırnak içerisine alınarak muhafazakarlığın her durumda gericilik olmayabileceği ima edilmektedir. Dolayısıyla modernliğin gelişimine bir tepki olarak muhafazakarlık, “yeni moderniteler” karşısında ileri bir rol oynayabilir. Bu da liberal demokratik kapitalist toplumun kutsanması anlamına gelir. Muhafazakarlık somutlandığında ise karşı çıktığı değerlerin liberal değerler olduğu görülür. Bu durumda kutsanan muhafazakar ideolojinin kendisi olur. Muhafazakarlık ilerleme karşısındaki tavrı ile tanımlanarak, liberal ideolojinin kötülüklerine karşı muhafazakar düzeltmelerin “ilericiliği” onaylanmış olmaktadır.

Modernite çeşitliliği; nasıl ki muhafazakarlık, eski toplum egemenlerinin Fransız devriminin vaatlerini gerçekleştirememesinin yarattığı hayal kırıklığına cevapları olduysa, günümüzde de ister kapitalizme sevdalı bir liberalin kapitalizmin toplumsal sorunları çözmedeki başarısızlığına bir tepki olsun isterse de sosyalizmin büyük siyasal yenilgisi karşısında dumura uğramış sol kesimlerin tepkisi olsun, esasta kapitalizme dair emperyalist tekelci burjuvazinin gericici tavrı olarak gündeme gelmiştir. Tüm çeşitliliğine karşın özünde aynı kaynaktan beslenmektedir ve tek renktir. Bir kez geriye dönüş ve “kökler” de çare aramak söz konusu olduğunda Bauman’ın da belirttiği gibi; “geçmişe bakıldığında ‘kaçınılmaz’ bir gelişme olarak beliren olgu, zamanında önünde uzanan pek çok yol arasında bir tanesine yönelmekle başlamıştır.”⁷⁹ sonucuna kendiliğinden ulaşmaktadır.

Bauman, bu tespitinde kısmen haklıdır. Fakat Bauman üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkide üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimini engelleyecek duruma geldiğinde değişimin zorunluluğunu kavramaz. Bu değişimin neden şu ya da bu yola değil de o yola girildiğini nesnel bir biçimde açıklayamaz.

Bauman'ın belirlemesi üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin bu düzeye ulaşmadığı, yani belirli bir toplumsal formasyonun “normal” gelişimini sürdürdüğü süreçlerle sınırlı olarak kabul edilebilir. Bu ayrım akılda tutulduğunda, şu ya da bu yola yönelmenin nesnel koşulları analiz edilebilir. Bauman'ın yaklaşımı ayrım gözetmeksizin, nitel dönüşüm süreçlerini dışlayacak biçimde tarihe uygulandığında ise hatalara yol açar. “Pek çok yol arasında bir tanesine yönelmek” halini geçmişe dönük bugünkü akımların konusu haline getirmek, tarihe spekülasyon sokmak anlamına gelir. Bu da aşılmış, eskimiş modernitenin yerine başka bir yolu, tarihi (seçenek) ile yeni bir modernite kurabilme olasılığını soyut olarak olanaklı kılar. Fransız Devrimi ve aydınlanma değerlerinin reddi bu tarz spekülatif bir yönelimin sonucudur. Muhafazakarlık, moderniteye bir tepki olarak geliştiği için yeni koşullarda da varlığını sürdürür. Modernitenin ürünleri olan liberalizm (devrimci burjuvazinin ideolojisi olarak) ve Marksizm (proletaryanın ideolojisi olarak) ise modernitenin “aşılmasıyla” birlikte aşılmışlardır! Yerlerine yenilerinin ikame edilmesi gerekmektedir...

Bu duruma, Wallerstein 1989'da liberalizmin, dolayısıyla Marksizm'in ölümü üzerinden göndermede bulunur, Mouffe ise Kant'ı evrenselleştirme kuralını yüksek ilkeler düzeyine çıkarmak ile itham ederek katkı sunar. Güncel koşullarda demokrasiyi derinleştirme çabasına karşın muhafazakarlıkla “aydınlanmacı rasyonalizm ve evrenselcilik” eleştirisinde ortaklaşmasını paradoksal olarak tanımlamasının bulunduğu zemini kavrayamamasındandır.

Bu süreçte anarşizmi kendisi de bir anarşist olan Arif Birlik ise şöyle tanımlamaktadır. **“Ayrıntılar üzerine anlaşmazlıklar içinde boğulmadan, kendileriyle bir yakınlık ilişkisinin var olduğunu iddia ettikleri post-yapısalcı akım gibi, post ve post-yapısalcı anarşistlerin ‘klasik’ veya ‘geleneksel’ anarşizmin özelliklerini belirleyen ‘özcü’ (‘insan doğasında’ olduğu gibi) ve ‘evrenselci’ (hümanizmde olduğu gibi) Aydınlanma miraslarını reddederken birlikte hareket ettiğini söylemek herhalde dürüstçe bir değerlendirme olacaktır. (Yeni) Anarşistler ‘post-yapısalcılığın temsiliyet karşılığı ilkesini ve farklılığı koruyan ve hatta yayan bir anarşizmi teşvik etmektedirler.’ Bu değişimle çakışan, olası beklenmediklere, durumsalcılığa ve çeşitliliğe yapılan vurgudur. Bu vurgu, pratiği teoriye ve taktiği stratejiye öncelerir.”**⁸⁰ Pratiği teoriye, taktiği stratejiye önceleyen bu yaklaşım yeni revizyonizmin oportünizmini oluşturmaktadır.

İnkâr edilen modernitenin “çocukları” olarak liberalizm ve Marksizm yerine ikame edilecek yeni ideolojik argümanlar muhafazakarlığın avadanlığından devşirilmektedir. Özellikle liberalizmin inkarı devrimci burjuva değerlerin, aydınlanmanın inkarı biçiminde yapılmaktadır. Romantik tarih anlayışı dahil tüm gerici argümanlar aydınlanmanın inkarından doğan boşluğu doldurmak için kullanılmaktadır. Marksizm’in inkarı da aydınlanmacılık ile illiyet bağı üzerinden yapılmaktadır.

Aydınlanmanın düşün dünyamıza soktuğu evrenselcilik, ilerlemecilik, rasyonalizm, hümanizm gibi kavramlar yoğun bir eleştiriye tabi tutularak inkâr edilmektedir. Marksizm de bu kavramları burjuva içerikleri ile birer bütün olarak kabul etmez. Hümanizmi, insanların sınıflara bölünmüş toplumsal varlığını gizleyen burjuva ideolojisi olarak tanımlar. Doğa ve tanrı karşısında insanın bağımsız bir özne olarak tanımlama çabasını ise olumlar. Aynı biçimde rasyonalizmi felsefi anlamda idealizm, tek yanlı, burjuva akılcılığının burjuva topluma, toplumu kutsamaktan öteye geçemeyeceğini savunur. Ancak, insanın aklını kullanarak doğa ve tanrı karşısında özgürleşebileceği, iradesini oluşturabileceği yönlü vurgusunu olumlar. Burjuva ilerlemeciliğinin tek yanlılığına ve bunun bilime sokulmuş hali olan pozitivizm vb. tüm akımlara şiddetle karşı çıkar. Toplumların son tahlilde geriye değil, ileriye gittiklerini ise olumlar. Burjuva evrenselciliğinin tek yanlılığına, sadece tündengelim biçiminde kavranmasına karşı çıkar. Yerelden bağımsız bir evrensel, özelden bağımsız bir genel olamayacağını savunur.

Bütün bu sakıncalarına karşın Aydınlanma dönemini ve kavramlarda ifadesini bulan nesnellığı kavrayış düzeyini, insanlığın o zamana kadar doğa ve toplum güçlerine yabancılığından kaynaklanan esaretinden kurtulmasında, kendi kaderini eline almasında ileriye doğru atılmış büyük bir adım olarak tanımlar. Marksizm, aydınlanmada ve kavramlarında diyalektik ve materyalist olan ne varsa hepsini özümser ve insanlığın ilerici mirası olarak sahiplenir. Bu nedenle Aydınlanma ve çoğu durumda onunla başlatılan modernitenin her inkarı bir biçimde Marksizm’in inkarı ile tamamlanır. Bu da bizi “ikona kırıcılarının” bir başka ortak özelliklerine ulaştırır. Anti-Marksizm! Marksizm adına hareket edenler dahil hepsinin ortak noktalarından biridir anti-Marksizm. Marksizm’in “sorunlarını aşma”, Marksizm’deki “burjuva lekeleri” temizleme adına verilen her ideolojik-teorik taviz yeni revizyonizmin çölüne açılan bir kapıdır.

Marksizm’in toptan inkarı için modernitenin ürünü olduğunu iddia etmek tek başına yeterli değildir. Bu nedenle inkara tutarlılık kazandırabilmek için modernitenin cisimleştirildiği burjuva değerler ve kavramlarla illiyet bağının kurulması gerekmektedir. Mouffe kestirmeden gider. Sosyalizmi ilerlemecilikten muzdarip kabul eder ve ilerlemecilik modernitenin kavramlarından olduğundan

el çabukluğu ile sosyalizmi, haliyle Marksizm'i de analizinin dışında bırakır.

Wallerstein, Marksizm'i liberal ideolojinin bir türevi olarak sunar. Bu eşleştirmeyi Lenin-Wilson karşılaştırması üzerinden somutlar. Elbette alkışlar Wilson'adır. Lenin'in payına belirlenen bir figür olmak düşmektedir. Bu eşleştirmeyi yaparken tarihi çarpıtmakta tereddüt etmez. Entelektüel birikimi ve itibarı dikkate alındığında fütursuzluğu daha da anlaşılabilir olmaktadır. Hangi sınıfın hizmetinde olduğu sorusuna verilecek cevap cahil cesareti düzeyindeki fütursuzluğun anlaşılmasını olanaklı kılmaktadır. Wallerstein, emperyalist tekelci sermayenin ideoloğudur ve Marksizm'in siyasal yenilgisine eşlik eden çözümlüğün gürültüsü altında rahatça yazabilmektedir.

Wallerstein, Wilsonu UKKTH'yi ilk kez dile getiren liberal bir başkan olarak sunmaktadır. Klasik bir liberal olduğu için onu evrenselci olarak tanımlamaktadır. Wallerstein, Wilson'un UKKTH ile birlikte, liberalizmle tutarlı olarak bireysel hakların devletler arası ilişkiler arasında da kurulmasını sağladığını iddia etmektedir. Wilson ve Lenin'e gelinceye kadar bu konudaki tartışmaları, Marksizm'in konu karşısındaki tavrını yok saymaktadır. Lenin'in Wilson'dan çok daha önce bu konu ile ilgilenmeye başladığını bir kenara bırakacak olursak; Marks'ın İrlanda sorunu, Polonya ve Doğu Avrupa Slavlar'ının bağımsızlık mücadelelerine yaklaşımlarını, Avusturya sosyal demokratlarının Bauer nezdinde yürüttüğü tartışmaları, Rosa Lüksemburg'un Polonya'nın bağımsızlık isteği karşısındaki tavrını, Lenin'in bu hatalı tavra karşı geliştirdiği polemigi, bütün bunları, yani koca bir Marksist külliyatı yok saymaktadır. Wallerstein'a göre, Wilson bu sorunu ilk kez gündemleştiren kişidir.

Wallerstein'e göre Wilsonculuk ve Leninizm, çevre bölgelerin bağımsızlığını sağlama konusunda rakip doktrinler olarak ortaya çıktı... *“Kuşkusuz kendi kaderini tayine giden yol konusunda farklılıklar vardı. Wilsoncular ‘anayasal’ yol olarak tabir edilen yoldan, yani emperyal bir güç ile söz konusu halkın saygı değer temsilcileri arasında müzakereler suretiyle ulaşılacak kademeli; düzenli bir iktidar devir-tesliminden yanaydılar. Sömürgelerin tasfiyesi, Fransızların daha sonra söyledikleri gibi, ihsan edilecekti. Leninizm ‘devrimci’ bir gelenekten gelmekte ve ‘ulusal bağımsızlığa’ giden daha ayaklanmacı bir yol çizmekteydi. Bağımsızlık ihsan edilmeyecek, alınacaktı.”*⁸¹

Konu özgülünde bir kez daha Marksizm ile liberalizm arasındaki fark ilerleme karşısında takınılan tavra indirgenmiştir. Marksist Lenin, Marksizm'e uygun olarak ilerlemenin önündeki her türlü engeli yıkmaktan ve hızlı ilerlemekten yanadır. Bütün fark bundan ibarettir!...

A. Dirlik ise daha “derine” inme gayretindedir. İliyet bağıni siyaset değil ekonomi üzerinden kurmaktadır: *“Kalkınmasalcılıktan benim kastettiğim-*

kalkınmayla karıştırılmamalıdır- kalkınmanın genişleştirilmesiyle nitelendirilebilecek bir ideolojik yönelimi ifade etmektedir... Kapitalizmin itici gücü kar etmek ve sermayenin birikmesi olabilir, ancak meşruiyetini kalkınmasalcılıktan, günlük yaşamımızda metaların sonsuz çeşitlenmesinden alır.”⁸²

Moderniteye yön veren ideoloji olarak “kalkınmasalcılık” tanımlandıktan sonra sıra Marksizm’le illiyet bağına kurmaya gelmektedir: *“Marksist eleştirilerin öne sürdükleri alternatiflerinden hiç inandırıcı olmadıklarını, bunların kapitalizmle paylaştığı kalkınmasalcılık tarafından tanımlanan ideolojik alan dışına çıkmayı başaramadıklarını bir argüman olarak ileri sürüyorum. Tarihsel olarak, sosyalist toplumlar devrimcilik döneminde veya devrimcilik sonrasında birçok bakımdan Marksist tarihselcilik içinde temel bulan kalkınmanın fetişleştirilmesinden güç alarak hareket etmişlerdir. Gerçek bir alternatif bulabilmek için kapitalizmi eleştirenlerce Marksizm’in, modern toplumun temel sorununun çok derin bir kapsamda kalkınma ideolojisinin kendisi olduğuyla ilişkilendirilerek ifade edilmesine gereksinim vardır.”⁸³*

Bir kez daha Marksizm’in kapitalizmden ve onun ideolojisinden kopamadığı ithamı ile karşı karşıyayız. Dirlik bu ithamını temellendirme zahmetine girmektedir. Kalkınmanın fetişleştirilmesini metaların sonsuz çeşitlenmesi ile ilişkilendirmesi ve bu durumun Marksist tarihselcilik içinde dayanak bulduğunu dile getirmesi, dolaylı olarak Marksizm’deki “ilerlemecilik kusuru”na işaret etmektedir. Zira, metaların sonsuz çeşitlenmesi, geçmiş toplumsal formasyonlara göre bir bolluğun artışı ve yaşam standartlarının yükselmesine, dolayısıyla bir ilerlemeye gönderme yapar. Dirlik, Marksizm’i kalkınmasalcılıktan kopamamakla itham ederken dolaylı olarak Marksizm’deki ilerlemeciliği vurgulamaktadır. Bunu sosyalist toplumların devrimci ve restorasyon dönemlerinin ortak özelliği olarak vurgulaması ise bu dolaylı göndermeyi pekiştiren bir işlemdir.

Sosyalist toplumların kalkınmasalcılık ile nasıl bir ilişkileri bulunduğunu ise somutlamamaktadır. Tartışmayı somut bir zemine çekmesi, sosyalizmin mirası üzerine verimli ve geniş çaplı bir tartışmaya vesile olabilirdi. Fakat, henüz işlemekten çok uzak olan bu devasa mirası ele alıp incelemek yerine kolayı seçerek sosyalizmi kalkınmasalcılık üzerinden kapitalizmle eşitleyerek her ikisini de bir kalem darbisiyle çöp sepetine atmıştır. Daha doğrusu attığını ve kurduğunu sanmıştır.

Bu da bizi yeni revizyonizmin başka bir özelliğine götürmektedir. Yeni revizyonizm, Marksizm’i somut bir biçimde tartışmamaktadır. Kaba benzerlikler üzerinden burjuva ideolojisi ile değerleri ile Marksizm’in illiyet bağına kurmaya çalışmaktadır. Böylece Marksizm’i tarihin tozlu raflarına kaldırabilecektir! Proletarya da Marksizm de burjuva toplumun ürünleridirler. Dolayısıyla

la Marksizm’de öz olarak değil ama biçimsel anlamda burjuva ideolojileri ile ilk bakışta makul görünen ama incelendiğinde kaba ve yetersiz oldukları anlaşılabilen benzerlikler bulmak zor değildir. Yeni revizyonizm özden çok biçime önem vermektedir; görünüle ilgilenmektedir. Bu, Marksizm içi akım ve siyasi yapılarda karşılığını aşırı soyut tartışmalar, yenilik adına Marksizm’in temellerini inkar etme ve en kabasından dogmatizm olarak bulmaktadır. Evet, tüm aksi yöndeki iddialarına rağmen yeni revizyonizm nesnel gerçeklikten hareket etmeyerek subjektif niyetleri nesnel gerçekliğin yerine koyarak içeriği boşaltılmış yenilik-yenilenme tartışmaları ile sübjektif ve dogmatiktir. Yeni inceleme yöntemi olarak Marksizm’in bilgi teorisi olan diyalektik yerine metafiziği, materyalizm yerine -nesnel süreçleri kavrama çabası geliştirmek yerine sübjektif niyetleri koyarak- idealizmi ikame etmektedir. Ender olarak nesnel gerçeklikle ilişkilenmeyi başarabildiği durumlarda ise metafizik yöntemi yeni revizyonizmi kaba materyalizmin sınırlarından öteye geçirememektedir.

Marksizm ile burjuva ideolojisinin illiyet bağı bir biçimde kurulup Marksizm analiz dışı bırakıldıktan sonra geriye kapitalizmin “yeni evresi”ni tanımlama ve çıkış strajileri oluşturmak kalmaktadır. Dirlik, “küresel modernite” tanımı ile “yeni evreyi tanımlıyor ve çıkış stratejisi olarak “yercilik” sunuyor:

“Yerci bir kimliği sahiplenmek için temel olan, toplulukla toprak arasında, biraz uzatarsak, toplum ile doğa arasında koparılamaz bir bağlantı olduğunu öne sürmektir.... Yercilik ve yer meseleleri arasındaki uyumu veri alırsak, yercilik, yerlerin hayal edilmesiyle çizilen çok gereksindiğimiz ütopyaların kaynağı olarak görev yapar; fakat bunu, kendisi dışındaki ütöpic perspektiflere dönüşmeye açık olması halinde gerçekleştirir.”⁸⁴ Burada topluluk ile toprak arasındaki koparılamaz bağı, doğayı ilk sahiplenme biçimi olan kolektif mülkiyet anlamına geldiği hiç konu edilmemektedir. Bu tarz kolektif bir mülkiyetin üretici güçlerin yetersizliğinden kaynaklandığı ve üretici güçlerin gelişimine bağlı olarak kolektif mülkiyetten özel mülkiyetin doğmuş olduğu gerçekliği de es geçilmektedir. Bu durumda kendisinininkinden farklı ütöpic perspektiflere açık olma hali, kolektif mülkiyetten doğacak her türlü özel mülkiyet sahibi sınıfın ütopyaları ile sınırlanma anlamına gelmektedir. Proletarya, üretim araçlarının (toprak da aynı zamanda üretim aracıdır) mülkiyetinden koparılmış bir sınıf olduğu için proletaryanın “ütöpya”sına kapalı bir açık olma halidir bu!

Mouffe yeni bir ütöpya aramak yerine burjuvazi ve toplumu kurtarmayı, burjuva demokrasisini derinleştirmeyi amaç edinirken çok daha açık sözlü bir biçimde ***“Radikal demokrasi görevi gerçekten de, demokratik devrimi derinleştirmek ve farklı demokratik mücadeleleri ilişkilendirmek ise...”⁸⁵*** der. Bu sözler onun amacını yeterince açıklamaktadır.

Wallerstein ise Marksizm ile liberalizmi birbirlerine bağladıktan sonra kapitalist toplumun “gerçek” sorgulanmasını ‘68 hareketinde bulur: *“1968 dünya devrimi ideolojik konsensusu çözdü ve bunu izleyen yirmi yıl, 1989’da komünizmlerin çöküşünün doruk noktasını oluşturduğu bir süreçte, liberalizmin inanırlılığını yitirishine tanık oldu.”*⁸⁶

Samir Amin ise moderniteden çıkış için tıpkı diğerlerinin yaptığı gibi burjuva toplumun oluşum sürecine geri döner ve *“gerçekte var olan kapitalizm ve ona refakat eden modernitenin insanlığa vaat edeceği bir şey yoktur”*⁸⁷ tespiti yapar. Kapitalizmin Avrupa ve Amerika’daki gelişim süreçlerini analiz eder. Amerikan kapitalizminin sadece özgürlüğü tanıırken eşitliği hakir gördüğüne ve kardeşliğin Paris Komünü’nün ezilmesi ile baştan elendiğine dikkat çeker.

*“Amerikan toplumu eşitliği hakir görür. Orada, aşırı eşitsizlik sadece hoşgörülmele kalmaz, aynı zamanda özgürlüğün vaat ettiği ‘başarının’da sembolü sayılır. Oysa eşitlik olmadan özgürlük vahşettir... Bugüne kadarki Avrupa egemen kültürü, her zaman eksik olsa da eşitlik ve özgürlük değerlerini birleştirebildi... Avrupa tarihi bir yanda ekonomi, diğer yanda da politika arasında bir eklemlenme oluşturan ve her ikisinin özerkliğinin korunduğu ikili bir anlayışa dayanıyordu. Amerikan ideolojisi böyle bir nüanstan habersizdir.”*⁸⁸

S. Amir’in çözümlerinin devamında dünyanın Amerikanlaştırılmasına karşı Avrupa geleneğinde ısrar etmek gerektiğini vurgular. Çıkış yolu olarak Dünya Sosyal Forumu gibi oluşumları ve bu oluşumun yayınladığı “Bamako Çağrısı” gibi reformcu programları önerir.

Hepsinin ortaklaştığı nokta kapitalizmi değil, Marksizm’i reddetmeleridir. Modernite tanımını muğlak bırakılarak ve aşılmış kabul edilerek modernitenin ürünü Marksizm de aşılmış kabul edilir. Marksizm’in kapitalizm çözümlemesine indirgenmesi bu aşma argümanının temelini oluşturur. Marksizm kapitalizm üzerine doğru şeyler söylemiştir ama Marksizm’in tanımladığı kapitalizm artık yoktur. Ancak bu hatalı bir ele alıştır. *“Çünkü Marx’ta burjuva toplumun diyalektiği genelde diyalektiğin sadece bir özel durumudur.”*⁸⁹ Marks, kapitalist toplumu, en basit, en kitlesel öğesinden başlayarak, yani metadan başlayarak çözümlenmiştir. Bu diyalektik yöntemin kapitalist toplumun çözümlenmesine uygulanmasıdır. Ancak Marksizm maddeden hareket ederek (materyalizm) doğayı, evreni, toplumları, tarihi vb. nesnel gelişmelerine uygun çözümlenmenin anahtarını sunar bize.

Marksizm’i modernite ile birlikte aşılmış kabul edenler, Marksizm’in yok saymakla yok olmayacağını farkındadırlar. Marksizm’in bıraktığı “boşluğu” doldurmak için günümüz toplumu ve mümkünse gelecek için perspektifler,

“ütopya”lar oluşturmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Marksizm yerine proletarya adına yeni teoriler-ideolojiler üretmeye girişirler. Bu çabalarını temellendirebilmek için Marksizm’in liberalizm, ilerlemecilik gibi burjuva ideolojik yaklaşımları ile illiyet bağı kurmak önemlidir. Çünkü bu bağ çabalarına tutarlılık kazandırır. Marksizm’in günümüz toplumunda ihtiyacı karşılamadığı ideolojik önkabulü güçlendirilir. Marksizm’le burjuva ideolojisinin illiyet bağı biçimsel benzerlikler üzerinden kurulmaktadır.

Aşılan moderniteden yeni moderniteye geçilirken eski modernitenin yapıları da her düzeyde söküme uğratarak yeni moderniteye uygun eklemleme biçimleri yaratılır. Marksizm de bu bağlamda yapı sökümüne uğrattırılır. Tutarlılığı geçmişe aittir. Yani topluma uyarlanması gerekir. Bu yeni revizyonizmin eklektikliğinin de kökenlerinden biridir. Hareket yapısalcı bir biçimde “dizgeden düzgeye” kavranır. Marksizm, gelişim, dönüşüm, sıçrama biçiminden diyalektik geliştirilmez, mekanik olarak kavranır. Metafizik “bir şey ya kendisidir ya da değildir” önermesi tüm eklemleme biçimlerine yön verir. Bu durumda modernitenin devrimci burjuva felsefesindeki herhangi bir kavramın Marksizm’de de bulunması, içeriğine, Marksizm’in bu kavramı kullandığı bağlama vb. bakılmadan Marksizm’in de burjuva ideolojisinden kopmadığı ya da daha ileri giderek burjuva ideolojisinin cisimleşmelerinden biri olarak tanımlanmasına yol açmaktadır. Marksizm; tarihin son tahlilde geriye değil, ileriye doğru hareket ettiğini söylemiş olması, Marksizm’in burjuva ilerlemeciliğinden muzdarip olduğunun “kanıtıdır”! Oysa Marksizm diyalektiktir. “Bir şey hem kendisidir hem de değildir” önermesini benimser. Burjuva felsefesi ve kavramlarına da bu temelde yaklaşır. Burjuva felsefesinin kavramlarında yansımaları bulan nesnel gerçekliğe dair ne varsa, bu kavramlar nesnel gerçekliğin ne kadarını yansıtmayı başarmışlarsa o kadarını özümsemeye çalışır. Yeni revizyonizm Marksizm’i de ele aldığı diğer ideoloji ve kavramlar gibi ölü, statik olarak kavrar. Şeylerdeki diyalektik hareketi değil, mekanik hareketi dolayısıyla yüzeydeki biçimsel hareketleri tek hareket biçimi olarak kavramaktadır. Bu tek yanlı ele alışı ile Marksizm’i toptan inkar etmektedir.

Marksizm’in modernite ile birlikte inkarı, kapitalizmin toptan kabulü ile sonuçlanmaktadır. Bu da bizi, Wallerstein’in geleceği “1968 Dünya Devrimi” gibi niteliği belirsiz bırakılmış bir harekette arama girişimine; Mouffe’nin radikal demokrasi ile kapitalizmi daha katlanılabilir kılama çabasına; S. Amin’in Avrupa tipi ikili değerlere yaslanan kapitalizm ve dünya sosyal forumu gibi oluşumlarına ve Dirlik’in “yerci” ütopyasına götürmektedir.

Modernite tanımlarının ve burjuva ideoloji ile Marksizm arasında kurulan illiyet bağlarının çeşitliliği, gelecek perspektiflerinin belirsizliği ve çıkışsızlığı ile tamamlanmaktadır. Kurulan bu basit daire bilinemezliği toplumsal sorun-

larda hakim kılmaktadır. Gelecek perspektifleri gerçek bir analiz üzerine oturtulmadığı, yapıdan yapıya eklemeler oluşturmakla yetinildiği için hiçbir, gelecek perspektifleri hakkında, Marksizm'in yaptığı gibi, kapitalizmin çöküşe yazgılı olma halini açıklayan nesnel analizler sunamamaktadır. Marksizm'de üretimin toplumsallığı ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki temel çelişkide ifadesini bulan bu gerçeklik, yeni modernite analizleri ve gelecek perspektiflerinde yerini subjektif belirlemelere, dolayısıyla belirsizliğe bırakmaktadır. Geriye sadece tarihin döngüsel hareket ettiği yaklaşımı kalmaktadır. Modernite doğmuş, gelişmiş ve ölmüştür. Yeni modernite doğmaktadır. Ve ona yön verecek güçler çok çeşitlidir. Diyalektik dönüşümü değil, döngüsellığı çıkış noktası alan bu yaklaşım “yeni modernitenin” eskisinden nasıl daha iyi hale getirilebileceği üzerine odaklandığı için var olanı sorgulamadan kabul etmektedir. Bu da yeni modernite tanımlarının gelecek perspektiflerinin yokluğunu ya da bu perspektiflerin çeşitliliğine rağmen neden reformist nitelikte olduklarını açıklamaktadır. Yani revizyonizm var olanı değiştirmeyi, dönüştürmeyi değil, yapıların yerini değiştirerek iyileştirmeyi hedeflediği için var oluş biçimi olarak reformist bir karaktere sahiptir.

Burjuva ideolog ve entelektüeller Marksizm'le hesaplaşmalarını onu toptan reddederek kapatmış görünmektedirler. Onlar için Marksizm artık anakronizmdir. Marksizm'de ısrar anakronizmde ısrardan başka bir anlama gelmemektedir. Fakat, burjuvazinin proletarya içindeki uzantıları henüz işlerini bitirememişlerdir. Burjuva entelektüellerinin eksik bıraktıklarını tamamlamak, Marksizm'i parçalara ayırarak, bu parçaları da paramparça ederek Marksizm'den geriye hiçbir şey bırakmamak adına canhıraş biçimde çalışmaktadırlar. Komünizmin 20. yüzyıldaki ağır siyasi yenilgisi burjuvazinin ideolojik hegemonyasını tarihte eşine az rastlanır cinsten güçlendirmiştir. Bu güç karşısında gerileyen ara sınıflara mensup sahte peygamberler, yenilik adına “ikona kırıcılığına” soyunmuş ve Marksizm'den geriye hiçbir şey bırakmamak için adeta ant içmişlerdir.

B) EVRENSELÇİLİK VE İLERLEMECİLİĞİN REDDİ

Evrenselciliğin reddi herşeyden önce çelişkinin evrensel niteliğinin reddi anlamına gelmektedir. Ancak tartışma daha çok soyut bir evrensel/tikel karşıtlığı ve ikisi arasındaki bağın tikel lehine koparılması biçiminde yürütülmektedir. Bu nedenle burjuva topluma ait evrensel nitelikle Batı-Avrupa merkezliliğin dünyanın geri kalanına dayatılması olarak reddedilirken benzerliklerin değil, farklılıkların vurgulanması ön plana çıkarılmaktadır.

“Gelişmenin evrenselliği ile özelliği arasındaki ilişki, çelişmenin genel niteliği ile özel niteliği arasındaki ilişkidir. Çelişmenin genel niteliği derken, çelişmenin bütün süreçlerde var olduğunu ve başından sonuna kadar varlığını sürdürdüğünü söylemek istiyoruz; hareket, şeyler, süreçler,

düşünce, bunların hepsi birer çelişmedir. Çelişmeyi inkar etmek, her şeyi inkar etmek demektir. Bu, bütün çağlar ve bütün ülkeler için geçerli olan ve istisna tanımayan evrensel bir doğrudur. İşte çelişmenin genel niteliği, mutlaklığı buradan kaynaklanır. Ama bu genel nitelik her özel nitelikte vardır; özel nitelik olmadan genel nitelik diye bir şey olamaz. (abç) eğer bütün özel nitelikler kaldırılıysaydı geriye hangi genel nitelikler kalırdı? Özel niteliğin doğmasının nedeni her çelişmenin özel olmasıdır. Özel nitelik koşullu, geçici olarak var olur ve bu yüzden de görelidir. Genel ve özel niteliğe, mutlaklığa ve göreliliğe ilişkin bu gerçek, şeylerdeki çelişme sorununun can alıcı özüdür. Bunu kavramamak, diyalektiği reddetmek demektir.”⁹⁰ Yapılan tam da budur. Özel nitelik olmadan genel nitelik olamaz. Fakat yerelden bağımsız soyut bir evrensel varmış gibi ele alınmakta ve evrenselin yerele müdahale ederek onun gelişimini bozduğu ya da yok ettiği ima edilmektedir. Bu ima Mouffe'nin muhafazakarlık ile kesiştiği noktalardan biri olan tikele vurgusu ile uyumludur. Laclau ise görünürde daha esnektir. Fakat o da evrenseli inkar etmekten ya da bu inkara taviz vermekten kurtulamamaktadır.

“Daha önce gördüğümüz gibi, bir baskı (yani kapanma) sistemi ile iki şekilde savaşılabılır: ya yeni bir kapanma yaratan tersine çevirme hareketiyle, ya da bu sistemin içinde onun evrensel boyutunun gerçek anlamıyla kapanması ilkesinin inkarıyla.”⁹¹

Bu inkarla birlikte özel niteliğin varlığının her çelişmenin özel olmasından kaynaklandığı ve bu nedenle koşullu ve geçici olduğu inkar edilmiş olmaktadır. Özel nitelik mutlak hale getirilmektedir. Bunun pratikteki karşılığı tikel olarak ifade edilen süreçlerin temel çelişmelerin değil, bu temel çelişmelere bağlı gelişen tali çelişmelerin önplana çıkarılmasıdır. Sınıfa karşı kimliğin öne çıkarılması gibi... Bu yaklaşım politikada bilinemezliği ve dolayısıyla oportünizme açılan kapıyı da aralamaktadır. Çünkü her tikelin tali ve birbiri ile benzer olmayan yanlarının öne çıkarılması ortak (evrensel) ilkeler, politikalar oluşturulmasının da önüne geçer. Laclau; ***“Günümüzün toplumsal ve siyasal mücadeleleri, bir karar verilemezlik alanında olup biten bir karar oyununu iyice öne çıkararak yeni demokratik pratikler vaat eden bir yöne doğru ilerlememize, mevcut şartlara uyarlanmış yepyeni bir demokratik teori kurmamıza yardımcı olabilir.”⁹²*** derken tam da bunu kastetmektedir.

Bir kez daha yeni revizyonizmin oportünizminin kaynaklarından biri ile karşı karşıya bulunmaktayız.

Farklılıklara bu vurgu bir bütünün tek parçasıyla ilgilidir: felsefi anlamda, bir türün, bütünün parçalarının hepsine özgü olanı, ortak özellikleri değil; türün, bütünün yalnızca birkaç parçasına ya da tek parçasına özgü olanı (tikel) öne çıkarır. Konunun kapsamına giren bütün şeyler için değil de bazıları için bir

şey ifade eder.

Nitekim Laclau; *“bu evrensellik modernliğin evrenselliğiyle ne ölçüde çakışır, toplumun tamlığı düşüncesi bu değişmiş siyasal ve entelektüel iklimde ne ölçüde radikal ve -aynı zamanda evrensel ve tikele yapılan çifte göndermeyi de muhafaza ederek- onların eklemleme mantığını tümüyle dönüştüren bir evrim geçirmektedir”*⁹³ ifadeleri ile bu duruma dikkat çeker. Onun aradığı başka türden bir evrenselliktir. Verili toplumsal koşulların temel çelişkisi yerine ikame edebileceği daha önemsiz türden tali çelişkiler üzerinden yaratılacak sınırları daraltılmış bir evrensellik aramaktadır. Bu evrensellik, temel çelişme çözülmediği müddetçe varlığını sürdürecektir. *“Her tür kimlik için kurucu boyut olarak antagonistik boyutu safdışı bırakıyorsa, bu boyutu sürdürme imkanı, tam da farka dayalı kimlik inşasının nihai bir başarı elde etmemesine bağlıdır. İşte ‘evrensel’in ortaya çıktığı nokta.”*⁹⁴

Zira farklılığın mutlaklaştırılması çıkmaz sokaktır. *“Bu durumda tikellik kendini, öbürleriyle salt farka dayalı, bir ilişki içinde, katıksız bir tikellik olarak öne sürüyorsa, gruplar arasındaki statükoyu, mevcut güç ilişkisini onaylıyor demektir. Bu tamı tamına, apartheid’da formüle edilen her ırkın ‘ayrı gelişmesi’ misyonudur: Sadece farka dayalı boyut öne çıkarılırken, onun temelinde yatan güç ilişkileri sistematik olarak göz ardı edilir.”*⁹⁵

Bu ise amaca uygun değildir. Laclau, Mouffe ve diğerleri, demokrasi, kimlik gibi kavramların sınıfsal niteliğini hiç konu etmezler. Esasta burjuva niteliğini gözden kaçırdıkları, aşılmasız gördükleri demokrasinin derinleştirilmesine odaklanmışlardır. Nesnel evrensellikten (nesnel diyalektik) tüm kaçış çabaları onları yeniden, bu sefer kendi keyiflerince kurdukları evrenselliklere (sübjektif diyalektik) ulaştırırken, tikelin mutlaklaştırılması siyasi gericiiliklerini açığa vurmaktadır. Evrensel olanın mutlaklığının özel olanda gizli olması, onları, bu bağı her koparma çabasında yakalamaktadır. Onlar bu yakalanmaya burjuva toplum içinde kalarak yanıt vermektedirler.

*“Günümüz toplumlarında demokratik süreç, eğer geleneksel olarak bu sürecin dışında bırakılmış büyük nüfus kesimlerinin –azınlıklar, etnik gruplar vb- taleplerine açık hale getirilebilirse, önemli bir derinlik ve genişlik kazanabilir. Liberal demokratik teori ve kurumlar bu anlamda yapı çözüme uğratılmalıdır.”*⁹⁶

Yapıçözüm için bütünün parçalara ayrılması gerekir. Sonra bu parçaların yeni bir bütün oluşturacak biçimde birleştirilmeleri gerekir. Böylece bütünlüğünü kaybetmiş yapı, modernite tarihin çöplüğüne gönderilebilir. Bu yapılırken azınlıkların, etnik grupların taleplerine de yer açılmıştır. Fakat, hangi taleplere

yer açıldığı konu edilmez. Çünkü azınlıklar, etnik gruplar da bütünlüklü bir yapıdır. Bu nedenle her türlü talepleri meşrudur. Sorun liberal demokratik teori şahsında yapı çözüme uğratan modernitenin yerini alan yeni modernitenin bu yapıları kapsayabilme kapasitesi ile ilişkilidir. Böylece Avrupa'nın göbeğinde farklılıklara saygı adına şeriate, burkaya vb. izin verilir. Bu insanların Avrupa'ya niye göç etmek zorunda kaldığı, bu taleplerin tarihsel, sınıfsal içeriği konu edilmez. Bunlar konu edilmediği gibi bu taleplerin karşılanmasının bir dışlama biçimi olduğu da gündeme gelmez. Geçmişte kaba, ırkçı hakir görmeden kaynaklanan dışlamanın yerini, farklılıklara saygı adı altında nezaketle maskelenmiş ilgisizlikten kaynaklanan dışlama almıştır. Çünkü azınlıklar ve etnik gruplar kendi topluluklarının hukukuna tabidirler. Her şey onların istediği gibidir!... Olması gereken de budur! Ama geçmişte hakir görüldüğü için sorunları ile ilgilenilmeyen azınlık, şimdi belki de kaçıp kurtulmak istediği toplumsal kuralların cenderesinde yaşamaya terk edilmiştir. Geçmişte hakir görüldüğü için zorla kapatılan ve küçük yaşta evlendirilen, eve hapsedilen kadının kurtuluşu için kollarını kıpırdatmayanlar, şimdi saygı adına aynı koşulların sürmesini onaylamaktadırlar. Tüm ışıltılı söylemine karşın sunulan, burjuva toplumdur. Yeni veya post-modernite ambalajında sunulması bu gerçekliği değiştirmemektedir.

Haliyle yeni moderniteyi eski modernitenin argümanları ile anlayamayız. Bunun için de burjuva toplumun kurucu değerleri, argümanları ya inkar edilmelidir ya da yeniden yapılandırılmalıdır:

“Özgürlük talebi ve ideali, eşitlik talebi ve ideali ile birlikte kendini ifade ederken ortaya çıkan ikili, modern dönemde evrenselliğin mihenk taşı oldu. Sonuçları çok farklı tezahür etse de Amerikan, Fransız ve Sovyet devrimlerinin ortak paydaları, meşruiyetlerini özgürlük ve eşitlik temeli üzerine kurmuş olmalarıydı. Bu ikiliyi tamamlayan diğer şiarlarda ayrılıyorlardı. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren egemen olmaya başlayan siyasal söylemde, eşitlik farklılıklarının önüne geçti... Toplumsal hareketlerin ufuklarının odak noktası, temelinde evrensel eşitlik ilkesi olan demokrasi anlayıştı. Farklılıklara indirgenemez, özgül bir değer atfetmek, bu evrenselci eşitlikçilikle çelişiyordu. (İnsel)”⁹⁷ O halde inkar edilmesi gerekiyordu.

“Çok kültürlülük savunusunun farklılık talebi üzerine kurulu söylemi, onları reddettikleri evrenselliğe çeker. Gerçekten de tüm topluluk veya grupların sadece kendi tikelliklerinin tanınmaları ilkesinin hayat bulabilmesi için, bu toplulukların aslında eşit oldukları varsayımının önceden kabul edilmesi gerekir. Bu durumda farklılıkların indirgenemezliği üzerine kurulu beraberliğin öncül kavramı, eşitlik yani evrenselci bir ilke olacaktır. (İnsel)”⁹⁸

Burada çelişkinin özelliğinden doğan eşitlik konu edilmemektedir. Konu

edilen burjuva eşitliğidir. Her durumda eşit olma hali ise çelişmenin özel niteliği tarafından koşullara bağlı olarak tekrar tekrar belirlenir. Burjuvaziye özgü eşitlik, kanunlar karşısında eşitliktir. Eşit olmayanların eşitliğidir bu. Baştan eşit olmayanların eşit muamele görmeyeceğinin kabul edilmesidir. Tıpkı evrensellik, demokrasi vb. gibi soyut bir eşitlik kategorisi yaratılmıştır. Tüm bu kavramların içeriği somutta konu edindikleri çelişmelerin özel nitelikleri tarafından belirlenir. Burada somuttan hareketle bir tartışma yürütülmemektedir. Kavramsal soyutlama en üst düzeye çıkarılarak kavramın ve tartışmanın içi boşaltılmaktadır. Halbuki kavramlar nesnel süreçlerin zihnimizdeki yansımalarıdır. Nesnel olan ile öznel olan arasındaki bağ koparılmıştır. Geriye sadece soyut, içi boş bir kavram bırakılmıştır. Nesnel sürecin canlılığını yansıtan özü atılmış ve biçime indirgenmiştir. Oysa şeylerin alanı çok geniş ve gelişimleri sınırsızdır. Bir durumda evrensel olan başka bir durumda özel olur. Marks kapitalist toplumda çelişmenin bu özel niteliğini açıklarken, aynı zamanda sınıflı toplumdaki üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin evrensel niteliğini de daha kapsamlı biçimde açıklamıştır.

*“Özel olan evrensel olanla birleşmiş olduğuna, her şeyde çelişmenin hem evrenselliği hem de özelliği bulunduğu; evrensellik özelliğin içinde olduğuna göre, bir nesneyi incelerken hem özel olanı hem evrensel olanı, hem de bunlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi keşfetmeye; hem özelliği hem evrenselliği hem de bunların o nesne içindeki karşılıklı ilişkisini keşfetmeye ve o nesnenin kendi dışındaki birçok nesneyle olan karşılıklı ilişkilerini keşfetmeye çalışmalıyız.”*⁹⁹

Yapısalcılığın ve Marksizm içindeki uzantısı konumundaki yeni revizyonistlerin yapmadıkları şey budur. Soruna diyalektik yaklaşmak yerine metafizik yaklaşmaktadırlar. Karşılıklı ilişkileri yok sayarak nesneyi, olguyu, süreçleri tek yanlı bir incelemeye tabi tutmaktadırlar.

İlerlemeciliği inkar etme hali de aynı yaklaşımdan muzdariptir. Burjuva, kanlı kültür taşıyıcılığını da içeren her türlü ilerlemecilik ile Marksizm’in ilerleme anlayışı aynı kefeyle konarak inkar edilmektedir.

“Büyük temel düşünce -diye yazıyor Engels- dünyayı, hazır şeylerin bir karmaşası olarak değil de, görünüşte durulmuş şeylerin, tıpkı beynimizdeki zihinsel yansımaları olan kavramlar gibi, kesintisiz bir oluş ve yok oluş değişmesinden geçtikleri, bu değişme içinde görünürdeki tüm rastlantılara ve tüm anlık geriye dönüklüğe rağmen sonuçta ilerleyen bir gelişmenin kendini kabul ettirdiği süreçler karmaşası olarak telakki etmek gerektiği düşüncesi -bu büyük temel düşünce, özellikle Hegel’den beri günlük bilince öyle derinlemesine işlemiştir ki, bu genel biçimiyle neredeyse hiç itirazla karşılaşmaz. Ne var ki onu sözde kabul etmekle, onu pratikte, ayrıntılı olarak, araştırılan

*her alana uygulamak iki farklı şeydir.*¹⁰⁰ İlerlemecilik inkar edilirken yapılan şey bu büyük düşüncenin tarihe, politikaya, ideolojiye, bilime uygulanmasının reddidir.

Burjuva ilerlemeciliği tek yanlıdır, en iyi durumda kaba evrimcidir. Determinist bir düz çizgi olarak kavrar ilerlemeyi. Engels'in bahsettiği büyük düşünce, yani diyalektik ilerlemeyi tamamen farklı biçimde kavrar. Diyalektik, maddenin, şeylerin gelişimini hareketi içinde kavrayan, bu hareketle uyumlu bir ilerleme-gelişme anlayışına sahiptir. İlerlemeyi; *“Düz çizgi halinde değil, deyim yerindeyse bir sarmal biçiminde cereyan eden bir gelişme; sıçramalı, felaketlerle iç içe geçen, devrimci bir gelişme; ‘sürekliliğin kesintiye uğraması’; niceliğin niteliğe dönüşmesi; çelişkinin, bir cisimde, bir olayın sınırları içinde ya da bir toplumda etkili olan çeşitli güç ve eğilimlerin çatışmasının neden olduğu gelişmenin iç itilimleri; herhangi bir görünümün tüm yönlerinin karşılıklı bağımlılığı ve birbiriyle sıkı, kopmaz bağıntısı (ve tarih hep yeni tarafları ortaya çıkarır) hareketin birleşik, yasalara uygun bir dünya sürecini gözler önüne seren bir bağıntı*¹⁰¹ olarak kavrar diyalektik.

Bu kavrayışın politikadaki karşılığı proleter ideoloji çerçevesinde politika üretmektir. Diyalektik kavrayıştan uzaklaşarak süreçlere metafizik yaklaşmak politikadaki sağ ve sol sapmaların kaynaklarından biridir. Süreçleri çok yönlü bağıntıları ile bütünlüklü kavranamaması, tek yanlı bir hareket biçiminde ele alınması ya katı bir determinizm anlayışına bağlı olarak sağ oportünizme ya da her türlü bağıntıyı inkar ederek, sıçramalı, devrimci gelişim adına sübjektif, görünüşte sol, özde sağ bir hat oluşturulmasına yol açar. Bu özellikler yeni revizyonizme özgü değildir. Fakat, yeni revizyonizm bu özellikleri bolca ihtiva etmektedir. İlerlemeyi önce düz çizgi olarak tanımlayıp sonra inkar etmek, determinizme karşı sıçramalı gelişimi savunma adına sol görünümlü, söylemde radikal içerik olarak sağcı, var olanla uzlaşan, esası değil tali olanı ön plana çıkaran politika yapış tarzı hakim kılınmaktadır.

C) İDEOLOJİ İLE POLİTİKA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TAHRİFİ

İdeoloji ve politika arasındaki bağı ele alınma biçimi yeni revizyonizmin önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. Bu konuda da fikir birliği yoktur. Kimi, ideoloji ve politika arasındaki bağı hepten inkar etmektedir. Kimi, ilişkinin dolaylı olduğunu savunmaktadır. İdeolojinin belirleyici olduğunu kabul etmeyenlere de rastlanmaktadır.

Dirlik'in yeni, post-yapısalcı anarşizmin özelliklerini vurgularken dikkat çektiği “pratiği teoriye, taktiği stratejiye göre daha fazla önemseme” hali de bu durumla ilişkilidir.

Marksizm, ideoloji ve politika arasındaki bağın varlığını kabul eder. Ancak ikisini bir ve aynı şey olarak birbirlerine indirgemez. İdeoloji bir üstyapı kurumu olarak siyasette, kültürde, etikte, hukukta vb. içerilidir. Bu yönüyle ideoloji üst yapı kurumlarını kapsar. Her üstyapı kurumunun ideoloji ile ilişkisi vardır. Fakat bu ilişki indirgeme biçiminde ele alınmamalıdır. İdeoloji ile diğer üstyapı kurumları arasındaki ilişki diyalektiktir, içerilme, dönüşüme yön verme biçimindedir.

İdeoloji bu yönüyle bütünlüklü bir siyasi program içerir. Bu da onun diğer üstyapı kurumlarını kapsamasını açıklar. Daha yalın bir tanımlama yapmamız gerekirse; ideolojiyi bir sınıfın dünya görüşü olarak tanımlayabiliriz. Marksizm'e, daha tüm ifadeyle proletaryaya kadar ideoloji, Halbach, Spinoza ve Hegel'de "yanılsamalı bilinç" olarak tanımlanmıştır. Hatta Marks'ta kavramı yer yer bu olumsuz içerikle uyumlu kullanmıştır. Günümüzde hala Marksizm hariç tüm felsefi ekollerin kavramı bu içerikte kullanması ideolojinin bir sınıfın dünya görüşü olması ile ilişkilidir. Ve proleter ideoloji hariç tüm ideolojiler için doğru bir tanımlamadır.

Proletaryaya gelinceye kadar ister ezilen ister sömürücü olsun, sınıfların üretim ilişkileri içerisindeki konumları dünyanın, evrenin, süreçlerin vb. bütünlüklü kavranışını engelleyen bir durumdaydı. Üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin gelişmişlik düzeyi; hakim sınıfların sömürü düzenlerini sürdürebilmek için gerçekliği çarpıtmada çıkarlarının bulunması ve sömürülen sınıfların küçük mülkiyet dahil dar ve parçalı üretim ilişkileri içerisinde dünyayı bütünlüklü kavramalarının nesnel koşullarının bulunmaması ve de hakim sınıfların sömürülen sınıfların sistematik olarak bilgi kaynaklarına ulaşmalarını engellemesi, nesnel gerçekliği bütünlüklü kavramanın koşullarını ortadan kaldırmıştır. Bilgi kaynaklarına erişimin sistematik dışlanması proletaryaya bilincin neden dışarıdan taşınmak zorunda olduğunu da açıklar. Her sınıfın gerçekliği parçalı ve kendi çıkarları ile uyumlu görmesinin bir sonucu olarak ideoloji nesnel gerçekliği bütünlüklü kavramanın değil, bir sınıfın dar çıkarlarına uydurmanın aracı olarak yanılsamalı bilinç işlevi görmüştür.

Spinoza'nın ünlü güneş örneği bu yanılsama halini çok iyi açıklar: Güneşe baktığımızda bize çok yakın görünür. Oysa güneş dünyaya bizim sandığımızdan çok daha uzaktır. Yakın algılamamız ideolojiyi (yanılsamalı bilinç), güneşin dünyaya gerçek uzaklığı hakkındaki bilgimiz ise bilimsel bilgiyi temsil eder. Böylece ideoloji ve bilim birbirine karşıt olarak konumlanmıştır. Marks, artık bilimin üstünde duran bir felsefeye ihtiyaç kalmadığını ifade ederken, proleter ideolojinin bu karşıtlığı da ortadan kaldırdığını dile getirmiş olmaktadır. Çünkü Marksizm'in bilgi teorisinin de özünü oluşturan nesnel diyalektik (diyalektik materyalizm), doğa ve toplumdaki hareketin, her şeyin oluş ve yok oluş süreci-

nin aşağıdan yukarıya doğru sonsuz akışının beynimizdeki yansımasıdır.

Bu süreç ancak kapitalizmle mümkün olmuştur. Dolayısıyla proletaryanın ortaya çıkışına kadar, bir sınıfın dünya görüşü olarak ideoloji “yanılsamalı bilinç” olarak kalmaya mahkumdur. Tarihsel gelişimi içinde ancak proleter ideoloji bilimle arasındaki karşıtlığı aşabilmiştir. Kapitalizm üretimin toplumsallaşmasını en üst seviyeye çıkararak ve bilimi üretim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirerek bu karşıtlığı aşmanın nesnel koşullarını yaratmıştır. Buna rağmen burjuva ideolojisi hala “yanılsamalı bilinç” olma özelliğini korur. Çünkü burjuvazinin sömürücü niteliği ve egemen konumunu koruma ihtiyacı, burjuva dünya görüşü olarak burjuva ideolojisini sınırlar, nesnel gerçekliği bütünlüklü kavramasını engeller. Bu nesnel koşullar, burjuva ideolojisinin en devrimci dönemlerinde dahi neden tek yanlı ve sınırlı olduğunu, diyalektik olduğunda dahi neden idealist kaldığını açıklar.

Bilimsel tek ideoloji proletaryaya aittir. Çünkü üretimin toplumsallaşmasının en üst seviyeye çıktığı koşulların çocuğudur proletarya. Üretim araçları mülkiyetinden arındırılmıştır. Kendini kurtarabilmek için bütün insanlığı kurtarmak zorundadır. Çünkü, tek tek proleterlerin kendilerini “kurtarmaları” bir şey ifade etmez. Kapitalist üretimin sürmesi için proleter sınıf varlığını sürdürmek zorundadır. Bu da kendini “kurtaran” her proleter yerine onlarca-yüzlerce proleterin yaratılmasını gerektirir. Bu nedenle sınıfların ortadan kaldırılmasından çıkarı olan tek sınıftır proletarya. Toplumsal koşulları, sınıfları ortadan kaldırabilmek için bütünlüklü kavramak zorunda olması, proletaryaya toplumu, doğayı bütünlüklü kavrayabildiği bir görüş açısı genişliği kazandırmıştır. Bu nedenle Marksizm diğer sınıfların dar, sınırlı ve bilimle çelişkili ideolojilerinin aksine bilimsel bir ideoloji olarak doğmuştur ve bilimin nesnel gerçekliği kavramasında insanlığın bilgi birikimine yaptığı her katkı ile gelişen bir niteliğe sahiptir.

Yapısalcı yaklaşım ideoloji, politika, hukuk, etik gibi üst yapı kurumlarını kendi içlerinde tamamlanmış, birbirinden bağımsız ama yer aldıkları yapıya göre birbirleriyle bağıntı kuran özerk yapılar olarak kavrar. Saussure ve Levi-Strauss’ın inceleme konuları ile sınırlı kaldıkları durumlarda, bu konuların alt yapı ile ilişkilerini inceleme konusu etmemeleri bir yere kadar zorunlu ve anlaşılardır. Fakat Marksizm’e yapısalcılığı sokma gayretinde olanların üstyapı kurumlarını tamamen bilinemez “kendinde şeyler” olarak kavramaları ve üretim ilişkilerinden arada bir ideoloji, siyaset, etik veya hukuk olabileceğini kabul etmeleri ve de bu içerikte tartışmaları anlaşılır değildir. Bu yaklaşıma göre ideoloji ve politika kendi başlarına bütünlük arz eden yapılardır. Aralarındaki ilişki; yapısalcı söylemle söyleyecek olursak; ait oldukları yapı içerisinde birbirleriyle eklemlenme biçimiyle sınırlıdır. Bu durumda birbirlerini etkileme düzeyi eklemlenme biçimlerinden öteye geçmemektedir. Bu da aralarında

doğrudan bir ilişki olmadığı anlamına gelmektedir. Yapının bütünlüğü içindeki işlevleri ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir. Burada değişim dönüşüme dair bir hareket değil, bir bütünden bir başka bütüne mekanik hareket söz konusudur. Marksizm kapitalizmi alt yapı üst yapı bütünlüğü olarak kavrar. Kapitalist ekonomik temel (üretici güçler ve üretim ilişkileri) ile birer üstyapı kurumu olan ideoloji, politika, sanat, hukuk, etik vb.nin ilişkilerini bu yapı (bütün) içinde, yani kapitalist toplumun sınırları içerisinde kavramamız gerekir. Bu nokta, tüm çeşitliliğine karşın yeni revizyonizmin reformist karakterinin altında yatan belirleyici unsura ışık tutar. Zira yapı kapitalist toplumsal formasyondur. Bu formasyon içerisinde yapıdan yapıya dönüşüm içeren mekanik bir hareket yapının niteliği ile sınırlı kalmak zorundadır.

Bu açmazın farkında olan yeni revizyonistlerden bazıları sorunu açmak adına çareyi proletaryanın yerine yeni tarihsel özneler keşfetmekte ve proleter ideolojiyi Marks harici kaynaklarla “zenginleştirmekte” bulmuşlardır. Yapısalcılığa sadık kalınarak üretilen bu “çare”ler sorunu daha da karmaşıklştırmıştır. “İkona kırılcılığına” uygun bir hat tutturulmuştur.

Tekrar Dirlik’in post-yapısalcı anarşistler hakkındaki tespitine dönecek olursak; pratiğin teoriye, taktiğin stratejiye öncelenmesi Mouffe’nin modernite tanımlamasında dile getirdiği toplumsal ilişkilerin biçimlendiği ve sembolik olarak düzenlendiği yer olarak siyasete yaklaşımla uyumludur.

Pratiğin teoriye göre öncelenmesi ilk bakışta Marksizm’e uygundur. Ancak formülasyonun taktiğin stratejiye göre öncelenmesi ile tamamlanması kavrayıştaki sorunu açıkça göstermektedir. Marksizm “devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz” der. Her yeni toplumsal sürecin pratiği, o sürecin terorisinden önce oluşur. Çünkü her yeni toplumsal süreç maddi bir gerçekliktir ve bilincimizin onu kavraması için belirli bir sürecin geçmesi gerekir. Bu materyalizmin abecesidir. Ancak Stalin’in ünlü veciz sözünde dile getirdiği gibi “devrimci teori olmadan karanlıkta el yordamıyla yönümüzü bulmaya çalışırız” Devrimci teori, pratiğimizin yolunu aydınlatır. Teorisiz bir toplumsal pratik, tıpkı kendi nesnelliği içerisinde işleyen doğa yasaları gibi kördür. Bu nedenle toplumsal hareketin kendiliğinden niteliği ile bilinçli hali arasındaki farkı dikkate almamız gerekir. Teori ile buluşmuş hali hareketin amacını ve hedeflerini net olarak tanımlamasıyla kendiliğinden hareketten ayrılır. Pratiği yüceltirken teoriyi küçümsemek amaç ve hedefleri küçümsemektir. Toplumsal pratiği salt pratik olmasından ötürü kutsamaktır.

Taktiğin stratejiye öncelenmesi teorisinin önemsizleştirilmesini açığa vurmaktadır. Taktiğin stratejiden önemli görülmesi sınıfın, grubun vb. orta ve uzun vadeli kalıcı çıkarlarının inşası yerine günübürlük çıkarların peşinden koşulmasıdır. Bu da her türlü anlık çıkar için harekete geçilmesini gerektirir. Pratiğin

öncelenmesi bu yaklaşımla tamamlanmıştır. Kalıcı çıkar ve hedefleri önemsemeyen bir politik pratik, günübürlük, değişken ve ilkesiz olmaya mahkumdur. Bernstein'in "nihai hedef hiçbir şeydir, hareket her şey" revizyonist önermesi ile uyumludur. Sağ oportünizmin mottosu olan bu vecize pratik ve taktiğin öncelenmesinde yeniden vücut bulmuştur. Teori ve stratejiden kopuk ya da bunları tali unsurlar olarak gören her pratik ve taktik vurgusu hareketin kendiliğinden niteliği karşısında secde etmekten kurtulamaz. Nitekim Gezi, Occupy gibi kendiliğinden hareketlere övgüler dizilirken, bu hareketlerde eksik olan teori ve stratejiye her dikkat çekme çabası soyut bir dogmatizm eleştirisiyle bastırılmaya çalışılmıştır. Ancak dogmatizmin nerede olduğu hiçbir biçimde gösterilmemiştir.

D) BİLİM VE POLİTİKANIN KARŞIT KONUMLANDIRILMASI

Marksizm'in nesnel toplumsal gerçekliği kavraması ve bu kavrayış üzerinden proletaryanın çıkarları doğrultusunda toplumu değiştirme çabası, yani politikayı bilimsel temelleri üzerine oturtması, affedilmez "günahlarından" biri olarak sunulmaktadır. Marksizm'e kadar politika büyük ölçüde subjektivizmden malül, kişilerin veya grupların yer yer sınıfların ihtiraslarının yön verdiği bir alan olarak kavrana gelmişti. Marks, sınıflı toplumların ilerlemesine ya da gerilemesine yol açan temel çelişme olarak üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişmenin belirleyiciliğini kanıtlayarak tarihe materyalist bir yaklaşım sunmakla kalmamış, üstyapı kurumları ile altyapı arasındaki ilişkilerini nesnel dinamiğini bilimsel olarak tanımlamıştır. Ancak bu sayede kapitalist toplumun hangi güçler üzerinde yükseldiği ve gelişiminin yönü nesnel olarak kavranabilmiştir. Marksizm, nesnel diyalektik ile toplumsal süreçleri çözümleyerek, toplumbilimlerindeki keyfiliğe öldürücü bir darbe vurmuştur. Marksizm'in yöntemi bilimsel bir yöntemdir. Bilim ve Marksizm özdeş değildir. Fakat Marksizm, incelediği konuları nesnel diyalektik (diyalektik materyalizm) bir biçimde ele alarak bu konuların bilimsel çözümlemesini sunar. Marks başından itibaren proletaryanın politikasını kapitalist toplumun nesnel gerçekliği üzerine oturtmuştur. Marks ve Engels'in kurduğu bilimsel sosyalizmin ütopyik ve kaba sosyalist öğretilerden temel farkı, sosyalizmlerini nesnel gerçeklik üzerine kurmalarındır. Marks ile dönemin ütopyik ya da kaba sosyalistleri arasında bu temelde şiddetli ideolojik mücadelelerini yaşanması tesadüf değildir.

Gülşen Güner de bu ideolojik mücadeleye günümüzden dahil olanlardandır. Marks'a karşı Weitling'in yanında yer almıştır. İrite edici bir dille kaleme aldığı "Bilim-Devrim-Din" isimli kitabında Marks-Weitling çatışmasına odaklanmakta ve konuya anti-Marksist bir biçimde etraflıca değinmektedir.

Weitling'in hakkının yendiğini düşünen Güner, Weitling'e hakkını teslim et-

mek isterken Marks ve Engels'e büyük haksızlık yapmaktadır. Bu yönüyle davranışı tipiktir. Weitling'in nasıl yok sayıldığını anlatmak isterken Marks ve Engels'ten yaptığı alıntılar kendisini yalanlar niteliktedir ama bu Güner'i durdurmaz. Çünkü Güner'e göre Weitling, *“Marks ve Engels dahil olmak üzere çağdaşlarını şu ya da bu ölçüde sarıp sarmalayan burjuva aydınlanmasına mesafeli duran ve eleştirel bakan tek komünist teorisyen ve devrimcidir.”*¹⁰²

Bu iddiasına dayanak olarak ise Marks'ın bilimi politikaya sokmasını, din karşısındaki tutumunu ve demokratik devrimde burjuvazi ile ittifakı savunmasını göstermektedir. Weitling'in subjektif politika yapış tarzını, burjuvazi ile ittifaka şiddetle karşı çıkışını, politik ateizmi reddetmesini, proletarya yerine lümpen proletaryaya dayanma anlayışını, şehirlerde askeri eylemler düzenleme anlayışını ve savaşı iç savaşa çevirme savunusunu ise aydınlanmaya mesafeli durmasının ve eleştirel tutum takınmasının kanıtları olarak sunmaktadır.

Marks ve Engels'in affedilemez günahları ise Weitling'in kurucuları arasında yer aldığı Haklılar Birliği'nden 1846'da atılması ile sonuçlanan ideolojik mücadelede aldıkları tavidir. Gülsen Güner bu süreci şu sözlerle özetlemektedir. *“Wilham Weitling ve Karl Schapper şahsında, birincisinde kızıl politik devrimcilik, ikincisinde ise pembe tarihsel ilerlemecilik olarak politik renklerini bulan tartışmaların, Brüksel'deki Komünist İrtibat Komitesi toplantısında, tarihsel ilerlemecilik lehine sonuçlanması olarak görülmektedir. Marks, teori kuruluş süreci içinde önemli yeri olan 1846 Brüksel toplantısında, politika sahasını bilimin müdahale alanı olarak gördüğünden 'kesin bilimsel fikirler' üzerinde politika yapmayan Weitling'le çatışır. 'Bilimsel politika' anlayışının önünde bir engel teşkil eden Weitling'in politik devrimci yaklaşımı, 1846'da Brüksel'de yaşanan çatışma sonucu saf dışı bırakılır. Weitling'de temsilini bulan politik devrimci şiddet anlayışının Brüksel toplantısında dışlanmasıyla birlikte, 'bilimsel politika' görüşü sınıf mücadelesinin teori ve taktiği içine sokulur. Bu bağlamda... devrimin stratejisi, taktiği ve müttefikleri üzerine yürütülen yoğun tartışmalara, Marx tarafından tarihsel ilerlemeci çizgi lehine yapılan bir müdahale olarak okunmalıdır. Weitling'in komünist-devrimci çizgisinin Haklılar Birliği'nden tasfiye edilmesinden sonra, Aydınlanmacı-pasifist çizgi teşkilatın temel çizgisi haline gelmiştir.”*¹⁰³

Komünist Manifesto'nun Haklılar Birliği için kaleme alındığını aklımızın bir köşesinde tutalım. Engels'in 1848 devrimleri sürecinde Almanya'yı en son terk eden devrimci askeri birliğin içinde yer aldığını da unutmayalım. Keza, Marks'ın da Frankfurt Meclisi'nin devrimi ilerletmek yerine boş gevezelik yapılma alanı haline getirilmesine pratiği ve yazıları ile karşı durduğunu da hatırlayalım....

Gerçekliğin bir kıymığını alarak sonsuza uzanan tutarlı bir sistem her zaman kurulabilir. Marksizm de bundan azade değildir. Şu ya da bu ögesinin tek yanlı ele alınması ile çarpıtılabilir, pasifist, reformist vb. temelde yorumlanabilir. Ancak Marksizm’i bütünlüğü içerisinde ele aldığımızda 1846 Brüksel toplantısının proletaryanın ütöpk ve kaba materyalist yaklaşımlardan kurtarılmasında önemli bir yerde durduğunu kavrayabiliriz.

Engels, 18. yüzyıl komünistlerini değerlendirirken en büyük özelliklerinin tıpkı aydınlanma filozofları gibi tek bir sınıfın temsilcileri olarak ortaya çıkmamaları ve onların da tüm insanlığı kurtarmak istemeleri olduğunu vurgular. Devamında aydınlanma filozoflarının ilkelerine göre örgütlenmiş burjuva toplumun da 18. yüzyıl komünistlerine göre akıldışı ve adaletsiz olması nedeniyle eski toplumlarla birlikte tarihteki yerlerine gönderilmesi gerekir. Bu yaklaşıma göre, eğer henüz gerçek akıl ve adalet dünyada hakim hale gelmemişse, bunun nedeni onların henüz bütünüyle kavranmamış olmasındandır. Eksik olan şey, deha sahibi bireyin kendisidir. Gerçeğin şimdi anlaşılmuş olması, tarihsel gelişim zincirinin kaçınılmaz bir olayı, zorunlu sonucu olarak değil, şans eseridir! Deha sahibi birey, asırlar önce de doğabilir ve insanlığı çok daha erken bu yanılgılardan kurtarabilirdi. 18. yüzyıl komünistlerine ait bu düşünce silsilesini Engels şöyle tanımlıyordu:

“Bu görüş biçimi, özsel olarak bütün İngiliz ve Fransız sosyalistleri ile Weitling dahil, ilk alman sosyalistlerinin görüş biçimidir. Sosyalizm mutlak doğruluk, mutlak us ve mutlak adaletin dışavurumudur ve kendi öz gücü aracılığıyla dünyayı fethetmesi için bulgulanması yeter; mutlak doğruluk olarak zamandan, uzaydan ve insan tarihinin gelişmesinden bağımsızdır; bulgulanmasının tarihi ve yeri, yalnızca rastlantıya bağlıdır. Böyle olduğu için mutlak doğruluk, mutlak us ve mutlak adalet, her okul kurucusu ile birlikte değişir ve her okul kurucusuna özgü mutlak doğruluk, mutlak us ve mutlak adalet türü, onun anlayışına (müdrikesine), yaşam koşullarına, bilgi ve düşüncesinin oluşma derecesine bağlı olduğundan, bu mutlak doğruluklar çatışmasının tek olanaklı çözümü, bunların birbirini yıpratmasıdır.”¹⁰⁴

Ne kadar tanıdık! Günümüzdeki modernite tanımlarının çeşitliliğine ve bunların birbirlerini yıpratmalarına yüz elli yıl öncesinden verilmiş bir cevap gibidir... Weitling’in bu çatışmada kaybeden taraf olması proletaryanın tarih sahnesine kendi sesiyle çıkma olgunluğuna erişmesi ile ilişkilidir. Weitling, proletaryanın kendiliğinden bilincinin sözcüsüdür. Proletarya kendi için sınıf haline geldiğinde kaçınılmaz olarak düşünsel sıçramasını da gerçekleştirmiştir. Bu düşüncel sıçrama Marks ve Engels’de cisimleşmiştir.

Güner, proleter ideolojinin tarihsel gelişimi içerisinde Weitling’in rolünü doğru değerlendirmemektedir. Proleter ideolojinin oluşum sürecinde Weitling’in

konumu ve oluşumun tamamlanması ile Weitling'in aşılması arasındaki ilişkiyi kavrayamamaktadır. Proleter ideolojinin oluşumu sürecinde Weitling'in koruması Marks'a karşı bir saldırı platformuna dönüştürmeye çalışmaktadır. Marks ve Weitling'in farklı konumlarını bilim ve politika arasındaki "karşıtlığın" cisimleşmesi olarak sunmaktadır. İddialarına dayanak oluşturabilmek için Nazi tarihçilerini referans göstermekten çekinmemektedir. Güner, Nazi tarihçisi Winning'e dair şöyle diyor;

*"Weitling 'sıcak', Marks ise 'soğuk'tur. Yapısı gereği politikanın 'sıcak', bilimin ise 'soğuk' olmak zorunda olduğu düşünüldüğünde, Nazi tarihçisinin bu saptamayla politika ile bilim arasındaki ayrılığı gösterdiği ve bu bağlamda doğru bir yere parmak bastığını ifade edecektir. Politika sıcaklık, bilim ise serinlik ve soğukluk gerektirir. Politika alanında, bu alanın vasıflarına sahip olan Weitling'in 'sıcak' olması gayet uygundur. Fakat o yıllarda bilimin alanına doğru yol alan Marks'ın bu alanın gerektirdiği 'soğuk'luğu politika alanına da taşımak istemesi uygun değildir. Çünkü buradaki trajedi, 1848 devrimlerinin öngününde Marks'ın ezilenlerin izlemesi gereken politikanın 'bilimselleştirilmesi', bir başka deyişle 'soğuk' hale getirilmesi anlayışında yatar."*¹⁰⁵

Böylece Güner bize, eğer 1846'da Weitling'in çizgisi kabul görseydi 1848 devrimleri başarıya ulaşabilirdi demek istiyor. Neye göre? Politikanın sıcak, bilimin soğuk olmasına göre! Tamamen spekülative bir yaklaşım. Güner'in Yenilgiden Marks'ı sorumlu tuttuğu ise açıktır. Proletaryanın önderlik dahi etmediği bir devrimden proleter ideolojinin kurucusunun sorumlu tutulması, tarihe yönelik spekülative ve keyfiyetçi yaklaşımın klasik örneklerinden birini sunmaktadır. Bu yönüyle Güner'in tarihe yaklaşımı romantik, döngüselci bir yaklaşımdır. Nesnel süreçlerin bilimsel analizine dayanmamaktadır. Nitekim kitabın 22 numaralı dipnotunda Lenin ve Bolşeviklerin "savaşı iç savaşa çevirmek" şiarını Weitling'ten aldıklarını, almış olabileceklerini iddia etmektedir. Fransa-Almanya savaşında W. Liebchenct'in bu nedenle hapis yattığı, Babel'in "kulübelere barış, saraylara savaş" ilan ettiği ünlü konuşması ise hiç konu edilmemektedir. Ya da Weitling'in bu görüşünün dönemindeki yaygın bir görüşün dile getirilmesi mi yoksa Weitling'te ilk kez dile getirilen bir yaklaşım mı olduğu da konu edilmemektedir. Sadece, Brüksel'de hapis yatan Weitling'ten yıllar sonra Brüksel'de mülteci olarak bulunan Lenin'in Weitling'in bu görüşünden haberdar olabileceği ihtimali üzerinden bu sonucu çıkarmaktadır.

Haksız savaşlar karşısındaki bu doğru tutum ilk kez Weitling tarafından dile getirilmiş olsa ve Lenin de "emperyalist savaş iç savaşa çevirme" şiarını Weitling'ten almış olsa dahi bu, Marks'ı hatalı ilan etmeye yetmez. Sadece Weitling'in haksız savaşlar karşısında doğru bir tutumu olduğunu gösterir. An-

cak Güner bu spekülasyonu ile bize, Lenin başarılı olduysa Weitling'in yolunda yürüdüğü için oldu, biz de Marks'ın soğuk yolunu bırakıp bu sıcak yoldan yürümeliyiz mesajı veriyor. Aslında kitabının ana fikri de budur. Marksizm başarısız olmuştur çünkü politikaya bilimi sokmuştur. Proletarya Marks'ın yolunu terk etmelidir... Güner, proletarya da demez. Ezilenleri vardır onun. Bu da bizi, yeni modernitenin Weitling'in yolundan yürünerek aşılabileceği sonucuna götürür. Marksizm geçmişte yürünebilecek yollardan sadece biriydi ve sanılanın aksine Lenin kritik eşikte Weitling'e dönerek başarıya ulaştı. Şimdi yapılması gereken hatalı olduğu tarih ve toplumsal pratik tarafından kanıtlanmış olan Marks'ın yolu terk edilerek kendisi de özbe öz ezilen olan Weitling'in yolundan yürümektir. Bauman'dan Güner'e hepsinin ortaklaştığı nokta şudur: Var olan modernite geçmişteki onlarca olasılıktan biriydi ve bu modernite doğdu, büyüdü, gelişti ve öldü. Yeni modernitemizi farklı yoldan (ister geçmişte sevilmemiş Weitling'in yolu gibi ister yepyeni bir yolun tercihi ile) inşa edebiliriz. Tarihe spekülatif ve döngüsel yaklaşımın tipik örneklerindedir bu yaklaşım. Toplumsal dönüşümleri nesnel zorunluluklar üzerinden değil, tamamen keyfi, spekülatif tercihler üzerinden tanımlar. Bu nedenle tarih de güncel toplum da seçeneklerin çeşitliliği arasında tercihlerin yön verdiği bilinemezlik aleminde başka bir şey değildir.

Bilim-politika karşıtlığına dönecek olursak, yapısalcılık burada açıkça kendini dışa vurmaktadır. Bilim ve politika üst yapı kurumları olarak hemen hemen ilişkisiz, yapının bütünlüğü içinde ilişkileri eklemlenme biçimleri ile sınırlı bütünlüklü yapılar olarak ele alınmaktadır. Bu durumda Aziz Paulus'un "Sezar'ın hakkı Sezar'a" özdeyişinde olduğu gibi politikanın alanı politikaya, bilimin alanı bilime bırakılmalıdır. Bu kavrayışla tezat oluşturan ise yapısalcılığın yöntemini fizik, yüksek matematik gibi bilimsel alanlardan almasıdır. Belirli sınırlar içerisinde geçerli olan bu yöntemin toplumsal bilim alanında genel geçerliliği olabilirmiş gibi tüm toplumsal bilimlere uygulanmasıdır. Oysa Marksizm bilim üzerinde ayrı duran bir felsefeye ihtiyaç kalmadığını ilan etmiştir. Marksizm'in özü, bilgi teorisi olarak diyalektik, doğa ve toplumun gelişim yasalarını, hareket biçimleriyle iç içe geçmelerini ve karşılıklı bağlantılarını bütünlük içinde kavrama imkanı sunar. Bu nedenle bilimin üzerinde duran ayrı bir felsefeye gerek kalmadığını ilan ederken bilim, felsefe, politika, ideoloji vb. arasında geçmişin metafizik, parçalı kavrayışını yıkan, bu kavrayışı aşan bir düzeyi ifade eder.

Bilim ve politika arasına aşılmaz bir duvar çekmek, her birini kendi içinde değişmez bir yapı olarak ele almak, felsefede Marks'tan Kant'a, bilgi teorisinde diyalektikten metafiziğe, ele alınan konunun niteliğine göre yer yer idealizme geri gitmek anlamına gelir. Çünkü yapısalcılık; bilimin sınırlı belli küçük bir alanında geçerli olan bir yöntemin tüm felsefeye, toplum bilimlerine

uygulanması anlamına gelmektedir. Marks'ın karşısına Weitling'i çıkarmak ise proletaryanın kendiliğinden bilinci seviyesine geri düşürülmesi anlamına gelir. Diyalektik materyalizmin yerine mekanik materyalizmin ikame edilme çabasıdır. Geriye doğru atılmış büyük bir adımdır.

E) İTTİFAKLAR SORUNU

Marks-Engels ile Weitling arasındaki önemli ayrım noktalarından biri de burjuvazi ile ittifak sorunudur. Marks ve Engels dönemin koşulları içinde bu ittifakın zorunlu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Weitling ise bu ittifaka kategorik olarak karşı çıkmıştır. *“Bunun nedeni, Weitling’in ‘proletaryanın bağımsızlaşmasının’ koşulunu Engels gibi ‘burjuvazinin çıkarları için onunla birlikte’ feodallere karşı savaşımında değil, tam aksine yalnızca ve sadece kendi sınıf çıkarları için, burjuvaziye ve feodallere karşı vereceği kavganın içinde kazanabileceğinde görmesidir. Weitling’in tarihsel anlamı ve ezilenlerin mücadelesine katkılarında bir tanesi; proletaryayı ‘ideolojik alanda burjuva muhalefetinin’ sınırlarının ötesine taşımada yatar.”*¹⁰⁶

Böylece Marksizm'in ideolojik olarak burjuva sınırlarını aşamamış olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Marksizm'i reddetmek için “geçerli” bir neden daha!..

Burjuva demokratik devrimler döneminde, henüz burjuvazi tüm ilerici barutunu tüketmemişken aristokrasi ve burjuvaziyi aynı kefedede değerlendirmek hatalıdır. Geri olan ile ileri ya da görece ileri olan arasında ayrım yapamayan kaba, toptancı bir yaklaşımdır. Toplumsal koşullara rengini veren temel çelişkiyi kavrayamamak ile ilişkilidir. Taktik anlamda ise gücünü abartılı değerlendirmekten malüldür. Zira, proletarya o tarihsel koşullarda ne feodalizmi ne de kapitalizmi tek başına devirebilecek güçtedir. Proletarya, kapitalizmin toplumsal ürünü olduğuna göre; kapitalizmin gelişimini engelleyen feodal güçlerin devrilmesi proletaryanın da güçlenmesine hizmet edecektir. Bu durum proletaryanın dönemsel çıkarları ile uyumludur. Burjuvazi ve aristokrasi arasında ayrım gözetmemek, olsa olsa proletaryanın henüz yeterli olgunluğa ulaşmamış dünya görüşünün yetersizliğini kanıtlar. Weitling'te vücut bulan da budur. Yaptığı, proletaryanın sömürücü hakim sınıflara duyduğu sınıfsal kını ayrım gözetmeksizin burjuvazi ve aristokrasiye yönlendirmekten ibarettir. Proletaryanın seri koşullardaki gücünü abarttığı için subjektiftir. Burjuvazi ve aristokrasi arasındaki ayrım yapmadığı için kaba ve toptancıdır. Proletaryanın çıkarlarının mevcut koşullarda nerede olduğunu kavrayamadığı için de dogmatiktir.

Güner soruna metafizik yaklaştığı için burjuvazinin ikili niteliğini kavrayamamaktadır. Burjuvazinin ve kapitalizmin tarihsel rollerinin iki niteliğini kavrayamadığı ve bugünün koşulları ile tarihi okuduğu için burjuvazi ve kapitalizmde

tek bir boyut, gerici nitelik görmektedir. Proletarya ile burjuvazi, burjuvazi ile aristokrasi arasındaki çelişkileri tek yanlı ele alarak bu iki sömürücü sınıf arasındaki çelişkinin niteliğini tahlil edememektedir. Marks ve Engels'in dönemin koşullarına uygun olarak geliştirdikleri burjuvazi ile ittifak politikasından Güner; *“gerçekte 1848’de olan, ezilenlerin burjuvaziye peşkeş çekilmesidir”*¹⁰⁷ sonucunu çıkarabilmektedir.

Marks soruna ne Weitling ne de Güner gibi yaklaşmıştır. Burjuvazi hakkında hiçbir hayale kapılmamıştır. Alman burjuvazisini halka ihanet etmeye hazır ve eski toplumun taçlı temsilcileriyle uzlaşmaya eğilimli tanımlamıştır. Bunu yaparken Alman burjuvazisinin oynayabileceği olumlu rolü de yok saymamıştır. Lenin, sorunun bu biçimde ele alınmasını; *“toplumu hareketi içinde değerlendiren, hem de sadece hareketin geriye dönük yanından değerlendirmeyen materyalizmin müstesna bir örneği”*¹⁰⁸ olarak değerlendirmiştir. Akabinde Marks’tan şu aktarımı yapmıştır:

*“Kendine inançsız, halka inançsız, yukarıya karşı hurlayarak, aşağıya karşı titreyerek, ... dünya fırtınasından gözü yulmuş...hiçbir yöne enerjisiz, her yönden aşırımacı.... İnisiyatifsiz... kendini dinç bir halkın ilk gençlik atılımlarını kendi sarsak çıkarlarına göre yönlendirmeye mahkum gören lanetli bir ihtiyaç...”*¹⁰⁹ İşte Marks’ın Alman burjuvazisi şahsında 1848 devrimlerinde burjuvazinin konumuna dair kavrayışı. Marks kendini bizden çok daha iyi savunabilmektedir.

F) DİN KARŞISINDA TAKINILMASI GEREKEN TAVİR

Weitling de yeni revizyonizm de ateizme mesafelidir. Weitling dini her zaman var olacak toplumsal bir olgu olarak kavrar. *“Weitling, ateizmi ‘tek taraflı bir prensip’ olarak reddeder; ona göre eğer bütün zamanlarda mevcut olacak ‘din ve ahlak, komünist fikirlerle uyumlu olursa, onlarla savaşılmasına gerek kalmaz.’ Burada işin ‘mihenk taşı’, olanın herkes için iyi olup olmadığıdır.”*¹¹⁰

Levi-Strauss’daki tarih dışılık ile Weitling’te de karşılaşırız. Elbette bu Weitling’i yapısalcı yapmaz. Ancak metafizik bir yöntemle sahip olan yapısalcılığın mekanik materyalizmin sınırlarından öteye geçemeyeceğini konu özgülünde kanıtlar. Weitling din konusunda idealizme taviz vermiştir. Bütün zamanlarda mevcut olacak bir din mümkün değildir. Dini var eden toplumsal koşullar ortadan kalktığında din de ortadan kalkacaktır. Bir başka ifadeyle, başlangıcı olan her şeyin bir sonu da vardır. İnsanlığın gelişimi içerisinde tarihsel bir olgu olarak ortaya çıkan din de yine bu gelişim içinde ortadan kalkacaktır.

Güner bu yaklaşıma katılmamaktadır; Güner, *“Marks’ın ön kabulünün isabet-*

siz olduğu kendini açık olarak ortaya koymuştur, çünkü ne din ne de felsefe bu dünyadan göçüp gitmiştir, olan yalnızca, bilimin tarih sahnesine çıkarak felsefe ve dinin yanında kendi yerini almasıdır”¹¹¹ biçiminde düşünmektedir. Bu düşüncede hareketi bütünlüğü içinde çok yönlü kavrama hali yoktur. Oluş ve yok oluş temelinde bir kavrayış değil, var olanı hareketi dışında, statik olarak tanımlama söz konusudur.

Günümüzde dinin nesnel zemini hala vardır. Var olduğu için de varlığını sürdürmektedir. En büyük nesnel zemin, kapitalizmin işleyen güçlerinin geniş halk tabakaları tarafından kendi dışlarında, yabancı güçler olarak kavranmaya devam etmesidir. Burjuvazinin dinin korunmasında iktidarını korumanın çıkarını görmesidir. Feodal egemenler dahil her türden gerici-sömürücü sınıfla bu temelde ittifak kurmaktan çekinmemesidir. Yanı sıra bilgi birikiminin geldiği boyut, bu birikimin işleme ve kategorize edilmesinde yaşanan sorunlar, küçük üretimin yaygınlığı ve var olan adaletsiz ve kalpsiz dünyaya karşı sığınacak liman ihtiyacı, dinin hala varlığını sürdürmesine hizmet etmektedir. Ancak günümüz toplumlarında dinin nesnel zemini geçmişe nazaran çok daha daralmıştır. Dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise tarihsel gelişim sürecini tamamlamış herhangi bir toplumsal olgunun kendiliğinden ortadan kalkacağı düşünülmesidir. Bu toplumsal tarihi, insan çabalarının ürünü olarak değil de kendi başına bir varlıkmiş gibi kavrayan idealist bir yaklaşımdır.

Güner gibi Kayaoğlu da bu anlayıştan muzdariptir: *“Burjuva Aydınlanma filozoflarının geliştirdiği ‘dinin ortadan kalkmaya mahkum’ olduğu argümanı, burjuvazinin, feodalleri destekleyen kiliseye karşı mücadelesi esnasında ideolojik bir araç olarak geliştirdiği felsefi argümanlardan biridir. Marks kendi din eleştirisinde, burjuvazinin ideologları tarafından imal edilen bu türden argümanları eleştirel bir süzgeçten geçirmeden sahiplenmiştir.”¹¹²* “Kişi karşısındakini kendi gibi bilirmiş!” Kayaoğlu da Marks’ı kendisinden bilmektedir! Marks’ı da kendi gibi burjuva ideologların argümanlarını sorgulamadan kabul eden biri sanmaktadır. Bu sanma hali temelsiz değildir. Zira Güner, Kayaoğlu vb. için Marksizm zaten aydınlanma ve burjuva ideolojisi ile malül bir ideolojidir. Güner’in Marks’a karşı Weitling’i öne çıkarması da bu nedendir. Marksizm şahsında proleter ideolojiye sokulan burjuva ideolojisini “temizlemek”! Üstlendikleri misyon budur! Bu nedenle hiçbir kanıt getirmeden Marks hakkında ya da Marksizm hakkında ithamlarda bulunabilmektedirler. Marksizm’in şeylerin ikili niteliğini kavramasını anlayamamaktadırlar. Marksizmin olumlu özü alma çabası onlara burjuva lekesi olarak görünmektedir. Böylece her adımlarında Marksizm’den ve onun bilgi teorisi olan diyalektikten ne kadar uzak olduklarını, birer metafizikçi olduklarını açığa vurmaktadırlar.

Marksizm için din açıklığa kavuşturulmuş bir toplumsal olgudur. Hala varlığını

sürdürüyor olması, ortadan kalkacağı ve kaldırılması gerektiği gerçekliğini değiştirmez. Sadece daha fazla bilinçli çaba harcanması gerektiğini ve esasta proletaryanın iktidarının tesis edilmesinin gerekliliğini gösterir.

“Din halkın afyonudur’ Marks’ın bu veciz sözü, din sorununda Marksizm’in tüm dünya görüşünün köşe taşıdır. Marksizm günümüzün bütün dinlerini ve kiliselerini, bütün ve her türlü dini örgütleri daima sömürünün korunmasına ve işçi sınıfının uyuşturulmasına hizmet eden burjuva gericiğin organları olarak görür.”¹¹³

O halde günümüzde varlığını sürdüren her türlü din esas olarak hakim sınıfların çıkarlarına hizmet etmektedir. Güner ise dinin varlığını ona yaklaşımın hatalı olduğuna kanıt olarak sunmaktadır. Somut olarak dinin kökenlerini analiz etmek yerine, soyut olarak, dinler halen ortadan kalkmamıştır, o halde bu olgu ile ilişkimizi değiştirmeliyiz diyerek Marksizm’den geriye doğru bir adım atmaktadır. Halbuki, Marksizm dinlerin modern toplumdaki kökenlerini inceler ve bu incelemeyi çıkardığı sonuçlar ışığında bu kökenleri ortadan kaldırmaya hizmet edecek bir ilişki geliştirmeyi hedefler.

Zira, “Marksizm materyalizmdir. Ve materyalizm olarak aynı XVIII. Yüzyıl ansiklopedistlerinin materyalizmi gibi ya da Feuerbach’ın materyalizmi gibi, dine karşı amansız bir düşmanlık içindedir. Bu kesin... Dinle mücadele etmeliyiz. Bu tüm materyalizmin ve dolayısıyla Marksizm’in de abc’sidir.”¹¹⁴

Dolayısıyla Marks’ın din konusunda aydınlanmacılıktan kopmadığına dair her eleştiri esas olarak materyalizmi hedef almaktadır. Eleştirinin sağdan veya soldan yapıyor olması bu gerçekliği değiştirmez. Çünkü materyalizm dinin kökenlerinin soyut bir gökyüzünde değil, somut bir toplumda, yani yeryüzünde olduğunu gösterir. Devrimcilik ya da marksizmi burjuva ideolojisinden “temizleme” adına Marksizm’in dine yaklaşımına getirilen eleştiriler esasta materyalizme getirilmektedir ve şu ya da bu oranda idealizme tavizi içerir.

Ancak materyalizmin abecesi ile yetinmez, daha ileriye gider. **“şöyle der; dine karşı mücadele etmeyi bilmek gerek, bunun için ise insanın ve dinin kökenini kitlelere materyalist tarzda açıklamak gerekir. Dine karşı mücadele, soyut ideolojik bir vaazla sınırlanmamalıdır... Dinin sosyal köklerinin ortadan kaldırılmasına yönelik sınıf hareketinin somut pratiğiyle bağlantılandırılmalıdır.”¹¹⁵**

İlerlemeci burjuvazi, anarşistler ve radikal materyalistler dinin kökenini halkın cahilliğinde bulurlar. Din sorununa yaklaşımı sınıf hareketinin somut pratiğiyle birleştirmek yerine dine cepheden saldırırlar. Lenin bu yaklaşıma kesin bir dille karşı çıkar. **“Kahrolsun din vb...” temelli çıkışların din karşısında istenen sonucu vermeyeceğini belirtir ve ekler: ‘Bu yanlıştır. Böyle bir anlayış yüzey-**

sel, burjuva dar kafalı kültür taşıyıcılığıdır. Böyle bir anlayış dinin köklerini yeterince özenli, materyalistçe değil, idealistçe açıklıyor.”¹¹⁶ Günümüzde ise bu kaba ve idealist yaklaşımın dahi çok gerisine düşülmüştür. Din ezilen sınıfların kurtuluş reçetesi haline getirilmeye çalışılmaktadır. Ve bu, Marksizm adına yapılmaktadır!

Halbuki, kapitalist toplumda dinin kökleri, sosyal niteliktedir. *“Emekçi kitlelerin sosyal ezilmişliği, çalışan sıradan insana her gün ve her saat, savaş, deprem vs. gibi bütün olağanüstü olaylardan bin kez daha çok en korkunç sıkıntılar ve dehşetli acılar yaşatan kapitalizmin kör gözüm hareket eden güçleri karşısında onun görünürdeki tamamen acizliği... Eğer materyalizmin abc’siyle yetinmek istemiyorsa bir materyalistin göz önüne alması gereken bugünkü dinin kökü budur. Kapitalist angaryanın yıprattığı, kapitalizmin kör gözüm hareket eden yıkıcı güçlerine bağımlı kitlelerin içinden bu kökü, bizzat bu kitleler, dinin bu köküne, bütün biçimleriyle sermaye egemenliğine karşı birleşik, örgütlü, planlı, bilinçli biçimde mücadele etmeyi öğrenmedikçe hiçbir aydınlatıcı broşür çıkarıp atamayacaktır.”¹¹⁷*

İnsan doğa güçleri ve toplumsal süreçlerin yasalarını kavrama ve koşullarını değiştirmede bu yasalardan yararlanma yönünde attığı her adım dinin nesnel zeminini daraltmaktadır. Güncel bir tartışma konusu oluşturan imam hatiplerde deizmin yaygınlaşması, tartışma gündemi oluşturması bu durumla yakından ilişkilidir. Üretici güçlerin gelişim düzeyi ve emperyalist tekelciliğin kısıtlayıcı etkilerine rağmen bilimin üretimde kullanılmasının her geçen gün artıyor olması dinin nesnel zeminini hızla aşındırmaktadır. Sermayenin egemenliğini sürdürmesinde dinin hala işlevli olması toplumsal dayanaklarının varlığına işaret etmektedir. *“Buradan sosyal-demokrasinin ateist propagandasının onun temel görevine: sömürülen kitlelerin sömürücülere karşı sınıf mücadelesini geliştirmeye tabi olması gerektiği sonucu çıkar.”¹¹⁸*

Güner ise Marks’ın dine yaklaşımına karşı Weitling’in yaklaşımını öne çıkararak görünürde bu görevi daha etkili yerine getirmeyi savunurken aslında savsaklamaktadır. Wetling şöyle demektedir.

“Komünistler, din inancını, tam da verili tarihsel-toplumsal ilişkilerin ürünü olduğu için, ondan komünizm davası yolunda faydalanmalılardır; çünkü inanç tarihsel olarak, toplumun kötülüklerinin ortadan kaldırılması yolunda, bunlardan kurtulmanın araçlarını bilmeyen halk için bir taraftan acıyı uyuşturan, yatıştırıcı bir merhem ve neşe kaynağı iken, diğer taraftan da bu kötülüklerle karşı savaşmada bir cephane işlevi görebilir.”¹¹⁹

Weitling’in tarihsel bir olgu olarak dine yaklaşımı geçmiş ve şimdi ile sınırlıdır. Bu nedenle başlangıcı olan her şey gibi dinin de bir sonu olması gerektiğini

düşünmez. Soruna diyalektik yaklaşmamaktadır. Dinin gelişiminin evrileceği yön konusunda bir kaygısı yoktur. Sadece savaşımında bir cephanelik olarak kullanılabileceğinin farkındadır. Fakat, bu cephaneliğin niteliği hakkında fikri ampirik gözlemlerle sınırlıdır. Sömürülen sınıfların dinin yoğun etkisi altındaki kesimlerini sermayenin egemenliğine karşı savaşıma yönelmede bu cephanelikten uygun olanların kullanılmasına hiçbir Marksist karşı çıkmaz. Bunun yürünmesi gereken dolambaçlı yan yollardan biri olarak kabul eder. Ancak Wetling'in yaklaşımı bu kadarla da sınırlı değildir. O, dinle ezilenler arasında bir uzlaşma yaratmak istemektedir.

“İnsanlığın kurtuluşu için dinin yıkılması gerektiği fikri Voltaire ve diğerlerinin temel prensibiydi. Oysa ki Zamenais ve onun önceli Karstadt, Thomas Münher ve diğer pek çok Hristiyan reformcu göstermiştir ki bütün demokratik fikirlerin kaynağı Hristiyanlığa dayanır; bu demokratik fikirler esas olarak ondan çıkararak farklı kollara ayrılmışlardır. Dolayısıyla dini ortadan kaldırmak ya da yıkmak yerine, ondan ezilen insanlığın kurtuluşu için faydalanmak gerekir.”¹²⁰

Weitling, din: Henüz çıkarlarının nerede olduğunu tam olarak kavrayamamış ama koşulların değişmesi gerektiğine kanaat getirmiş proletaryanın sözcüsü olarak düşünmektedir. Proletaryanın esaret koşullarına yön veren kapitalist toplumsal güçlerin kaynağını kavrayamadığı için halihazırdaki ideolojilerden medet ummaktadır. Burjuvazinin sözcüleri ile arasına mesafe koymak isteği sınıf kininden kaynaklanmaktadır. Bu sınıf kini değerlidir. Fakat, burjuvazinin henüz devrimci olduğu dönemin sözcülerine yaklaşımı burjuvazinin ikili niteliğini kavrayamadığını, soruna diyalektik yaklaşmadığını göstermektedir. Burjuvaziye beslediği kin sınıfsal bakışını tek yanlılıkla sınırlamıştır. Wetling'in durumu anlaşılabilir. Zira Marks'ın Luois Bonaparte değerlendirmesindeki ünlü sözleriyle tanımlamamız gerekirse Weitling geçmiş kuşaklardan ödünç aldığı dille konuşmaktadır:

“İnsanlar tarihlerini kendileri yaparlar, ama onu serbestçe kendi seçtikleri parçaları bir araya getirerek değil, dolaysızca önlerinde buldukları, geçmişten devreden verili koşullarda yaparlar. Tüm göçüp gitmiş kuşakların oluşturduğu gelenek, yaşayanların beyinlerine bir kabus gibi çöker. Kendilerini ve bir şeyleri alt üst etmekle, şimdiye dek hiç olmamış var etmekle uğraşıyor göründükleri esnada, tam da böylesi devrimci kriz dönemlerinde, endişe içinde geçmişten ruhları yardıma çağırır, onların adlarına, sloganlarına, kıyafetlerine sarılır, dünya tarihinin yeni sahnesinde bu eskilerde hürmet edilen kılıklara bürünür ve bu ödünç dille oynamaya çalışırlar.”¹²¹

Weitling'in yaptığı da budur. O, eski sınıflardan ödünç aldığı kıyafetlerle burjuvaziyi alt etme mücadelesine girmektedir. Proletaryanın sınıf bilincinin oluşum

sürecinde sloganlarını yeni yeni oluşturduğu koşullarda bu yaklaşım normal olduğu kadar anlaşılırdır. Anlaşılmaz olan Manifesto'nun yayınlanışının üzerinden birbuçuk asırdan fazla zaman geçmişken hala ölü kuşakların diliyle konuşmaya çalışılmasıdır. Proletarya bir buçuk asır önce kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkmış, kendi için sınıf olarak kendi sesine kavuşmuştur. Proletaryanın kapitalist toplumu gözeneklerine kadar tahlil etmiş ve tarihsel gelişim içerisinde tahlilini yeni koşullara uyarlamış bir sesi, kıyafeti, bilinci bulunmaktadır. Bu ses yokmuş gibi davranarak ölü kuşakların kıyafetlerini yeni kıyafetlermiş gibi sunmak oportünizmin tipik tavrıdır.

Güner bu tipik tavrı şu sözlerle teorize etmektedir: *“İdeolojisi ‘ileri’ zannedilen bir politik özne ‘an’da gerici, karşı-devrimci işlevler üstlenemediği gibi bunun aksi de geçerlidir; ideolojisi ‘geri’ olarak görülen bir politik özne, ‘an’da politik-devrimci işlevler üstlenebilir. Bu anlamda, bildik sol ezberin basitçe gericilikle aynılaştırıldığı, ideolojinin özel bir formu olan din, yaşanmış gerçek tarihte, hem ezenler tarafından, hem de ezilenler tarafından politik mücadele aracı olarak kullanılmıştır. Din, hem ezenlerin, hem de ezilenlerin dini olarak, ikili varlığını sürdürmüştür ve günümüzde de varlığını bu şekilde sürdürmeye devam ediyor.”*¹²²

Güner, ‘an’da ideolojisi geri olarak görülen politik özneler devrimci işlevler üstlenebilir derken ideoloji olarak din ile dine inanan ezilen sınıfları aynılaştırmaktadır. Dinin tarihte hem ezenler hem de ezilenler tarafından kullanıldığı bir gerçektir. Ancak bu, proletaryaya kadar ezilen sınıfların özgün ideoloji yaratabilme yeteneklerinin sınırlılığından kaynaklanmıştır. Ezilen halk kitleleri özellikle Ortaçağ boyunca hakim sınıfların ideolojisi olan dine kendilerine dayanak noktaları aramışlar ve çoğu zaman dine sokulan “hurafeler” vb. aracılığıyla bu noktaları bizzat yaratarak sınıf mücadelesinde bir araç olarak kullanmışlardır. Proletarya ise kendi sesini yaratmış, Marksizm’i üretmeyi başarmış bir sınıftır. Burjuva toplumla birlikte üretici güçlerin gelişimi ve daha önce tarihte eşi görülmemiş boyutta üretimin toplumsallaşması bu gelişmeyi sağlamıştır. Proletarya öncesi ezilen sınıfların tam da tarihsel sınırlılıklarından kaynaklanan zaafı, Güner tarafından bilinçli bir çaba ile günümüz toplumunda üretilmektedir.

Dinin ezen ve ezilenlerin dini olarak ikili varlığını sürdürdüğü önermesi ilk bakışta diyalektik bir ele alış gibi görünmektedir. Sadece görünmektedir! Daha yakından incelediğimizde ve Güner’in çıkardığı sonuçlara baktığımızda yapısalcılığı görmekte zorlanmayız. Güner yapısalcılığın karşıtlar üzerinden hareket etme yöntemini kullanmaktadır. Din bir yapıdır ve bu yapı ait olduğu daha büyük yapı ile farklı bir eklemleme biçimi kurabilir. Burada ezen ve ezilenlerin dini ikiliği devreye girer. Geçmişte ait olduğu toplumsal yapı

ile ezenlerin dini olarak eklememişti. Şimdi pekala ezilenlerin dini olarak eklemenebilir. Bizim bu tarz bir eklememenin oluşabilmesi için bilinçli bir çaba harcamamız gerekmektedir!... Güner'in yöntemi analiz ve sentezi değil, tez-antitez-sentezi içermektedir. Bir ideoloji olarak dinin analiz edilmesi ve son tahlilde işlevini belirlemek yerine din içinde ezen ve ezilenlerin dayanaklarından hareketle, ezilenler lehine bir din ortaya çıkarmakla yetinmektedir. Güner, en radikal olduğu yerde dahi dinin, yapının içinde kalmaktadır. Bu yapıyı aşma girişimi olmadığı gibi, yöntemi böyle bir sıçramaya, dönüşüme kapalıdır.

Dinde ezilenler lehine dayanaklar arama çabası öylesine yaygınlaşmıştır ki sadece Güner değil, neredeyse sosyalist olarak tanımlanan hemen her yayında şu veya bu ölçüde karşımıza çıkmaktadır. Kimisinde sistemli, kimisinde "krize" çare ararken sesli düşünme biçiminde kendiliğinden ama bir şekilde Marksist literatüre sızmaktadır. Bu sızmada on altı yıllık faşist, gericilikten beslenen İslamcı bir partinin kesintisiz iktidarı ve emperyalistlerin BOP gibi projeleri dahil farklı nedenlerle bölgede İslami gericiliğin önünü açması sonucunda etkisi azalmaya başlamış olsa da İslami gericiliğin halk kitleleri üzerindeki etkisinin küçümsenemeyecek boyutlarda olması etkili olmaktadır.

Gün geçmiyor ki "Ebu Zer" in İslami anlayışının kitlelere propaganda edilmesi gerektiğini savunan bir "Marksist'e" rastlamayalım. Hangi "Ebu Zer" in savunulduğu da oportünizme uygun olarak muğlak bırakılmaktadır. Sahabe olan Ebu Zer, salt bu kimliği ile mi savunulmalı, anlatılmalıdır. Yoksa Nusayri inancındaki beş eytenden (yetim) biri olarak mı propaganda edilmelidir? Ya da Ali ile Muaviye arasındaki halifelik çekişmesinde, memleketine dönüp inzivaya çekilen, hiçbir şeye karışmayan, siyasi olarak bir ortayolcu olması mı ön plana çıkarılmalı? Ebu Zer'e dair göndermeler aşırı zenginleşmeyi kötüleyen vecize ve olay anlatımları ('ki büyük ihtimalle birçoğu hayali) ile birkaç dürüstçe çıkıştan ibarettir. "Ebu Zer" İslam'ın "bozulmasına" tepki verir ve İslam'ı salık verir. Kapitalist toplumda İslami gericiliğin teşhirinde bu göndermenin işlevi olabilir. Fakat, kapitalizme karşı İslam'a dönmek, Marksist literatürle ifade edecek olursak, kapitalizmden feodalizme geri dönme çağrısı yapmaktır. Hem de bu çağrı Marksizm adına yapılmaktadır. İlle de "ezilenlere" Ebu Zer'in İslam'ını propaganda etmemiz gerektiği vurgulanmaktadır. Bu propagandaya karşı çıkmak peşinen aydınlanmacılık, ilerlemecilik, dogmatizm olarak mahkum edilmektedir.

Dinin yoğun etkisi altındaki işçi ve emekçilere sosyalist propaganda yürütülürken sosyalizmin şu veya bu özelliği ile dinin uyumlu bir yönü varsa benzerliklere vurgu yapmak ile dini Marksizm'in yerine ikame etmek ya da Marksizm'in dine karşı tutumunu esnetmek başka başka tavırlardır. Marksistler ilkinde itiraz etmez, ikincisine ise şiddetle karşı çıkarlar. Oportünistler ikincisini

savunurlarken, anarşistler her ikisine de karşı çıkarlar. Lenin, oportünizmin ve anarşizmin hatalı tavırlarına şu sözlerle karşı çıkmıştır:

“Marksist tüm somut durumu kavrayabilmeli, anarşizmle oportünizm arasındaki sınırı daima bulmayı becerebilmeli (bu sınır izafi, hareketli, değişebilir bir sınırdır fakat vardır), ne bir anarşistin soyut, anlamsız, gerçekte boş ‘devrimciliği’ne, ne de dine karşı mücadeleden korkan, bu görevini unutan tanrı inancıyla uzlaşan ve kendisine sınıf mücadelesinin çıkarlarını değil ‘yaşa ve yaşat’ gibi sivri akıllı bir kurala göre kimseyi kırmamak, kimseyi dışlamamak, kimseyi ürkütmemek biçimindeki dar görüşlü, küçük hesabı rehber edinen küçük-burjuvanın ya da liberal aydınının dar görüşlülüğüne ve oportünizmine düşmelidir.”¹²³

Güner ve Kayaoğlu gibiler siyasal alanında İslam’ın gelişimi karşısında secdeye vararak küçük hesapların peşinde koşmaktadırlar. Unuttukları ise taklitlerin ancak aslını güçlendireceğidir. İslami gericiliğin her çeşidinin emperyalizm ile bağını görmezden gelerek, bu hareketlere dahil olan halk kesimlerinin öfkesini anti-emperyalizm zannetmeleri ve emperyalizmle böyle mücadele edileceğini düşünmeleri umutsuzluklarını proletaryaya mal etmelerinden başka bir şey değildir. Din sorunu Marksizm için çözülmüştür. Geçmişte de sınıf mücadelesinin sertleştiği, siyasal krizin derinleştiği ama proletaryanın güçlerini henüz toparlayamadığı koşullarda “tanrı arayıcıları” gibi akımlar çıkmıştır. Bu arayışların nafîle olduğu Marksizm ve sınıf mücadelesi tarafından defalarca kanıtlanmıştır. Güner, klasik bir oportünist olarak geçmişin çözüme bağlanmış sorunlarını “yeni çözümler” olarak proletaryanın gündemine sokarak, proletaryayı asıl hedefinden uzaklaştırmaktadır.

Güner Marksizm’in “krizi”ne çare olarak Marksizm’i burjuva ideolojisinden (aydınlanmacılık vb.) “temizleme” iddiasıyla Weitling’e döndüğünde burjuva ideologlardan farklı davranmış olmamaktadır.

Burjuva ideologlar da “aşılmış” modernite yerine “yeni” moderniteler ikame etmekte ve başta Fransız Devrimi ve Marksizm olmak üzere “eski” modernitede ilerici, devrimci olan ne varsa inkar etmektedirler. Güner de aydınlanmaya saldırmakta ve Marksizm’in üzerinde yükseldiği materyalizmi inkar etmektedir. Dine yaklaşım sorunu felsefede idealizm ve materyalizm arasındaki temel farka yaklaşımdır. Dine verilen her taviz materyalizmden uzaklaşma anlamına gelir. Güner, politika ile bilim arasındaki ilişkide ve dine tavır konusunda Marks’a karşı Weitling’in yanında saf tutarak materyalizm yerine idealizmi ikame etmektedir.

Güner, bu ucuz işporta mallarına alıcı bulabilmek için Weitling ile İbrahim Kaypakaya’nın sınıfsal kökenlerine ve teori ile uğraşmalarının “küçümsen-

mesine” kitabının 2. ve 13. dipnotlarında göndermeler yapmaktadır. Böylece hedef kitlesini de açığa vurmaktadır. En çok övdüğü Türkiyeli komünistlerden İbrahim Kaypakkaya’nın hakim sınıflar tarafından “ihtilaki komünizmin en tehlikeli temsilcisi” olarak tanımlanması ve komünist önderin Güner tarafından seçilmesi tesadüf değildir. Bir yandan İbrahim’i överken diğer yandan Wetling ile olmayan bağlarını zorlama yorumlarla kurarak proleter ideolojinin içini boşaltmak istemektedir. Marksizme saldırısında komünist önderin itibarından ve kitle desteğinden yararlanmak istemektedir.

Yeni oluşmuş ve gelişmekte olan bir sınıfın ideoloğu olarak Weitling’te bulunması makul ve hoş karşılanabilir kusurlar, Güner’de ihanete dönüşmektedir. Proletarya Marks ile birlikte sesine kavuşmuştur. 170 yıl önce Weitling’in yer yer dahice sayılabilecek hatalarını günümüzde yeniden Marksizme dahil edilmeye çalışılması ancak proletaryaya ihanet girişimi olarak tanımlanabilir.

6) EZİLENLERİN TARİHİ...

Ezilenlerin, ezenlerden bağımsız, kendi başına bir bütünlük oluşturan tarihi yoktur. Ezenlerin de ezilenlerden bağımsız bir tarihi yoktur. Ama yeni revizyonizm varmış gibi davranmaktadır. Ezenin, ezen olabilmesi için ezilene, ezilenin de ezilen olabilmesi için ezene “ihtiyacı” vardır. Bu iki zıt kutup sınıflı toplumların tarihinde zıtların birliğini oluştururlar. İkincisi arasındaki bağı her koparma girişimi diyalektiğin yerine metafiziği geçirme girişimidir.

Tarihi materyalizmin bu büyük katkısı, ezilenlerin ezenlerden bağımsız bir tarihi varmış gibi tek yanlı bir biçimde ele alınarak ters yönde çarpıtılmaktadır. Geçmişte tarih teorilerinin iki kusurundan biri olan halk kitlelerinin eylemlerini yok sayma yaklaşımının günümüzde yerini salt ezilenlerin tarihi biçiminde tek yanlı bir tarih yazımına bırakmaktadır. Özellikle aşırı sol bir söylem ve tarihin yeniden farklı bir gözle değerlendirilmesi adına bu eğilim meşrulaştırılmaktadır. Yeni revizyonizm de tarih değerlendirmelerinde bu yöntemi kullanma eğilimindedir.

Tarihte bilinçli olarak gözardı edilmiş ya da salt egemenlerin gözünden anlatılmış, tanıtılmış halk kitlelerinin eylemlerinin tarihi materyalizm çerçevesinde yeniden ele alınması, niteliklerinin açığa çıkarılması ve bilimsel temelde toplumsal gerçeklikle bağının kurulması ihtiyacıdır. Tarihi materyalizm bu ihtiyacı gidermenin aracıdır. Bu nedenle tarihi araştırmalar yapılması ve egemenlerin unutturmaları istedikleri tarihi eylemlerin gün yüzüne çıkarılması ya da bilinen bu tarz eylemlerin toplumsal gerçeklik içinde yerli yerine oturması ancak tarihsel materyalizmle, yani Marksizm ile mümkündür. Bunun yolu da bu eylemlerin yaşandığı toplumsal koşulları bütünlüklü kavramaktan geçmektedir. Ezen ile ezilen sınıfları birbirlerinden ayırmak ezilenlerin eylem-

lerini amaçsız, eylem için eyleme dönüştürmek anlamına gelir, yaşandıkları tarihlerdeki toplumlara özgü olanı, yani çelişkinin özelliğini göz ardı etmek anlamına gelir. Bu yaklaşım, tarihin soyut, hiçbir şey açıklamayan anlamsız (tepkisel) bir ayaklanmalar, başkaldırıları “dizgesi” olarak sunulmasının ötesine geçemez. Proletaryanın sınıf bilincinin gelişimine hizmet etmek yerine “böyle gelmiş böyle gider” kaderciliğinin yaygınlaşmasına hizmet eder.

Halk kitlelerinin tarihin şu ya da bu zamanında gerçekleştirdikleri bazı eylemlerin güncel sınıf mücadelesinde pratik amaçlarla kullanılması bu tarih yazımından farklıdır. İbrahim yoldaşın “*tarihin devrimci mücadelede bir silah haline getirilmesini bilmek*” ile kastettiği duruma işaret eder. Ancak tamamen farklı tarihsel ve toplumsal koşulların ürünü olan bu eylemleri günümüz eylemleri ile fark gözetmeksizin aynılaştırmak doğru değildir. Bazı halk hareketlerinin taleplerinden (Bedreddin hareketi gibi) yola çıkarak devrim programları oluşturmak, bazılarının sahip olduğu eşitlikçi yaklaşımlarla bilimsel sosyalizmi aynılaştırmak tarihi Marksist bir analize tabi tutmak yerine yani tarihsel materyalizm yerine idealist devrimci romantik tarih yazımını geçirmek anlamına gelmektedir.

Tarihteki halk eylemlerinin incelenmesini, araştırılmasını, proletaryanın tarih ve sınıf bilincinin parçası haline getirilmesini savunuyoruz. Ancak bu hareketlerin proleter hareket yerine ikame edilmesi, bu hareketlere dayanarak “yeni” siyasal hareketler geliştirme çabalarını kabul etmiyoruz. Tarihsel materyalizm yerine geçirilmek istenen her türden metafizik, idealist ve romantik tarih yazımına karşı ideolojik mücadelemizi kesintisiz sürdürmek zorundayız.

H) TARİHSEL ÖZNE OLARAK PROLETARYA YERİNE EZİLENLERİN İKAME EDİLMESİ

Sosyalizmin büyük siyasi yenilgisi sonrası proletaryanın tarihsel özne olma niteliği burjuva ideologlar ve küçük burjuva aydınlar tarafından tartışmaya açıldı. Proletarya sınıfları ortadan kaldıramadığı gibi “bürokratik oligarşik” rejimler inşa ederek böyle bir hedefe ulaşmada yeteneksiz olduğunu kanıtlamıştır! Tartışmanın bir boyutu budur. Diğer boyutu ise kapitalist-emperyalizmin üretici güçleri geliştirmesinin bir sonucu olarak proletarya dahil tüm sınıfların köklü değişimler geçirdiği tezidir. Buradan hareketle kestirmeden giderek “elveda proletarya” diyenler oldu. Burjuvaziye karşı mücadelede yeni sınıflara dayanmak gerektiğini savunanlar oldu. MLM’nin işçi-köylü ittifakı yerine yeni ittifaklar politikası geliştirenler oldu....

Bunlar içinde yeni revizyonizmin yapısalıcı karakterini en kristalize biçimde ifade eden kategori ise proletarya yerine ezilenlerin tarihsel özne mertebesine yükseltilmesi oldu. Sınıflı toplumların tarihi, kelimenin en geniş kapsamında ezen ve ezilenlerin tarihidir. Sınıfların varlığından kaynaklanan bu ezilme

halinin ezilenler adıyla tarihsel özne pozisyonuna yükseltilmesi, tıpkı Levi-Strauss'un evlilik ilişkilerini "karşılıklılık ilkesine" indirgemesi gibidir. Çelişkinin özel karakterini dikkate almayan bir yaklaşımdır. Farklı toplumlarda çok farklı biçimlere bürünebilen bu çelişki soyut bir ezilenler kategorisi ile inkar edilmiştir. Ezilenler kategorisi soyut bir kategori olduğu için Kant'ın "kendinde şeyi" gibi somuta uygulandığında anlamsızlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm sınıflı toplumlarda geçerli olan ezilme hali hiçbir özel nitelik taşımadan kapitalist toplumu değiştirecek özne olarak sunulmaktadır. Böylece farklı üretim tarzları arasındaki her türlü niteliksel fark inkar edilmektedir.

Kapitalizmin temel çelişkisi üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin toplumsal niteliği arasındadır. Bu çelişki kapitalist üretim tarzının bulunduğu her yerde geçerlidir. Çelişkinin evrensel boyutunu bu oluşturur. Öte yandan, kapitalizmin bu temel çelişkisi sınıflı toplumlar içerisinde sadece özel bir tarihi aşamaya ilişkindir. Bu da bir bütün olarak sınıflı toplumlardaki üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin özelliğini oluşturur. Marksizm, kapitalizmin çelişkinin özelliğini açıklarken, bütün sınıflı toplumlardaki üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin evrensel niteliğini daha kapsamlı ve eksiksiz bir biçimde açıklığa kavuşturmuştur.

Sınıflı toplumlarda her zaman o toplumsal formasyona özel olan çelişki, o formasyonun hakim olduğu tüm toplumlarda çelişkinin evrensel niteliğini oluşturmuştur. Bu belirleme keyfe göre değil, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki nesnel çelişkiye göre yapılmıştır. Bu nedenle köleci toplumda, köleler ile köle sahipleri arasındaki çelişki, feodal toplumda toprağa bağlı köylüler ile feodal derebeyleri arasındaki çelişki, toplumsal mücadeleye de rengini veren çelişki olmuştur. Kapitalizmde bu karşıtlık proletarya ile burjuvazi arasındaki uzlaşmaz çelişkide ifadesini bulur.

Ezilme hali tüm sınıflı toplumlarda ortak özellik olduğu için ezilenleri tarihsel özne konumuna yerleştirdiğinizde yeni bir şey söylemiş olmazsınız. Sadece somutta üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin niteliğini analiz konusundan çıkarmış olursunuz. Buna bağlı olarak tarihte de farklılıklar, özellikler göremezsiniz. Bütün tarihi ezenler ve ezilenler arasında kesintisiz ama muğlak bir akış olarak algılırsınız. Elbette o zaman ezilenlerin tarihi kendi başına önem kazanır. Diyalektik zıtların birliği, yerini, ezenlerin tarihine karşı ezilenlerin tarihi yapısalı ikilemine bırakır.

Sorun bu kadarla sınırlı değildir. Ezilenlerin tarihsel özne olarak kavranması yeni revizyonizmin oportünizminin temel kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Altyapı ile üstyapı arasındaki bağ bu kategori ile kurulmuş olur. Proletarya yerine ezilenler ikame edilerek altyapı ile üstyapı arasındaki farklı eklemleme süreci tamamlanmış olmaktadır. Yeni revizyonizm bu kategori ile

birlikte bütünlüklü yeni yapısını kurmuş olmaktadır.

Yeni yapıda ezilenler tarihsel özne oldukları ve ideoloji, politika gibi üstyapı kurumlarının birbirleri ile ilişkileri doğrudan olmadığı için politika üretme ‘an’da ezilenden yana olmaya indirgenebilir hale gelmektedir.

Toplumlar dikey olarak sınıflara, yatay olarak kimliklere bölündükleri için bu çeşitlilik içerisinde neredeyse sonsuz kombinasyonlar oluşturmak mümkündür. Bu çeşitlilik içerisinde devrimci politika üretmek en genel anlamda ezilenden taraf olmaya indirgenmektedir. Bu sonsuz seçenekler içerisinde ideolojinin nihai hedefleri yeni revizyonizmin ayağına köstek olmaktan başka işe yaramaz. Ayak altından çekilmesi gerekir. Bu nedenle ideolojiye her vurgu, ideoloji ile politika arasında doğru bir bağ kurma yönlü her çaba yeni yapıda dogmatizm olarak yaftalanmaktadır.

Ezilmenin niteliği konu edilmediğinde ezilen kategorisi kördür. Niteliği konu edildiğinde ise çelişkinin özelliği açığa çıkar. Bu nedenle yeni revizyonistler ezilmenin niteliğini konu etmekten ısrarla kaçınırlar. Soyut bir ezilenler kategorisi üzerinden proletaryayı tarihin dışına itmekle yetinirler. Ezilmenin niteliği konu edilmediğinde ezilenin kendi içinde de ezen barındırabileceği olasılığı konu dışı bırakılmış olmaktadır. Sadece ezen ile ezilenin sınıf ve toplumsal kimliklerin oluşturduğu sonsuz seçenekler içinde sürekli yer değiştirmesine uygun bir politik hareketlilik dikkate alınmaktadır. Ancak ezilmenin niteliğine bağlı olarak salt ezilenin yanında yer almanın getireceği riskler göz ardı edilmektedir. Proletarya diktatörlüğü altında ezilen burjuvazi veya kapitalizmde hakim sınıflar arası çelişkide ezilen taraf yeni revizyonistin koşulsuz destekleyeceği taraf olarak karşımıza çıkabilecektir. Yine bugün AKP’nin her kötülüğün anası olarak görülmesinde bu yaklaşım belirleyici bir yerde durmaktadır.

Ezilenlerin tarihsel özne olarak bir gelecek tahayyülünün bulunmaması bu durumla uyumludur. Ezilenlerin tarihi muğlaklığı bu anlayışı pekiştirmektedir. Yerine göre her sınıf ve kimlik ezilen pozisyonuna düşebileceği için, somut bir gelecek tahayyülü oluşturulamaz. Ancak ezilenler kategorisi her somut durumda değişeceği için gelecek tahayyülü yoksunluğu ile tezat bir politik çeşitlilik geliştirilebilir. İdeolojiye özgü olan nihai hedef bulunmadığı için her türlü toplumsal hareket ileri-geri (ilerlemeciliğe duyulan alerji boşuna değildir) haklı-haksız ayrımı gözetilmeksizin kutsanmaktadır.

İlkesiz politika, politik esneklik olarak sunulmakta ve oportünizmin mottosu olan “hareket her şeydir, nihai hedef hiçbir şey”, farklı tarihsel koşullarda bir kez daha Marksizm’in “sorunlarına” çare olarak sunulabilmektedir.

Yeni revizyonizm, Marksizm’in bilgi teorisinin özü olan diyalektiğe yöne-

lik bir saldırdır. Doğa ve toplumu çözümlemede diyalektik yerine metafiziği geçirmektedir. Tarih çözümlemesinde materyalizm yerine idealizmi ikame etmektedir. Geleceğe dair umutsuzluktan beslense de nesnel zeminden yoksun değildir. İnsanlığın bilgi birikim sürecinde elde edilen devasa malzemenin (buna yirminci yüzyıl sosyalizm mirası dahil) tasnif edilmesi ve işlenmesi ihtiyacının bir ürünüdür. Tüm kılı kırk yaran görüntüsüne rağmen aşırı soyut, dolayısıyla içeriksizdir. Siyasi anlamda gerici. Emperyalist tekelci burjuvazinin, devrimci burjuvazi ve proletaryaya saldırısının proletarya saflarındaki uzantısıdır.

Kullanmayı çok sevdikleri kendi kavramları ile tanımlamamız gerekirse yeni revizyonizm ontolojik olarak Marksizm karşıtıdır. Marksizm adına hiçbir şeyin ayakta kalmamasına and içmiş ikona kırıcılığıdır. Oportünist ve reformisttir. Özgünlüğü, Marksizm'e ontolojik karşıtlığından gelmektedir. Geçmişteki biçimleri Marksizm'in içine burjuva fikirleri sokma çabasıyla sınırlıydı. Yeni revizyonizm, proleter ideolojiyi Marksizm'den "arındırmayı" hedeflemektedir.

Yeni revizyonizmin örgütsel çizgisine özel olarak değinmedik. Genel olarak şundan söz edilebilir: Yeni revizyonizm, oluşturduğu yeni yapısıyla, proletaryanın yerine ezilenleri ikame ederek proletaryaya ait her türlü anlayışı da inkar etmiştir. Bu durumda proletaryanın örgüt anlayışı, yeni revizyonizm için anakronik, parçalanıp atılması gereken bir yükten ibarettir. Bunun örgüt işleyişindeki karşılığı; aşırı demokrasi ve sekterizm ile güçlendirilmiş anarşist-liberal bir tasfiyeciliktir.

Bu gerici burjuva ideolojisinin proletarya saflarına sokulmasına ve yaygınlaştırılmasına karşı tüm MLM'ler tavizsiz bir ideolojik mücadele yürütme sorumluluğu ile karşı karşıyadır. Bu göreve nasıl yaklaşıldığı komünist nitelik için önemli bir ölçüt durumuna gelmiştir...

KAYNAKÇA

- 1) Ekonomi Politigin Elestisine Katki, K. Marks, Sol Yayinlari, Altinci Baski
- 2) Anti-Duhring; F. Engels, Sol Yayinlari, Nisan 2003
- 3) Doganın Diyalektigi; F. Engels; Sol Yayinlari, Mayıs 2002
- 4) Seçme Eserler; Cilt 11, V. İ. Lenin, İnter Yayinlari; Birinci Basım, Aralık 1997
- 5) Felsefe Defterleri; V. İ. Lenin, Minör Yayinlari; Birinci Basım, Ekim 2013
- 6) Seçme Eserler; Cilt 1; Mao Zedung; Kaynak Yayinlari, Genişletilmiş 4. Basım, Ekim 2000
- 7) Felsefe Sözlüğü, Ahmet Cevizci, Paradigma, İstanbul Ekim 2002
- 8) Düşünce Tarihi; Cilt 3; Afşar Timuçin; Bulut Yayinlari 5. Baski 2005
- 9) Yapısalcılık, Tahsin Yücel, YKY
- 10) Siyasetin Dönüşü; Chantal Mouffe; Epos 2008
- 11) Evrensellik, Kimlik ve Özgürleşme; Ernesto Laclau, Birikim Kitapları; 4. Baski, İstanbul 2015
- 12) Liberalizmden Sonra; İmmanuel Wallerstein; Metis, 4. Basım, Kasım 2012
- 13) Liberal Virüs; Samir Amin, Yordam, Birinci Basım, Mart 2016
- 14) Modernite, Demokrasi ve Din; Samir Amin, Yordam 1. Basım, Mart 2016
- 15) Bilim-Devrim-Din; Gülsen Güner; Patika, Birinci Basım, 2016
- 16) Türk Politik Kültüründe Romantizm; Hasan Aksakal, İletişim, 1. Baski, 2015, İstanbul
- 17) Küreselleşmenin Sonu Mu? Arif Dirlik, Ayrıntı, Birinci Basım, 2012
- 18) Özgürlük; Zygmunt Bauman; Ayrıntı, Birinci Basım, 2015

19) Özgürlükçü Demokrasi; Necati Sönmez, 21 Şubat 2018

20) Kaldıraç, Sayı; 197; Sibel Özbudun; “Yeni Toplumsal Hareketler” Ne kadar “Yeni”?

DİPNOTLAR

1- Kaldıraç 197; Sibel Özbudun, Yeni Toplumsal Hareketler Ne kadar Yeni? sf. 94

2- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin, sf. 97

3- Age; sf. 99

4- Felsefe sözlüğü; Ahmet Cevizci; sf. 978

5- Yapısalcılık; Tahsin Yücel; YKY, sf. 31

6- Seçme Eserler, Cilt 11, Lenin, sf. 29

7- Anti-Dühring; F. Engels, sf. 66-67

8- Yapısalcılık, T. Yücel, sf. 25-32

9- Düşünce Tarihi ,Cilt 3; Afşar Timuçin, sf. 423

10- Age; sf. 423

11- Yapısalcılık; T. Yücel, sf. 63

12- Age; sf. 63

13- Age; sf. 63

14- Age; sf. 64

15- Age; sf. 64

16- Age; sf. 64

17- Age; sf. 65

18- Age; sf. 65

19- Age; sf. 66

- 20- Age; sf. 67
- 21- Doğanın Diyalektiği; sf. 74
- 22- Seçme Eserler, Cilt 1; Mao Zedung; sf. 451
- 23- Age; sf. 451
- 24- Anti-Dühring; Engels; sf. 70
- 25- Yapısalcılık, T. Yücel; sf. 62
- 26- Yapısalcılık, T. Yücel; sf. 84-85
- 27- Yapısalcılık, T. Yücel; sf. 78-79
- 28- Age; sf 82
- 29- Age; sf. 77
- 30- Age; sf. 68
- 31- Age; sf. 69
- 32- Age; sf. 69
- 33- Age; sf. 71
- 34- Age; sf. 70
- 35- Seçme Eserler, Cilt 1; Mao Zedung, sf. 449
- 36- Seçme Eserler, Cilt 1; Lenin, sf. 30
- 37- Ekonomi Politiiğin Eleştirisine Katkı; Marks, sf. 39-40
- 38- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin, sf. 31-32
- 39- Age; sf. 26
- 40- Anti-Dühring, Engels; sf. 63-64
- 41- Age; sf. 64
- 42- Anti-Dühring, Engels, sf. 64-65
- 43- Age; sf. 65
- 44- Age; sf. 65

- 45- Seçme Eserler, Cilt 1, Mao, sf. 448
- 46- Seçme Eserler, Cilt 11, Lenin, sf. 97
- 47- Düşünce Tarihi, Cilt 3, Afşar Timuçin, sf. 425
- 48- Seçme Eserler, Cilt 1, Mao, sf. 415
- 49- Age; sf. 415
- 50- Seçme Eserler, Cilt 11, Lenin, sf.100
- 51- Türk Politik Kültüründe Romantizm; Hasan Aksakal, İletişim, 1. Baskı 2015 İstanbul, sf. 13
- 52- Age; sf. 14-15
- 53- Age; sf. 15-16
- 54-Age; sf. 15
- 55- Age; sf. 23
- 56- Age; sf. 230
- 57-Age; sf. 230-231
- 58- Age; sf. 231
- 59-Age; sf. 231
- 60-Age; sf, 83
- 61-Age; sf. 20
- 62- Age; sf. 20
- 63- Felsefe Defterleri, Lenin, sf. 89-90
- 64- Siyasetin dönüşü, C. Mouffe, sf. 39
- 65- Seçme Eserler Cilt 1, Mao, sf. 397-398
- 66- Liberal Virüs; Samir Amin; sf. 49
- 67- Modernite, Demokrasi ve Din, Kültüralizmler Eleştirisi, S. Amin; sf. 48
- 68- Age; sf. 60
- 69- Küreselleşmenin Sonu mu? Arif Dirlik, sf. 174

- 70- Liberalizmden Sonra, İ. Wallerstein, sf. 95-91
- 71- Felsefe Sözlüğü, A. Cevizci, sf. 722
- 72- Age;, sf. 721
- 73- Siyasetin dönüşü, Mouffe, sf. 21
- 74-Age; sf. 23
- 75- Liberalizmden sonra; Wallerstein, sf. 90
- 76- Liberalizmden sonra; Wallerstein; sf. 80
- 77- Siyasetin Dönüşü; Mouffe, sf. 33
- 78- Liberalizmden sonra; Wallerstein, sf. 78
- 79- Özgürlük; Zygmunt Bauman; sf. 122
- 80- Küreselleşmenin Sonu Mu_ A, Dirlik, sf. 277
- 81- liberalizmden Sonra; Wallerstein; sf. 110-111
- 82- Küreselleşmenin Sonu Mu? A. Dirlik, sf. 114-115
- 83- Age; sf. 116
- 84- Küreselleşmenin Sonu Mu? Dirlik, sf. 187-189-190
- 85- Siyasetin Dönüşü; Mouffe, sf. 37
- 86- Liberalizmden Sonra; Wallerstein, sf. 107
- 87- liberal Virüs; S. Amin, sf. 52
- 88- Age; sf. 54
- 89- Seçme Eserler, Cilt 11, Lenin, sf. 98
- 90- Seçme Eserler, Cilt 1, Mao, sf. 437
- 91- Evrensellik, Kimlik ve Özgürleşme, Laclau, sf. 91
- 92- Age; sf. 91-92
- 93- Age; sf. 27
- 94- Age; sf. 83

- 95- Age; sf. 82
- 96- Afe; sf. 91
- 97- Age; sf. 8-9
- 98- Age; sf. 12
- 99- Seçme Eserler, Cilt 1; Mao, sf. 435-436
- 100- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin; sf. 28
- 101- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin; sf. 29
- 102- Bilim-Devrim-Din; Gülsen Güner; sf. 50
- 103- Age; sf. 14-15
- 104- Anti Dühring, Engels, sf. 62-63
- 105- Bilim-Devrim-Din; G. Güner, sf. 20-21
- 106- Age; sf. 144
- 107- Age; sf. 142
- 108- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin sf. 53
- 109- Age; sf. 53
- 110- Bilim-Devrim-Din; G. Güner, sf. 83
- 111- Age; sf. 157
- 112- Age; sf. 158
- 113- Seçme Eserler, Cilt 11, Lenin, sf, 440
- 114- Age; sf. 442
- 115- Age; sf. 442
- 116- Age; sf. 443
- 117- Age; sf. 443
- 118- Age; sf. 443
- 119- Bilim-Devrim-Din; G. Güner, sf. 159

120- Age; sf. 161

121, Louis Bonaparte'ın On Sekiz Brumaire-Barks, Aktaran Necati Sinbiz, Özgürlükçü Demokrasi, 21 Şubat 2018 sf. 11, Çev. Tanıl Bora.

122- Bilim-Devrim-Din; G. Güner; sf. 168

123- Seçme Eserler, Cilt 11; Lenin, sf. 445

ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI ÜZERİNE

BAĞIMSIZLIK REFERANDUMLARI VE
DEVİRİMCİ HAREKETİN GENEL TAVRI

■ ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI ÜZERİNE

BAĞIMSIZLIK REFERANDUMLARI VE DEVRİMCİ HAREKETİN GENEL TAVRI

IKBY (Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi) ve Katalonya’da gerçekleşen bağımsızlık referandumları Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı (UKKTH) üzerine çeşitli çevrelerce yorumlar yapılmasına, referandumlardaki tavırların bu ilkeye dayandırılarak açıklanmasına neden oldu. Referandum süreçlerine yönelik değerlendirmelerde UKKTH’den hareketle ulusal hareketlerin talepleri desteklendi. Kimileri ise koşulları öne sürerek bağımsızlıkçı tavrı olumsuzladı. Öyle ya da böyle UKKTH’nin kavranışındaki bildik yanlışlar bu kez de tekrarlandı. Aynı süreçte farklı sorunların yoğunluğu nedeniyle tartışmadığımız bu yanlışlara bu yazımızda genel biçimde değinmek istiyoruz.

Referandum değerlendirmelerinde bir tarafta ilhakçı politikalar karşısında devrimci politikayı olanaksız gören yaklaşımlar varken diğer tarafta bunu kesinlikle reddeden, ilhakçılıkla arasına kalın bir çizgi çeken ama proletaryanın sınıf mücadelesini geliştirmenin, sosyalizm için mücadelenin olanaklarını irdelemekten uzak, devrimci politikayı ulusal tahakküme karşı ulusal hareketleri destelemek olarak anlayan ve hatta milliyetçiliği güçlendiren adımlara destek veren yaklaşımlar vardı. Yaklaşımların kendi programları olmadığından ege-men veya etkin güçlerin programlarına yaslanan küçük burjuvaziye has olduğu söylenebilir. Fakat pratik karşılığı bu olmakla beraber, teoride sorun kavrayışla dolayısıyla kavramlarla ilgilidir. Bu da hiç kuşkusuz proleter sınıf bakış açısının yeterliliğini tartışırır. Demek ki tartışmamız ideolojik düzlemde bir teori tartışmasıdır...

İki yaklaşımdan söz ettik. Birini daha çok reformistler savundu. Onlar koşulların çetelesini tutarak UKKTH için zamanlamanın doğru olmadığını anlatmaya giriştiler. Devrimci basında ise öncelikle UKKTH’nin “tam” savunusunu gördük; zira ilhakçılığa, şovenizme her durum ve zamanda kesin direniş içinde olmanın bilincindeydiler. Buna karşın onlar ezilen ulus milliyetçiliğinin karşısında bu sorun bağlamında hiçbir fikir ya da program savunmadılar, savunamadılar. İlhakçılığa karşı net olan direniş anlayışını ezilen ulus milliyetçiliğine taviz veren anlayış izledi.

Devrimci basındaki temel zaaf UKKTH’nin, yanlış anlamlar içeren geniş tanımını savunmadaki ısrardır. Buna göre UKKTH sadece tanınmamalı aynı zamanda bu hakkın gerçekleşmesi için verilen mücadeleler desteklenmelidir; ulusun her türlü tercihi onun kendi kaderi olduğu için tutarlı demokratizm onu desteklemekle yetinmelidir. Aslında UKKTH’yi değil UKKT’yi savunduğu-

nun farkında olmayan bu anlayış kesinlikle ne Marks'ın ne de Lenin'in anlayışıdır. Bu anlayış ulusal sorunu ulusal burjuva programlarla çözme anlayışıdır. Değindiğimiz geniş yoruma göre eğer ezilen ulus bağımsızlığı değil de örneğin federatif bağlanmayı veya özerkliği tercih ederse bunlarda ulusun hakkı olarak görülmeli ve bu nedenle desteklenmelidir. Böylece ulusal sorunun çözümünde komünistlerin tavrı ezilen ulusun eğilimini ve kararını desteklemeye, en azından onaylamaya sıkıştırılmış oluyor. Bu görev tanımını o kadar net ki, bu anlayışta olanlar bunun devrim lehine ne gibi olumlu sonuçlar doğuracağını anlatma gereksinimi bile duymuyorlar.

Devrimci basının UKKTH ilkesini, proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişmesi yönünden değerlendirmeyip ulusal hareketlerin, genel olarak ezilen ulusların taleplerine destek vermek biçiminde kavramaları “referandumda evet” propagandasını benimsemelerine neden oldu. Bağımsızlık talebinin “her türlü” eleştirisi şoven, hatta gerici, bazen ırkçı ilan edildi. Şovenizmin yaygınlığı, etki gücü devrimci basından gelen bu tavrın veya yaklaşımın sempatiyle karşılanmasını, sorgulanmadan kabul görmesini kolaylaştırdı. Oysa daha geçen yüzyılın başlarında komünistler bu yaklaşımın arkasındaki anlayışı birçok kez mahkum etmişlerdi. Özellikle Lenin yoldaşın çözümlemeleri, teorik açılımı, kavram tartışmaları çok kesindir.

UKKTH ilkesinin gündeme gelmesine neden olan iki referandum tamamen farklı koşullara sahip ülkelerde gerçekleşti. Bu ülkelerin biri henüz burjuva demokratik devrimini tamamlamamış, dolayısıyla ulusal sorunun halen “burjuva devrimi” kapsamında var olduğu Irak'tı, diğeri ise kapitalist gelişmenin görece ileri seviyede olduğu, burjuva toplumu olmakta ilerlemiş, bununla beraber kapitalizmin vardığı aşama, egemen sınıfların karakteri nedeniyle demokrasinin artık tıkandığı İspanya. Farklı niteliklere sahip bu iki ülkedeki referandumların ortak noktası ezen ulus yöneticilerinin bağımsızlıkçı hareketlere saldırımlarıdır. İki ülkenin de devletleri UKKTH'nin gerçekleşmesine yani bağımsızlığa zor yoluyla engel oldular. Bu saldırganlığa tüm dünya devletleri, özeldede Batı Avrupa demokrasileri saygı duyduklarını açıkladılar. UKKTH'nin çiğnenmesine onay verdiler. Böylece burjuva demokrasisinin gerici karakteri bir kez daha tarih sayfalarına not edildi. Burjuva demokrasisinin özü olan milliyet ilkesinin UKKTH ilkesiyle bağını bilenler için bu sonuç “ironiktir” ve hiç kuşkusuz diyalektiğin zaferidir!..

UKKTH ilkesi kapsamında milliyet ilkesinin egemen burjuva devletlerce çiğnenmesinin beklenmedik, şaşırtıcı bir sonuç olduğu söylenemez. Geçen yüzyılın başlarından itibaren uluslaşma süreçleri gecikmiş toplumlar ulus olduklarında karşılarında gelişmiş, örgütlenmiş, güçlü ulus devletleri bulmuşlardır...

Ulusların devlet kurma hakkı burjuvazinin demokratik hareketinin özel bir ko-

nusudur. Ulus devlet kapitalizmin gelişimine en uygun örgütlenme biçimidir. Feodal uyuşukluk ve çürümenin burjuvazi tarafından yadsınması ve bunun bir parçası olan büyük toplumsal dönüşümlerde toplumlara yön veren ilke “milliyet ilkesi” olmuştur. Buna göre feodal yapılar ve tüm örgütlenme yadsınır, gelişmekte olan kapitalizm olumlanır. Milliyetçiliğin gücü, başarıları buradan gelir. Komünistler tarihsel bir sürecin; burjuva devrimler sürecinin analizini yaparken milliyet ilkesine dayanan ulusal hareketlerin devrimciliğinden, olumlu eyleminden söz ederler. Milliyet ilkesi burjuva toplumların meşru gerçekliğini içerir. Ulusal hareketlerin toplumsal ilerleme içindeki yadsıma ve olumlamaları milliyet ilkesi kavrandığında açığa çıkar. Komünistlerin ulusal hareketleri neden olumladıkları, destekledikleri ve bunun sınırının ne olduğu da açığa çıkan bu bilgiyle anlaşılır. Komünistler her durum veya şart altında ulusal hareketi desteklemeyezler, bunun başka bir ifadesi de şudur; komünistler her şart altında ulusal bağımsızlığı desteklemeyezler, ulusun alacağı kararı onun özgürlüğü olarak kabul etmekle beraber onaylamayabilir, desteklemeyebilirler...

Milliyet ilkesinin toplumsal ilerleme sürecinde ulaştığı doruk nokta ulus-devlet örgütlenmesi olmuştur. Ulus-devlet feodalizme karşı kapitalizmin gelişim süreciyle uyumluydu, milliyet ilkesinin somutlaşmış en ileri haliydi. Onun bu özelliği iktisadi bakımdan geri olan, kapitalizmin henüz gelişmediği, dolayısıyla uluslaşmanın geciktiği bölgelerdeki genç ulusların da yönelimini belirledi. Esasen bu nedenle Batı Avrupa karşısında geri kalan Doğu Avrupa’da da Asya’da da devletler çok uluslu olarak inşa edildiler. Milliyet ilkesinin buralardaki karşılığı görece güçlü ve örgütlü unsurlara sahip ulusların diğer uluslar üzerinde tahakküm kurması oldu. Milliyet ilkesiyle, daha doğrusu milliyetçilikle geç tanışan, bununla beraber kapitalizmin, emperyal doğası nedeniyle yaygınlaşmasına paralel milli nitelik kazanan toplumlar karşısında, sözünü ettiğimiz tahakküm zamanla “milli tahakküm” biçimini aldı. Egemen devletlerin kurucuları olan milletlerin yönetici kesimleri, milliyet ilkesinin kaçınılmaz işleviyle devrimci eğilim geliştiren bu ulusların ulus-devlet isteğine, yönelimine karşı koydular. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı bu aşamada “demokratik bir ilke” olarak genel kabul görmeye başlamıştır. Ezen ve ezilen uluslar çelişkinin dinamikleri, emperyalist devletlerin müdahalelerini de içeren biçimde bu bölgelerde süreklileşti. Ezilen ulusların tarihsel bakımdan haklı istemleri, kaçınılmaz özlemleri emperyalist devletler tarafından genellikle istismar edildi. Ezilen ulusların eğilimi, kendilerinden öncekilerin sahip olduklarına kavuşmakken emperyalist devletler bu haklı talebi bir dış müdahale aracına dönüştürdüler. Bağımlılık ilişkileri geliştirmek amacıyla bu aracı iki taraflı kullandılar.

Özetlersek eğer; üzerinde durduğumuz hak tarihin belli şartlarından kaynaklanan bir ilkenin (milliyet ilkesi) meşru sonucudur ve pratikte kesin,

“mutlak” bir niteliğe sahip değildir, her ulus kendi devletini mutlaka kuracaktır veya kurmalıdır, denemez. Tarihsel ve sınıflar savaşımı içinde değerlendirilmesi gereken bir haktan söz edilmektedir. Bu bakımdan o sadece “genel bir ulus tavrı, ulus kararı” olarak ele alınamaz. Ezilen ulus burjuvazisi için olumlu olan milliyetçilik (milliyet ilkesinden kaynaklanan akım) ezilen ulus proletaryası için (onun uluslararası veya bölgesel-ülkesel proleter dayanışma, kaynaşma gereksinimi bakımından) olumsuz bir sürecin önünü açabilir. Bu nedenle her somut durumda ulusal sorunun çözüm biçimi aynı olmaz ve yine her somut durumda ulusal tahakkümün sonlandırılmasının biçimi proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişimi, çıkarları bakımından değerlendirilir.

Bu genel arka plandan ve genel anlayıştan bağımsız tavırlar, destek yorumları Marksizm’in ruhu ile bağdaşmaz. Özel olarak ilgili referandumlara yönelik değerlendirmelerde, genel olarak ise UKKTH ilkesinin kavranışında bu “ruh bağdaşmazlığı”nın somut örneklerini gördük...

STALİN NEREDE HATA YAPIYOR? LENİN’İN MÜDAHALESİ...

Marksizm’in ruhu ile bağdaşmayan tavırların alındığı iki referandumda ya burjuva milliyetçi ya da feodal milliyetçi politikalara desteğin ötesinin düşünülmediğine tanıklık ettik. Lenin yoldaşın, Stalin yoldaşın çeşitli zamanlardaki uyarılarına rağmen proletarya açısından büyük bir boşluk yaşandığını gördük. Burjuva veya feodal milliyetçi akımların bağımsızlıkçı politikaları desteklenirken ulusal soruna sadece ulusal tahakküme karşı bir anlayışla bakıldı. Oysa bu, sorunun sadece bir yanıydı ve “bağımsızlığın” değil “bağımsızlık hakkının” veya “ayrılmanın” değil “ayrılma özgürlüğünün” konusuydu. Elbette komünistler UKKTH’nin kimi somut durumlarda ayrılma ile sonuçlanmasını, ezilen ulus tarafından bu hakkın kullanılmasını savunurlar; dolayısıyla milliyetçi politikaya rağmen ulusal hareketin talebini destekleyebilirler hatta bunu ayrılıkçı hareketin arkasında bir emperyalist devletin parmağı olsa dahi gerekli görebilirler. Ama bunu kimi somut durumlar için yaparlar, bunun şartları vardır. Kayıtsız şartsız olarak ayrılma özgürlüğünü savunmakla beraber, ayrılmayı kayıtsız şartsız desteklemezler. Şartların gerekli olduğu durumda ayrılmanın propagandasını yapmaktan da çekinmezler. Söz konusu şartlar ayrılmanın gerek ezilen ulusun gerekse de ezen ulusun halklarının devrim yönündeki hareketinin ayrılmadan olumlu etkilenmesini içerir. Bu özellik analiz edilip ortaya konmadan, kitlelere somut olarak gösterilmeden, propaganda edilmeden ayrılma tavrına destekle yetinmek proleter politikanın görevlerinden kaçmak, bunun yerine ezilen ulus burjuvazisinin ya da genel olarak bu sınıfın çıkarlarını temsil eden yöneticilerin “her türlü” talebini desteklemeyi görev bilmek anlamına gelir. Referandumlara yönelik değerlendirmelerde karşılaştığımız bu “görev bilinci” ve görev anlayışı proletaryanın çıkarlarının

ihmal edilmesinden kaynaklanmıştır, proleter sınıf duruşunun olmaması bu sonucu doğurmuştur. Proleter sınıf duruşunun olmadığı yerde iki milliyetçilikten biri, bu durumda ezilen ulus milliyetçiliği, yani gasp edilmiş hakkının peşinde olan taraf desteklenmiştir. Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı “ulusun istediği/tercih ettiği biçimde yaşama” hakkı olarak kavranıp bu hak mutlaklaştırıldığında Marksizm’den uzak tutumlar da kaçınılmazlaşmıştır. Öyleyse UKKTH’nin içeriği hakkında bir sorgulamaya gereksinim var!

Komünistlerin ulusal sorun alanında temel başvuru kaynaklarından biri, hatta en önemlisi Stalin yoldaşın Ocak 1913 tarihli “**Marksizm ve Ulusal Sorun**” broşürüdür. Bu broşürde, Lenin yoldaşın ifadesiyle, yanlış anlamalara da neden olan şu belirlemeler, değindiğimiz yanlış tavırların, daha doğrusu eksik yorumların ve tavırların kaynağı olarak değerlendirilebilir.

“Kendi kaderini tayin hakkı demek, ulusun istediği biçimde örgütlenmesi demektir. Ulus özerklik ilkelerine göre yaşama hakkına sahiptir. Ulus, başka uluslarla federatif ilişkilere geçme hakkına sahiptir. Ulus tamamen ayrılma hakkına da sahiptir. Ulus egemendir ve bütün uluslar eşit haklara sahiptir.” (Stalin, 1989, 269-270)

Oysa Lenin yoldaşın bu belirlemeye itirazı vardır:

“Ayrıca, sosyal demokrat bakış açısından, ulusların ‘kendi kaderini tayin’inden niçin ne bir federasyon ne de salt özerkliğin anlaşılacağı kolayca kavranabilir (gerçi soyut konuşulduğunda, biri gibi diğeri de ‘kendi kaderini tayin’ kavramına girer). Federasyon hakkı bir bütün olarak saçmalaktır çünkü bir federasyon iki sözleşmecî taraf arasında bir anlaşmadır. Marksistlerin federalizm savunusunu programlarına alması açıkçası olanaksızdı; bu söz konusu bile olamaz. Özerkliğe gelince, Marksistler ‘özerklik hakkını’ değil, karışık ulusal nüfus bileşimine ve coğrafi vs. koşullarda kesin farklara sahip bir demokratik devlet düzeninin genel evrensel bir ilkesi olarak özerkliğin kendisini savunurlar. Bu yüzden ‘federasyon hakkı’ gibi ‘özerklik hakkı’ nı tanımak da aynı şekilde saçma olurdu.”

Hemen belirtelim ki burada tartışma Marksistlerin federatif ilişkiyi benimseyip benimsememeleri değildir. Bilmekteyiz ki Marksistler gerek duyulduğunda federasyonu da kabul etmiş, onaylamışlardır. Burada asıl konu sorunun ortaya konuş biçimidir. UKKTH ne federasyon hakkıdır ne de özerklik hakkıdır! Bunlar “hak” kavramı içinde tanımlanamazlar. Zira bunlar çok taraflı tasarruflardır; karşılıklı iradeler, bildirimler, ikna süreçleri ve onaylar gerektirirler. “Hak” kavramı ise bunları içermez. Lenin yoldaşın ünlü “boşanma hakkı” örneği de bunu açıklar. Federasyon veya özerkliğin, soyut düşünüldüğünde “kendi kaderini tayin”e dahil olduğunu belirtirken Lenin problemin “hak” kavramında dü-

ğümlendiğini de vurgulamış olmaktadır. Stalin yoldaşın yaptığı tanım bu özel noktayı ihmal etmektedir. Bu ihmalin, dolayısıyla yanlıştın Stalin yoldaşa has olmadığını biliyoruz. Bolşevikler içerisinde bu yanlıştın önemli derecede var olduğu söylenebilir. Nitekim Lenin yoldaş 1917'deki RSDİP (B) 7. Tüm Rusya Konferansı'nda parti programında değişiklik yapma önerileri sunduğunda bu konuda da öneri sunar: *“Son olarak burada bazı yoldaşlarda ortaya çıkan fakat bildiğim kadarıyla basında ortaya atılmayan bir soruya ilişkin yanıt vermek zorundayım. Bu, programın 9. maddesi yani Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı maddesi sorunudur (...) Çoğu kez yanlış yorumlara yol açan kendi kaderini tayin yerine gayet tam bir kavram koyuyorum: “Özgürce Ayrılma Hakkı...”* (Lenin, 1998, 519)

Lenin yoldaşın “gayet tam” önerisi kavramın içeriği bakımından sorunları tamamen kaldırmaktadır. Bizim bu “yeni” kavramı kabul etmemiz ulusal sorunların çözümü bakımından çok önemli değildir. “Yeni” kavramın önemi bu gibi tartışmalarımızın seyri bakımından, Marksizm'in bu sorunu kavrayışı bakımından dikkate değerdir.

ELE ALIŞLARA DAİR BİR SEÇKİ

Ulusal sorunun çözümünde UKKTH'nin sadece ezilen ulusların kendi devletlerini kurma hakkı olduğunu kavramak temel, belirleyici yaklaşımdır. Sorunun çözümsüzlüğü, dolayısıyla ilhak, her ne biçimde ve hangi nedenle olursa olsun “kendi devletini kurma özgürlüğü”nün gasp edilmesidir. Ulusal sorunun siyasi özü budur. Lenin bu nedenle birçok yerde ilhaka karşı olmanın ezilen ulusların devlet kurma hakkını savunmak olduğunu, bunun başka bir biçimi olmayacağını vurgulamıştır. İ. Kaypakkaya'nın da yaklaşımı onun ki kadar nettir, tartışılmazdır, zira Kaypakkaya Lenin'in öğrencisidir, ondan öğrenmeyi başarmıştır.

Lenin'in öğrencisi olmaya soyunup da bunu başaramayanlar hemen her somut ulusal sorun karşısında muhakkak burjuva çözümlerin yanında yer alıyorlar. Örneğin “demokratik özerklik” anlayışı -ki buna yer yer kendimizi de dahil edebiliriz- birçok devrimci hareket tarafından “ulusun kendi kaderi” denerek desteklendi, desteklenmeye devam ediliyor. Konu ettiğimiz referandumlarda ise aynı tutum bir yerde feodal milliyetçiliğin “çözümü”ne, diğer yerde burjuva milliyetçiliğinin “çözümü”ne destek vermeye kadar vardı. Hiç kuşkusuz bu şaşırtıcı değildir. Hareketler ulusun “kendi” kararının ulusal boyunduruğun sonunu getireceğine inanıyor ve kendi görevlerini bununla sınırlandırıyorlar. Ulus “kendi kararı”nı her biçimde verebilir; biz bu kararı destekleriz diyorlar. UKKTH'den anladıkları bu! Anladıkları bu olduğu için şunları yazıyorlar:

“... 2- Bu hakkın hangi biçimde kullanılacağı yine o ulus tarafından belirlenir. Bağımsızlık, federasyon, özerklik ya da bir başka biçimden hangisinin tercih

edileceği ancak o ulus tarafından kararlaştırılabilir.” (Marksist Teori, Kasım-Aralık 2017/Sayı 29, 5)

Elbette “kendi” kaderini ulus “kendi” kararlaştıracaktır ancak bunun bağımsızlık dışı biçimlerde de olabilecek olması, kararlaştırılanın, bundan sonra “kendi kaderi” olacağı söylenebilir mi?! Marksist Teori’nin bir makalesinde formüle edilen bu “temel prensip” bir başka makalede şu sonuca götürüyor onları:

“Somut bir hareket olarak Katalonya ulusal demokratik hareketi ayrılma mücadelesini yükseltirken, tutarlı demokratizmin gereği olarak onu destekleme ve hareketin içinde Katalonya işçi ve ezilenlerinin etkisini egemen kılma tavrı, izlenmesi gereken doğru politik çizgiydi.” (agy, 74)

Sadece “kendi kaderini tayin” kavramının başka uluslarla kader ortaklığı halinde de aynı biçimde düşünülmesi yanlış yapılmıyor aynı zamanda işçi ve ezilenlerin kaderi de ulusal hareketin politikasına mahkum ediliyor. Evet, bu kesimlerin etkisini egemen kılma tavrından bahsediliyor. Fakat bunun hangi yönelimle, hangi anlayışla, hangi politikayla olabileceği üzerine söylenen tek şey “ayrılma mücadelesini tutarlı demokratizmin gereği olarak desteklemek”!

Mücadele Birliği ve Çağrı dergilerinde de aynı “temel prensip” farklı biçimlerde de dile getirilmiş:

“Ulusların kendi kaderini tayin hakkı politik bir haktır. Ezilen ulusun bağımsız devlet kurma hakkı da içinde olmak üzere kendi geleceğini kendisinin belirlemesidir... Kürt ulusu kendi üzerinde politik tasarruf hakkına sahiptir.” (Mücadele Birliği, 5-19 Temmuz 2017, 10)

“Her ulusun istediği biçimde yaşama hakkı olduğu gibi, Kürt ulusunun da istediği biçimde yaşama hakkı vardır. Özerklik, federasyon, bağımsızlık ise bu hakkın kullanma biçimleridir. “Bağımsızlık referandumu” yapılmasına karşı değiliz. Güney Kürdistan’da Kürt ulusu gelecekte nasıl yaşayacağına kendisi karar vermelidir.” (Çağrı, Temmuz-Ağustos 2017/sayı 188)

İki alıntının da UKKTH’yi “bağımsız devletini kurma da dahil federasyon, özerklik vs. hakkı” olarak değerlendirildiği görülüyor. Devamında da “ulusun vereceği ‘kendi’ kararı, UKKTH ilkesini savunuyor olmaktan ya da tutarlı demokratizmden hareketle destekleniyor.” İki yayının da ulusal sorunu “bütün ulusun ortak çıkarı” bakış açısından konu ettiğini, böylece proleter sınıf bakış açısının değerlendirmeye almadığını görüyoruz. “Demokrasi” için mücadeleyi ulusal hareketi sonuna kadar desteklemek düzeyinde kavlıyorlar. Ulusal hareketlerin burjuva karakteri dikkate alınmıyor.

Halkın Günlüğü gazetesi bağımsızlık için açık bir destek bildirmemişti. Fakat

genel süreci ve referandumu proletaryanın sınıf mücadelesindeki çıkarları bakımından değerlendirmedikten yukarıdakilerle aynı zeminde durmuş oldu ve KKTH'nin kullanılmasına karşı tepkileri ayrımsız gerici-şoven ilan ederek bu duruşunu gösterdi” Kürtlerin gasp edilmiş olan bağımsızlık hakkını kullanmalarına karşı gelişen ters orantılı her tepki gerici, ırkçı, şovendir.” (**Halkın Günlüğü, 16-31 ekim 2017/Sayı 7, 17**)

Hemen devamında Katalonların “kendi kaderlerini belirleme hakkı”nı kullanmalarına karşı olmanın da yekten gerici, köhne, ırkçı-şoven ve faşist olduğunu vurguluyor Halkın Günlüğü. Tabii ki burada kastedilenlerin kimler olduğunu ayırt edebiliyoruz. Kastedilenler için söz konusu tanımlar haklıdır. Ne var ki bahse konu hakkı tanımak ile bu hakkın kullanılmasını desteklemek arasında bir ayrım yapmaması Halkın Günlüğü gazetesinin de özde aynı hatayı yaptığını gösteriyor. Komünistlerin kimi somut şartlarda söz konusu hakkın kullanılmasına yani ulusun ayrılmasına “karşı olabileceğini”, toplumsal gelişimin ve proletaryanın sosyalizm için sınıf savaşımının çıkarlarının bunu gerektirebileceğini ihmal etmek veya yok saymak bir kavrayış problemine ya da sosyalizm perspektifinden uzak olmaya işaret eder.

Lenin yoldaş Marksistlerin bu konudaki genel tutumunu çok net biçimde ortaya koymuştur:

“Öte yandan ezilen ulus sosyalistleri, ezilen ulus işçilerinin ezen ulus işçileriyle tam ve koşulsuz, aynı zamanda da örgütsel birliğini özellikle savunmalı ve bu birliği hayata geçirmelidirler. Bu olmadan burjuvazinin çeşitli oyunlarına, ihanetlerine ve dolandırıcılıklarına karşı proletaryanın bağımsız politikasını ve başka ülkelerin proletaryasıyla sınıf dayanışmasını korumak imkansızdır. Çünkü ezilen ulusların burjuvazisi işçileri aldatmak için ulusal kurtuluş şiarlarını sürekli suistimal etmektedir: iç politikada bu şiarları egemen ulus burjuvazisiyle gerici anlaşma sağlamak için kullanmakta, (...) dış politikada ise haydutça amaçlarını gerçekleştirmek için rakip emperyalist güçlerden biriyle anlaşmaya çalışmaktadır (...)” (**Lenin, 1998, 301**)

Lenin yoldaş “ulusal kurtuluş şiarları”nın içeriği ve ezilen ulus burjuvazisinin elindeki işlevi hakkında bu çok haklı ve yerinde uyarıları yapmakla komünistlerin “her durumda” bağımsızlık hakkının kullanılmasına destek vermeyeceklerini de açıklamış oluyor. Lenin yoldaşın konu hakkındaki tezleri, çeşitli makaleleri, hazırladığı karar taslakları bu yaklaşımı tekrarlayıp durmuştur!.. O, bu uyarıları yaparken yani “bağımsızlık talebini/eğilimini hatta kararını desteklememe” olasılığının “nedenini açıklarken aynı zamanda bunun, özellikle ezen ulus proletaryasının “boyunduruk altındaki ulusların zorla mevcut devlet sınırları içinde tutulmasına karşı mücadele etmemesi ve tam da bu, ulusların kendi kaderini tayin hakkı için mücadele etmemesi” anlamına gelmeyeceğini

de vurgulamıştır. Ezen veya ezilen ulus proletaryasının birleştikleri nokta UK-KTH'yi tam olarak, kayıtsız-şartsız savunmalarıdır; bunun “ayrılma için” bir sütünlenme, destek garantisi olmadığı, olamayacağı kesindir... Hak için mücadele ile hakkın kullanımı ve kullanılması için mücadele aynı şeyler değildir. Bunlar arasındaki ayrım komünistlerin “ulus içindeki proletaryanın kurtuluş mücadelesi”ni görmesi ve bu mücadeleyi temel almasıyla ilgilidir. Eğer “ulusal hareketin içinde işçi ve ezilenlerin etkisini egemen kılma tavrı”ndan söz edilecekse bu iki mücadeleyi ayırt edebilmek şarttır!

Kendini sosyalist olarak tanımlayan birinin ulusal sorun dahil hiçbir sorunda mücadeleyi burjuvazinin ufkuyla sınırlandıramayacağı bilinir. Ancak alıntılarla gösterdiğimiz anlayış kendini bununla sınırlayan anlayıştır. Bu anlayış, sorunu ezen ulusa karşı ezilen ulusun bağımsızlık mücadelesinin çıkarları bakımından değerlendirmekle yetiniyor. Bu yetinme sosyalizm perspektifinin yetersizliğinin sonucudur. Kendini sosyalist kabul eden birinin sosyalizm perspektifine sahip olamaması kuşkusuz ciddi bir açmazdır. Ulusal sorunun çözümünü yani ulusal boyunduruktan ilhaktan kurtulmayı ulusun kendi devletini kurmasına indirgemek “milliyet ilkesi” kapsamında düşünmek, bu ilkenin doğruluğu ve en somut hali olan “ulus-devlet” fikrini savunmaktır. Ezilen ulusun halkına bir sosyalist bu anlayışla gidemez. Komünist hareket, çözümünü kendi omuzlarında bulduğu bu sorunda ezilen ulusun genel çıkarları açısından bakamaz, ezilen ulusun birliği, farklı devletlerin egemenliği altındaysa parçaların birleşmesi hedefiyle hareket edemez. Eğer bunun aksi ileri sürülecekse komünist hareketin kendi çözümü dediğimiz şeyin burjuvazinin çözümünden nasıl bir farkı olabilir? Çok açık ki perspektif aynı ise çözüm de aynı olmaktadır: “sosyalist”in sosyalizm perspektifi yok!

Oysa İbrahim yoldaş tam da Stalin yoldaşın işaret ettiği bayrakla daha ilerisini görmüş, göstermiştir: *“Her şeyden önce şunu belirtelim ki milliyeti ne olursa olsun bilinçli Türkiye proletaryası, burjuva milliyetçiliğinin bayrağı altında yer almayacaktır. Stalin yoldaşın ifadesiyle ‘bilinçli proletaryanın denenmiş olan kendi bayrağı vardır ve onun, burjuvazinin bayrağı altında safa girmesinin gereği olamaz.”* (İ. Kaypakkaya, 2012, 133)

Lenin yoldaş ulusal sorunda proletaryanın burjuva milliyetçiliğinin bayrağı altına çekilmesinin ona ihanet olacağını belirtir:

“Her türlü feodal boyunduruğu kırmak, uluslara karşı her türlü baskıya, uluslardan biri ya da dillerden biri için her türlü imtiyaza karşı çıkmak, demokratik bir güç olarak proletaryanın mutlak görevidir, milli kavgalarla karartılan ve geciktirilen proleter sınıfın mücadelesinin mutlak çıkarıdır. Ama kesin olarak sınırlandırılmış olan ve sınırları belli tarihi bir alana yerleştirilmiş bulunan çerçevenin ötesinde burjuva milliyetçiliğine yardım etmek proletaryaya

ihanet ve burjuvazinin saflarına geçmek olur. Burada çok kere çok ince olan bir sınır vardır..”

“Ulusal boyunduruğa karşı mücadele mi? Evet, elbette. Her türlü ulusal gelişme için, genel olarak “ulusal kültür” için mücadele mi? Elbette ki hayır..”

Lenin yoldaş ilhaka, KKTH'nin gaspına karşı ne kadar net ise ezilen ulus burjuvazisinin, egemenlerinin “kendi çıkarları” doğrultusunda ezilen ulus halkını peşinden sürüklemesine karşı da o kadar nettir. Ezilen ulusun bir bütün olarak (ezilen ulus burjuvazisi, hatta feodal beyleri de dahil olmak üzere) ezen ulusa karşı mücadelesi desteklenmelidir; ne var ki bu destek ezilen ulus egemenlerinin kendi çıkarları için geliştirdikleri, milliyetçiliği güçlendiren mücadeleye, bu mücadelenin taleplerine, bu yöndeki politikalara desteğe vardiırılmamalıdır. Bu noktada proletaryanın sosyalizm için sınıf mücadelesinin çıkarları ezilen ulus egemenlerinin çıkarları ile çatışır. Referandumlara yönelik değerlendirme ve yaklaşımlarda bu önemli nokta, Leninist yorumun ve tavrın belirleyici unsuru istikrarlı bir şekilde “ihmal” edilmiştir. Emperyalist devletlerin kışkırtması olsa dahi UKKTH'yi tanımaktan vazgeçilemeyeceğini, bunun bir ilke sorunu olduğunu -çünkü bu, proletaryanın sosyalizm için sınıf mücadelesinin, toplumsal gelişimin mutlak çıkarıdır- savunanlar (görüşlerini alıntıladığımız hareketler buna dahildir) ne yazık ki ezilen ulus burjuvazisinin çıkarlarını “ulusun çıkarları, talepleri veya eğilimi” adı altında desteklemişlerdir. Elbette şovenizmin dünya genelindeki gücünü ve referandumlardaki hakimiyetini düşündüğümüzde bu ciddi derecedeki olumsuzluk göze batmamaktadır; fakat bunun proletaryanın sınıf mücadelesi bakımından kesinlikle yanlış olduğu ortadadır.

İbrahim yoldaşın Şeyh Sait İsyanı üzerine yorumları bu bakımdan incelenmeye değerdir. Bu konuda TKP politikasını eleştiren İbrahim yoldaş isyanın arkasında İngiliz parmağı olduğu iddiasını da kapsayan tavrı şöyle sıralamıştır:

“... Zorla bastırma ve ezme politikasına kesinlikle karşı çıkmak, buna karşı aktif bir şekilde mücadele etmek, ... Komünist hareket birinci olarak bunun için mücadele eder.. İkincisi İngiliz emperyalizminin müdahale, iç işlere burnunu sokma politikasıyla aktif olarak savaşırdı. Üçüncüsü ... ulusun ayrılmasını ‘bir bütün olarak sosyal gelişmenin ve sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin menfaatleri’ açısından yargılar; bizzat ayrılmayı destekleme veya desteklememe yolundan bir karara varırdı. Eğer ayrılmamayı proletaryanın sınıf menfaatlerine uygun buluyorsa... işçileri ve köylüleri arasında bunun propagandasını yapar ve milli baskılara karşı mücadeleyi toprak ağalarının, mollaların, şeyhlerin vb. durumunun güçlenmesiyle bağdaştırma çabasında olanlara karşı mücadele ederdi.” (İbrahim Kaypakkaya, 2012, 130)

İbrahim yoldaşın komünist hareketin ulusal isyan karşısında alacağı tavırları açıkladığı bu kısa metinde 3. nokta tam olarak tartışmamızla ilgilidir. İbrahim UKKTH'yi tanımak konusunda pürüzsüz bir netliğe sahiptir; bunu birinci tavrıyla net biçimde gösteriyor zaten. Bununla beraber “ayrılmayı desteklemek” konusunda “somut durum incelemesi” gerektiğini ve sürecin proletaryanın sınıf mücadelesinin geliştirilmesinin menfaatleri bakımından yargılanması gerektiğini belirtiyor. Farklı devrimci hareketlerin değerlendirmelerinde böyle bir inceleme, böyle bir yargılama söz konusu olmamıştır! Bu ideolojik bir sorundur. **Devrimci, anti-şoven, ilhak karşıtı bu hareketler ezilen ulusun ulusal hareketini sonuna kadar yani bağımsızlığa, kendi devletini kurmaya, ayrılmaya kadar, sırf ulus öyle istiyor diye desteklemeyi savundular. Bunu UKKTH ilkesinin gereği olarak kavradılar.** Yazılarında her ne kadar ezilen ulusun kendi devletini kurma hakkından, özgürlüğünden söz etmişlerse de tavırlarını “kendi devletini kurma”ya destek vermek yönünde açıkladılar; süreci yargılamaya ve İbrahim yoldaşın, Lenin yoldaşın belirttiği yönden incelemeye yönelmeksizin baştan belli bir tavrıyla hareket ettiler. Oysa ayrılma tavrı UKKTH'nin bir seçeneğidir; ulus bu hakkını kullanmayabilir, ulusun bu hakkını kullanmaması toplumsal gelişimin menfaatlerine uygun olabilir; ulusa özellikle kendi sosyalistleri ayrılmama propagandası yapabilirler; ezen ulus sosyalistleri ise ayrılma hakkını sonuna kadar savunmaya devam ederler...

UKKTH'nin, “ulusun istediği gibi yaşama hakkı” olarak formüle edilen bir seçenekler zinciri olmadığını Lenin yoldaş RSDİP (B) Merkez Komitesi üyesi Şahumyan'a mektubunda şöyle açıklamış; Şahumyan bu konuda Stalin gibi düşünmektedir:

“KKTH sadece ayrılma hakkı anlamına gelmez. O, federatif bağlanma hakkı, özerklik hakkı anlamına da gelir’ diye yazıyorsunuz. Kesinlikle hemfikir değilim. O, federasyon hakkı anlamına gelmez. Federasyon, eşit olanların bir ittifakıdır; genel muvafakat gerektiren bir ittifaktır. Nasıl olur da, bir tarafın, diğer tarafın onunla muvafakatı üzerine hakkı olabilir? Bu saçma...”

“‘Özerklik hakkı’? Yine yanlış. Biz tüm parçalar için özerklikten yanayız, ayrılma hakkından yanayız (herkesin ayrılmasından yana değil!)... Ayrılma kesinlikle bizim planımız değildir. Biz kesinlikle ayrılma için ajitasyon yürütmeyiz. Genelde biz ayrılmaya karşıyız. (...)”

“Burada söz konusu olan ve olması gereken şey ayrılma hakkından başka bir şey değildir, kesinlikler değildir.” (Lenin, 1998, 117-118)

Stalin ve Şahumyan yoldaşlar “kendi kaderini tayin” kavramına, soyut düzlemde kavrayıp yanlış anlamlar yüklemiş olsalar da kesinlikle milliyet ilkesinin dar perspektifinden hareket etmemişlerdir. Onlar ulusal hareketlerin burjuva ka-

rakterine hakimdiler, milliyet ilkesiyle belirlenen ulus-devlet olma eğilimiyle aralarına net bir çizgi çektikleri kesindir. Bugün devrimci hareketler bu çizgiyi ciddi derecede önemsizleştirmişlerdir. Stalin yoldaşın uyarıları iki referandum için de dikkate alınmamış görünmektedir. Stalin’i dinleyelim:

“Ulusal hareketlerin gücü, ulusun geniş kesimlerinin -proletarya ve köylülük- ulusal harekete katılma derecesine bağlıdır.

“Proletaryanın burjuva milliyetçiliği bayrağı altında yer alıp almayacağı ise sınıf karşıtlıklarının gelişme derecesine, proletaryanın sınıf bilincine ve örgütlülüğüne bağlıdır. Sınıf bilinçli proletaryanın kendi denenmiş bayrağı vardır ve burjuvazinin bayrağı altında girmesi için bir neden bulunmamaktadır.” (Stalin, 1989, 266-267)

“Bazen burjuvazi proletaryayı ulusal harekete getirmeyi başarır ve bu durumda ulusal mücadele dışarıdan bakıldığında ‘tüm halkın’ mücadelesiymiş gibi görünür. Özünde ise daima esas olarak burjuvazinin yararına ve onun rıza gösterdiği bir burjuva mücadelesi olarak kalır.” (age., 268)

“Bu nedenle bütün ülkelerin sosyal demokrasisi UKKTH’yi ilan ediyor. Fakat bu, sosyal demokrasinin, bir ulusun tek tek ve tüm geleneklerinin kurumlarını destekleyeceği anlamına gelmez. Herhangi bir ulusa tecavüz edilmesine karşı mücadelede sosyal demokrasi, sadece ulusun kendi kaderini tayin etme hakkını savunacak ancak aynı zamanda söz konusu ulusun emekçi kesimlerinin bunlardan kurtulmasını sağlamak için, bu ulusun zararlı gelenek ve kurumlarına karşı ajitasyon yürütecektir.” (age., 269)

“(…) Elbette bu, sosyal demokrasinin, bir ulusun her talebini destekleyeceği anlamına gelmez. Bir ulus eski düzene dönme hakkına bile sahiptir, fakat bu, sosyal demokrasinin söz konusu ulusun şu ya da bu kurumunun bu tür bir kararını onaylayacağı anlamına gelmez. Proletaryanın çıkarlarını savunan sosyal demokrasinin yükümlülükleri ile çeşitli sınıflardan bileşen ulusun hakları farklı iki şeydir.

Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı için mücadelede sosyal demokrasinin hedefi ulusal baskı politikasına bir son vermek; onu olanaksız kılmak ve böylelikle uluslar arasındaki mücadeleyi ortadan kaldırmak, onu köreltmek ve asgariye indirmektir.

Sınıf bilinçli proletaryanın politikasını, ulusal mücadeleyi derinleştirmek ve körüklemek, ulusal hareketi daha ileri sürmek ve keskinleştirmek için uğraşan burjuvazinin politikasından özünde ayıran şey budur.” (age., 270)

Stalin yoldaş “kendi kaderini tayin” kavramını yanlış anlamlarda kullanmakla

beraber (“bir ulus eski düzene dönme hakkına bile sahiptir” cümlesi bu yanlıştın bir ürünüdür; böyle bir “hak”tan söz edilemez!) ulusun her kararının, kurumunun talebinin desteklenmeyeceğini hiçbir tereddüt içermeksizin belirtiyor. Çünkü o, soruna proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından bakmaktadır, çünkü o bir komünisttir...

Yakın zamandaki iki referandum UKKTH'nin nasıl yanlış kavrandığını görmek bakımından dikkate değerdir. Bu ilkenin yanlış kavranışının tarihi eskidir. Bununla beraber kavrayışın eleştirisi de eskidir. Onca net, pürüzsüz açıklamaya karşın aynı “büyük” yanlışların sürüyor olması düşündürücüdür. Her mesele gibi burada “ilk düğme yanlış iliklendiğinde” ardı arkası kesilmeyen hatalar gerçekleşiyor. Marksizm'in proletaryanın sınıf mücadelesini yükseltme temel görevinin yerini milliyet ilkesine dayanan ulusal hareketlerin mücadelesini yükseltme veya bu tür bir mücadeleyi destekleme yaklaşımı alıyor. Bu Marksizm-Leninizm adına gerçekleşiyor. Oysa Marks ve Lenin, genel olarak Marksizm ulusal hareketleri desteklerken proletaryanın sınıf mücadelesinin önünü açma şartını daima göstermiştir.

HATALAR İDEOLOJİKTİR, KÜÇÜK BURJUVA SINIF YAPISININ ÜRÜNÜDÜR

Alıntılar yaptığımız gazete ve dergi yazılarının ezen ulus tahakkümüne ve ilhaklara karşı yazılmış olmalarını önemsemediğimiz sanılmasın. Aksine bu noktadaki tavrın önemi şüphesizdir. Fakat ezen ulus milliyetçiliğine karşı mücadele ezilen ulus milliyetçiliği, bu çerçevede “milliyet ilkesi” kapsamında kaldığında proletaryanın bilinci bulandırılmış olur. Daha doğrusu, bulanık kafayla yapılan mücadele halkların kurtuluş mücadelesine zarar verir. Bu yazılarda ezilen ulus milliyetçiliğinin sınırları aşılmamıştır, milliyet ilkesi çerçevesinde hareket edilmiştir. Ezilen ulus egemenlerinin bayrağı çekilmiş ve o bayrak altında saflara girilmiştir. Eleştiriler elbette vardır ama özü değiştiren nitelikte değildir bu eleştiriler.

Referandumlara dair değerlendirmelerde, bazılarının daha ayrıntılı olmak üzere somut durumun, politikaların, süreçte yer alan kişi ve örgütlerin, devletlerin amaçlarının birçok yönüyle konu edildiğini söyleyebiliriz. Bu durumda Lenin ve Stalin yoldaşların özellikle vurguladıkları somut durum analizinin “bilgi” düzeyinde gerçekleştirildiği söylenebilir. Ne var ki bu analizin önemi, gerçek ve tam önemi alınan tavra yansımastır. Somut durum analizi ilgili hareketlere ulus-devletçi eğilimler, kişisel-aşiretsel çıkarlar hakkında yığınla veri sunduğu halde onlar bunları proletaryanın sosyalizm için sınıf mücadelesini geliştirme yönünde sentezlemeyi başaramadılar, bu belirleyici görev açıkçası boşlandı. Bunun bir tercih olduğu söylenmelidir; bu ideolojik tavrın/duruşun bir sonucudur, dolayısıyla bir tercihtir. UKKTH ilkesini ezilen ulusların, yani ulusal hareketlerin kararını desteklemeye indirgeyen, bu hakkın tanınmasını böyle

anlayan; tarihsel düzlemde milliyet ilkesinin bu sorunun oluşumundaki rolünü çözümlenemeyen, ulus-devletçiliğin her özgül koşuldaki niteliğinin aynı olmayacağını kavrayamayan ve bunu her ulus için mutlaklaştıran bir anlayışla hareket edilmiştir...

Örneğin M. Barzani'nin kendi sınıfının, hatta aşiretinin çıkarları için, üstelik kişisel arzular içinde (bunların sınıf çıkarlarıyla uyumlu olduğu gözardı edilmemelidir) hareket ettiğini, ulus içi demokrasiyi önemli ölçüde yadsıdığını, egemen devletlerle kendi hesabına işbirliği içinde olduğunu tahlil ettiler; aynı zamanda referandumun anti-demokratik niteliğini, dış desteğe de dayanan güç gösterisi özelliğini ortaya koydular. Buna rağmen referandumda ayrılmayı, yani bağımsızlığı desteklemek gerektiğini ileri sürdüler! UKKTH'yi savunmakla yetinmediler, ulusun kendi kaderini tayin etmesini, bağımsızlığı onaylamasını (oylamak değil, onaylamak. Bu ikisi arasındaki fark belirleyici önemdedir) savundular. Üstelik bu tavrı açıklayıp devamında bunun nedenini ortaya koyan bir çaba da harcamadılar. Bu tavrın ezilen ulus halkına, genel olarak işçi ve emekçi kesimlere kurtuluşları yolunda nasıl bir katkı sunacağını anlatmadılar. Bağımsızlık sürecinin ve bağımsızlığın sınıflar mücadelesini nasıl daha ileri bir seviyeye çekeceğini göstermediler. Bağımsızlığı elde edecek bölgede devrimin koşulları mı oluşacaktı? Bu bölgede devrimci hareketin hızla geliştiğine veya ayrılma sonucunda hızla gelişeceğine yönelik emareler mi vardı? Ayrılık sürecine önderlik edenlerin, başarılı olmaları halinde proletarya lehine hareket edeceklerine dair kararları, anlayışları mı vardı? Veya ezen ulus halkının devrime yönelmesi için, bağımsızlık bir işaret fişegi mi olacaktı? Bunların hiçbirisi yoktu. Zaten bunların hiçbirisi ileri sürülmedi. Sadece, UKKTH'nin mutlak bir sonucu olduğunu kabul ederek referandumlarda "evet" için çağrıda bulundular! Milliyetçi akımın, hatta IKBY'nin feodal milliyetçiliğinin bağımsızlık politikasını desteklemeyi "devrimci" politikanın bir gereği gibi kavradılar. Böyle bir sonuca ulaşmış olmaktan hareketle UKKTH'yi sorgulamayı da düşünmediler. Sözü ettiğimiz "tercih" dolayısıyla ideolojik duruş problemi buralarda kendini ele vermektedir.

Somut koşulları daha farklı olmakla beraber aynı eleştirimiz Katalonya'daki referandum için de geçerlidir. Katalan burjuvazisinin halk kesimlerini de peşinden sürükleyerek İspanya işçi sınıfının ortak geleceği için, özel olarak Katalonya'da, genel olarak İspanya'da devrimin önünü açan, devrime ivme kazandıran bir bağımsızlık mücadelesi içinde olduğu anlatılmadı. Ya da böyle düşünülmediği için mi "referandumda evet" dendi bilmiyoruz. Fakat UKKTH için bu çağrının yapıldığını biliyoruz. Çünkü, onlara göre "nasıl yaşayacağına ulus karar vermelidir, o halde evet!" Evet, bağımsızlık kararını ulus kendi vermelidir ama bunun neden "bağımsızlık lehinde" olması gerekiyor? Cevap verilmeyen ya da verilen cevabın "soyut" olduğu soru bu!.. Marksist Teori'de Katalan

burjuvazisinin bağımsızlık yönünde hareket etmediğine dair veriler konu ediliyor. Fakat bağımsızlık referandumuna burjuva milliyetçi partilerin önderlik ettiği gerçeğini reddetmiyor. Kuşkusuz Katalonya'nın bağımsızlığından çıkarı olmayan burjuva kesimler vardır. Çünkü İspanya'daki koşullar Doğu Avrupa ve Asya'daki genel koşullardan "özü" itibariyle farklıdır. Kapitalizmin görece gelişkin olduğu, üretim araçlarının kapitalizm yönünde gelişimi için bağımsızlığa esasen gereksinim olmadığı bir bölgede ezilen ulus burjuvazisinin özellikle temkinli davranması, eldekini yitirme endişesi yaşaması, tekellerin/egemen devletlerin eğilimini temel alması anlaşılır olmalıdır. Bununla beraber aynı sınıf içinde milliyet ilkesiyle hareket eden unsurların varlığı da şüphesizdir ki sürece yön verenin bunlar olduğu da bilinmektedir. Bu kesimin Katalan halkını ulusal harekete, bağımsızlık mücadelesine çektiği ve böylece "dışarıdan bakıldığında tüm halkın mücadelesi" algısına sebep olduğu söylenmelidir...

Özetle, iki referandum için de somut durum, proletaryanın sosyalizm yönündeki mücadelesinin gelişimi için "referandumda hayır" demeyi gerektirirken devrimci hareketler bunun aksini ortaya koymadan "evet" demek gerektiğini savundular. Burjuva milliyetçiliğinin ve diğer yerde feodal milliyetçiliğin bayrağı altında toplanmayı, birleşmeyi devrimci politika olarak tanıttılar, propaganda ettiler.

Bağımsızlık referandumlarının sahiplenilmesi, savunulması, başından itibaren vurguladığımız gibi farklı bir konudur. İki referandum da şovenizmin, ilhakçı anlayışların saldırısına uğradığı ölçüde demokrasi doğrultusunda sahiplenilmesi ve savunulmalıydı. Bununla beraber referandumlarda bağımsızlık yanlısı tutum somut gerekçelerle açıklanmalıdır. Marks, İrlanda sorununda görüş değiştirdiğinde bunun gerekçesi İngiliz işçi sınıfının sınıf mücadelesinin önündeki bir temel engelin kalkmasıydı, yoksa ulusal harekete yönelik "hakkın mutlak uygulanması" anlayışından kaynaklanan bir desteği söz konusu bile değildir... Lenin yoldaştan öğrenelim bu süreci:

"Başlangıçta Marks, ezilen ulusun ulusal hareketinin değil, ezen ulus içindeki işçi hareketinin İrlanda'yı kurtaracağına inanıyordu (...)

Fakat olaylar öyle gelişti ki İngiliz işçi sınıfı, oldukça uygun bir süre liberallerin etkisine girip onun uzantısı haline geldi ve liberal bir işçi politikasıyla bizzat kendi boynunu vurdu. İrlanda'da burjuva kurtuluş hareketi güçlendi ve devrimci biçimler aldı. Marks kendi anlayışını gözden geçirir ve düzeltir. 'Başka bir halkı boyunduruk altına alması bir halk için nasıl bir talihsizliktir! İngiliz işçi sınıfı İrlanda İngiliz baskısından kurtulmadıkça kurtulamayacaktır!..' "
(Lenin, 1998, 250)

Lenin yoldaşın, Marks'ın görüş değiştirmesini konu ederken onun, temelde

proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişmesini izlediğini de özellikle belirtiyor:

“Kişi bu ilkenin (federasyon ilkesi -bn-) kesin düşmanı, demokratik merkezîyetçiliğin yandaşı olabilir, fakat tam demokratik merkezîyetçiliğe giden biricik yol olarak federasyonu ulusal hak eşitsizliğine tercih edebilir. İşte bu bakış açısından hareketle merkezîyetçi Marks, İrlanda ile İngiltere arasında bir federasyonu bilir, İrlanda'nın İngiltere tarafından zorla boyunduruk altında tutulmasına yeğlemiştir.” (Lenin, 1998, 300)

“Merkezîyetçi Marks” tanımı sosyalizm hedefinin, İngiltere özelinde farklı ulusların bir devlet çatısı altında kaynaşması hedefinin, proleter kurtuluş sürecinin karşılığıdır. Bu hedef olmadan ne federasyon, ne bağımsızlık, ne de özerklik savunusu Marksizm’e uygundur...

Lenin yoldaş Marks'taki görüş değişikliğinin teorik öncüllerini de benzer bir yaklaşımla açıklamıştır:

“Marks'ın bu sonucunun teorik öncülleri nelerdir? İngiltere'de burjuva devrimi genelde çoktan tamamlanmıştır. Fakat İrlanda'da henüz tamamlanmamıştır; ancak şimdi, yarım yüzyıl sonra, İngiliz liberallerinin reformlarıyla tamamlanıyor. İngiltere'de kapitalizm, Marks'ın başlangıçta beklediği gibi hızlı devrilmemiş olsaydı, o zaman İrlanda'da burjuva-demokratik, genel ulusal bir harekete yer kalmazdı. Fakat bu hareket bir kez ortaya çıktıktan sonra Marks İngiliz işçilerine onu destekleme; ona devrimci bir itilim vermeyi ve kendi öz örgütlülüklerinin çıkarına onu tamamlamayı öğütüyor.

“... Federalizmin ilkesel karşıtı olmasına rağmen Marks, bu durumda, eğer İrlanda'nın kurtuluşu reformist değil, devrimci yoldan, İngiliz İşçi sınıfı tarafından desteklenen İrlanda'daki halk kitlelerinin hareketi sayesinde gerçekleşecek olursa, bir federasyonu bile onaylamaya hazır. Tarihsel görevin yalnızca böyle bir çözümünün, proletaryanın çıkarları ve hızlı bir toplumsal gelişme için en elverişli yol olacağına kuşku yoktur.” (Lenin, 1998, 250-251)

Marks'ın “ayrılmayı” desteklemesinin nedeni UKKTH'yi savunması veya ulusun, kaderini belirlerken benimseyeceği yolu desteklemek gerektiğini düşünmesi değildir. Marks UKKTH'den tamamen bağımsız olarak, “böyle bir çözümün proletaryanın çıkarları ve hızlı bir toplumsal gelişme için en elverişli yol” olması durumunda ayrılmayı destekleyen bir tavır geliştirmiştir. Lenin yoldaş, bu tavrın teorik öncüllerini açıklarken somut oluşumun Marks tarafından nasıl ele alındığını gösterdiğinde yine aynı “şartı” temel almıştır, Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nı tavrın bir nedeni olarak göstermemiştir. Bu ilkesel hak ulusun devlet kurma hakkını garanti eder ama ayrı bir devlet kurmayı destekleme tavrını garanti etmez. Sınıf bilinçli proletarya UKKTH'yi tam olarak

savunmakla beraber ayrılıkçı hareketi, bağımsızlık amacını yani ulus-devlet eğilimini desteklemeyebilir, hatta genellikle desteklemez...

Kendilerinden alıntılar yaptığımız hareketler Irak'ta ve İspanya'daki referandumlarda ezilen ulusların ulus-devlet kurma hakkı gasp edilmiş, ilhaka uğramış ulusların) bağımsızlık eğilimlerini neden desteklediler? Yazıları incelediğimizde değerlendirmelerde Lenin yoldaşın işaret ettiği “proletaryanın çıkarları ve hızlı bir toplumsal gelişme için elverişli koşullar” üzerinde hiç durulmadığı görülür. Üzerinde durulan konular UKKTH, ilhak gerçekliği, ulusların genel çıkarları (ulusal çıkarları), ezilen ulusun kendi kaderini belirlemedeki egemenliği, ulusların özgün tarihçeleri ve şoven-ırkçı-gerici saldırılar olmuştur. Bu konuların ayrılmayı destekleme tavrını belirlemede neredeyse hiç fonksiyonu yoktur-olmamalıdır. Eğer aksi iddia ediliyorsa “milliyet ilkesi”nin temel alındığını, sınıf mücadelesinin temel alınmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bu konuda Marksist Teori'nin 29. sayısında, Bağımsızlık Referandumu başlıklı değerlendirme yazısında, sonuçlar maddelendiğinde “toplumsal gelişme lehine” kimi olgulardan söz edilmiş. Aradaığımız yanıtı yakın olması nedeniyle, bu olguları ele almayı gerekli görüyoruz. Bu “olgular”ın neler olduğu incelendiğinde proletaryanın mücadelesini konu eden bir tespit olmadığı görülecektir; tam aksine bu başlık altında referandum sonucuna saldırılarla beraber yaşanan teslimiyetin “ders”lerinden bahsedilip halkın kendi deneyiminden öğrenmesi konu edilmiş. Dolayısıyla ayrılmanın proletaryanın sınıf çıkarlarına uygun bir gelişme olduğunu gösterme çabası söz konusu bile değil... Marksist Teori referandumun, saldırıların nedeni olmadığını; dolayısıyla saldırılar ve bunun sonucunda meydana gelen teslimiyet ve kayıplar nedeniyle “referandum hakkı”na yönelen olumsuz eleştirileri mahkum ederken haklıdır. Bu noktada sorun UKKTH'yi savunmaktır, referandum da bunun somut biçimidir. Ancak referanduma yön veren amacı, referandumda “evet” politikasını, bunun sonucu elde edilen %93'lük bağımsızlık isteğini ve saldırılarla beraber netleşen ulusal dağınıklık sorununu “toplumsal gelişme lehine” sonuçlanmış gibi değerlendirmekte haksızdır. Bu “olgular”ın dolayısıyla referandumun toplumsal gelişmeye hizmet ettiği nasıl ileri sürülüyor?

1- “5-... emperyalistlerden medet umulamayacağı... sorunlarını ancak kendi gücü ile çözebileceği... deneyimle(n)di.

2- “6- Burjuva oligarşik sistemle daha fazla ilerlenemeyeceği ortaya çıktı. (...) Halkçı olanla burjuva olanın ayrışması hızlandı.

3- “8- Dört parçanın birliği ve ortak kurtuluş fikri canlandı (...)

4- “9-... demokratik halk iktidarı inşasının çürümüş ve savaş azmini yitirmiş

Güney'e karşı, halkçı bir alternatif olarak öne çıkarılmasının olanakları arttı.

5- "10- Bütün bunların sonucu olarak, yeni devrimci dinamiklerin ortaya çıkmasının koşulları oluştu." **(Marksist Teori, sayı 29, 20)**

Bağımsızlık ilanını amaçlayan referandumun "evet" yönünden desteklenmesini savunan bir yaklaşımın ortaya koyduğu bu sonuçlar Leninist bakış açısından bahsedilen tavır için yeterli midir?

Bu sonuçların ortaya koyduğu makalede referandumda hangi yönde oy kullanılması gerektiğine dair bir tespit bulunmuyor fakat Marksist Teori'nin görüşünün bu yönde olduğu biliniyor. Dolayısıyla "dile getirilen sonuçlar bu görüşü desteklemekte midir?" sorusunu sorabiliriz.

Referandumun koşulları, önderliği üzerine yazılanlar sürecin feodal milliyetçi politikalarla yönetildiğini tartışmasız biçimde gösteriyor. O halde bağımsızlık halinde "toplumsal gelişmenin ivme kazanacağı, sınıf mücadelesinin özgürleşeceği, proletaryanın sınıf savaşımının yükseleceği" iddia edilemez. Aksine bağımsızlığın egemen başka devletlerin sırtına dayandığı öngörülmektedir ki bu mevcut sınıfsal ilişkilerin süreceğini tespit etmek anlamına geliyor. Zaten "sonuçlar" incelendiğinde sürecin bu yönden değerlendirilmediği hatta bu yönde bir gelişmenin tespit edilemediği anlaşılıyor. Sonuçlar ezilen ulus milliyetçiliği için, ulusal kurtuluşun dar-milliyetçi biçimi için olgunlaştığı iddia edilen koşulları içeriyor. "Dört parçanın birliği", "ortak kurtuluş fikri" ve "halkçı alternatif" denilen "kurtuluş yolu" ulus-devletçi anlayışın, ulusalcılığın biçimleridir. Bunun Leninist olduğu iddia edilemez. Lenin'in uyarısını hatırlamak gerekir: "... *Buradan Marksistler için, ulusal sorunun tüm kısmi alanlarında en kararlı ve en tutarlı demokratizmi savunma mutlak görevi doğar. Bu esas itibarıyla negatif bir görevdir. Fakat proletarya milliyetçiliği desteklemekten daha öteye gidemez, çünkü buradan itibaren milliyetçiliği güçlendirmeyi amaçlayan burjuvazinin 'pozitif' faaliyeti başlar.*" **(Lenin, 1998, 151)**

Dört parçanın birliğinin proletaryanın çıkarları bakımından, sosyalizm için sınıf mücadelesinin geliştirilmesi bakımından bir görev olduğu söylenebilir mi? Böyle bir görev burjuvazinin ya da mevcut egemen sınıfların çıkarlarına hizmet etmez mi? Bu kesimlerin ezilen ulustan olmaları bu görevin milliyetçiliği güçlendirme faaliyeti olduğu gerçeğini ortadan kaldırır mı? Elbette ezilen ulus milliyetçiliği böyle bir görev için çalışmayı savunur. Buna saygı duyulur. Fakat bunun farklı uluslardan işçi sınıfının birliğini dışlayan bir görev olduğu da açıktır...

Özetle referandum hakkının UKKTH temelinde, tamamen bir hak olarak savunulması Leninist olmakla beraber; bu savunuyu referandumdaki

bağımsızlık eğilimine desteğe taşımak ve hatta çıkan sonucu dört parçanın birliği fikrinin gelişmesi bakımından olumlu Leninizm’le, Lenin’in ulusal soruna dair tezleriyle bağdaşmamaktadır.

İki referandum sürecinde de devrimci hareketlerin, daha tam ifade edersek devrimci ulusal hareketlerin önderliği yoktu. Önderlik eden hareketler toplumsal koşulların ilerlemesi, sosyalizm için proletaryanın sınıf savaşımının gelişmesi lehine hareketler değildi. Bu özelliklerin bulunmadığı koşullarda komünistlerin UKKTH’yi kayıtsız-şartsız savunmakla beraber birliği temel almaları, birliği savunmaları gerekir. Katalonya için de IKBY için de proletaryanın çıkarlarına uygun olan politika sadece bu olabilirdi. Bu politika her türden milliyetçiliğe karşı olmakla beraber, ezen ulusun egemenlerinin saldırısı nedeniyle esasen şovenizme karşı aktif olarak uygulanmalıydı...

Dünyanın hiçbir yerinde proletaryanın bayrağı yerine başka bayrakların altında saflara girmenin gereği olmamalıdır. Proletaryanın denemiş kendi bayrağı vardır. Sınıf bilinçli proleterler bu bayrağı yükseltmelidir. Milliyetçiliğin hiçbir türü kurtuluşun yolunu açmamaktadır. Ezilen ulus milliyetçiliğinin de “halkçı” görünümü yanıltıcı olmamalıdır. Kuşkusuz ezen ulus milliyetçiliğine karşı ulusların tam hak eşitliği temelinde verilen ulusal mücadelelerin yanında yer almakta tutarlı demokratizmin, dolayısıyla proletaryanın da görevidir; Lenin’in tam ifadesiyle mutlak görevidir. Bu görevin Özgürce Ayrılma Hakkı temelinde kavranması, milliyetçiliği güçlendiren noktalara götürülmemesi, soyut ve karşılıksız hak tanımlarından uzak durulması ders çıkarılması gereken noktalardır.

KAYNAKLAR

Lenin: Ulusal Sorun ve Sömürgeyel Ulusal Sorun Üzerine, İnter Yayınları (1998)

Stalin: Eserler, Cilt 2, İnter Yayınları (1989)

POLEMİK

PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ VE
MARKSİST TEORİ'NİN BİÇİMSELLİĞİ

■ PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ VE MARKSİST TEORİ’NİN BİÇİMSELLİĞİ

Marksist Teori’nin 32. sayısında “Enternasyonalizm Biçimi Tarihsel Döneme Göre Değişir” başlığıyla “Gerçek Enternasyonalizm Nedir?” başlıklı yazımıza dair Yücel Yıldırım imzalı bir eleştiri yazısı yayımlandı.

MT yazarı Y. Yıldırım hareket noktası olarak yazımızı ele almış görünse de “gerçek enternasyonalizm”i irdeleyen yazımızın içeriğinde ve kapsamında bulunmayan konulardaki eleştirileriyle aslında kafasında kurduğu ilişkilerle, oluşturduğu yargılarla neredeyse yazı ile hiç yüzleşmeden, kendi tanımı, iddiası olan “yeni yönelimimiz”le hesaplaşmıştır. Bu hesaplaşma o kadar problemlidir ki içerdiği yanlışları alt alta dizmek dahi zaman alır. Böyle bir hesaplaşma hiç kuşkusuz faydasızdır. Buna karşın, olası tahribatı nedeniyle bu “hesaplaşma”ya yanıt vereceğiz.

Daha yazının başında, isim vermeden “Marksist-Leninist komünist”leri, yani kendilerini acil eleştiriye tabi tuttuğumuzu iddia ederken, enternasyonalizmi kavrayıştaki bir temel probleme işaret eden makalemizi “HBDH’den ayrılma gerekçesini içeren bir yazı” olarak gösterirken Y. Yıldırım yazımızın çok dışındadır. Enternasyonalizm konulu makalemizin ne HBDH’den çekilmenin gerekçesini açıklama gibi bir içeriği var ne de kendilerini acil bir eleştiriye tabi tutma özelliği! Bu makale HBDH’nin kuruluşundan da önce yazılmıştır ve kendilerini de kapsamakla beraber (zira eleştirdiğimiz anlayışa bu arkadaşlar da farklı bir biçimde sahiptirler) makalenin asıl hedefi içimizdeki yanlış anlayıştır! HBDH ile hiçbir ilgisi olmadığı halde, sırf kendisi öyle bir bağ kurmayı becerebildiği için; kendisinin tanımıyla Marksist-Leninist komünistleri hedeflemediği halde sırf kendisi öyle sandığı için makalenin niyetini, amacını böylesine çarpıtmak akla ziyan bir davranıştır. O kadar akla ziyan ki bu davranış, Y. Yıldırım’ın bu iddialarını doğrulayacak tek bir doğru alıntı dahi yapamamasına ve tek bir haklı, yerinde, cevaba layık eleştiri üretmemesine sebep olmuştur. “HBDH’nin kuruluşundan da önce yazılmış, esas hedefi içimizdeki yanlış anlayışı eleştirmek olmuş bir makale” dedikten sonra Y. Yıldırım’ın “onca” iddiası boşluğa üflenmiş sözler olarak mahkum oluyor, anlamsızlaşıyor, kâle alınmaz laflara dönüşüyor. Denecek ki “kişi makalenin zamanını ve amacını bilmeyebilir, ayrıca bu durum bütün eleştirileri haksız da kılmaz.” Elbette, zaten biz de makalemizi savunmanın ötesine geçip Y. Yıldırım’ın “kafasında” şu veya bu sebeple oluşmuş bazı eleştirilere yanıtlar vereceğiz. Fakat buradaki akla ziyan davranışın da altı çizilmeli. Polemiklerimizin somut dayanakları, tanıtlanabilir

gerekçeleri, üzerinde karşılıklı yorumla yapılabilecek nesnel özellikleri olmalıdır. Birimizin uydurmaları, yakıştırmaları, saçmalıkları ile polemige boğulmamalıyız. “M-L komünist” etiketi en azından akla uygun, gerçeklerden beslenen fikirler yaratma çabasını hak etmelidir.

“Gerçek Enternasyonalizm”i Lenin yoldaştan hareketle ortaya koymaya çalıştığımız yazının içeriğinde ve kapsamında yer almadığı halde HBDH’den çekilme ile ulusal hareketle ilişki konularını Y. Yıldırım’ın haksız ve yanlış eleştirileri nedeniyle burada tartışacağız. Bu konuların “enternasyonalizm” ile direkt ilgili olmadığını, Y. Yıldırım’ın kurguları sonucunda bu tartışmaya girdiğini, tartışmamızın özünden ayrı olarak bunlara yer verdiğimizizi özellikle belirtmek istiyoruz. Bunun devamında enternasyonalizmi nasıl kavradığımızı, çarpıtmalara da yanıt vererek yeniden anlatacağız.

UYDURMA GEREKÇENİN TALİHSİZLİĞİ

Y. Yıldırım hiçbir ilgisi olmadığı halde “HBDH’den çekilmenin başlıca gerekçesi yapılan temel bir görüş üzerinden” (agy, sf. 17) kendilerini eleştirdiğimizi tespit ederken hangi görüşümüzü böyle değerlendirmektedir? Bizim “gerçek enternasyonalizm” olarak Lenin tarafından ortaya konulan görüşümüzü! Ona göre bu görüşümüz “HBDH’den çekilmenin başlıca gerekçesi”dir. Bunun aslı var mıdır? Bu doğru mudur? Kısa bir analizle bu iddiayı sorgulayalım:

Lenin’den yaptığımız alıntıda şöyle deniyor: “sadece tek bir gerçek enternasyonalizm vardır: kendi ülkelerinde devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmede özverili çalışma...” Alıntının devamını sonraya bırakalım. Temel görüşün esası budur. Peki HBDH’den çekilmenin gerekçesinin bu olması mümkün müdür? HBDH ülke devrimini hedefleyen bir oluşum değil midir? Programında bu iddia açık olarak var, o bu devrimin önderliği olarak ilan edilmiştir! O halde bizim görüşümüz bu iddiayla tam bir uyum içindedir. Bunun “çekilme” gerekçesi olması mantıksız değil midir?

Alıntının devamına geçelim: “istisnasız tüm ülkelerde aynı böyle bir mücadeleyi, aynı böyle bir çizgiyi ve sadece böyle bir çizgi (propaganda yoluyla, manevi ve maddi yardım yoluyla) desteklemek.” HBDH’nin bu temel görüşle çeliştiği söylenebilir mi? Çünkü o, belki “istisnasız tüm ülkelerde” değil ama belli bir bölgede bulunan ülkelerdeki devrimleri propaganda yoluyla, maddi ve manevi yardım yoluyla destekliyor, desteğini olabilecek en ileri seviyeye taşıyacağını da taahhüt ediyor! “Temel bir görüş” olarak bu enternasyonal görüşün HBDH’den çekilmenin gerekçesi olmadığı, olamayacağı açık değil mi?

Bahse konu yazımızdan ve açıklamalardan da bizim “gerçek enternasyonalizm”i HBDH’den çekilme gerekçesi olarak gösterdiğimizi somutlaştıracak tek

alıntı sunulamaz. Neden? Çünkü savunduğumuz görüş HBDH'nin temel iddialarıyla çelişmiyor. Görüşümüz, Lenin yoldaşın formülasyonu olarak gayet açık, basit ve anlaşılırdır. HBDH ülke devrimini, aynı zamanda bir bölgesel devrimin parçası olarak gerçekleştirmek görevine soyunduğuna göre bizim “gerçek enternasyonalizm”i buna katılamamanın gerekçesi yapmamız nasıl savunulabilir, bırakalım savunmayı nasıl düşünülebilir? Biz ne düşündük, ne de savunduk. Fakat Y. Yıldırım'ın aklına bu nasıl olmuşsa gelmiş! Gelmiş ama bize bunun nasıl gerçekleştiğini açıklamamış! Biz hiçbir yerde HBDH'yi enternasyonalizm bağlamında tartışmadık. Çünkü ondan önce HBDH'nin niteliği tartışmalıdır. Komünist olmayan, komünist bir çizgi üzerinde kurulmayan, komünistleri içermeyen ve içermeye de uygun olmayan bir oluşum “enternasyonalizm” bağlamında tartışılmaz! Y. Yıldırım bizim “enternasyonalizm”i komünistlerin birliği, anlayışı olarak kavradığımızı bile anlamaktan uzaktır. HBDH “revizyonist bir fikrin” ürünüdür. Tam da bu nedenle “gerçek enternasyonalizm”le “hiçbir” ilgi kurmadan tarafımızca uygun bulunmamıştır.

O, KP'nin misyonunu, bu anlamda proletaryanın devrim için zorunlu olan hegemonyasının biricik unsurunu reddeden, KP önderliğini gerekli görmeyen, devrime önderlik için herkesi bir cephe içinde birleştirmeyi uygun gören, devrim anlayışı farklı, devrime önderlik anlayışı, devrim güçleri ve cephesi anlayışı farklı, faşizm, temel mücadele yöntemleri, stratejisi vs. farklı revizyonist bir birliktir. Kendini bir eylem ve güç birliği olarak değil amacı, programı vb. bütün şartlarıyla devrim hareketi olarak tanımlamış, örgütlemiştir. Dolayısıyla üyelik, KP'nin varlık nedenine gölge düşüreceğinden; onun ideolojik-politik hattını yadsıyan, temel görüşlerin yerine revizyonist-reformist görüşleri yerleştiren bir birliğin parçası haline getireceğinden reddedilmiştir. HBDH bu özellikleri nedeniyle proletarya enternasyonalizmini zaten temsil edemez. Ancak bizim ona yaklaşımımızın başlıca gerekçesi enternasyonalizm değildir. Bu yaklaşımımızın en fazla dolaylı bir sonucu olabilir ama nedeni değil.

Y. Yıldırım yukarıda ifade ettiğimiz yaklaşımımızı pragmatist, sosyal-şoven yanılığın gizlemek amacıyla öne çıkardığımızı, bahane ettiğimize inanıyor. Yani gerçekler ile ilgilenmiyor. Bu tür şeyler (ilkeler, devrim, KP, önderlik vb.) kendisi için pragmatist politikanın bir aracı olduğundan başkalarının üzerinde durup ısrarla savunması ona anlamsız geliyor. O yüzden bunlarla karşılaştığında “yine mi ilkeler”, “yine mi KP/önderlik”, “şurda politika yapıyoruz” diye yakınmaya başlıyor. Bunlar onun için belirleyici değil, bir şeyleri gizleme “bahanesi”dir! Ama Y. Yıldırım inanıyor diye savunduğlarımızı savunmaktan vazgeçecek, onun inancını bileyeceğiz diye, ilkelerimizi, temel görüşlerimizi, çizgimizi, KP anlayışını burjuva politikasına kurban edecek değiliz.

YANLIŞ NEDEN, YERSİZ ELEŞTİRİ

Y. Yıldırım'ın aklına nasıl olmuşsa gelmiş bu “HBDH'den çekilmenin başlıca gerekçesi olan temel görüş üzerinden acil eleştiri”mizin amacının “esasen Kürt özgürlük hareketiyle az çok uzun süreli ve yakın bir ittifaka girmemek” olduğunu iddia ediyor hemen devamında. Hem de hiçbir ilişki kurmadan, açıklama yapmadan, iddiasını kanıtlayan, doğrulayan bir veri sunmadan bilindik yaftaları üzerimize yapııştırıyor.

“Kendilerine yönelik acil eleştiri”miz olsa olsa bu içeriksiz, mesnetsiz polemik tarzını terk etmeleri olabilir. Bundan başka bir “acil eleştiri”miz olmaz ve geçmişte de olmadı. HBDH enternasyonalizmin bir konusu olmadığı gibi Kürt Ulusal Hareketi'yle ilişkilenenin, onunla ittifak oluşturmanın, yan yana yürümenin tek biçimi, yegane göstergesi de değildir. HBDH nitelik olarak da nicelik olarak da bunun ötesinde bir kuruluştur. Bizim KUH ile ilişkimiz ulusal soruna dair temel görüşlerimizle, ilkelerimizle, politikamızla belirgindir. Onunla ezilen ulusun ezen ulusun her türden baskısına, ayrıcalığına karşı verdiği mücadelede “tam” olarak yan yanayız, birlikteyiz! Bu mücadelenin ötesinde ise yollarımız önemli ölçüde ayrılmaktadır. Y. Yıldırım “Kürt ulusal özgürlük hareketinden ayrı durulursa Türk emekçi kitleleri arasında gelişmenin hızlanacağı”na dair bir fikir veya düşünce içinde olduğumuzu ileri sürerken bu yaklaşımımızı temel alırsa kendileriyle tartışabiliriz. O da bize bunun “pragmatist sosyal-şoven” bir yanığı olduğunu anlatma şansı ve olanağı elde eder. Kendisine İbrahim'in Lenin'den alıntıyla net biçimde sunduğu sınırı burada hatırlatmakla yetiniyoruz: “*feodal uyşukluktan çıkan yığınların uyanışı ileri bir şeydir, nasıl ki bu yığınların halkın egemenliği uğruna, ulusun egemenliği uğruna her türlü baskıya karşı mücadelesi de ilerici bir şeyse, Marksist'in en kararlı ve en tutarlı demokratizmi milli meselenin bütün yönlerinde MUTLAK savunma görevi buradan gelmektedir. BU ÖZELLİKLE OLUMSUZ BİR GÖREVDİR. Proletarya, milliyetçiliği desteklerken aşırı davranışlara gidemez. Çünkü daha ileride milliyetçiliği güçlendirmeyi hedef tatan burjuvazinin olumsuz eylemi başlar.*

“*Her türlü feodal boyunduruğu kırmak; uluslara karşı her türlü baskıya, uluslardan biri ya da dillerden biri için her türlü imtiyaza karşı çıkmak demokratik bir güç olarak proletaryanın mutlak görevidir, milli kavgalarla karartılan ve geciktirilen proleter sınıfın mücadelesinin mutlak çıkarınıdır. Ama kesin olarak sınırlandırılmış olan ve sınırları belli tarihi bir alana yerleştirilmiş bulunan çerçevenin ötesinde burjuva milliyetçiliğine yardım etmek proletaryaya ihanet ve burjuvazinin saflarına geçmek olur. Burada çok kere çok ince olan bir sınır var:*

“*Ulusal boyunduruğa karşı mücadele mi? Evet, her türlü ulusal gelişme için genel olarak ulusal kültür için mücadele mi? Elbette ki hayır..*”

İbrahim'in Lenin'den aktardığı bu yaklaşım ulusal hareketle ilişkimizin deksenidir. Bunun haricinde ilişkilene biçimlerini belirleyen bir eksen, bir temel düşünce, dolayısıyla bunlardan beslenen bir fikrimiz de yoktur! Bu nedenle HBDH üyeliğinin reddedilmesi kararının ulusal hareketten ayrı durmak fikrinden kaynaklandığı iddiası boş bir suçlamadır. Ulusal hareketten uzak durmak, onunla yan yana gelmemek gibi bir anlayışımız bulunmamaktadır. Bizce bunu belirleyecek tek kıstas “Özgürce Ayrılma Hakkı”nı “tam” olarak savunmaktır. “Türk emekçi kitleleri arasında gelişmenin hızlanacağı” yanılığının şovenizmden kaynaklanmasının temel nedeni ezilen ulusun ayrılma hakkına şu veya bu biçimde karşı çıkmak, engel çıkarmak olabilir. Örneğin bu hak “geçmişte kalmış bu ilkenin bugün ileri sürülmesi ne gerçekçidir ne de doğrudur” dendiğinde Türk emekçi kitlelerindeki şoven duyarlılık dikkate alınmaktadır! Bizim bu söyleme en başından beri karşı olduğumuzu Y. Yıldırım bilmelidir. “Demokratik Özerklik”in bir çözüm olarak savunulmasını tam da bu hak ötelendiği, hatta inkar edildiği için doğru bulmadık. Özerkliği UKKTH adına savunanlara “bu yol bu çözüm UKKTH değildir, zira o sadece ayrılma hakkıdır; ne federasyon ne özerklik ulusun kendi kaderini tayin anlamına gelir. Çünkü federasyon da özerklik de farklı ulusların ortak kararı ile gerçekleşebilir, federasyon veya özerklikle ezilen ulus kendi kaderini ezen ulusla birleştirmeye karar vermiş olur. Bu “kendi kaderini tayin” olmaz, kendi kaderi üzerinde diğer ulusu da hak sahibi yapmak olur. Bu yüzden Özgürce Ayrılma Hakkı tanınmadan, savunulmadan federasyon/özerklik çözümlerine yönelmek “özgürlük” veya “tam hak eşitliği” içinde kabul edilemez” diyoruz. Önce Özgürce Ayrılma Hakkı tanınmalıdır ki ortaklaşma temelindeki çözüm gerçek bir çözüm olabilsin...

Ulusal hareketle ve genel olarak ulusla ulusal sorun temelindeki bağımız ve yakınlığımız bu anlayışla içerilidir. Y. Yıldırım da varsa “pragmatist sosyal şoven” yanılığımızı buradan hareketle tartışmalıdır. HBDH’de yer almayışımızın nedenlerinden biri olmasa da onunla hemfikir olmadığımız bir konu “demokratik özerkliği” Özgürce Ayrılma Hakkı’na rağmen savunmasıdır. Y. Yıldırım bahsettiği yanılığı için özünden hareketle açıklama sorumluluğunu ortaya koyabilecek mi göreceğiz?

DEŞİFRASYONLA İFŞA OLAN SIR

Y. Yıldırım HBDH ile ilgili tavrımızı eleştirirken merkeze hep ulusal hareketi koymaktadır. Bizi sanki HBDH ile değil de ulusal hareketle ittifakı yadsımış gibi eleştiriyor, HBDH onun için neredeyse ulusal hareketten ibarettir. Bu bizce bir biçimde gerçeklikle uyumludur. O, bunu açıkça söyleme cesaretinden yoksun ama bilinçaltı bu biçimde dışavuruyor. Ulusal hareketin HBDH’ye her bakımdan rengini verdiği, belirleyici olduğu, her ne kadar bir devrim ittifakı

olarak tanımlansa da öyle olmadığı tartışmasızdır nitekim geçen zamanda ulusal hareketin sınırlarını, çalışmalarını, politikalarını ne derecede aşabildiği de ortadadır.

Enternasyonalizm konusundaki “acil” eleştirinin amacını “... esasen Kürt ulusal özgürlük hareketiyle az çok uzun süreli ve yakın bir ittifaka girmek...” olarak “deşifre” ederken HBDH’yi ulusal hareketle eşitlemesi bizim HBDH’nin revizyonist bir önderlik anlayışının ürünü olduğu tezimizi doğrulamış olmaktadır. Y. Yıldırım başkalarının “sır”larını deşifre edeceğim derken kendi sırlarını ele veriyor!

Bizim ittifak meselesini KP önderliğinde işçi-köylü ittifakı temelinde stratejik bir mesele olarak ele aldığımız, savunduğumuz biliniyor olmalı. Elbette ulusal hareket bu ittifakın içinde yer alacaktır. “... Ancak ülkenin bazı yerlerinde kızıl siyasi iktidarlar gerçekleşikten sonradır ki, proletarya ve onun partisi için bütün devrimci sınıf ve tabakaları birleştirmek de, yani halkın devrimci birleşik cephesini (işçi-köylü temel ittifakı üzerine kurulan cepheyi) gerçekleştirmek de mümkün olacaktır.” (İ. Kaypakkaya, *Bütün Eserler*, 274) “... Bugün biz, bu cephenin gerçekleşmesini istiyoruz. Subjektif niyetimiz budur... Fakat, bu subjektif niyetin objektif bir olgu halini alabilmesi için, geçmek zorunda olduğumuz bir mücadele süreci de vardır. Bu süreci atlayarak objektif olguya ulaşamayız.” (age, 517) Bunun için “... proletarya önderliğinde devrimin dostlarını birleştirmeye yönelik, nispeten uzun, sabırlı ve ÇETİN BİR MÜCADELE vermek gerekir.” (age, 517) Bu mücadele verilmeden, gerekli şartlar olgunlaşmadan, subjektif niyeti objektif olgunun yerine ve önüne geçirmekle bu şartları ve süreci tamamladığını sanmak kendini, dostlarını, halkını aldatmaktan başka birşey değildir. Devrime önderlik iddiasıyla bunu savunduğunuzda aslında devrimi kavramadığınızı ve onu gerçekleştirmeye muktedir olmadığınızı göstermiş olursunuz.

HBDH’ye kimin önderlik ettiği ve onda belirleyici niteliğin ne olduğu bizim için önemlidir. Ama tavrımızı bu belirlememiştir, belirlemez. HBDH’ye yaklaşımımız bütünlüklü ele alındığında neyin belirleyici olduğu rahatlıkla görülebilir. Onu illa sadece ve esasen ulusal hareket üzerinden kavrayanların darlığı bizim sorunumuz değildir.

Ulusal harekete ve ezilen ulusun hakları için mücadelesine karşı güçlü bir sosyal-şoven yaklaşımın olduğu reddedilmemelidir. Ancak HBDH ile ilgili tavrımızı bunun üzerinden eleştirmek gerçeğe aykırıdır. Bir şeyin bu kadar uçlaştırılarak ve içeriğinden koparılarak tartışılması kimseyi daha “yurtsever” yapmayacaktır. Ulusal hareket ile ilişkinin tek ve esas biçimi HBDH içinde yer almak olarak görülemez. İçindekileri devrimci ve ulusal hareketin dostları dışındakileri ise sosyal-şoven olarak tanımlamak sorunun yanlış ve çarpık ele

alındığını gösteriyor. Ayrıca bu anlayış bağımsız çizgi ve hareketin yadsınmasını da içeriyor.

Y. Yıldırım “ağır ideolojik saldırılar karşısında”, “Rojava Devrimi demekten ve bu devrimi savunmaktan kaçındığımızı” söylüyor. Devrim tanımlamasının maruz kalınan saldırılardan hareketle yapılmasının bilimsel olmayacağı açıktır. Saldırlara karşı tavırsız kaldığımız nasıl söylenemezse yetersiz olduğumuz da öyle inkar edilemez. Devrim tanımlaması ise bundan farklı olarak sürecin bütün analizi sonucu, gerekli şartları içermesi halinde yapılabilir.

Bugün daha net görülüyor ki Rojava’da bir devrim değil devrimci bir süreç yaşanmıştır. Bu sürecin bir devrimle sonuçlanmayacağı da anlaşılmalıdır. Siyasal amacı özerklik olan ve öyle sonuçlanacağı da anlaşılan bir sürecin devrim olarak tanımlanması devrim anlayışını sorguladır. Amacı gerçekleştirme yöntemi bakımından ağır bedeller ve büyük bir mücadele verildiğini asla tartışmıyoruz ve bu yönüyle onun devrimci özelliğini, değerini yadsımıyoruz, hiçbir zaman da yadsımadık. Fakat politik değerlendirmelerimiz hareketin programından, amacından, niteliğinden bağımsız olamaz. Rojava’da ulusal-reformist hareketin sağladığı demokratik kazanımlar ve bunları Suriye’nin demokratikleştirilmesi amacıyla da savunması, işgalci-ittihatçı saldırılara karşı mücadelesi onu Ortadoğu’daki devrimci halk hareketlerinin özgün devrimci bir parçası haline getirmiştir. Bununla beraber KUH ne ulusal-sosyal düzlemde bir devrim gerçekleştirdi ne de iktidarı devrimci amacıyla hareket etti. Aksine demokratik özerklik temelinde gerici Suriye devletinin bir parçası olmayı reddetmedi. Böyleyken PYD önderliğindeki hareketin ve mücadelenin sınıfsal, sosyal, siyasal ilişkilerde devrim niteliğinde hangi değişiklikleri gerçekleştirdiğini sormak gerekir. Demokratik Özerklik ezilen ulusun önceki durumuna göre devrim değil ama reform niteliğinde politik bir ilerlemedir. Şeylerin büyümesine kapılıp onlara gerçek niteliğinden farklı bir misyon yüklemek doğru bir ilişki geliştirmenin engelidir. Parlayan her şey altın değerlidir. Y. Yıldırım ise parlayan her şeye altın muamelesi yapıyor, kendisi gibi gözleri kamaşmayanları ise körlükle itham ediyor!

Y. Yıldırım Rojava’yı “halkların demokratik alternatifi” olarak sunuyor. Ulusal hareketin KKTH’ye alternatif olarak savunduğu özerklik Kürt ulusu/halkı tarafından da büyük ölçüde kabul gören reformist bir alternatiftir. Bunu devrimci ve komünistlerin bir alternatif olarak düşünmesi ise ya kendini ya da devrimi alternatif görmemesi ile açıklanabilir. Özerkliğin emperyalizme, faşizme, feodalizme; yani gerici Suriye devletine alternatif olduğu savunulabilir mi, söylenebilir mi? Bunların iktidarını, sınıf ilişkilerini, sosyal dayanaklarını hedeflemeden, köklü bir değişikliğe uğratmadan alternatif yaratmak mümkün mü? Bunlarda esaslı, kalıcı, devrimci hiçbir değişikliğe yol açmayacağı bi-

linen özerkliği üstelik ilgili ulusun da değil “halkların” bir alternatifi olarak propaganda etmek halkların kurtuluşu olan devrimin içeriğinin yozlaştırılması değil midir? Özerklik egemen ilişki ve güçlerin bir alternatifi değil egemen ilişki ve sınırlara tabi olmanın bir biçimidir. Ulusal hareket iktidar amacı gütmeyeceğini birçok kez açıkladı. Ulusal sorunu özerklik temelinde ele almasının nedeni de öзде bu anlayıştır. Devrimci iktidarı kurmak amacı ile bu anlayış çelişmelidir! Y. Yıldırım ve arkadaşları bu çok önemli noktayı hiç tartışmıyor ne yazık ki! Bu haliyle ulusal hareketin ve özerkliğin egemen üretim ilişkilerinin üretilmesi amacının bir parçası olmaktan öteye geçebileceğini düşünmek yalnızca bir hayal olabilir.

ÖZERKLİĞİN TURNUSOL KAĞIDI ÖZGÜRCE AYRILMA HAKKIDIR

Bilindiği gibi ulusal hareket Özgürce Ayrılma Hakkı'nı (yani KKTH) “ulus devletçi” bir anlayış olduğu gerekçesiyle reddederken yerine demokratik özerkliği koymaktadır. HBDH de bunu temel alarak ÖAH ilkesinin reddini ya da içeriksizleştirilmesini benimsemiştir.

ÖAH ilkesinin özerklik, federasyon anlamına da gelirmiş gibi yanlış yorumlanmasına da sıklıkla rastlıyoruz. Oysa bu ilkenin sadece ve yalnızca ayrı devlet kurma hakkı (mutlaka ayrı devlet kurma zorunluluğu değil) olduğunu özellikle Lenin çok net ortaya koymuştur. Lenin soyut olarak düşünüldüğünde özerklik ve federasyonun da “kendi kaderini tayin etme” anlamına gelebileceğini ama meselenin soyut ele alınamayacağını söyler. ÖAH'ın (KKTH) federasyon hakkı anlamına da gelebileceğini savunan Şahumyan'a Lenin, kesinlikle hemfikir olmadığını söyler ve “... o, federasyon anlamına gelmez. Federasyon, eşit olanların bir ittifakıdır, genel muvafakatı gerektiren bir ittifaktır. Nasıl olur da, bir tarafın diğer tarafın onunla muvafakatı üzerine hakkı olabilir? ... Ayrılmak istemiyor musun? O zaman, lütfen benim yerime karar verme. Federasyonu 'hakkı'na sahip olduğunu sanma” (**Ulusal ve Sömürgeci Ulusal Sorun Üzerine**) der. Çünkü federasyon ve özerklikte beraber yaşayacak ulusların kader ortaklığı söz konusudur. Dolayısıyla o ulusların kaderleri üzerinde tek taraflı bir tasarrufla irade belirlenemez. Onların da kaderini seninle veya sensiz tayin etme hakkı doğmaktadır. ÖAH ezilen ulusa mahsusdur. Bu “hak” ezen ulusta, devletini kurmasıyla gerçekleşmiştir. Ama özerklik, federasyon söz konusu olduğunda ayrılmaya tek tarafın karar vermesinin aksine evlenmeye iki tarafın karar vermesi gibi iki tarafın da kaderini birleştirmede hemfikir olması, söz sahibi olması gerekir. Bunu görmezden gelmek ezen ulusa taviz vermek olacaktır. Sonuç olarak ÖAH (KKTH) özerklik veya federasyon anlamına gelmez. Bunlar kategorik olarak birbirinden farklıdır ve farklı ele alınmalıdır.

Y. Yıldırım ulusal hareketin ayrılma, ulusal devlet kurma yerine bu hakkı da

koruyan bölgesel demokratik federasyon programıyla hareket ettiğini söylüyor. Belli ki Y. Yıldırım ulusal hareketin temel görüşlerinden birinin ÖAH (KKTH) ilkesinin reddi olduğunu bilmiyor ya da bilmezden geliyor. Ulusal hareket bu ilkeyi ulus devletçi diye reddetmedi mi? Bu ilkeyi savunan Marksistleri ulus devletçi ilan etmedi mi? O bağımsız devlet anlayışından neden vazgeçti? Bundan başka o Y. Yıldırım'ın iddia ettiği gibi bu hakkı (ÖAH), ilkeyi gerçekten tanıyor mu, programında buna yer verdiğini görüyor musunuz? HBDH programında bu temel hak neden yer almıyor? Y. Yıldırım yine kendi niyetlerini gerçeğin yerine koyuyor. Daha önemlisi ÖAH ilkesinin yanlış kavranmasını ve reddini, onun reformistçe içeriksizleştirilmesini görmezden gelmekle kalmıyor kendisi de buna katkı sunuyor.

Ulusal hareket ÖAH'yi mutlaka ayrılma, devlet kurma zorunluluğu olarak ya da bugün onun özerklik vb. anlamına da gelebileceğini savunurken bu ilkeyi yanlış kavradığını söyledik. Kürt ulusunun kendi devletini kurması için verdiği mücadelenin toplumsal gelişimin, sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarına olduğunu bugüne dek savunmadık. Yani ulusal hareketin "bağımsız devlet kurma" veya "ayrılma" propagandasını olumlamadık, Kürt ulusuna birlik lehinde propaganda yapmayı savunduk. Ulusal hareket ise ilkeyi devlet kurma zorunluluğu şeklinde yanlış kavramış, reddettikten sonra da ilkeyi ve Marksistleri ulus devletçilikle suçlamıştır. Bugün de tam tersi şekilde özerkliği KKTH olarak gene yanlış yorumlamaktadır. KUH ayrılma amaçlı mücadeleden vazgeçtiği için değil, ÖAH'ı reddettiği için devrimci çözüm anlayışını ve niteliğini kaybetmiştir. Çünkü bu, ulusların tam hak eşitliğini yadsımaktır, egemen ulusun devlet kurma imtiyazını kabul etmektir. Dolayısıyla iki ulusun eşit birlikteliğinin olanaksızlaştırılmasıdır. KUH, bu ilkeyi iki biçimde de yanlış kavrayarak en sonunda da yadsımış olduğu ulusal sorunda devrimci çözüm ilkesini terk etmiştir. Y. Yıldırım bütün bunları görmezden geliyor, ezilen ulus milliyetçiliğinin ilkeyi içeriksizleştiren yanlış anlayışına ve saldırılarına taviz veriyor. KKTH'nin reddi üzerine kurulu özerklik gibi reformist bir anlayışı çözüm olarak yüceltiyor. Oysa bu ne sorunun devrimci bir çözümünü içerir ne de ÖAH'ı temel alır. Tam tersine ÖAH'ın reddine, temel alınmamasına ya da yanlış bir görüş olarak onun yerine özerkliğin ikame edilmesine dayanır. Böyle bir özerkliği çözüm diye savunmak sorunu çözümsüz bırakmakla eşdeğerdir. Özerklik vb. "çözüm" biçimlerini yeterli, güçlü, niteliksel düzeyde anlamlı kılacak olan ise ÖAH'ın tanınmış olmasıdır.

Sonuç olarak;

Y. Yıldırım esas amacı, enternasyonalizme dair öteden beri yanlış bir yaklaşımın saflarımızdaki etkisini gidermek olan ve HBDH'nin kuruluşundan da önce (2014 Ekim'inde yazılmakla beraber, Rojava'daki mücadelenin gerektirdiği

hassasiyet gözetilerek ve bazı özel nedenlerle kitlelere açılması geciktirilmişti) yazılmış “Gerçek Enternasyonalizm Nedir?” başlıklı yazıya yönelik tamamen ve büsbütün önyargılarla yaklaşmış, onun içeriğinde bulunmayan meseleleri kurgular yaparak eleştiri malzemesine dönüştürmüştür. Biz bu yazıda “sadece” enternasyonalizmin gerçekte ne olduğunu ortaya koyduk ve tartıştık. Ulusal sorunu, HBDH’yi, KUH ile ilişkiyi tartışmadığımız bir yerde bunlardan kaynaklanan bir yanılğı ve utangaçlık da olamaz değil mi? Ayrıca Y. Yıldırım’ın “yanılğı” ve “utangaç”lık olarak değerlendirdiği tutumlarımızın gerçekte ne olduğu ve hangi anlayışa ve ilkelere dayandığı bu konularla ilgili yazılarımız da açıktır.

HBDH’den neden çekildiğimizi (ki üyeliğimizin yetkisiz imza ile gerçekleştirildiği unutulmamalı!) ve HBDH’ye dair eleştirilerimizi Y. Yıldırım tam da bunları açıklayan kaynaklardan hareketle tartışabilir, yanılğımızı ortaya koyabilir, utangaç olup olmadığımızı görebilir, “emekçi Türk halkı”na şoven duyarlılıkla yaklaştığımızı başarabilirse kanıtlayabilir! Bize “özerklik savunuculuğunun ÖAH’yı nasıl içerdiğini ve ayrılma hakkının neden görünmez kılındığını” da açıklar böylece!

Y. YILDIRIM LENİN’İ İSTEDİĞİ GİBİ ANLIYOR!

Y. Yıldırım Lenin’in enternasyonalizmle ilgili açıklamasını emperyalizm ve proleter devrimler çağında tek tek ülkelerde devrimin ve proletarya iktidarının mümkün olduğunu vurgulamak için yaptığını söylüyor. Biz bu konuda Lenin’e kulak verelim. Bakalım o, Y. Yıldırım’ın bu iddiasını destekliyor mu? Lenin ilgili yazının başında “*Rusya işçi sınıfının uluslararası görevleri tam da şimdi özel bir güçle ön plana çıkıyor*” (**Cilt 10, sf.15**) ve devamında şovenlerin, anavatan savunucularının bile enternasyonalizmin üzerine yemin edip ahkam kestiğini vurgulayarak “... *Dolayısıyla proletarya partisinin, lafta enternasyonalizmin karşısına tüm açıklık, tanıklık ve kesinliğiyle gerçek enternasyonalizmi koyma görevi bir o kadar ivedidir*” diyor. Tartışmanın bütününde de sosyal-şovenleri, anavatan savunucularını teşhir ederek uluslararası sosyalist ve proleter hareket içinde iki yıllık savaş sürecinde tüm ülkelerde üç akımın (sosyal-şovenler, gerçek enternasyonalistler ve bu ikisi arasında yalpalayanlar) ortaya çıktığını, gerçek enternasyonalistlerin görevinin de bu iki akıma karşı proletaryanın çıkarlarını savunmak olduğunu belirtiyor.

Burada ayırt edici özelliğin “... gerek sosyal şovenizmle, gerek “merkez”le tam kopuş, kendi emperyalist hükümetine ve kendi emperyalist burjuvazisine karşı kayıtsız şartsız devrimci mücadele” olduğunu söyleyen Lenin ilkeyi de “baş düşman kendi ülkendedir” diye formüle eder. Görevimizi “... *proletaryanın devrimci mücadelesinin ve proleter sosyalist devrimin olanağını ya da yerindedeliğini ya da zaman uygunluğunu reddetmeye kalkışan tüm bahanelere karşı*

acımasızca mücadele” olarak belirler. (age, 19)

Görüleceği gibi alıntı veya tartışma tek tek ülkelerde devrimin veya proletarya iktidarının mümkün olup olmadığı değildir; emperyalist savaş sırasında proleter sosyalist hareketin safalarında ortaya çıkan sosyal-şovenizme karşı gerçek enternasyonalizmi savunmakla ilgilidir. Rusya işçi sınıfı sosyal şoven 2. Enternasyonal'e karşı yeni, devrimci proleter nitelikli bir enternasyonal kurulmasına öncülük ederek enternasyonal görevini yerine getirmiştir. Bu, enternasyonal görevin “kendi ülkesindeki devrim”le sınırlandırılmadığının da göstergesidir. Elbette bu sınır tek tek ülkelerde devrim veya proletarya iktidarından bağımsız düşünülemez ama bunun mümkün olup olmadığı bu tartışmanın bir konusu veya sorunu değildir. Uluslararası proleter sosyalist hareketin devrimci temelde örgütlenmesi, sosyal-şovenizme ve her ülkede kendi emperyalist hükümetine, burjuvazisine karşı kayıtsız şartsız devrimci mücadele, tartışmanın temel konusudur.

Lenin'in, temel aldığımız “gerçek enternasyonalizm” anlayışının Lenin'den ve emperyalizmden önce ve ayrıca bugün doğru olmadığını, bugünün “gerçek enternasyonalizm”inden de kaçınmanın bahanesi olamayacağını anlatmaya çalışan Y. Yıldırım yine aynı biçimde davranmakta, kendi kurgusuna öncelik vermektedir. Kendisi, bize karşı ileri sürdüğü bu kurguyu nasıl oluşturduğunu açıklasaydı tartışmamız somut bir zeminde ilerleyebilirdi. Fakat o böyle tartışmayı pek sevmiyor gibi. Çok rahat bir şekilde ve açıklamadan enternasyonalizmin tek tek ülkelerdeki devrimin mümkün olup olmadığı, proleter iktidarların sürdürülebilirliği üzerinden ortaya konduğunu söylüyor. Mesela Lenin'in “gerçek enternasyonalizm” anlayışının neden Marks ve Engels'in kıta çapında devrim fikri ile uyumlu olmadığını, Lenin döneminde son derece de doğru olan bu anlayışın neden emperyalizmden önce doğru olmadığını anlatmıyor. Tabii ki bu tartışmanın neden Lenin zamanında olduğunu, gerçekleştiğini tartışabiliriz ama Marks ve Engels döneminde “kendi ülkesinde devrim” anlayışında içkin olan “gerçek enternasyonalizm”in yanlış olduğu iddiasını ciddiye almamız! “Gerçek enternasyonalizm” Lenin zamanında ne ise Marks ve Engels zamanında da odur. Lenin tek ülkede devrimi mümkün gördüğünde ve bunu Ekim Devrimi ile gerçekleştirdiğinde hiç kuşkusuz yeni bir anlayış, kavrayış geliştirmiştir. Fakat bu yenilikleri Y. Yıldırım'ın sandığı gibi “enternasyonalizm” anlayışı değildir. “Kendi ülkesinde devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmek” eğer koşulları oluşmuşsa, mümkünse, Marks ve Engels dönemindeki gibi bir Avrupa devriminin örneğin, olsa olsa parçası olur ve bu nedenle enternasyonal bir nitelik taşır ve Lenin'in vurguladığı gibi “gerçek enternasyonalizm”in özü olarak kalır. Y. Yıldırım sanki ne tartıştığımızın farkında değildir. Ama aksine bunun farkında olduğunu gösteren ama dürüst polemik standartlarına uymayan bir tarzı var Y. Yıldırım'ın: Eksik alıntı yaparak “rakibi”nin düşüncesini, tezini,

görüşünü olduğundan farklı göstermek, enternasyonalizmin ne olduğunu tartışan bizi bölgesel devrimleri olanaksız görmekle eleştirmek.

TARTIŞMAK MI? KARALAMAK MI?

Y. Yıldırım şöyle diyor: *“Paris Komünü deneyi (deneyimi denmeliydi -bn) Avrupa çapında devriminin zaferinin, tek ülkedeki kesin zaferin de koşulu olduğunu kanıtlamıştı. Çünkü, yalnızca Fransa burjuvazisi değil, onunla savaşta Alman burjuvazisi de güçleriyle Paris Komünü’ne karşı Fransız burjuvazisini desteklemiş, devrim karşısında Avrupa burjuvazileri birleşik karşı-devrimi yükseltmişlerdi. Bu durum karşısında Marks ve Engels kıta çapında devrim fikrini formüle etmişlerdi.” (age, sf.18)*

Biz de soruyoruz Y. Yıldırım’a : “Kendi ülkesindeki devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi yükseltmek” görevi “kıta devrimi” fikrini reddeder mi? “Gerçek enternasyonalizm” olarak Lenin’in tarif ettiği anlayış “kıta devrimi” içinde de geçerli değil midir? Marks ve Engels kıta devrimi fikrini formüle etmemişken birer enternasyonal savaşçı değiller miydi? Lenin uzun süre, tek ülkede devrimi formüle etmemişken birer enternasyonal savaşçı değil miydi? Y. Yıldırım henüz Rojava süreci oluşmamışken kendini ve yoldaşlarını enternasyonal olmamakla mı tarif ediyor? “Avrupa çapındaki devrimin tek ülkedeki kesin zaferin koşulu” haline gelmesi tek ülkedeki devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi yükseltmeyi görev dışına mı iter? Bu görev enternasyonalizmin özü olarak tarif edilemez mi?

*“Lenin’e dayanmanın düşünsel kolaylığıyla, enternasyonalist devrim savaşçılığını devrim kaçkınlığıyla suçlayacak kadar yüzeyselleş”*tiğimizi (agy, sf.18-19) ileri süren Y. Yıldırım Lenin’le aynı şeyi söylememize karşın bizi “enternasyonalizmi milli sınırlara hapsedmek”le suçluyor! Y. Yıldırım Lenin’in cümlesinin de “eksilterek” irdeleğinde acaba aynı suçlamada bulunmaya cüret edebiliyor mu? Ne diyor Lenin: *“Sadece tek bir gerçek enternasyonalizm vardır; kendi ülkesinde devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmede özverili çalışma...”* Lenin de enternasyonalizmi milli sınırlara hapsedmiş oluyor mu bu durumda? O da “enternasyonal devrim savaşçılığı”nı devrim kaçkınlığı olarak suçlayacak kadar yüzeysel midir bu cümlesi nedeniyle?

Y. Yıldırım, Lenin zamanında enternasyonal devrim savaşçılığı “kendi ülkesinde devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmede özverili çalışmaktan ibarettir ama şimdi koşullar değişti”mi diyecek merak ediyoruz?

Bir anlayış, görüş, önerme eleştirilecekse eğer yapılması gereken ilk şey bu anlayışı/görüşü/önermeyi olduğu gibi almak ve irdelemek olmalıdır. Y. Yıldırım koşullu bir ifadeyi koşulundan ayırarak eleştirmeyi tercih ediyor! Bunu o ka-

dar basit bir tarzda yapıyor ki asla savunamayacağımız, savunmayacağımız bir yaklaşımla, kendilerinin “tek/biricik” enternasyonal devrim savaşı olarak gördükleri bir enternasyonal tavrı devrim kaçınılığı olarak değerlendirmekle suçluyor bizi. Bizim herhangi bir yerdeki (dünyanın her yeri olabilir) devrimci, hatta demokratik bir harekete maddi ve manevi destek vermeyi “devrim kaçınılığı” olarak görmemiz mümkün müdür? Bunu hangi devrimci savunabilir ya da bunu savunan herhangi biri muhatap bulmayı hak eder mi?

Y. Yıldırım koşullu bir önerme, düşünce içeren cümlemizin birinci kısmını yani koşulu yok edip, artık başka bir şeye dönüşmüş olan “düşünce”yi eleştiriyor. “... başka ülkede devrime katılmak, devrim yapmayı düşünmek, hedeflemek gerçek görevinden yani devrimden kaçmak uzaklaşmak demektir” cümlesinin öncesinde ifade edilen; “Bu göreve yoğunlaşmadan, bu görevi yerine getirmeden” şartını es geçiyor ya da yazımızdaki tam da Lenin’in söylediği gibi “... Esas olan yaşanılan ülkedeki mücadeleyi geliştirmektir; diğer ülkelerde de aynı çizgideki (proleter devrimci bn.) mücadeleyi desteklemek... Stalin yol-daşın deyimiyle tek bir ülkede devrim başlı başına bir amaç değildir, o diğer ülkelerdeki devrimleri geliştirmenin ve desteklemenin bir aracıdır...” ya da “enternasyonalizm diğer ülkelerdeki devrimci hareketi ve mücadeleyi çeşitli biçimlerde desteklemeyi de kapsar. Ama bunun temel/belirleyici özelliği destek olmasıdır... kendisini diğer ülkelerdeki devrimi gerçekleştirmede belirleyici bir özne gibi görmek, konumlandırmak doğru değildir” dediğimize bakmıyor. Rojava’ya gitmenin, orada mücadele etmenin enternasyonalizmin tek ve esas biçimi gibi propaganda edilmesinin, kavranmasının yanlış olduğunu ve orada devrimci-proleter nitelikli bir hareketin, çizginin değil de ulusal hareketin reformist çizgisini/amacını/mücadelesini geliştirmenin de proletarya enternasyonalizmi olmayacağını söylüyoruz. Bu, Rojava’daki mücadele ile devrimci dayanışmayı reddetmek anlamına gelmez. Ki, bu dayanışma konusunda yetersiz bile olsa hiçbir tereddüt duymadık, duymuyoruz.

“Bütün ülkelerin işçileri birleşin!” şiarı enternasyonalizmin proleter karakterini işaret eder. “İşçiler” vurgusu bu karakteri temsil eder. Proletarya enternasyonalizminin özü bütün ülkelerde proleter karakterli, önderlikli hareketin ve mücadelenin geliştirilmesidir. Lenin’in, bu şiarı “Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen ulusları birleşin!” şeklinde genişletmesi enternasyonalizmin özünün değiştiği anlamına gelmiyor. Aksine yeni görevlerin de proleter tarz ve anlayışla kavranılması, kapsanması ve çözülmesi anlamına geliyor. Emperyalizm öncesi ve sonrası dönemlerin birbirinden nitelik olarak farklı olduğu ve farklı görevleri içerdiği bilinir. Her şeyden önce proleter devrimler çağı açılmıştır! Bu dönemin bütün sorunları ve çelişkileri proleter anlayışla, devrimle kavranmak ve çözülmek zorundadır. Proletarya enternasyonalizmi dünya devriminin her bir ülkede proletarya önderliğinde ve proleter karakterde geliştirilmesini

içerir ve amaçlar. Bu emperyalizm öncesi de sonrası da temel bir anlayıştır. Marks ve Engels de bunu böyle formüle etmiştir. Ancak çağın kendi özellikleri ve koşulları içinde yeni görevlerin, farklı sorunların, burjuvazinin çözüme kavuşturamadığı çelişkilerin çözümünü de kapsamına almıştır.

Dönemin enternasyonal görevlerinde özsel bakımdan değil biçimsel bakımdan kendini dayatan, öne çıkan değişiklikler reddedilemez. Proletarya bunları da hesaba katarak ilerleyebilir. Köylü sorunu, ulusal sorun, sömürgeler sorunu gibi önemli sorunlar bu kapsamda çözülmek üzere proleter devrimin gündemine girmiştir. Bunlar ancak proleter bir bakış açısıyla ve devrimle çözümlenebilecektir. Burada belirleyici olan sorunun brujuva karakteri değil çözümü gerçekleştirecek gücün proleter karakteridir. Toplumsal kurtuluşu gerçekleştirecek tek güç proletarya ise her yerde esas alınacak ve geliştirilecek olan proleter mücadeledir, harekettir, çizgidir. Yani proletaryanın hegemonyasıdır. Bunun dışında bir sınıfın egemenliğine hizmet edecek her yönelim ve anlayış proleter çizginin burjuva yozlaştırılması olacaktır.

Marks-Engels kıta devrimi ya da Paris Komünü ile ilgili görüşlerinde bu devrimlerin yaşayabilmesi için diğer ülkelerde ve bölgelerde devrimlerin ne kadar önemli olduğunu anlatırlar. Lenin, Stalin ve Mao da kendi ülkelerindeki devrimler için aynı düşünceyi taşıyorlar mıydı? Bu amaçla başka ülkelerdeki devrimlere destek olmadılar mı?

Komünistlerin Birliği bu amacı gerçekleştirmek, diğer ülkelerde veya bölgelerde devrimlerin geliştirilmesi için çabaladı. Marks-Engels her şeyden önce hareketin, mücadelenin proleter amacını veya yönelimini esas alıp her bir ülkede komünistlerin bu amaçla hareket etmelerini sağladılar. Devrimin kıtasal, bölgesel veya tek tek ülkelerde gerçekleşme olasılığı tamamen koşullarla ilgilidir ve bu olasılığın olduğu hiçbir durum görmezden gelinmez. Ancak bunların hiçbir devrimlerin proleter karakterinde ya da enternasyonal görevlerinde biçimsel değişiklikleri gündeme getirmenin dışında özsel bir değişikliğe yol açmaz. Devrim her durumda proletaryanın önderliğinde proleter amaçlarla proleter tarzda gerçekleştirilecektir. Hedeflediği çelişkilerin niteliğinin, biçiminin onun önüne her yerde farklı görevler, çözümler koyması tabiidir ve devrim ancak bunları gözetenek, kapsayarak başarılı olabilir.

ÜLKE KP'LERİ ENTERNASYONALİZM PARTİLERİDİR

Komünist Manifesto'da proletaryanın özsel bakımdan enternasyonal olduğu ama bu özelliğin onun biçimselliğinde yani ulusallığında içerili olduğu şöyle ifade edilir: "*İçerikte olmasa bile biçimde proletaryanın burjuvaziye karşı mü-*

cadelesi ilk önce ulusal bir mücadeledir. Hiç kuşkusuz her bir ülkenin proletaryası önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşmak zorundadır” (46) ya da “... proletarya önce siyasi hakimiyeti ele geçirmek, ulusal sınıf durumuna yükselmek, kendini ulus olarak kurmak zorunda olduğu ölçüde kendisi de hala ulusaldır ama asla sözcüğün burjuva anlamında değil” (54-55, **Umut Yayımcılık**) Lenin’in “baş düşman kendi ülkendedir” ya da kendi ülkesinde devrimi esas alma anlayışı da bununla uyumludur. Kıta Devrimi’ni savunan Marks-Engels de tek tek ülkelerde devrimin gerçekleşme olasılığını savunan Lenin de enternasyonalizmi biçimsel bakımdan “ulusal” özsel bakımdan proleter tarzda kavramıştır.

Y. Yıldırım bizi enternasyonalizmi milli sınırlara hapsedmekle suçlarken Komünist Manifesto’daki “... Hiç kuşkusuz her bir ülkenin proletaryası önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşmak zorundadır” ya da Lenin’in “baş düşman kendi ülkendedir”, “kendi devrimini esas alma” anlayışındaki ulusallığı yani milli sınırları esas almayı da mahkum ettiğini kavrayamıyor! Aslında enternasyonalizmin özselliğinin bu biçimsellikten var olduğunu kavramamaktan doğan bir unutkanlık! Biçimin kendi başına özden ayrı var olabileceğine inanıyor. Özsel değil biçimsel bir kavrayış!

Y. Yıldırım’ın anlayışına göre Sovyet ve Çin devrimleri ulusal sınırları esas aldığı ve bu sınırlarda gerçekleştiği için evrensel özelliklere, enternasyonal içeriğe sahip olamaz. Ya da Marksizm, Leninizm ve de Maoizm’in evrensel değil Batı’ya, Rusya’ya, Çin’e özgü ulusal nitelikli teorilerdir! Leninizm’i emperyalizm ve proleter devrimler çağının Marksizm’i değil de Rusya’ya özgü bir devrim teorisi olarak görenleri Lenin de Stalin de mahkum eder. Stalin “Leninizm, emperyalizm ve proleter devrimler çağının Marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse: Leninizm, genel olarak proleter devrimin teorisi ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teorisi ve taktiğidir” diyerek onun ulusal özelliğinin biçimsel, evrensel özelliğinin ise esas olduğunu ortaya koyar. Leninizm’in ulusallığındaki evrensel karakteri göremeyenler gibi Y. Yıldırım da proletarya enternasyonalizminin ulusallığındaki evrensel özü kavrayamıyor.

3. Enternasyonal’e üyelik şartlarından biri şöyledir: “... Komünist Enternasyonal’e üye olmak isteyen her parti, ‘şu ya da bu ülkenin Komünist Partisi (3. Komünist Enternasyonal Seksiyonu)’ adını almak zorundadır.” (Parti Öğretisi Üzerine, İnter, sf.302, Lenin-Stalin-Komintern) Y. Yıldırım’ın anlayışına göre bu zorunluluk KP’leri ulusal sınırlara hapsedmekten başka birşey değildir.

Ne Marks-Engels bir veya birkaç ülkede devrim olasılığını reddeden bir anlayışa sahiptir ne de bir veya birkaç ülkede devrimin olasılığını savunan Lenin tek ülkede gerçekleşecek devrimin bölgeyi etkileyeceği gerçekliğini, bölgesel devrimi reddeden bir tutum içindedir. Bunlar tamamen koşulların sonucudur ve onlar koşulları özgünlüğü içinde kavrayarak hareket etmişlerdir. Ne birini

diğerinde yadsımışlardır ne de biri için diğerini bekletmeyi savunmuşlardır!

Lenin bir veya birkaç ülkede devrimin mümkün olduğunu gördüğünde de devrimi sadece bir veya birkaç ülke ile sınırlı düşünmüyordu. O bu devrim(ler)in bölgesel düzeyde veya dünya çapında yol açacağı sonuçları yani devrimlerin gelişimini hesaba katarak hareket ediyordu. Sovyetler Birliği'nin sosyalist cumhuriyetlerin birliği olması ve dünyanın her yerindeki devrimlerin gelişimine katkısı, her ne kadar bir ülkede devrim esas alınarak yapılsa da bunun Stalin yoldaşın da dediği gibi başlı başına bir amaç olarak düşünülmeyip diğer ülkelerdeki devrimleri destekleme ve geliştirme enternasyonal amacını içerdiği de bilinir. Ya da Çin Devrimi'nin, Çin bir cumhuriyetler birliği olmasa ve devrim Çin sınırları içinde gerçekleştirilmiş olsa bile benzer bir rol oynadığını, yani kendisi ile sınırlı kalmayıp dünya devrimini geliştirmeye hizmet ettiğini biliyoruz. Kısaca Lenin emperyalizm ve proleter devrimler çağında tek ülkede ve kendi ülkesinde devrimi esas alırken öz ve sonuç itibarıyla bu devrimi ne sadece ulusal kavıyordu (milli sınırlara hapsediyordu) ne de proleter devrimci cephenin bir bileşeni, müttefiki olan ezilen uluslara ve hareketlere desteği yadsıyordu.

"... emperyalizme sözde düşmanca karşı duran, ancak gerçekte 'kendi' sömürgelerinde 'kendi' burjuvazilerini devirmek için devrimci mücadele yürütmeyen, sömürgelerde... devrimci çalışmayı sistematik olarak desteklemeyen, sömürgelere devrimci partiler için silah ve literatür sokmayan partiler; alçakların ve hainlerin partileridir." (Lenin, Cilt 10, sf. 63) 2. Enternasyonal'in sosyal şoven bütün partileri bu görevi yerine getireceğine kendi burjuvazileri için mücadele etmeye soyunarak devrime, proletaryaya ihaneti tercih ettiler. Bu onların sonraki süreçlerde de tavrını belirledi ve onların bu ihaneti burjuvazi tarafından ödüllendirildi.

Lenin daha o zaman ulusal kurtuluş hareketlerini dünya devrim cephesinin bir müttefiki görmüş ve devrim için ezilen ulusların mücadelesinin önemine değinmiştir. Bu bağlamda onlarla ilişki geliştirilmesini ve onların desteklenmesini temel almıştır. Onun bu meseleyi ne kadar önemseydiği bilinmez değildir. Lenin'den sonra da Stalin-SBKP bu anlayışı korumuştur. Mao ve ÇKP de ulusal-sömürgesel sorunu ve ulusal kurtuluş hareketlerini dünya devrim cephesi kapsamında aynı anlayışla ele almıştır.

Ulusal hareketler bugün de aynı kapsamda aynı amaçla ele alınmalıdır. Bu bakımdan görevlerde, anlayışlarda neredeyse temel hiçbir değişiklik söz konusu değildir. Bu sorun varlığını korudukça proleter devrimin amacı da aynı kapsamda onunla içerik kazanacak ve gerçekleşecektir. Elbette bu özgün durumları kendi koşulları içinde kavramanın özünde engel değildir. Örneğin Rojava özgülünde söz konusu koşullar oranın ulusal hareketlerle ilişkisinde yeni ni-

tel bir aşamayı, anlayışı gerektirdiğini veya getirdiğini söylemek aslında onda olan bir şeyi reddedip sonra aynı şeyi yeni, farklı birşeymiş gibi sunmak demektir. Rojava değerlendirmesinde Y. Yıldırım'ın subjektivizminden ne kadar uzak olduğumuzu ortaya koyduk. Rojava'da Y. Yıldırım'ın propaganda ettiği, savunduğu gibi bir durum olmadığı bugün daha iyi anlaşılabilir. Dolayısıyla Y. Yıldırım Rojava teorisiyle proletarya enternasyonalizmine birşey katmış değildir aksine onu özde kavramadığı gibi oportünist teorisinin malzemesi de yapmıştır.

“YENİ”, “YENİ”, “YENİ” AMA YENİ BİRŞEY YOK!

Y. Yıldırım savunduğumuz “gerçek enternasyonalizm” anlayışının Sovyetler Birliği ve Çin'in diğer ülkelerdeki devrimleri geliştirme ve zafere ulaştırma çabalarını ve amacını olumsuzladığımızı söylüyor. Aslında buraya kadar söylediklerimiz Y. Yıldırım'ın meseleyi yanlış kavradığını açıklıyor. Enternasyonalizm anlayışında temel olan proletaryanın çıkarlarıdır, hegemonyasıdır. Y. Yıldırım da bu temeli göremezsiniz, onda bu belirsiz, biçimsiz ve içeriksizdir. Bunu nasıl anlıyoruz? Lenin'in enternasyonalizmle ilgili alıntısını yazdıktan sonra “Bu o dönem için son derece doğrudu” dediğinde! Bunu diyerek artık doğruluğunu, gerçekliğini yitirdiğini belirtmiş oluyor. Neredeyse yeni hiçbir şey söylemeden “yeni” örneklerle bunu kanıtlamaya girişiyor. “Yeni dönem”in ve yeni pratiklerin Komünist Manifesto'da ortaya konan, sonrasında Lenin, Stalin, Mao'da ve diğer ülke devrimlerinde somutlaştırılan anlayıştan temel olarak nasıl farklı olduğunu, Y. Yıldırım'ın bunu nasıl açıkladığını öğrenemiyoruz. O belli örnekler üzerinden “yeni” enternasyonalizm tanımı yapmaya çalışıyor ama yalnızca kötü bir tekrarla üstelik proleter enternasyonalizmi içeriksizleştiren bir sunumla karşılaşıyoruz. Mesela şöyle diyor: “Enternasyonal destek ve dayanışmanın bir biçimi, kendi ülkelerinde komünist ve devrimci karakterdeki mücadeleyi yükseltmek ve propagandasını yapmak ise diğer bir biçimi doğrudan destek eylemleri, silah ve askeri eğitim dahil maddi yardımdır.” Görüldüğü gibi ona göre kendi ülkesinde komünist ve devrimci karakterdeki mücadeleyi yükseltmek ve propagandasını yapmak enternasyonalizmin dönemsel bir biçimidir. Yani özü, esası değildir. Böylece o Sovyet ve Çin Devrimlerindeki proletarya enternasyonalizmini de göremediğini açık etmektedir. Bir yerdeki belirleyici, öncelikli özelliği kavramaktan aciz olup dönemsel/geçici özelliklerin birlik içinde eşit olduğunu savunmak demektir bu. Ayrıca kendi ülkesinde devrimci mücadelenin destek ve dayanışmanın bir biçimi olarak düşünülmesi de mantıksızdır. İlişki tersten kuruluyor. Destek ve dayanışma devrimci mücadelenin bir biçimidir, devrimci mücadele destek ve dayanışma eyleminin bir biçimi olamaz. Bir mücadelenin kendi kendisiyle dayanışma içinde olması nasıl mümkün olabilir? Diğer yandan “doğrudan destek eylemleri, silah ve askeri eğitim dahil maddi yardım”ın kime hangi amaçla yapılacağı

da belirtilmemiş. Kendi kendisine mi yine?! Anlaşılmaz değil ama söz konusu Y. Yıldırım olunca altından “yeni” ne çıkacağını nasıl bilebiliriz? Evet Y. Yıldırım’ın “yeni dönem” incileri böyledir!

Proleter enternasyonalizm anlayışı, ezilen ulusların kurtuluş hareketleri ve mücadeleleri ile ilişkiyi dışlamaz ve olumsuzlamaz. Ulusal kurtuluş hareketleriyle ilişki ezilen ulusların devrimin bir müttefiki olmasından dolayı ne dönemseldir ne de taktiksel. Lenin bunu açıkça ve ayrıntılı şekilde ifade etmiş, geliştirmiştir. Bu bakımdan emperyalizm ve proleter devrimler çağında geçerliliğini, temel önemini koruyan bu anlayış ulusal hareketlerle ilişkilenmede yol göstericidir. Dolayısıyla bu anlayışta ne temel bir değişiklik söz konusudur ne de Y. Yıldırım’ın sandığı gibi Lenin’den sonra gerçekleşen pratikler bu anlayıştan bağımsızdır ve onda niteliksel bir sıçramaya yol açmıştır.

Devrimden önce de esasen sonra da Sovyetler Birliği ve Çin dünyanın her yerindeki devrimci mücadeleyi, partileri her bakımdan geliştirmeyi proleter bir anlayışla görev bilmiştir. Yazımızda Sovyetleri ve Çin’i proleter enternasyonalizmin en ileri örnekleri olarak savunuyoruz. Kore ve Vietnam devrimlerinin savunulmasındaki pratikleri yine böyle değerlendirip yüceltiyoruz. Y. Yıldırım ise bunları savunmamışız, söylememişiz gibi örnek veriyor, bunları olumsuzladığımızı iddia ediyor. Bu saçma ve yersiz iddiaya Y. Yıldırım’ın kavrayış sorunu deyip geçebiliriz. Ama onun bu kavrayış sorunu İspanya iş savaşı örneğini tartışırken de karşımıza çıkıyor.

ENTERNASYONAL TUGAYLARI DEĞİL REVİZYONİZMİ SUÇLADIK!

Y. Yıldırım esasını bir tarafa atarak eleştirmeye kalktığı “gerçek enternasyonalizm” anlayışını, yazımızdan bir başka alıntıyı, -hakkını teslim edelim bu kez sadece anlamını eksilterek ama cümleyi “bozmadan” konu ederken de yine eksik ve yanlış kavradığını gösteriyor. Konu İspanya iç savaşı... Bu savaşa Komintern “Enternasyonal Tugaylar” oluşturarak katılma kararı alıyor. Eleştirdiğimiz, eksik ve yanlış dediğimiz bu karar değil. Neyi eleştiriyoruz? Kendi ülkelerindeki başarısızlığı göstererek İtalyan, Alman vb. ülke KP’lerinin gerçek enternasyonal olamamalarını. Enternasyonalizmi tugaylarla sınırlamanın gerçek enternasyonalizmi kavramamak olduğunu söylüyoruz. Kendi ülkelerindeki başarısızlık onların başka ülkelerdeki destek eylemlerini ve faaliyetlerini de yenilgiye mahkum etmişti. Şöyle sorarsak eleştirimiz anlaşılabilir ve belki uygun bir değerlendirmeye-yoruma kavuşur. Bu tugaylar İspanya’da faşizmi yenmek için kuruldu fakat faşizm yenilmedi, aksine tüm Avrupa’da ilerleme gösterdi. Aslolanın “kendi ülkelerindeki devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmek” olduğunu Almanya’da, İtalya’da, Fransa’da, İngiltere’de ve diğerlerinde gerek faşizmin gerekse de burjuva demokrasininin yetkinleşmesi karşısındaki başarısızlıkta gördük. (Sovyetler

Birliği ise kendi ülkesindeki devrimci mücadeleyi/hareketi geliştirmeyi esas aldığı yani “milli sınırlara hapsedildiği” halde faşızmin dünyadaki ilerleyişini durdurdu ve yenilgisini sağladı) Y. Yıldırım olgunun bu kısmını, bu esas sorunu tartışmıyor. O İşpanya iç savaşına katılan başka ülke komünistlerinin enternasyonalizmin doruk noktalarından birini temsil ettiğini vurgulamakla yetiniyor! İşpanya iç savaşına katılan başka ülke komünistlerinin faşızme karşı tavrı bizim için de tartışılmazdır ancak enternasyonalizmin buna indirgenmesi yanlıştır. Mücadele her yerde sürüyordu. Almanya’da, İtalya’da, Fransa’da, İngiltere’de... Ne oldu buralarda? Tüm Avrupa’da süreç nasıl geliştir? Devrimin şartları olduğu halde Avrupa’nın komünist partileri neden devrimden çekindiler? Örneğin YKP, (Yunanistan Komünist Partisi) FKP (Fransa Komünist Partisi) ülke yönetimini neden burjuvaziye terk etti? İngiltere’de komünistler neden güçlenemedi? Elbette bu soruların yanıtı basit biçimde ve olasılıkla Y. Yıldırım’ın beklediği gibi “enternasyonal tugay oluşturdukları için” değildir. Hayır bu partilerin birçoğ zafından, yanlışından bahsetmek gerekir. Ve bir sonuç olarak enternasyonalizmi başka ülkelere savaşçı göndermeye indirgeyen, bununla sınırlayan, kendi devrim sorumluluğunu kavramayan partilerin bu kavrayışını eleştiriyoruz. “Enternasyonalizmin doruk noktalarından biri enternasyonal tugaylardır” görüşü bu tugaylara katılmış partilerin kendi ülkelerindeki devrim süreçlerini, devrim anlarını nasıl kaçırdıklarını, ülkelerindeki burjuvaziyle anlaşarak devrimleri nasıl ötelediklerini tartışmamayı içerdėđi oranda gerçek enternasyonalizmin kendi ülke devrimlerini geliştirmede özverili çalışma olduğunu örttüğü oranda yanlıştır, hatta laf kalabalığıdır! Daha açık belirtelim: Enternasyonal tugaylar kurulması kuşkusuz, tartışmasız “enternasyonal” bir düşüncenin sonucudur. Ancak bu enternasyonal düşüncenin özü komünist hareketi dünya çapında geliştirmektir ve bu öz her komünistin “kendi ülkesi”ndeki devrimci hareketi geliştirmedeki özverili çalışması ile başlar ve genellikle bu zeminde gelişir/gerçekleşir. Komünist bir tavrın her yerde “kendi ülkesi”nde de enternasyonal olduğu kavranmalıdır. Enternasyonalizm denilince aklımıza “başka ülkelerdeki devrimci mücadeleye katılmak” gelmemelidir; enternasyonalizm bunu da kapsamakla beraber komünist mücadelenin nerede olursa olsun kendisidir! Biz Türkiye devrimini dünya devriminin bir parçası olarak gerçekteşireceğimiz görüşündeyiz! Tartışmamızın, görüşümüzün özü ve aslında tamamı budur!

Y. Yıldırım Alman ve İtalyan komünistlerinin İşpanya iç savaşından önce yenildiklerini belirterek “enternasyonal tugay” kurulmasının bu yenilgilerde payı olmadığını açıklamış. Açıklama doğru, ancak bunun savunduğumuz görüşe karşı ileri sürülmesi doğru değil. Alman ve İtalyan KP’lerinin ülkelerindeki devrimci hareketi ve mücadeleyi özverili bir çalışma ile geliştirememeleri, politik yanlışları birçoğ kez savrulmuş olmaları, onların yenilgilerinin asıl nedeni olarak görüldüğü “enternasyonal”ın tam da burada kaybettiği söylenmelidir. Sov-

yetler Birliği sosyalizmi inşa ederek aynı zamanda tekelci emperyalist burjuvazinin faşizmi kurarak yakınlaştırdığı büyük saldırıya hazırlanarak, ÇKP kendi ülkesindeki devrimci mücadeleyi geliştirerek yani Y. Yıldırım'ın tanımıyla “devrimci milliyetçilik” yaparak hem Sovyetler Birliği hem ÇKP “gerçek enternasyonalizm”i başarıyla uyguladılar. Y. Yıldırım görüşlerimizi bu çerçevede içinde yeniden ele almalıdır.

Enternasyonal tugayları karaladığımızı iddia eden Y. Yıldırım, düzenlediği gösteri ve grevleri FKP'nin ileri yanının bir göstergesi olarak sunarken FKP dahil ikinci enternasyonal partilerinin sosyal-şoven ihanetinin üzerini de örtüyor. FKP'nin sömürge siyasetinde burjuvazinin yanında saf tutmasını unutturuyor. Grev ve gösterilerin, enternasyonal tugaylar da yer almanın onun günahlarını bağışlayacağını sanıyor. Sovyetler Birliği'nin İspanya devrimci iç savaşında sosyal-şoven partilerden farklı olarak devrimci çizgiyi temsil eden KP'yi desteklediğini görmezden geliyor. Sovyetler Birliği, komünist partisiyle diğerleri arasında ayrım yaptı. Ve proleter çizgiyi, mücadeleyi temsil eden partiyi güçlendirmeye çalıştı. Sovyetler Birliği'nin enternasyonalizmi proleter tarzda ele alışı ile FKP ve diğer sosyal şoven partilerin burjuva tarzda ele alışı belirleyici bir ayrımdır. Y. Yıldırım ise bu ayrımı konu etmiyor, görmüyor. O meseleye “hepimiz kardeşiz” diye yaklaşıyor, sınıfların çıkarlarının bu olaylarda nasıl somutlaştığını, somutlaştırılacağını bilemiyor ve proletaryanın devrimci çıkarlarını öne çıkarmıyor.

DEVİRİM İHRACI ENTERNASYONALİZM DEĞİLDİR

Y. Yıldırım'ın bir başka iddiası da proleter enternasyonalizm anlayışımızın kızıl ordunun rolünü olumsuzladığına dairdir. Biz ise onun proleter enternasyonalizmi gibi kızıl ordunun bu rolünü de anlamadığını görüyoruz.

Kızıl ordunun rolü birincisi proleter enternasyonalizm anlayışına aykırı değildir; ikincisi çok özel bir durumla ilgilidir ve Y. Yıldırım bunları anlamamıştır. Mesela o kızıl ordunun neden sadece savaş sırasında ve işgal nedeniyle bu rolü oynadığını ama savaştan, işgalden önce veya sonra neden aynı şeyi yapmadığını açıklamıyor.

Faşist Almanya başka ülkeler gibi Sovyetler Birliği'ni de işgale giriştiğinde kızıl ordu faşist nazi ordularına karşı direnmiş ve onları yene yene Berlin'e ilerlemiştir. Kızıl ordu dünyada faşizme karşı devrimci direnişin meşru odağı, temsilcisi kabul edilmiştir. Nazileri Sovyetler Birliği'nden söküp attıktan sonra Berlin'e kadar ilerlemesi özel bir durumun sonucudur. Bu anlamıyla ilerlediği yerlerde devrimin, devrimci iktidarlarının gelişimini sağlamayı esas alması da çok doğaldır. Tamamen özel bir durumun, dönemin ürünü olan bu örnek bir kural haline getirilip esas alınamaz. Kızıl ordunun aynı tutumu neden savaş dışın-

da yapmadığı düşünülürken bu görüşümüz anlaşılacaktır. Mesela kızıl ordu Berlin'e kadar ilerledikten sonra ne yapmıştır? Her bir ülkenin devrimi oradaki KP'lerin sorumluluğuna bırakılmıştı. Esas olan da budur. Örneğin; Çin, Japon işgalcileri söküp attıktan sonra Japonya'ya kadar ilerlememiştir. Özel nedenleri olmakla beraber bu istisna olanın kural haline getirilemeyeceğini bize gösterir. Her olay ve olgu kendi koşulları içerisinde değerlendirilmelidir.

Burada sözü edilenler devrimlerini yapmış ülkelerdir. Kızıl ordunun bütün bunları yapabilmesinin nedeni her şeyden önce kendi devrimini gerçekleştirmiş olmasıdır. Ancak bu durumda diğer ülkelerdeki devrimci hareketlere, iktidarlara yeterince yardımcı olabildi. Nazi ordusu Sovyetler Birliği'ni işgal edene kadar kızıl ordu diğer ülkelerde bu kapsamda aktif bir rol almamıştır. Sovyetler Birliği'nin savunulması esas alınarak diğer ülkelerle devrimci güçlerin/direnin örgütlenmesine katkıda bulunmuş ne zaman ki Naziler işgalle iktidarlarını kurmuş ve Sovyetler Birliği'ne saldırmıştır, o zaman kızıl ordu Nazileri yenilgiye uğratarak Berlin'e kadar ilerlemek zorunda kalmıştır. Y. Yıldırım'a göre kızıl ordu pekala orada kalıcı olabilir, daha ileri de gidebilir. Ve bunu enternasyonal bir görev olarak ilan edebilirdi! Bunlar olmadığına göre o kızıl ordunun enternasyonalizmi eksik kavradığını görevi yarıda bıraktığını ve sınırlarına çekilerek milliyetçiliğe hapsedildiğini iddia ediyor mu? Etmiyor. Peki bunu sorgulaması gerekmez mi? Sorgulamıyor, çünkü ne savunduğunu farkında değil!

Kore Devrimi'nin savunulmasında esas olan nedir? Esas olan destektir, KİP'in (Kore İşçi Partisi) desteklenmesidir. KİP'in yerine ve ona rağmen devrimde esas özne rolü oynanmamıştır. Kosova ile ilgili örnek de durum da benzer bir özelliğe sahiptir.

Bu örneklerin hepsinde devrimlerini gerçekleştirmiş ülkelerin kızıl orduları diğer ülke devrimlerinin maruz kaldığı işgal vb. saldırılara karşı devrimleri savunmak amacıyla hareket etmiş, destek sunmuşlardır. Bunlar ancak böylesi özel nedenlerle, özel koşullarda gündeme gelmiş ve elbette geçici, sınırlı olmuştur. Kalıcı, esas rol oynamak, oradaki KP'nin yerine devrimi sürdürmek söz konusu değil. Bu yüzden biz kendi ülke devriminin esas alınmasını savunurken onun diğer ülke devrimlerinin savunulmasında da bir merkez haline gelebileceğini söylüyoruz ve Çin devrimiyle bunu örneklendiriyoruz. Y. Yıldırım'ın bizi olumsuzlamaya, yanlışlamak için verdiği örnekler ve yaşanan pratikler bizim proleter enternasyonalizm anlayışımızı değil onun anlayışını yanlışlıyor. O her yerde her zaman Berlin'e kadar ilerleyen kızıl orduyu, Kore Devrimi'nin savunulması pratiğindeki gibi asker gönderilmesini görmek istiyor.

Bu koşulları, bu iki farklı durumu tamamen savaş, işgal gibi özel nedenlerle

gündeme gelen pratikleri kural olarak esas alınca kuralın kendisi ile karşılaştığında afallıyor, meseleyi emperyalizm tehditi ile açıklamaya çalışıyor. “Yeni sömürgecilik” dediği dönemde benzer özelliklerin yaşanmamasını kendi kavrayışının yanlışlığı olarak değil proleter enternasyonalizmin “dar milliyetçi” eksikliği olarak görüyor. Enternasyonalizmin tek ve esas biriminin her zaman her yere kızıl ordu ile ilerlemek olduğunu sanıyor. Her seferinde koşulları kendine yani subjeye uydurmaya çalışıyor.

Rojava’yı ele alışla da aramızdaki fark kendini çok net gösteriyor. Biz ulusal demokratik mücadelenin ve hareketin demokratik taleplerini, savaşa, ilhaka karşı mücadelesini desteklemeyi, bununla da sınırlı kalmayıp tam hak eşitliği temelinde özgürce ayrılma hakkını koşulsuz şartsız savunmayı devrimci bir görev biliyoruz. Bu çerçevede oradaki devrimci-demokratik mücadele ile dayanışma içinde olduk, yetersiz de olsa bu mücadelenin başarısı için çalıştık, IŞİD’e karşı mücadelenin bir parçası olduk vs. Diğer yandan şunu da asla unutmamak: Reformist nitelikli burjuva bir hareketin başından itibaren belirleyici olduğu ve oraya giden hareketlerin de ona tabi olduğu bir durumda esasa damgasını vuran devrimci bir hareket ve çizgiden bahsedilemez. Zaten oradaki hiçbir hareket bunu örgütlenme amacı ve potansiyeli de taşımamaktadır. Dolayısıyla bu anlayışımızın/politikamızın proletarya enternasyonalizminin esas değil tali bir yanını oluşturduğunu, esas olanın kendi ülkesinde devrim olduğunu söylerken ne bu devrimci dayanışmadan geri adım atıyoruz ne de proletarya enternasyonalizmini esasen bu biçimde kavriyoruz. Biz HBDH’yi amacı, programı vb. her bakımdan ulusal hareketin hegemonyasında proleter yönelimi, çizgisi olmayan haliyle proletarya enternasyonalizmini içermeyen, temsil etmeyen bir birlik olarak görürken, kendi başına ulusal reformist harekete ne bu misyonu yükleriz ne de onunla ilişkimizi proleter enternasyonalizmi olarak tanımlarız. Lenin’in de belirttiği gibi (gerçi Y. Yıldırım bunu o dönem için doğru bulup bugün koşulların yeni bir biçim dayattığını söyleyerek proleter karakterini anlamsızlaştırırsa da) kendi ülkende devrimci hareketi ve mücadeleyi yükseltmeyi ve diğer tüm ülkelerde istisnasız ve sadece böyle bir mücadeleyi, çizgiyi desteklemeyi (sömürgeler dahil) esas alırız. Ne Rojava’da böyle bir hareket ve çizgiden ne de oraya giden hareketlerin böyle bir niteliğe sahip olduğundan bahsedebiliyoruz.

“BAŞARI”YI SORGULAMADAN KILAVUZ EDİLEN PRAGMATİZM

Y. Yıldırım “güncel bazı örnekler” başlığı altında İslami hareketlerin uluslararası birleşik mücadele ile geçici de olsa başarılı olmalarını bu mücadele için mevcut koşulların uygunluğuyla açıklıyor. Dolayısıyla bizim de aynı koşulları proletarya enternasyonalizmi lehine birleşik devrim için kullanmayı reddedişimize anlam veremediğini açık ithamlarla ifade ediyor...

İslami hareketlerin bahsedilen özelliği bugün bu döneme ait değildir. Müslüman Kardeşler’in “uluslararası birleşik mücadelesi” eskilere dayanmaktadır. Ve model olarak birçok hareket ve akım tarafından irdelenmiştir. Y. Yıldırım bir kez daha gerçekliği irdelemeden kendisine parlak görünen şeylerin verdiği heyecanla tartışmaya çalışıyor. Bölgesel devrim olasılığını kategorik olarak reddetmediğimizi açıkladık. Bununla beraber İslami hareketlerin başka ülke halklarının kaderine dışarıdan müdahale karakterinde olan, daha açık söylersek işgal niteliğindeki “uluslararası birleşik mücadeleleri” bizim için örnek olamaz. Ve “uluslararası birleşik mücadele”nin olanaklarına dair bir veri içeremez. Y. Yıldırım gerici bölge devletlerinin, emperyalist devletlerin desteği ve yönlendirmeleriyle “başarı” sağlamış bu hareketlerin gerçekte neleri başardığına barksa kendisini heyecanlandıran olanakların veri olamayacağını anlayabilir.

Genel olarak İslami hareketlerin gericiliklerine, halkların çıkarlarına aykırı amaçlarına rağmen bölgesel, birleşik mücadele yoluyla başarılar elde etmesini bize nesnel bir veri olarak sunabilen Y. Yıldırım’ın enternasyonalizm konulu bir tartışma içinde buna değinmiş olması ayrıca kötü bir şaka gibidir. Çünkü konu «bölgesel devrim» veya “birleşik devrim” değil enternasyonalizm olduğu halde Y. Yıldırım kendisinin de açıkça vurguladığı gibi enternasyonal olamayacak bir hareketi “güncel örnek” olarak sunuyor. Aslında “bölgesel devrim” veya «birleşik devrim”in enternasyonalizm dışında bir konu olduğunu kabul ediyor. Elbette “bölgesel veya birleşik devrim” enternasyonal anlayış içinde konu edilebilir ama bu devrimleri enternasyonalizm anlayışının somutlukları olarak öne sürmek doğru değildir. Y. Yıldırım “uluslararası birleşik mücadele” vermiş İslami hareketlerin enternasyonal olmadığını, olamayacağını vurgularken biçimle “neredeyse” aynı şeyi söylemiş olmaktadır: yani enternasyonalizm başka ülkelerde devrime kalkışmak değildir; enternasyonalizm dünya çapında bir devrim mücadelesinin veya böyle bir hareketin parçası olabilmektedir; böyle bir anlayışa ve tavra sahip olabilmektir ve dahası, Lenin’in çok basit ve her zaman için doğru olan ifadeleri gibi “kendi ülkesinde devrimci hareketi ve devrimci mücadeleyi geliştirmede özverili çalışma, istisnasız tüm ülkelerde aynı böyle bir mücadeleyi aynı böyle bir çizgiyi ve sadece böyle bir çizgiyi (propaganda yoluyla manevi ve maddi yardım yoluyla) desteklemek” tir!

YILDIRIM İBRAHİM’İ KAVRAMADAN ÖRNEK ALIYOR!

“Sonuç yerine” diyerek yazısının son bölümünde ithamlarını yalan yanlış tekrarlıyor Y. Yıldırım. Bunlara yeterince açıklık getirdik. Fakat Y. Yıldırım bu son bölümde İbrahim’i de kavrayışsızlığına kurban edip “değişik durumlar değişik politikalar” gerektirdiği halde bunu ihmal ettiğimizi ileri sürerek bizi son bir açıklamaya zorunlu bırakıyor.

Y. Yıldırım İbrahim yoldaşın “Kuzey Kürdistan’da devrim ağır basar ama Tür-

kiye’de geri kalırsa, ayrılmayı desteklemek gerektiğini” belirttiğini hatırlatıyor ve değişik durumlarda değişik politikaların geliştirilmesi anlayışının teorik temellerimizi aldığımız İbrahim’de olduğunu ama bizim değişen durumu görmediğimizi, 100 yıl önceki Lenin’e sığınıp değişimleri incelemediğimizi ileri sürüyor.

Süreçleri izleme, değişimleri analiz etme, politikada yetkinlik vb. konularda özeleştirel olmamız gerektiğini birçok kez kabul ettik. Başarısızlığımız hiç tartışmasız bunlarla ilgilidir. Fakat Y. Yıldırım’ın biçimdeki ve oportünist tezlerine dayanak olarak sunduğu “değişik durumlar değişik politikalar” anlayışına mesafeli olmayı sürdüreceğimizi vurgulayalım.

Y. Yıldırım buraya kadar olan eleştiri ve değerlendirmelerinde olduğu gibi burda da İbrahim’in “değişik durumda değişik politikası”nı örnek verirken de politikanın, bakış açısının özünü, ilkeleri ele almıyor, görmüyor. Oportünizmin bilindik tarzını uyguluyor. İbrahim yoldaşın tam bir berraklıkla ortaya koyduğu bir yaklaşımı revizyonist “birleşik devrim” anlayışı için desteğe dönüştürüyor.

İbrahim’in dediğine bakalım: “... Ülkemizde gelişen komünist hareketin Kürdistan’da köylüler arasında hızla kök saldığını, toprak devrimi mücadelesinin hızla gelişip yayıldığını, devrimci hareketin Kürdistan bölgesinde, Batı bölgesine nispetle daha hızlı geliştiğini düşünelim. Bu şartlar altında Kürt bölgesinin Türkiye sınırları içinde kalması, bu bölgede sadece hakim Türk ulusunun burjuva ve toprak ağalarının devletinin çıkardığı engellerle devrimin kösteklenmesine vs. yol açacaktır. Veya Kürt bölgesinde çeşitli alanlarda Kızıl Siyasi İktidarların doğduğunu düşünelim ve Batı’da devrimin çok daha yavaş bir tempoyla geliştiğini düşünelim. Bu şartlar altında yine, Türk hakim sınıflarının ve bunların devletinin baskısı Doğu’da gelişen devrimi geciktirecek, köstekleyecektir. Bu taktirde Doğu’nun ayrılması, devrimin gelişmesini hızlandıracak, güçlendirecektir. Bu durum Batı ve Doğu’daki devrimin gelişmesini de hızlandırarak, Ortadoğu’nun diğer ülkelerindeki devrimin gelişmesini de elbette etkileyip hızlandıracaktır. Böyle bir durumda hangi milliyetten olursal olsun, sınıf bilinçli Türkiye proletaryası Kürt milliyetinin ayrılmasını, Kürdistan’da hızla gelişen devrimin daha hızlı gelişme imkanlarına kavuşmasını ister ve savunur.” (İ. Kaypakkaya, Seçme Yazılar, sf. 143, 2012, Umut Yayıncılık)

İbrahim “Türkiye’nin Sınıf Bilinçli Proletaryası, Kürt Milletinin Ayrılmasını Ne Zaman Destekler, Ne Zaman Desteklemez?” başlığı altında, faraziye dayanarak komünist hareketin ulusal sorunun çözümüne dair “genel politika”sını ortaya koyuyor. Y. Yıldırım bu faraziyedeki kavramlara hiç dikkat etmiş midir bilmiyoruz. Fakat bizimle karşı karşıya getirmeyi umduğu İbrahim’in tarzındaki bakış açısını tartışmamızda es geçtiği hemen görülüyor. İbrahim T. Kürdistanı’ndan söz ediyor dolayısıyla milli sınırlar’ı aşan bir devrim anlayışı,

dört parçaya bölünmüş Kürdistan'da “birleşik devrim” anlayışı/öngörüsünden söz edilmiyor. İbrahim “ülkemizde gelişen komünist hareketin Kürdistan'da (T. Kürdistanı)... kök saldıgını... devrimci hareketin hızla geliştiğini düşünelim” diyor dolayısıyla devrimi komünist hareketin önderliğinden bağımsız bir süreç olarak, örneğin “devrimin birleşik önderliği” veya “devrime önderlik için herkesin birliği” gibi revizyonist devrim ve önderlik anlayışlarına tamamen uzak olduğunu gösteriyor. İbrahim “Doğu'da gelişen devrimi geciktirecek, köstekleyecek” devletini baskısını azaltacak ayrılmanın bölgesel düzeydeki devrimi de hızlandırabileceğini belirtiyor dolayısıyla “tek ülkede devrim”in askla milliyetçi devrimcilik olarak yaftalanamayacağını, KP önderliğindeki bir “Doğu Devrimi”nin dahi enternasyonal karakterde olacağını göstermiş oluyor.

Bu bir paragrafta dahi Y. Yıldırım'ın tüm oportünist-revizyonist teorisinin kökten reddi vardır. Kuşkusuz bunu görebilmek için sınıflar mücadelesine proletaryanın sınıf çıkarları açısından, sınıf bilinçli proleterler cephesinden, MLM'nin tezleri, ilkeleri ışığı altında bakabilmek gerekir. KP'leri enternasyonal proletaryanın “ulusal/ülkesel seksiyonları” olarak kavramaktan uzak, burjuva milli devletlerin kapitalist dünyanın tipik devlet biçimi olduğunu dolayısıyla mevcut sınırların “suni” değil gerçek olduğunu, sınırların devlet egemenliğini tanımladığını anlamaktan uzak bir tutumla devrimi ancak faraziye dayanan bölgesel devrime odaklamak yanlıştır. KP'ler kendi ülkelerindeki devrime önderlikten sorumludurlar. Bunu başarabildikleri durumda bölgesel devrimi ve kuşkusuz dünya devrimini de etkilemiş, hızlandırmış olurlar. Devrimlere önderlik eden KP'ler devrimleri gerçekleştiren kitlelerin neleri başarabileceklerini, devrimlerin hemen her zaman sınırları aştığını, kitlelerin önlenemez coşkusunun halklar arasında hızla yayıldığını birçok kez deneyimledik. Eminiz ki aynı deneyimi gelecekte daha büyük ölçekte yaşayacağız!.. Y. Yıldırım ise gerçeklere sınıf bilinçli proletaryanın bakış açısıyla yaklaşmadıkça sadece gerçeklerin onu oraya buraya savurduğuna tanık olacaktır.

Komünistler bölgelerindeki veya dünyadaki hiçbir devrimci mücadeleye, harekete kayıtsız kalmazlar. Bu mücadelenin, gelişmesi için de her türlü çabayı, desteği sergilerler. Önemli olan bunu her bir ülkenin devriminin esas sorumluluğunun o ülke KP'sine ait olduğunu bilerek yapmaktır. Kendi esas sorumluluğunun “baş düşman kendi ülkendedir” anlayışıyla “önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşmak” olduğunu unutmamasıdır. Bu anlayış ne bölgesel devrim olanağını ne de ulusal hareketlerle ilişkilenmeyi reddeder. Çünkü biz esasen büyük merkezi devletlerden yanayız, sosyalist cumhuriyetlerin en geniş, en eşit birlikteliğini savunuyoruz. SSCB bizim için büyük değerinde bir örnektir. Tek ülkede devrimin bölgesel sosyalist cumhuriyetler birliğinin engeli değil de lokomotif olduğunu en güzel örneğidir o. Tek ülkede devrim sadece tek ülke ile sınırla kalmaz, kalmamıştır. Onun bölgesel düzlemde de dünya çapında da

enternasyonal bir misyona ve içeriği sahip olduğunu kavramamak onu şekilsel kavramaktır, onun kendinde barındırdığı enternasyonal özü görememektir.

UMUT YAYIMCILIK'TAN ÇIKTI!

UMUT YAYIMCILIK

TEORİK-SİYASİ: 2

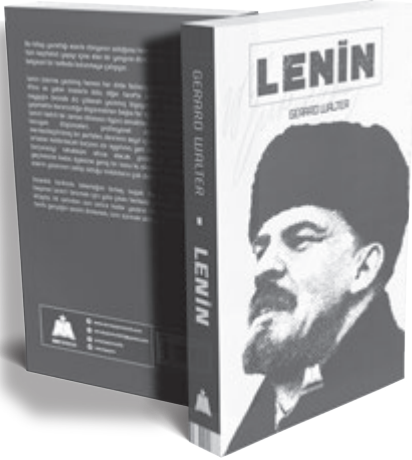
Eser Adı: Ekim Devrimi'nin 100. Yılı Vesilesiyle 20. Yüzyıl Sosyalist Deneyimlerinin Mirası

Yazar Adı: Hasrel GÜL

Dizi Adı: Teorik-Siyasi Dizisi: 2

Türü: Araştırma-İnceleme

Redaksiyon: İlker Taylan

UMUT YAYIMCILIK

BIYOĞRAFİ: 1

Eser Adı: Lenin

Yazar Adı: Gerard Walter

Dizi Adı: Biyografi: 1

Grafik&Mizanpaj: Umud Yayimcilik

Çeviri: Feridun Cihan

Düzeltili: Mahir Mercan

UMUT YAYIMCILIK

UMUT YAYIMCILIK'TAN ÇIKTI!

UMUT YAYIMCILIK

ANI-ANLATI: 1

Eser Adı: Şafak Alazında Harpagos'a Kafa Tuttuk

Yazar Adı: Hasan Aksu (Kor Osman)

Dizi Adı: Ani-Anlatı: 1

Grafik&Mizanpaj: Umut Yayımcılık

Redaksiyon: Samet Yetiş

Kapak Resmi: Şafak Alazı, M. Oruçoğlu

UMUT YAYIMCILIK

TEORİK-SİYASİ: 1

Eser Adı: Bütün Yazıları

Yazar Adı: İbrahim Kaypakaya

Dizi Adı: Teorik-Siyasi: 1

Grafik&Mizanpaj: Umut Yayımcılık

Derleyen: Umut Yayımcılık

UMUT YAYIMCILIK'TAN ÇIKTI!

UMUT YAYIMCILIK

TEORİK-SİYASİ: 3

Eser Adı: İşçi Sınıfının Tarihi Misyonu

Yazar Adı: Grigoris Konstantopoulos

Dizi Adı: Teorik-Siyasi: 3

Grafik&Mizanpaj: Umut Yayımcılık

Çeviri: Murat İssı

Redaksiyon: Lale Alatlı

UMUT YAYIMCILIK

EDEBİYAT: 1

Eser Adı: Tohum

Yazar Adı: Muzaffer Oruçoğlu

Dizi Adı: Edebiyat: 1

Grafik&Mizanpaj: Umut Yayımcılık

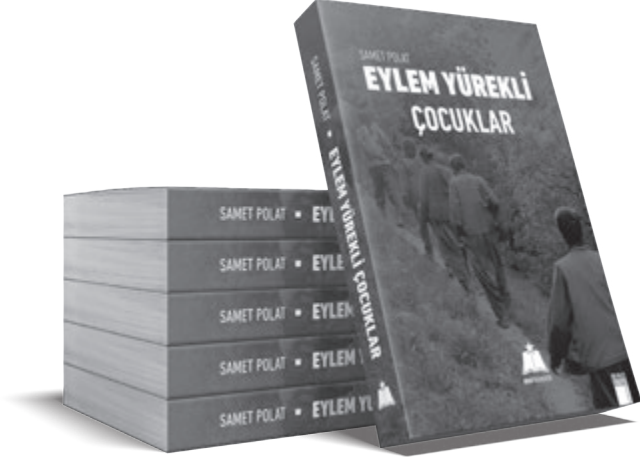
Redaksiyon: Mehmet Akkaya

Kapak Resmi: Vartinek Kömü, M. Oruçoğlu

UMUT YAYIMCILIK

UMUT YAYIMCILIK'TAN ÇIKTI!

UMUT YAYIMCILIK

ANI-ANLATI: 2

Eser Adı: Eylem Yürekli Çocuklar

Yazar Adı: Samet Polat

Dizi Adı: Anı-Anlatı: 2

Grafik&Mizanpaj: Umut Yayıncılık

Redaksiyon: Esrin Ekin Balcı

